

בלמים
סודי ביותר

ועדת החקירה - מלחמת יום הכפורים

דין וחשבון חלקי נוסף:
הגמקות והשלמות לדו"ח החלקי
מיום ט' בניסן תשל"ד (1.4.1974)

כ"ד ט"ז

חלק חמישי: פעולות אה"ל בימינו לפני פרוץ המלחמה

פרק א': הפחתות סדר-הכוחות של צה"ל בחזיתות
ע"י לפריסתה בעוצל בשעת פתיחת המלחמה

(1) סדר הפחתות של צה"ל לפריסתו בחזיתות
הפחתות רגיעה (מצב בט"ש)

137. ראש אמ"ן בעדותו (עמ' 50) הצביע על כך ש"חמיר ישכנו לאורך הגבולות במצב שחכוחות הסדירים שהיו לאורך הגבולות היו בנחיתות מספרית בהשוואה לכוחות שמצאנו סולנו". ואנס כזמני רגיעה פרס צה"ל סדר כוחות יבשתי מצומצם כדלהלן לאורך הגבולות (עדות הרמטכ"ל עמ' 3893-3895); סדר כוחות זה היה כדלקמן:

(א) ברמת הגולן

138. חזית זו הרוזקה על-ידי חטיבה מרחבית (חטמ"ר) 820. לרשות החטמ"ר עמד "כוח תעמוקת מנצעת" של 2 גדודי חי"ר, אשר אייש את קו המוצבים ובצע סיורי-מערב, תצפיות ופעילויות בסחון-שוטף אחרות במרחב שבין המוצבים. כוח זה צריך היה להיות מוחלף בכוחות מילואים לקראת פרוץ מלחמה. בנוסף לכך הוצבה ברמת הגולן חטיבת טנקים 188, שאחד משלושת הגדודים שלה (גד' 39) היה גדוד מילואים. שבין שני הגדודים הסדירים של החטיבה, גדוד אחד היה בדרך כלל פרוט במטגרת פלוגתית ומתלקחת לאורך הקו, והגדוד השני מרוכז יותר מאחור, במחנה נאפת-עליקה, ככוננות ובאיסונים. הארטילריה ברמת הגולן כללה בזמני רגיעה גדוד מרגמות כבדות מתנייעות (מכמ"ת) 160 מ"מ או גדוד תותחים בינוניים 155 מ"מ, ובנוסף לכך סוללת 155 מ"מ של אנשי מילואים או סוללת אחת של תותחים כבדים 175 מ"מ (על פי עדות מפקד התותחנים הפיקודי סא"ל בר דוד בפני אלוף (מיל) אביר).

הכוח ברמת הגולן כלל איפוא בזמן רגיעה (עדות הרמטכ"ל,

עמ' 4018)

((1)) 75 סנקים

((2)) שבע פלוגות ועוד שתי מפקדות גדודי חי"ר

((3)) 16 קנים ארטילריים

((4)) פלוגת הנדסה מוקטנת.

לפי עדות מי שהיה מפקד החסמ"ר עד ל-5 באוקטובר אל"מ צורי שגיא (צפני אלוף (מיל) אבידור), תיפעזל הכוחות, לרבות הסנקים והאטילריה, בזמני רגזעה, נעשה על-ידי מפקדת חסמ"ר 820 והמפקדות הכפופות לה (מפקדות הגדודים, מפקדי הפלוגות ומפקדי המוצבים), מערכת שליטה זו היתה משתנה לפי הנוהג בזמן "ימי-קרוב" או תקריות אש יזומות על ידנו, כאשר חפ"ק פיקודי היה מפקד על המבצע כולו, ומפקדו גדודי הסנקים היו מקבלים אחריות על גזרות בכפיפות ישירה לחפ"ק הפיקודי ובגפרוד ממערכת השליטה המרחבית של חסמ"ר 820 ושל מפקדות גדודי החי"ר שבחצטוקה מבצעית בקו. במקרים כאלה חוכפתו מפקדי המוצבים שהיו בגזרות-האחריות של גדודי הסנקים לפיקוד המגדולי של השריון. מתוך המסמכים שהיו בפני הועדה לא הצטיירה תמונה ברורה של סדרי הכפיפות ברמת הגולן, של מקומה של מפקדת חטיבה 188 במיסגרת האחריות לקד ושל השינויים ודרך ביצועם, בזמן תקריות אש. כמה מן העדים ציינו כי שיחוף הפעולה כרמות הנמוכות (בין מפקד החי"ר והשריון) הושג כתוצאה מהיכרות אישית בזמן התעסוקה המבצעית המשותפת בקו (סגן יוסף גור, מפקד מוצב 116, עם' 5021-5022; סא"ל זאב אורן, מנ"ד 13, עם' 1457; סא"ל יאיר יודם, מנ"ד 50, עם' 3217). למרות זאת שורה ברורה אי-בהירות בהגדרת האחריות והמסכרות של שתי החטיבות (820 ו-188) בכל הנוגע לאחריות על הקו והכחות המוצבים בו. לאי-בהירות זו היתה משמעות גם ב-6 באוקטובר (וביתים שלאחריו), כפי שמעיד סא"ל אורן (עם' 1464-1465): "עד היום לא הצלחתי להכין מי בדיוק נתן פקודות ומי שלט בגזרה שלי... אני הייתי צפוף ל-820. הצלחתי אחרונה מה קורה בקו. אבל פרט לי הין בגזרה לפחות עוד שלושה מבדולי"ם ולפחות מח"ט אחד שאני יודע, זה מח"ט גולני... כל מערכת השליטה והפיקוד על כל הגזרה - לי לא היתה ידועה". גם מנ"ד 50, סא"ל יאיר יודם (עם' 2769 ו-3229-3230) מעיד על בעיות ותקלות בין יחידות החי"ר והסנקים.

כוחות אלו נצבו בגולן מול מערך סורי שכלל, בהיערכות בזמן רגיעה, 3 חטיבות חי"ר, כ-400-450 חנקים וכ-40-45 סוללות חת"מ. א"היערכות חרום", שבה נערך הצבא הסורי במספמבר 73, כללה כ-10 חטיבות, 800 חנקים ו-75-80 סוללות חת"מ (מוצג 254, עמ' 4-5).

(ב) גזרת התעלה ומערב סיני

139. כוונת ההיערכות בזמני רגיעה בגזרת התעלה הייתה "לקיים פעילות בשחון שוטף בקו התעלה, תוך כוונות לתגבור הגזרה וכלימת התקפות אויב מקומיות" (מוצג 272 - "מצב בט"ש" - בשחון שוטף).

במצב זה חולק קו התעלה לשתי גזרות חטיבתיות. כאשר על הגזרה הצפונית הייתה אחראית באופן קבוע חטמ"ר 275, בעוד ששתי חטיבות השריון של אוגדה 252 (חט" 14 וחט" 401) אחראיות, לסרוגיין, על יתרת הגזרה (שתולקה ל"מרכזית" ו"דרומית" כשבכל אחת מהן מוצב גדוד חנקים. גדוד החנקים השלישי של החטיבת שכמו היה מוצב בגזרה הצפונית (תחת פיקודה של חטמ"ר 275). חטיבת החנקים השנייה חנתה במתנות בקו רפירים - ביר-חמדה, עסקה באימונים והיתה בכוונות לתגבור הקו.

הערכות הכוחות במצב זה הייתה מבוססת על:

- ((1)) איוש קו מעוזים לאורך התעלה, שכלל 16 מעוזים חפורים, שאוישו באופן קבוע, ועוד 14 מעוזים "מדוללים" - כאלה שהיו תפוסים בתקופת "מלחמת ההתשה" ונסגרו בתדרגה בתקופה שלאחר הסכם הפסקת האש באוגוסט 1970. כמה מהמעוזים המדוללים אוישו על-ידי תצפיות ששהו בהם בשעות האור ועזבו אותם בחשכה. המעוזים המדוללים היו מעוזי הקצוות - "טרקלין" על חוף הים החיכוך, ו"אגרופית" על חוף מפרץ סואץ, ובין המעוזים הנוספים, מרט לאחד שנשאר תפוס, מתוך קבוצתם של שניים ושלושה מעוזים שהוקמו מול פתח הצירים המרכזיים לתוך סיני (בקנטרה, בפירדן,

איסמעליה, דודר סוואר, הגידול והמיתלה). אירוש המעוזים הוסל
בחקופה שלפני המלחמה על יהדות סילואים ששהו פרקי זמן קצרים
יחסית בקו (עדות אל"מ פנחס נוי, מח"ס 275, עמ' 1793). בחקופת
מלחמו (בניגוד לפקוד צפון), חייב היה כות זה להיות מותלף על-ידי
חי"ר מעולה. (עדות אלורף גונן, עמ' 3566).

((2)) פעילות תרמ"ש ו"קשתות" במרחב שבין המעוזים, בכל גזרה היתה
פלוגת תרמ"ש באחד התעוזים שבצעה סיורים וחצפיות (עדות אל"מ אמנון
רשף, מח"ס 14, עמ' 2676).

((3)) גודר טנקים בכל אחת מהגזרות, כאשר כל גודר פרוס בריכוזים
פלוגתיים בקו התעוזים, כ-8-10 ק"מ ממזרח לחעלה. בגזרה הצפונית היתה
פריסת הטנקים שונה כמקצת: מחלקת טנקים הייתה בתוך המעוז "אורקל",
דרומית לפורט פואד, ושאר הטנקים היו בשני ריכוזים באזור בלנזה.
מפקדת גדודי הטנקים בגזרה המרכזית והדרומית היו אחראיות לכל הגזרה
שלהן, לרבות המעוזים, כגזרה הצפונית היתה האחראיות למעוזים שמצפון
לקנטרה מוסלת על מפקדת גדוד החי"ר שבתעסוקה מבצעית, שאנשיו אישו
אח המעוזים, והאחריות של מעוזי קנטרה ו"מפרקת" היתה של גדוד הטנקים
שבקו. (עדות סא"ל אמיר ראובני, מג"ד 68, עמ' 1486).

((4)) חטיבת טנקים נוספת היתה כאמור מרוכזת באזור המתנות העורפיים.

((5)) לאורך קו התעלה כולו היו פרוסות שבע סוללות ארטילריה, מהן
שתי סוללות ניידות (במעוז "בודפסט" וליד עינת-מוסה בדרום) וחמש סוללות
מתנייעות, כאשר החלוקה היא:

((א)) 2 גדודי תותחים בינוניים 155 מ"מ; אחד בגזרה הצפונית
ואחד בגזרה הדרומית.

((ב)) סוללת תותחים כבדים 175 מ"מ בגזרת המרכזית.

((ג)) שתי מרגמות 160 מ"מ ~~במחנה~~ במוסה, בגזרה הדרומית.

((ד)) שתי מרגמות 120 מ"מ ב"בודפסט", בגזרה הצפונית.

הסיכום הכולל של כוחות צה"ל בקו ההעלה במצב רגיעה היה (לפי מוצג 272):

((1)) חטיבת טנקים - 75 טנקים מאויישים.

((2)) ארבע פלוגות ומפקדת גדוד חי"ר

((3)) שבע סוללות ארטילריה - 32 קנים.

((4)) שתי פלוגות ומפקדת גדוד הנדסה.

באיזור הערפי של סיני (מרחב רפידים - ביר חמדה) חנו הכוחות הנוספים הבאים:

((1)) חטיבת טנקים ועוד גדוד נוסף; סה"כ (עם חכות שבקו) 231 טנקים.

((2)) 70 טנקים נוספים בימ"ח ביר-חמדה, שצוותיהם נועדו בשעת הצורך להגיע בטיסה ממרכז הארץ.

((3)) גדוד נוסף של חותמי 155 מ"מ (12 קנים, ובסה"כ 44 קנים).

הפיקוד והאחריות על מערכת זו היו של מפקדת אוגדה 252 שמושבה היה ברפידים והיתה בפרופה בכל הנושאים הקשורים ב"קו" ובפעילויות הסבציות לארכו, לפיקוד הדרום, ובנושאים שאינם קשורים לקו, למפקדת גייסות השריון.

(2) סדר הבחנות על פני חכניות ההגנה של צה"ל

140. למצבים של התגברות המתיחות בגבולות, חידוש האש, או מתקפת מלאה של האויב היו בצה"ל חכנונים או פרטיכילים מוכנים מראש, חכנונים אלה היו בנויים על תבנית החזיתות בכוחות סדירים ואח"כ במילואים לפי לוחות זמנים שבעו סך + 24 ש' בצפון עד לק + 150 ש' להערכות מלאה בחזית הדרומית. השאלה באם היתה קיימת חכנית למקרה של מתקפת פתע גמורה של האויב, כאשר שעת הפתיחה באש (מ) זהה לשעת קריאת המילואים (ק) נודונה במקום אחר (ראה להלן סעיף 217).

כאן נעסוק רק באותן התכניות שהוצגו בפני הרמטכ"ל ואושרו על ידו בקרמ"ם שנערכו בתקופת הכרזות של אפריל-מאי 1973.

תכניות אופרטיביות אלה היו בנויות על שלוש אפשרויות לפי הנמרת המתיוחה ומשך התדעיה שיהיה לצה"ל במקרה כזה. בירי אמ"ן נמצאו תכניות האויב המצוי והטורי למתקפה כוללת נגד ישראל (מוצג 1 ומוצג מס' 110), ולגבי אפשרויות סובליות יותר היו תוכניות שונות, אך לא תכניות אופנסיות של האויב.

141. האפשרות הראשונה התבססה על תגבור הכוח שבקו בכוחות סדירים ללא גיוס מילואים. בפיקוד צפון נקראה תכנית זו בשם "חול-ים" (עדות הרמטכ"ל, עמ' 4019). או "צמיד" כפי שכונתה על-ידי אלוף הפיקוד (מוצג 286, מסמך 6, עמ' 2).

במסגרת תגבור זה היה סדר הכוחות של פיקוד צפון ברמת הגולן צריך לעלות עד ל-100 סנקים (לפי אלוף פיקוד צפון בעת הצגת התכנית, מוצג 286, שם). או 111 סנקים (לפי עדות הרמטכ"ל, עמ' 4018) ועד ל-40 קנים ארטילריים, שהם 2 גדודי תותחים בגודל 155 מ"מ, גדוד מרגמות כבדות 160 מ"מ וסוללת תותחי 175 מ"מ (שם).

הפריסה לאורך הקו ב"חול-ים" היחה צריכה להשאר זהה לזו שבמצב הרגיל (במ"ט), והשינוי התבטא בקיום עתודה גדולה יותר של שריון מאחור ובתוספת למערך הארטילרי (מוצג 286, שם). אלוף הפיקוד העריך שיוכל להיערך במצב זה תוך 24 שעות מקבלת הפקודה, והרמטכ"ל (שם), הסביר שמצב זה בא לענות על אפשרות כגון אירוש סלתמת-החשה.

142. האפשרות השנייה של פיקוד צפון התבססה על תגבור הקו בכוחות מילואים שיגויסו. תכנית זו נקראה "גיר" או "צמיד מורחב". במסגרתה צריך היה לגייס את גדוד המילואים של חס' 188 כדי להשלים אותה, וכן לגייס חטיבת סנקים נוספת, גדוד תותחי 155 מ"מ, ולהשלים את גדוד התותחים הכבדים 175 מ"מ (מוצג 286, מסמך 6, עמ' 3).

סדר-הכוחות של פיקוד הצפון ברמת הגולן היה צריך לעלות ב"גיר" עד ל-222 טנקים ו-60 קנים ארטילריים (שס). ארגון הגזרה ופריסת הכוחות בה היו צריכים להשתנות: חט"ר 820 - האחריות בדרך כלל על כל גזרת רמת הגולן - היתה צריכה לקבל ב"גיר" את האחריות לגזרה הצפונית של הרמה בלבד, כשלהשתתף שני גדודי טנקים - גדוד של חט' 188 שממילא ישב בקו, וגדוד נוסף מחטיבת המילואים שתגויס (זאת נועדה להיות חט' 179), שאורגנה ברשת קריאה מהירה ומחסנית היו במחנה פילון ליד ראש פינה, כדי שתהיה מוכנה לחנועה 18 שעות לאחר הקריאה. חט' 188 עם שני גדודי הטנקים שנוותרו לה היתה צריכה לקבל את האחריות לגזרה הדרומית של הרמה, ושני הגדודים הנוותרים של חט' 179 נועדו להיות מרוכזים מאחור כעתודה לכלל חזית הרמה.

משך הזמן עד לגמר הגיוס, ההתארגנות והפריסת על תוכנית "גיר" הוערך על-ידי אלוף פיקוד צפון ב-30 שעות מקריאת מילואים (מוצג 286, שס).

143. המקביל בפיקוד דרום, לשני מצבים אלה בפיקוד הצפון, היה מצב שכונה "שובך יוניס" (ערוח הרמטכ"ל, עמ' 4107), והיה מבוסס בעיקרו על תגבור הכוחות בקו החזית ככוחות סדירים, עם השלמות מצומצמות של מילואים, במיוחד אלמנטים של טרוותים (נהגים, אנשי רפואה וקשר), ועם אפשרות של גיוס אגד ארטילרי נוסף (האגד של אוגדה 143) בלוח זמנים מסוים יותר, תכנית זו נציג כאן ביחד פרוט, בגלל חשיבותה המיוחדת לאור האירועים ביום ה-6 באוקטובר הדרוניים במקומות אחרים בדו"ח (חלק ששי, פרקים א ו-ב). שלבי התכנון של תכנית זו החלו במרץ שנת 1972 - ואולי אף קודם לכן, פקודת "שובך יוניס" של פיקוד דרום (מוצג 272) היא מה-17 בדצמבר 1972. בפתיחה לה נאמר, שהתכנית חופעל בשני מצבים אפשריים: א. כדוגמה לפתיחה כאש. ב. עם פתיחה באש.

הפקודה רואה שלוש דרכי פעולה אפשריות לאוייב שעליהן באה התכנית

לחת מענה: א. פתיחה באש לאורך הקו. ב. נסיונות להפיסת מאחזים בקו

החזקה. ג. פעילות קומנדו של האוייב במרחב סיני.

על פני חכנית "שובך יוניס" היה על פיקוד חדרוט להיערך במערב סיני ובמרחב שלמה להדיפת כל נסיון צליחה מצרי; להיערך להגנת נ"מ ולספיגת התקפות אוויר במרחבו ולסיכול פשיטות ונסיונות פיגוע, ולהיות בכוננות למבצע "בנדיגו" נגד סולי קרקע-אוויר של האויב ומבצעים החקפיים ממערב לחעלת סואץ (מוצג 272).

הנחות היסוד של חכנית "שובך יוניס" היו בין השאר (לפי מוצג 225; פקודת "שובך יוניס" של אוגדה 252 מ-15 בינואר 1973, שהיתה בתוקף גם לאחר "כחול לבן");

א. חכנית "שובך יוניס" מורחב (למשמעות ה"מורחב" - ראה להלן) מבוססת בעיקרה על הפעלת הכוחות הסדירים הנמצאים ת"פ האוגדה והשלמות כוחות סדירים ומילואים.

ב. חכנית זאת, על אף שהיא עוסקת בהגנת סיני אינה חלק מחכנית "סלע" (ראה להלן) מאחר ואינה קשורה או מותנית בחכנית "סלע" פיקודית, המפעילה גיוס מילואים ולוח זמנים לריכוז כוחות ובניין סד"כ מול מחשפת מצרית כוללת.

ג. חכנית זו מתווה חכנית פעולה שתתן מענה ראשוני לדרכי פעולה אפשריות של האויב, ותאפשר יצירת מצבי פתיחת אופטימליים לקרב ההגנה, או מעבר לחכניות אופרטיביות אחרות.

ד. כוחות הנקיים שבקו כפריסתם הנוכחית אינם מהווים עצמה מספיקה כדי לבלום אויב שהצה את קו התעלה ומנסה להקיס ראש גשר. יתיה הכוח לרכז עצמה של שני גדודי סנקים בכל גזרה סוקדם ככל האפשר.

ה. ....

ו. ....

ז. ....

ח. חכנית זו היא הערכות משופרת עם מירב העצמת בקו התעלה, ומתווה קרש קפיצה למבצעים אופרטיביים אחרים ("צפניה", 'חתול מרכז' ו'בן חול').

סדר הכוחות של "שובך יוניס" כלל 300 סנקים, 88 קנים ארטילריים, 2 גדודי חי"ר, גדוד כ"ש אחד (יחידה 424 של פק' דרום) ו-2 פלוגות חי"מ לאבטחת מחקנים (מוצג 272).

לפי השיטה המורשת^פ במוצג 225 (עמ' 2) ולפי עדותו של אלוף גונן
(עמ' 3545) כוחות אלה היו צריכים להפרס כך שהקו הקדמי יוחזק על-ידי 3
חטיבות מוקטנות בנות 2 גדודי טנקים ב"א (חטמ"ר 275 ושתי חטיבות הטנקים של
אוגדה 252), וחטיבת הטנקים השלישית של האוגדה תרוכז מאחור כעתודה אוגדתית.
חטמ"ר 275 היתה מפקדת מרחבית בלבד, ואת הטנקים שתחת פיקודה קבלה מ-2 חטיבות
השריון של האוגדה, כך שמבחינת פריסת חטיבות טנקים, הכוונה היא ששתי חטיבות
היו פרוטות מלעגים, ואחת מרוכזת מאחור. פריסת הטנקים היתה מבוססת על
איבצה קוים ממערב למזרח;

א. קו המעוזים - כקו זה אין צריכים להיות פרוטים 24 טנקים כשהם
מפוזרים כחלק מהמעוזים או לידם.

ב. קו התעוזים - בו רוכזו הטנקים (77) ברכוזים פלוגתיים לצורך
התקפת נגד מקומית בין המעוזים.

ג. קו ציר הירחב - בו נועדו להיות שלוש רכוזי טנקים בסדר גודל
גדודי, בהתאם לחלוקת הקו לשלוש גזרות חטיבתיות, לשם חקפת נגד גזרתיות.
ד. קו המחנות הערפיים - בו נועדה להתרכז חטיבת הטנקים השלישית,
שיעודה לשמש עתודה אוגדתית. (עדות אלוף גונן, עמ' 3549-3553, מוצג 286,
מסמך 6, עמ' 16).

במסגרת תכנית "שובך יונקים" היה צריך לתפוס מחזש את המעוזים המדוללים
ולשט כך היתה צריכה האוגדה לקבל תגבורת, וקו"כ החי"ר שלה נועד לעלות מ-4
פלוגות ומפקדת גדוד כמצב רגיל, ל-7 פלוגות ושתי מפקדות גדודיות. כ-2 באוקטובר,
בעת שביקר בקו התעלה, מצא אלוף פיקוד הדרום שהמעוזים המדוללים סתומים
והרוטים, ועל כן הורה לבטל את תפיסתם במסגרת "שובך יונקים" (עדותו, עמ'
3554-3555).

נוסף לכך צריך היה במסגרת "שובך יוניס" לחפור את מעברי הגירי
 והמיתלה בכת של גדוד חי"ר מוקטן (מוצג 272) ולפרוס מערכת של חצפיות
 ארוכות טווח ומחסומים על הצירים במרחב האוגדה, כדי לאפשר שליטה על
 הנעשה במרחב.

פעולות ראשוניות, של כניסת הכוחות לכוננות ספיגה, פנוי הבלתי
 לוחמים מהקו, פריסת מערך החצפיות והמחסומים, הארטיילריה וכוחות אבטחה
 במחנות ומתקנים ערפילים וכך פריסת פלוגות הסנקים של החטיבה הנמצאת בקו
 בהציונים קדמיים - כל אלה נועדו להתבצע תוך 3 שעות מקבלת פקודת "שובך
 יוניס" (מוצג 225, עמ' 3).

144. בסרמינולוניה שהיתה מקובלת באוגדה 252, אך לא בפיקוד דרום ובמסכ"ל,
 כונה שלב זה בשם "שובך יוניס קטן" (ערוך אלוף גונן עמ' 3427-3428
 ו-4544-3547 ועדנת תא"ל הראל, עמ' 2880-2885 ו-3358) והשליבים הבאים כונו
 "שובך יוניס מורחב". מת"ט הגזרה הצפונית, אל"מ נרף מסביר בעדותו
 (עמ' 2782-2783):

"יש שובך יוניס מורחב... הכוונה שלו זה לאפשרות של
 עליחה והכאת האויב באזור שלנו, באזור המזרחי של התעלה...
 כאשר לצורך זאת מוסזפים לי כוחות נוספים, שזה עוד גדוד
 סנקים, סוללת 175 מ"מ ועוד כוחות נוספים.

ש. זה מבדיל משובך יוניס קטן?

ח. כן.

ש. אז מהו שובך יוניס הרגיל?

ח. שובך יוניס הרגיל במסגרת הכוחות שעומדים לרשותנו לצורך
 נושא של ספיגה.

ש. זה שובך יוניס קטן?

ח. קטן. לצורך ספיגה, פשיטות על מעוזים.

ש. מהו שובך יוניס סתם?

ח. שובך יוניס סתם זה מה שאתם קוראים 'הקטן'."

אלוף גונן אומר בעדותו (עמ' 3544):

"הפקוד איננו מכהין, לא הפקוד ולא המטכ"ל, בין 'שובך יוניס' מורתב ומוקטן, הסרמינולוגיה של מורתב ומוקטן היתה פנימית של האגדה, מבחינה של הפקוד, מבחינה פנימית, הכיר בשובך יוניס. שובך יוניס של הפקוד הוא המורתב של האגדה".

הפקודות הכתובות ל"שובך יוניס" אינן מבדילות בין "קטן" "גדול"

או "מורתב". עיקר חגבור הכוחות בקו, השלמת המעוזים והשינויים בפריסת

הכוחות (קידום החטיבה הערפית של אוגדה 252 לקו), נועדו להתבצע תוך 24 שעות

מקבלת הפקודה (מוצג 225, עמ' 4-5 ו-7). השלמת ההיערכות ל"שובך יוניס", כולל

קליטת השלמות המילואים (חי"ר, קשרים, אנשי מערך הפינוי הרפואי, נהגים וכו'),

נוערה להסתיים תוך 48 שעות מקבלת הפקודה. בפרשת הסרמינולוגיה של "שובך

יוניס" נראה לנו, שער (ועד בכלל) נובמבר 1972 היו אכן שתי חכניות שכוונ

בשמות "שובך יוניס קטן" ו"שובך יוניס גדול" (עדות סא"ל גדעון אבידור,

קצין אג"ס של אוגדה 252, עמ' 4670). בדצמבר 1972 אוגדו שתי התכניות לתכנית

אחת, שנאה לירי ביסווי בפקודת פיקוד דרום מ-17 בדצמבר 1972 (מוצג 272),

ובפקודת אוגדה 252 מ-15 בינואר 1973 (מוצג 225). בעוד שבפיקוד נקראה

התכנית המאוחדת בשם "שובך יוניס" סתם, נקראה אותה חכנית באוגדה בשם

"שובך יוניס מורתב", כאשר בשם "שובך יוניס קטן" המשיכו באוגדה 252

לכנות את השלב הראשון של החכנית המאוחדת. כנודע זה לא הוכר בפיקוד דרום

ובמטכ"ל, ואינו מופיע בפקודה בכתב, מכל מקום, גם לאחר איחוד התכניות,

ראו באוגדה 252 אפשרות של הפעלת שלב א' (כלומר "שובך יוניס קטן" בסרמינולוגיה

של האגדה) בנפרד מהחכנית הרחבה יותר (עדות סא"ל אבידור, עמ' 4673).

145. היערכותו המלאה של צה"ל להגנה באח לירי ביסווי בתכנית 'סלע',

במקרה כזה היה פיקוד צפון צריך להערוך עם אוגדה מלאה ברמת הגולן - 357

סנקיס ו-176 קניס ארט' (מוצג 286, מסמך 6, עמ' 4) ועם עוד 3 חטיבות

ממוכנות בעתורה ממערב לירדן. משך הזמן הררוש להיערכות כזאת הוערך

על-ידי אלוף הפיקוד בסכיבות 30 שעות מקריאת המילואים (שם, עמ' 5).

בפיקוד דרום היחה חכנית "סלע" בנויה על שחי אוברוח (143 ו-162) בנוסף לאוגרו 252 הסרירה. ההיערכות בקו החעלה עצמו לא היחה צריכה להיות שונה מההיערכות על פי "שובך יוניט", ושחי האוגרות הנוספות נועדו להיות מרוכזות, האוח בגזרה הצפונית והשניה בגזרה המרכזית, כאשר המערך נבנה לקראת כניסה למבצע "חחול טובר", שהיה מבצע החקפי בקנה מידה גדול שמערב לחעלה, סדר הכוחות בפיקוד דרום חיה צריך לעלות ב"סלע" עד ל-1036 טנקים ו-54 סוללות ארטילריה, שהן 216 קניס (דברי אלוף שרון בעת הצגת התכנית, מוצג 286, מסמך 6, עמ' 16). משך הזמן שתיה דרוש לפיקוד כדי לחכנס למערך "סלע" הוערך על-ידי אלוף הפיקוד ב-5-7 ימים (שס, עמ' 14).

146. בכל התכנית שלט העקרון של עצירת האויב על קו המכשול - הסואן בדרום ותעלת חנ.ט. בצפון. עלו לדיון רעיונות של הגנה מוך תמרוני חכלה, אך הרמטכ"ל פסק בגום (מוצג 286, מסמך 6 עמ' 8 ועדותו עמ' 4010-4013). צריך רק לצייין, שבשני המקומות לא נשלטו המכשולים באש ובחציית לכל ארכס, ועל-ידי כך ירוח מידת האפקטיביות שלהם כמכשולים (ראה סעיף 204). ברמת הגולן גם לא הושלמה לגמרי העבודה ההנדסית הקשורה בבניית המכשול, למרות שיש לצייין בחיוב כי הושקע בה טאמץ רב בחקופה שלפני המלחמה. תרוח החלליית ששררה בקד"ט שנערך לאישור התכנונות ההגנתיים ב-2 כמאי 1973 (מוצג 286, מסמך 6) היתה, שיש לעבור מהר ככל האפשר למחקפה, וכך גם סיכט הרמטכ"ל את הדיון:

"...אני רוצה שאנחנו כולנו נחיה את זה בהכרה מלאה, שהבעיה שלנו אם תטרוץ כן מלחמה, זה מהר מאד לתקוף ומיר להשיג השגים גדולים ומשקעוהיים. זה היעוד. אני לא רואה בעיני רוחי שום מזמון של מלחמה נמשכת ומתפתחת והתשת וכו', ואני בהחלט רואה, גם מבחינת הצורך בהחלטות מוקדמות, מבחינת הצורך בהכנוה מוקדמות ובכוננות שלנו, מיר לבצע את המחקפה" (שס, עמ' 24).

(3) חגבור רמת-הגולן עד 4 באוקטובר

147. בעקבות כניסת הצבא הסורי ל"מערך חרוט" החל מה-1 בספטמבר, הפלת המטוסים הסוריים ב-13 בספטמבר, דיון המטכ"ל ב-24 בספטמבר (בו ביטא

אלוף פיקוד הצפון את ראגתו זוכה המצב), הדיון אצל שר הבטחון ב-26 בספטמבר ובפיקוד השר באותו יום (ערב ראש השנה) ברמת הגולן - הוחלט להגביר את הכוננות ברמת הגולן ולתגבר את הכוח המחזיק בה, חיל האוויר קיבל הוראה להיות בכוננות של 6 - 8 שעות לתקיפת מערך הטילים הסורי ובכוננות למתן סיוע מידי לכוחות הקרקע במקרה של תקיפת סוריה. עוכבה יציאה לחופשה מחובנות של פלוגת טנקים מחט' 188 ואושר לאמ"ן לבצע תיקון במערכת ההחרעה שלו (מכתב לסכת הרמטכ"ל מ-26 בספטמבר, מוצג 176, מסמך 7). פקודת התגבור הראשונה הוצאה על-ידי אמ"ם/מבצעים בערב ראש השנה, ה-26 בספטמבר. לפי פקודה זו (מוצג 257) תוגבר פקוד צפון במפקדה גדוד ובסתי פלוגת טנקים שהוטסו (הצוותים) כבר באותו יום למחניים, ובמפקדת גדוד וסוללת תותחי 175 מ"מ. כח התגבור (22 טנקים מחטיבה 7) הוחזק באזור צומת נאפת כעתודה, ואילן שני גדודי הטנקים הסדירים של חט' 188 נפרסו לאורך הקו: גדוד 74 בגזרת הצפונית של הרמה וגדוד 53 בגזרת הדרומית, כשכל גדוד מחזיק פלוגת אחת מרוכזת כעתודה להתקפות נגד מקומיות - גדוד 74 בצומת ואסט וגדוד 53 בתל ג'וחאדר - ושאר הכוחות מפורזים למחלקות שנועדו לסייע למוצבים (עדות טא"ל חיים ברק וטא"ל עוזר ארז בפני אלוף (מיל) אביר). כוחות נוספים הועמדו בכוננות במרכז הארץ לקראת אפשרות של תגבור נוסף ברמת הגולן (2 גדודים 155 מ"מ ופלוגת טנקים - עדות אלוף חופי, עמ' 1885 - 1886).

ב-30 בספטמבר נדון המצב בקוים בהתייעצות אצל הרמטכ"ל בה השתתפו גם סגן הרמטכ"ל, מפקד חיל האוויר, אלוף פיקוד צפון וראש אמ"ן. כתוצאה מדיון זה החליט הרמטכ"ל שתועלה לגולן חטיבה 7 (עדות אלוף טל, עמ' 2309). באותו ערב (ה-30 בספטמבר) החל בפיקוד צפון תרגיל גיוס שגרתי של חט' 179, שמחסני החרוץ שלה היו במחנה פילון. במסגרת התרגיל עבר גדוד אחד את כל שלבי ההתארגנות עד היותו מוכן לתנועה. לאור ידיעות ותוצאות פעולה חצ"א שנתקבלו ב-1 באוקטובר, סוכס בין הרמטכ"ל ואלוף פיקוד צפון, שגודו מילואים זה ישאר מגויס, בעוד שאר החטיבה שגויסה אף היא כמסגרת התרגיל, תשוחרר (עדות אלוף חופי, עמ' 1847-1850).

מאוחר יותר באותו יום סוכם שהגדוד ישאר מגוייס ובכוננות עד שיועלה לרמת הגולן גדוד מחטיבה 7 (שם, עמ' 1649). באותו יום (כ-1 באוקטובר) הוציא אג"ם/מבצעים על פי הנחיות הרמטכ"ל (מוצג 176, חלק ג', מסמכים 1 ו-2) את פקודת "אשור" מס' 1. על פי פקודה זו תוגברה דמת הגולן ב-20 צוותים נוספים של סנקים מחטיבה 7, כך שסך הכל עלה התגבור ל-42 צוותים (ואז שוחרר גדוד המילואים של חט' 179), ובגדוד תוחחי 155 מ"מ נוסף (גדוד 405). עם הגעת הכוחות הסתכם הסך"כ ברמת הגולן כ-111 סנקים ו-32 קנים ארטילריים (מוצג 258). בנוסף לכך נקבעו סדורי כוננות לתגבור פיקוד צפון בארטילריה נוספת מבה"ד 9 ובסנקים מבית הספר לשריון, מתקן 500, וגדוד נוסף של חט' 7. הסנקים של גדוד 76 מחטיבה 179 הושארו מזורזים ומחומשים בכוננות לקליטת צוותים נוספים מבית הספר לשריון או מקודות סדירים אחרים.

בימים הבאים (2,3 ו-4 באוקטובר) עסק פיקוד צפון בפעילות נרחבת של הנחת שדות מוקשים והחכצרות (מוצג 176, שם, מסמכים 12, 13 ו-14), אך לא תוגבר בכוחות נוספים.

(4) הכוננות בצה"ל עד ל-4 באוקטובר

148. מסוך להוצאת פקודת "אשור" מס' 1 הורה אג"ם/מבצעים על כוננות להפעלת מוצב הפיקוד העליון (מוצג 176, שם, מסמך 3). ומרכז הסיוע האווירי (שם, מסמך 5).

בפקודת "אשור" עצמה (מכיוון שרמת הגולן תוגברה על השבון הכוח הסדיר בסיני - גדוד 77 מחט' 7 עלה לגולן מרפידים, ועוד קודם לכן הועלתה מסיני לגולן מוללת תוחחי 175 מ"מ) נקבעו סידורי כוננות מסובכים לתגבור פיקוד דרום במקרה הצורך. הצוותים לתגבור נועדו לבוא מביתה"ס לשריון, מסתכן אימונים 500 ומחט' 7, ואת הסנקים היו צריכים לקבל בסיני, בימ"ח בביר-חמדת ובמחנה הקבע של גדוד 77 ברפידים. גדוד תוחחי 155 מ"מ של

בה"ד 9 הועמד אף הוא בכוננות לירידה לסיני (מוצג 176, שם, מסמך 5).
באותה תקופה הורה אג"מ/מבצעים שלא לאשר חופשות לצוותי סנקים וארטילריה,
בליל 1-2 באוקטובר, בעקבות פקודת "אשור" מס' 1, הוציא פיקוד דרום הוראת
כוננות מיוחדת (שם, מסמך 7) שפרטה את סידורי הכוננות בקו וביחידות
העורפיות של אוגדה 252, וביטלה את החפשות צוותי הסנקים והארטילריה, אך
קבעה שלא יוחזרו חיילים מחופשותיהם, כן נמשך כסדרו סגב תחופשות של
חיילי גדוד המילואים שאיישו את מעוזי הקו (עדות סא"ל ראובני, עמ' 1503).
מח"ט 14, אל"מ אמנון רשף, מעיד (עמ' 2683) ש-ב-2 באוקטובר ביטלנו
חופשות של קצינים ואנשי קבע, אנחנו המסכנו חופשות של חיילים, אבל מבלי
שזה יפגע בכוננות, ביום המישי נחנו אפשרות לסמג"דים ולמספר עוזרים,
ז"א לקצינים ברמה שנייה, לצאת לחופשה."

ב-2 באוקטובר הורה פיקוד דרום להוריד לגזרה חתעלה את יחידת

424 ולתפור מחדש שלושה מהמעוזים המדוללים ("טרקלין", "אגרופיה"

"ילקקן"), ששניט מהם נתפסו על-ידי לוחמי 424.

סידורי הכוננות שנקבעו ב-2 באוקטובר צומצמו והוקלו ב-4

באוקטובר, וביה"ט לשדיון ככר התכוון ליציאה לחופשת חג (עדות אל"מ גבי

עמיר בפני אל"מ (מיל) כרמי ומוצג 280, עמ' 5), ואכן אג"מ/מבצעים אישר

להוציא את כל צוותי המג"ח וגדוד שוט של ביה"ט, מוחנה באישר טלפוני

נוסף בערב החג (מוצג 176, חלק ג', מסמך 21). גם בפיקוד דרום הוצאה

ב-4 באוקטובר פקודה שהקלה בסידורי הכוננות (מוצג 282, מסמך 9).

במפקדת אוגדה 252 נסיגו עסקו באותו יום בבעיות היציאה לחופשות,

ופלוגת חרמ"ש של החטיבה העורפית (חט' 401) נמצאה אותו יום בחופשת

(מוצג 280, דברי סגן מפקד האוגדה בעמ' 6 ו-8). 3 פלוגות, לאמון

צוות מחלקה/פלוגה, שהגיעו לאוגדה ביום ה', ה-4 באוקטובר, נשלחו

לחופשה וביום ג' היה צורך להתזרזר חזרה (דברי קצין האג"מ של האוגדה,

שם, עמ' 3). כן היו בחופשה קצינים וחיילים מגדוד המילואים, שאייש

את מעוזי הקו, ואלה לא נקראו לחזור גם לאחר שהוכרז ב-5 באוקטובר

סגב כוננות ג' (עדות אל"מ נוי, עמ' 1813).

(5) פקודת "אשור 2" ב-5 באוקטובר

149 (א) המטה הכללי

ב-5 באוקטובר בשעה 1045 הוציא המטה הכללי הוראת מצב "מנעול"

לכל יחידות צה"ל, כשאלופי הפיקודים, מפקדי הזרועות וראשי האגפים במסכ"ל הוסמכו להקל בהתנאי שהקלות לא תפגענה בכוננו המערך הלוחם ובכוננות הגיוס של מערך המילואים (מוצג 176, חלק ג', מסמך 24). בעיית ביצועה של הוראה זו נדונה במקום אחר (ראה חלק חמישי, פרק ג').

החל משעה 1230 באותו יום הוטעל מוצב הפיקוד העליון (שס, מסמך 23).

באותו יום הוחלט במסכ"ל לתגבר בכוחות סדירים את שתי החזיתות. סדרי התגבור סוכמו בכתב בפקודת "אשור 2" שיצאה בשעה 20.00, אך למעשה סוכמו טלפונית והחלו להתבצע עוד לפני כן, ופקודת "אשור 2" של פיקוד צפון הוצאה כבר בשעה 1200 (מוצג 232 ב'). על פי "אשור 2" תוגבר פיקוד צפון במפקדת חטיבה 7, שני גדודי סנקים (גדוד 82 מחט' 7 וגדוד 71 מבית הספר לשריון), סה"כ 62 צוותים נוספים לפי פקודת "אשור 2" של פיקוד צפון - (מוצג 232 ב'), גדוד חרמ"ש (גדוד 75 מחט' 7) וגדוד נוסף של חותמי 155 מ"מ מכה"ד 9. (מוצג 176, חלק ג', מסמך 26). סדר הכוחות ברמת הגולן היה צריך להסתכם, לאחר ביצוע הוראות "אשור 2" ב-177 סנקים ו-11 סוללות (44 קניט, ארטילריה (מוצג 313)).

פיקוד דרום תוגבר על פי הפקודה בחט' 460 (בית הספר לשריון) עם שני

גדודי סנקים מוגברים. בנוסף לשני הגדודים שלה היתה חט' 460 צריכה להשלים אח 2 החטיבות של אוגדה 252 ב-25 צוותי סנקים נוספים ועל-ידי כך לכנות פלוגת סנקים תשיעית בכ"א משתי החטיבות הללו. כן תוגבר הפיקוד ב-2 סוללות 155 מ"מ מכה"ד 9 (מוצג 176, שס). בשלב זה טרם העריך אג"מ/מבצעים שצה"ל עומד בפני מלחמה בהיקף מלא והעריך שעוד תכוא ההחרעה של 24 שעות (עדות הא"ל שרון, עמ' 4571-4573).

(ב) פיקוד צפון

150. פקודת "אשור 2" הכתיבה בקולים כלליים אח פריסת הכוחות בפיקודים. לגבי רמת הגולן היא קבעה, שכך הראשון יוחזקו שני הגדודים הסדירים של חט' 188, שהיו פרוסים שם כבר מאז ה-26 בספטמבר, ובאיזור צומת נאפת תרובז חטיבה 7, עם שלושה גדודי סנקים (כולל גדוד 71 מבית הספר לשריון) וגדוד חרמ"ש. פריסת הארטילריה נקבעה בפרוט של סוללות:

- (1) 3 סוללות של גדוד 160 מ"מ 334 כברכת-רם, מסעדה וכוקעתה.
- (2) סוללה אחת מגדוד 405 (שהועלתה לגולן ב-1 באוקטובר) בתל חרמונית, שתי הסוללות הנוספות שלו בגזרה הדרומית של הרמת.
- (3) 3 הסוללות של הגדוד מכה"ד 9 בתל-מחפי, עין זיון ותל זוהר.
- (4) 2 סוללות 175 מ"מ בציר הנפס באזור חושנייה.

פקודת "אשור 2" של פיקוד צפון (מוצג 232 ב') חוזרת על הפריסת

כפי שהוכתבה בפקודת המטכ"לית, ומפרסת אןחה קצח יותר לגבי חט' 7. חט' 7 גם קיבלה אליה בחזרה אח גדוד 77, שמאז ערב ראש השנה היה תחת פיקודה של חט' 188.

הפריסת בקו הקדמי לא שונתה ב-5 באוקטובר לעומת המצב שהיה קיים מאז ערב ראש השנה כאשר קודם הגדוד השני של חט' 188 לקו. החפ"ק הפיקודי היה אריך להתקם בנאפת (שם וכסביבה היו כבר מרוכזות 3 מפקדות החטיבות - 820, 188 ו-7) החל מ-5 באוקטובר אחר-הצהריים. למעשה הוא אויש רק ב-6 באוקטובר בבוקר לערות סא"ל שמחוני בפני אלוף (טיל) אבידר). הפריסת זמיקום החפ"קים היו מותאמים ליום קרב, עם אפשרות של תגובה על נסיון סודי לבצע מתקף. במעייף "הודאות מבצעים" בפקודה הפיקודית הוטל על חטיבה 7 להיות בכוננות לביצוע החקפות נגד, בעדיפות ראשונה כלפי אזור פתחה קונטרה, ובעדיפות שניה כלפי אזור פתחה רפיד (מוצג 232 ב', עמ' 3, סעיף 5. על היערכות זאת לאור הידיעות שהיו לנו על תכניות האויב לא נדון ברו"ח זה).

(ג) פקוד ורום

151. פקודה "אשור 2" של אג"מ/מבצעיט קבעה את פריסת הכוחות בפיקוד ורום כרז

(1) חטיבה 14 בקו הקדמי (גדוד ככל גזרה).

(2) חטיבה 401 תחמקם באזור ביר-תמרה - המוצא המזרחי של מעבר הגירי.

(3) חטיבה 460, בסד"כ של שני גדודים מוגברים ועוד פלוגת חרמ"ש באזור רפידים.

(4) ארטילריה:

(א) גדוד 402 - בגזרה הצפונית.

(ב) גדוד 404 - בגזרה הדרומית.

(ג) סוללת תותחי 175 מ"מ - בגזרה המרכזית.

(ד) גדוד 403 - ברפידים, בכוננות לתזונה מיידית.

(ה) 2 קוללות תותחי 155 מ"מ מכה"ד 9 - תבענה לסיני ותחמקמנה ברפידים.

חטיבה 460 בועדה גם כאמור לתגבר את חטיבות ארגון 252 כ-25 צוותים (מוצג 272, פקודת "אשור" מס' 2, סעיפים 9-11). מח"ס 14 אומר בעדותו, שבפועל קיבל את הפלוגה התשיעית לחטיבה שלו מחטיבה 460 רק בשבת, ה-6 באוקטובר, בשעה 1700 אחה"צ (עמ' 2702). גם גדוד 79, שקיבל מ-460 את הפלוגה התשיעית עגור חטיבה 401, קיבל אותה רק בשבת בערב, (אל"מ רשף, עמ' 2703). החטיבה הוטסה לסיני ב-5 באוקטובר אחה"צ. במשך הלילה והבוקר שלמחרת התארגנה על הטנקים שקבלה כרפידים ובביר-תמרה וכיצעה את צוותי הכוחות כפי שנקבעו על-ידי פיקוד ורום (מוצג 282, מסמך 39 - הנראת פיקוד ורום מ-052300) - הפבירה את גדוד 196 שלה לביר-תמרה תחת פיקוד חטיבה 401, וקיבלה את גדוד 79 של חט' 401, שמתגורר היה ליד רפידים.

שתי סוללות הארטילריה של בה"ד 9 הגיעו לסיני רק ב-6 באוקטובר
בבוקר, ונכנסו לפעולה רק ב-7 וב-8 באוקטובר (עדות מפקד התותחנים הפיקודי
בפני אלוף (מיל) גורן, עמ' 199).

פקודת "אשור 2" לא שינתה את הפריסה בקו הקדמי בתעלה. היא
הוסיפה כוחות במרחב הערפי של אוגדה 252, והתכוונה להשלים את הסד"כ שם
לסד"כ המתוכנן ב"שובך יוניס": 300 סנקים ו-12 סוללות ארטילריה, אלא
שהיערכות שהוכחה בה לפקוד היתה מתאימה להיערכות בטחון שוסף עם עורף
מתוגבר, ולא ל"שובך יוניס" (על כל הבעיה ראה סעיפים 221-223, 259-263).
גם מבחינת הסד"כ, היה מספר הסנקים בפועל קטן יותר: 92 סנקים בחטיבה 14,
88 בחט' 401 ו-105 בחטיבה 460 - סה"כ 285 סנקים (עדות תא"ל הראל
עמ' 2887, על נושא "אור יקרוח", ראה בנספח לפרק זה).

(6) התפתחות הכוחות ב-6 באוקטובר

(א) פיקוד צפון

152. בליל 5-8 באוקטובר הושלמה היערכות חטיבת 7, שהגיעה ממרכז הארץ,
במקומות שנקבעו על-ידי פיקוד צפון (יומן המבצעים הפיקודי - 060620, עדות
הת"ש אל"ם אביגדור בן גל בפני אלוף (מיל) אבידר), פרט לגדוד 71,
שמחצית הסנקים שלו הגיעו לרמת רק בשבת, 6 באוקטובר, אחה"צ (עדות
סגן כני ברץ, קמב"ץ 71, בפני אל"ם (מיל) נבו).

בשעות הבוקר חוגגרה במקצת מצבה הלוחמים כמוצבי הקו (יומן
התפ"ק הפיקודי - 061030), פרט למוצב החרמון, ופוננו החיילות והבלתי
לוחמים מהרמה (יומן המבצעים הפיקודי - 061100, עדות אל"ם צבי בר,
מת"ט 820, עמ' 1788), נחפסו שני מוצבים בגזרה הדרומית של הרמה (עדות
תא"ל יאיר יורם, מג"ד 50, עמ' 2762). הנשים והילדים פונו מהישובים
(עדות אל"ם בר, עמ' 1726, יומן המבצעים הפיקודי - 061000), ונפרס

מערך פיינוי רפואי (עדות אל"מ בר, עמ' 1724). בנאפת התרכוז ב-6 באוקטובר
 לפנה"צ ארבע מפקדות: החפ"ק הפיקודי, ושלושת החפ"קים של חטיבות 820,
 188 ו-7. נוסף לכך שהה בה מפקד אוגדה 36, שעדיין הייתה בחהליך גיוס,
 וקיבלה את האחריות לגזרה רק כשעות הערב (עדות אלוף איתן בסני אל"מ (מיל)
 נבו), כבר בשעות הבוקר עלה לנאפת החפ"ק הטכני של חיל האויר לזירת
 הצפון (יזמן המבצעים של הפיקוד - 060815) וכצהרים נועד להצטרף אליו האלוף
 במילואים מ. הוד (שם, 061145). חפ"ק גרוד 13 עבר בשבת כצהריים
 לתל אבו נידה (עדות סא"ל זאב אורן, עמ' 1448-1449). מפקדת גרוד 50
 נשארה במחנה אל-על מכיוון שלא היה לה הרכב והציווד הדרוש כדי לפרוס
 חפ"ק בשטח. הטמב"ד, שהיה ממלא מקום המב"ד, יצא עם ג' יפ ומשאית
 לתל-פארס, וכדרך לשם "נתקע" בהפגזה הסורית שפחתה את המלחמה (עדות סא"ל
 יאיר יורם, עמ' 2763, ראה גם סעיף 194).

הסד"כ שרדכו ערב המלחמה ברמת הגולן לא תאם בעוצמתו שום תכנון
 אופרטיבי קיים, אלא היה בעוצמה שהתבססה על הכח הסדיר: בין המתוכנן
 ל"חול-ים" לזה המתוכנן ל"גיר".

ההיערכות לאורך הקו הקרמי לא שונתה, גם לאחר תגבורים נוספים,
 מאז ערב ראש השנה, וההבדל בינה לכין ההיערכות במצב שגרה רגיל היה בקידום
 הגדוד השני של חס' 188. השוני העיקרי בהיערכות לעומת המצב הרגיל התבטא
 בהחזקת כוח רציני של עתודת סנקים מאתור, באיזור צומת נאפת (חט' 7). גם
 מבחינת ההיערכות, ולא רק מבחינת הסד"כ, היה כאן מצב שבין "חול ים"
 ל"גיר": עתודה משוריינת גדולה יותר מאשר ב"חול ים" אולם שרם בוצעה
 ההתפרטות בשתי גזרות חטיבניות כפי שתוכנן ב"גיר".

הפריסה ברמת הגולן הצביעה על האפשרות שאותה צפה, ולקראתה התכונן
 פיקוד הצפון: פתיחה מאסיבית באש עם מחסף אפשרי. לקראת מחסף כזה דוכזה
 עתודת שריון גדולה להחקפת נבו.

הסימנים לכך הם:

(1) ההתזקה הדלילה של הקר הקדמי, שלא איפשרה לכסות באש את מערכת המבשול שהוקמה ברמת הגולן (תעלת הנ"ט והמיקוש) לכל אורכה.

(2) ריכוז המפקדות בנאפה כפי שהיה מקובל לקראת "יום קרב" (במקרה כזה שמור חדר למח"ט 188 בחמ"ל חטמ"ר 820 - ערוח אל"ם צורי שביא בפני אלוף (מיל) אבירור).

(3) פריסת הארטילריה בעמדות קדמיות, היחה טובה לחקריה אש, חשפה את הסוללות לאש נגד-סדללתיה ולשטיפה על ידי שריון אויב במקרה של מתקפה ופריצה (ערוח סא"ל כן צבי ואל"ם בר דוד בפני אל"ם (מיל) נבו).

(ב) פיקוד דרום

(1) נוהל הקרב של "שובך יוניס".

153. השאלה, איזה פקודות נתנו על-ידי המטכ"ל ועל-ידי פיקוד דרום לגבי היערכות כוחותינו במערב סיני כ-6 באוקטובר נדונה במקומות אחרים (ראו סעיפים 221-223 וסעיפים 259-263). כאן נדון רק בהשלכות נוהל הקרב ביום ה-6 באוקטובר 1973 באוגדה 252 וביחידות הכפופות לה, החטיבות, הגדודים והמעוזים.

באוגדה 252 התעוררו בקרב מפקדים מחשבות על אפשרות כניסה למערך "שובך יוניס" עוד ביום ז' ה-5 באוקטובר (עדות תא"ל ברוך חראל, סגן מפקד-האוגדה, עמ' 3367-3368); האוגדה אף קיבלה הוראה מפיקוד דרום לדעוך את תכנון "שובך יוניס" ולשם כך זומנה ביום ז' בערב קבוצת פקודות אוגדתית לשבח, ה-6 באוקטובר בשעה 0830.

מפקד האוגדה ראה את "שובך יוניס" כ"היערבות מירבית",

זכתה לז

- א. חגובה תוקפנית ובעצמה בקו החעלה למקרה של (הפרת) הפסקת האש.
- ב. ריכוז מאמץ עוצמתי בקו החעלה או לשם משימה החקפית.
- ג. אבטחת מתקנים במרחב העורפי, למקרה של פשיכות מן היס או באוונר" (מוצג 238).

מגן מפקד האוגדה אומר, שבקבוצת הפקודות הציג מפקד האוגדה את "שובך יוניס" כמתחיל ב"שובך יוניס קטן", כשבמצב זה ניתן לעבור לשתי אפשרויות: א. "שובך יוניס גדול"; ב. מעבר הישר לחכנית ההתקפית "צפנית" (מוצג 280, עמ' 11), גם מח"ס 275, אומר שבאותה קבוצת פקודות נאמר להתכונן לנושא "צפנית" לקראת יום המחרת (שם).

חוך כדי קבוצת הפקודות נקרא מפקד האוגדה לשיתה טלפונית. לאחר שתזר מן השיחה, העביר לפיקודיו החרעה לגבי שעת "ש" צפויה ב-1800, ובעקבותיה שורה של הוראות לביצוע פעולות הכלולות בשלב א' של "שובך יוניס" האוגדתי ("שובך יוניס קטן"); הוראות אלו נגעו לשתי החטיבות שבקו, 275 ו-14, (מוצג 238, ערות אל"מ רספ, עמ' 2690-2691, וכן עדות חא"ל הראל, עמ' 3339-3340) והן כללו (פרוט לפי עדות מח"ס 14, מוצג 280, וכן מוצג 188 שעה 1020):

- א. יש להמנע משבירת השגרה עד 1600.
- ב. בשעה 1600 תדלגנה התצפיות שעל קו המים לאחור.
- ג. בשעה 1600 תורדנה התצפיות מהמגדלים במעוזים.
- ד. על חיילי המעוזים ללבוש אפודי מגן וכובעי פלדה.
- ה. פלוגות הטנקים תכנסנה לתנונית-יום ליד התעוזים, כאשר בכל פלוגה תקודט מחלקת טנקים לתניון הקדמי.
- ו. פינוי המעוזים המדוללים, למעט "טרקלין", "אגרופית" ו-"לעקן"

ז. הצבת מחסומים על הצירים.

ח. קידום החפק"ים הגדודיים לקו התעוזים.

החטיבות האחרות, 401 ו-460 קיבלו הוראות שובןח, והקשורום בעיקר בציונותי כוהות, אך לא הוראות תזונה, ועד לשעה 1250 גם לא התרעה לתזונה (ראה להלן). תא"ל הראל אומר בעדותו (עמ' 3373) ששתי החטיבות האלה "היו צריכות לקבל פקודה אם לנוע ל"צפניה" או לנוע ל"שובך יוניס"; מה שניתן להן זה להיות בכוונות לחנועה בלבד.

154. מפקד האוגדה עצמו רשם באותו יום בהשימתו (לאחר שהחלה קבוצת הפקודות של 0830), תחת הכותרת "פקודות":

1. חפק"ים גדודי שריון (של ה) הקו - 1800 בקו התעוזים, חמל"ים מאויישים ע"י סמג"דים.
2. חט"לים חט' מח"ט/סמח"ט תא"סים (חצפיות ארוכות טווח) בקו התעוזים לאיש! (מודיעין).
3. כוונות מיידית לשובך יוניס גדול.

ראייה המלחמה

1. לחימה על קו המים, ארטילריה על נקודות צליחה, במקביל - טילי ק.ק.

פירוט מעוזים

2. מעבר לצפניה ובן-חיל [!!]
  3. אם לא - שובך יוניס גדול ואח"כ מעבר (מוצג 238), "
- בהט' 275 זומנה לשבת, ה-6 באוקטובר בשעה 14.00 גם קבוצת פקודות בנושא "צפניה" (עדות אל"מ נוי, עמ' 1823).

155. בסביבות השעה 0900 התחיל הפיקוד להורות לבצע פעולות הובללות במסגרת "שובך יוניס". קצין האג"מ הפיקודי הורה לאוגדה (מוצג 229א' - 060903, ראה סעיפים 260,259): "להכין תכנית שובך. בקו הקדמי לא לפרוס. בעורף - כן לפרוס".

בעקבות הוראה פיקודית זו הורה אג"מ/ארגון 252 לסמת"ס 401 לפרוס במרחב הערפי תצפיות ומתטומיט (מוצג 188, יומן המבצעים של ארגון 252, 060905). בחטיבה 401 קישרו הוראה זו עם מקודת הארגון, שנחנה מאוחר יותר על פריסת "שובך יוניס קטן" (שלכ א' בתכנית "שובך יוניס" של הארגון) עד 1700, והבינו מכך שיש לפרוס את החטיבה בשטח ליד המחנות הערפיים שלה עד לאותה השעה (עדות המו"ט, אל"ם דן שומרון, עמ' 5208-5209).

משעה 0900 היה לארגון אישור מפיקוד דרום לפרוס את יחידות הטנקים הערפיים בשטח, ליד מחנות הקבע שלהן, וזאת במסגרת הכוננות לספיגת התקפות אויר; בפועל, חלו עיכובים בכיצוע הפקודה, משום שמפקדי חטיבה 460 היו בסיוע מפקדים להכרת הגזרה.

ב-0900 לערך קיבלה הארגון אישור מהפיקוד לקדם את גדוד הארטילריה הערפי שלה (גדוד 403) מאזור רפידים לגזרה המרכזית (עדות סא"ל אבידור, עמ' 4666), הוראה התזוזה הורדה מהארגון לגדוד קצת יותר מאוחר (מוצג 188 - 061020) וחנועה הגדוד החלה בשעה 1040 (שם).

ב-1030 ירדה מהפיקוד, עדיין טלפונית, פקודה חתומה מפורשת לארגון (מוצג 4674). לפי עדות קצין האג"מ של ארגון 252 (סא"ל אבידור, עמ' 4674 ו-4690) קדמה לכך שיחה טלפונית נוספת בין אלוף הפיקוד ומפקד הארגון,

בפקודה זו הורשו פעולות הכנה שונות שעל הארגון היה לבצע עוד לפני כניסתה למערך "שובך יוניס"; צוותי-כוחות בין החטיבות 460 ו-401, ארגון חטיבה 460 במסגרת שלושה גדודים, השלמת הפלוגות החשיעיות לחטיבות הארגון (14 ו-401) מתוך חטיבה 460, הכנות להכנסת כוחות חי"ר מעולה לקו והכנות לקבלת השלמות לסדר הכוחות של "שובך יוניס".

נוסף לכך כללה הפקודה הוראה לבצע פעולות הקשורות בכניסה לכוננות ספיגה, כגון "משעה 1700 כוננות ספיגה מבחינת פעילות בקו", הורדת הצופים ממגדלי התצפית ב-1700, לא להתזיק אנשים במעוזים המדוללים, וחנועה כלי רכב רק בזוגות, ועט קשר.

ועוד כללה הפקודה הוראות הקשורות לפעילות בכתרון שוטף בקו, כגון לבצע פעילות תרמ"ש בין המעוזים כדי לאתר נסיונות צליחה, לבצע סריקות עם כוחות של יחידה 424 באזור האגמיט, ופריסה וחגבור על מערך הקשתות.

חלק מההוראות הללו נתנו על ידי מפקד האוגדה עוד קודם לכן בקבוצת הפקודות האוגדתיות שהוזכרה, כנראה בעקבות שיחור הטלפוניית עם אלוף הפיקוד, ותהוראה המפורשת ביומן המבצעים שפשה רק כתייעוד לכך (עדות סא"ל אבירור, עמ' 4684). בסרמינולוגיה שהיתה מקובלת באוגדה 252 נכנסו כמה מהוראות אלו תחת הכותרת של "שובך יוניט קטן", וכך גם נרשמה הפקודה ביומן המבצעים של האוגדה (מוצג 188, 061020).

ב-1020 התלה האוגדה לבצע את שלב א' של הפקודה האוגדתית ל"שובך יוניט" (מוצג 225), הוא "שובך יוניט קטן", וניתנו אז הוראות (מוצג 188, 061020) להעביר לאחור את התצפיות ארוכות הטווח, לפנות את המעוזים המדוללים, לדלג קדימה את המפקדים הגרודיים, לקדם מחלקת טנקים בכל גזרה לתצפית קדמית, ולהכניס את המעוזים לכוננות ספיגה; ההוראות קבעו את שעת סיום כל הפעולות הללו ל-1700.

156. המצב בשלב זה היה, שאוגדה 252 ביצעה פעולות של היערכות לפי שלב א' של "שובך יוניט", כאשר פעולות אלו נועדו להסתיים ב-1700. יחד עם זאת היא נמצאה במצב של התרעה לגבי אפשרות של ביצוע השלבים הבאים של "שובך יוניט"; הוראות שונות לבצע פעולות הכנה לקראת אפשרות כזאת, ניתנו, אך כדי להפעילה דרושה היתה עדיין פקודה נוספת. שלב זה סוכם בכתב במגרק פיקוד דרום לאוגדה שיצא בשעה 1330 אותו יום (מוצג 244), הפותח במלים: "אוגדה 252 תכנס לכוננות להכנס לשובך יוניט מלא" ומפרט בהמשך, פעולות שונות של הכנה והגברת הכוננות השוטפת, שנמסרו ברובן בעל פה בשעה 1030 (על כך ראה סעיף 261).

בשנת בצהריים קבלה חטיבה 401, החטיבה הערפית של אוגדה 252, התראה להיות מוכנה לדלג (לאחר קבלת פקודה נוספת) לצומת הצירים "פדוי"

ו"מבדיל", על כביש הרוחב ממערב לרפידים (מוצג 188, 061255). מהלך זה אינו כלול בחכנית "שובך יוניט" להגזרותיה של החטיבה הערפית.

157. ב-1225, בעקבות קליטת השדר של הדיווח בטימן המוסכם (ראה ספ' 87) קבלה האוגדה הוראה להכנס לכוננות ספיגה מלידיה (ההוראה שהייתה בתוקף עד אז - לכוננות ספיגה ב-1700 - לא בוטלה ב-1225). בעקבות פקודה זו פנה מח"ט 275 (לפי עדותו) למפקד האוגדה וביקש לבצע מיד את "שובך יוניט" (כנראה "הקסן", מה ששמילא היה צריך להתבצע עד 1700), ומפקד האוגדה אישר זאת. כעבור כמה ימים, משהתברר שבחטיבה 275 מתחילים הסנקים לנוע, ברר קצין האג"ם של האוגדה - לדבריו - את העניין עם מפקד האוגדה, והסתבר לו, שמח"ט 275 הבין שהוא רשאי לקדם את הסנקים מבלי שמפקד האוגדה החכוון לכך (כוונת מפקד האוגדה - אם אכן זו הייתה כוונתו - , תואמת את מה שהשמע לו מההוראות שקבל לפי עדות אלוף פיקוד הדרום (וראה החקירה בנידון בסעיף 263), עם זאת, לא קבענו בנידון מסמרות, מכיוון שלא ניתן היה לחקר את אלוף מנדלר ז"ל). אז הורה קצין האג"ם של האוגדה לחטיבה לעצור את הסנקים. ההוראה הראשונה ניתנה בשעה 1312, וחשניה בשעה 1322 (עדות אל"מ פנתס נוי, עמ' 1821-1823, 2793-2795, ועדות סא"ל גדעון אבידור, עמ' 4696-4697. מוצג 280, עמ' 6-7). בנושא זה לא יכלה הועדה להגיע לכלל מסקנה ברורה.

בעקבות ההוראות שקבלו המח"טים בעל-פה ממפקד האוגדה בקבוצת הפקודות שהסתיימה בשעה 1030 לערך, נערכו בשחי החטיבות, 275 ו-14, קבוצות פקודות חטיבתיות בשעה 1200 (עדות אל"מ רשף, מח"ט 14, עמ' 2691, ועדות אל"מ נוי, עמ' 2804), הייתה זו הפעם הראשונה שמפקדי הגרודים בקו קבלו התרעה על אפשרות המלחמה (עדות סא"ל ראובני, עמ' 1524). אל"מ נוי טוען אמנם שהעביר טלפוןית הוראות למפקדת החטיבה שלו מיד עם סיום קבוצת הפקודות האוגדתיות ב-1030 (עדותו, עמ' 1816), אך אינו יכול להצביע על כך ברישומי יו"ט המבצעים של החטיבה (שם, בעמ' 1820). ההוראות לביצוע שנמסרו בגמר קבוצת הפקודות באוגדה, כגון קיפול התצפיות ופזנוי המעוזים המדוללים, הועברו אז לרמת המב"דיט; לא הוזכרה בקבוצת הפקודות הללו האפשרות של קידום חטיבה 401 לגזרה הדרומית (עדות סא"ל סקל, מג"ד 52, עמ' 2954, ועדות סא"ל

ראובני, עמ' 1510). נראה שבסביבות 1300-1330, בעקבות הידיעה על הדיווח בסימן
המוטט הורחה האגדה על ביצוע מיי די של "שובך יונגיס קסן" (עדות רשף,
עמ' 2691-2692, עדות נוי, עמ' 2787-2788 ועדות סקל עמ' 2917). בעקבות
ההוראה פוזרה קבוצת הפקודות בחטיבה 14, והמג"דים יצאו לגדוריהם, מג"ד 52,
שגודרו במלחלה היה מרוחק יותר, העביר קודם ליציאתו ממפקדת החטיבה בטסה
את ההוראה טלפונית לסמג"ד, וכמה מהן הספיקו להתבצע עוד לפני תחילת
המלחמה (עדות סא"ל סקל, עמ' 2917-2918). בחטיבה 275 הסתיימה קבוצת
הפקודות החטיבתית עוד לפני קבלת ההוראה על ביצוע מידי, והוראה זו
הגיעה לחטיבה בדיוק כאשר מג"ד 68 העביר למעוזים את הוראות הבוננות לקראת סע'
1700; לדבריו (עמ' 1511-1512) היה זה בשעה 1330, והוא עוד הספיק להורוח
למעוזים לקבל את התצפיות שבחוץ, להוריד את הצופים מהמגדלים ולהכנס לבוננות
ספוגה.

158. מסתבר, שהוראות הבוננות ליחידות שבקו ממש - מעוזים, תצפיות וכו',
תחילו לרדת רק בסביבות השעה 1300, והן התייחסו לפעולות "שובך יונגיס
קסן", שיש לבצען עד לשעה 1700. סמוך לשעה 1330, עם קבלת ההוראה "שובך
יונגיס קסן" מידי, הוחל שוב בסבוב הוראות למעוזים, וכך קרה שתלק מהמעוזים
הרחוקים יותר ואלה שהיו אחרונים בסבב ההתקשרויות בחדרי המלחמה של הגדודים
קבלו פקודת בוננות רק ממש עם פרוץ המלחמה. כך היה במעוז המזרחי (עדות סגן
אודינסקי, עמ' 4912-4913) במעוז "ליטוף" (עדות מר פינשטיין, עמ' 5623-5624),
ובמעוז "בודפשט" (עדות טרן אשכנזי, עמ' 5685-5636).
כך גם משתמע מרביית עדויותיהם של מפקדי המעוזים בפני אלוף (מיל) גורן.

(2) מצב הכוחות ופריסתם בשעת פתיחת המלחמה

159. שעת פתיחת המלחמה מצאה את היחידות במרחב אגודה 252 בחוף תהליך
הביצוע של ההוראות השונות, כשהוא עדיין אינו מושלם. עד לשעה זו לא
נעשתה למעשה כל פעולה מבחינת שינוי הפריסה של שתי החטיבות הערפיות.
חטיבה 401 החלה לנוע לעבר התעלה ב-1425 כיזמת המח"ט (עדות אל"מ דן
שוברון, עמ' 5218 מוצג 280, הלק ד' עמ' 3). רק תוך כוד חנועה קיבלה

הוראות לגבי יעדי וצירי החנועה; חטיבה 460 קיבלה לאחר פתיחת המלחמה
הוראה לגוף מערבה, לכיוון טסה (עדות תא"ל הראל, עמ' 3390). ההוראה ניתנה
רק בשעה 1445 (מוצג 280 חלק ג' עמ' 7).

(א) בגזרה הצפונית היו כל המעוזים שמצפון לקנטרה, פרט למעוז
"אורקל ב'", תפוזים, לרבות "טרקלין", שהיה מעוז מדולל. בקנטרה עצמה
היה תפוז אחד ("מילנו ב'") מכין ארבעת המעוזים, כשהאחרים "מדוללים"
ולא תפוזים. מספר הלוחמים במעוזים עמד מתחת לחקן ונע בין 7 ל-24, כשברובם
הוא היה בטבינות 18 (ובנוסף להם כסה אנשי מנהלה - עדות סא"ל ראובני,
עמ' 1489). ברוב המעוזים בגזרה היה קצין אחד בלבד, וברובם לא היו
רופאים (שט, עמ' 1525). הטנקים של הגזרה הצפונית (גד' 9 חט' 14),
שנעצרו ולא קודמו בשעה 1322, נמצאו בשני ריכוזים. אחד דו-פלוגתי
ב"קסיה" ליד בלוזה, והשני פלוגתי, ב"צ'רצ'יל" (מוצג 280). מחלקת טנקים
אחת היתה עוד קודם לכן, כסידור קבוע, במעוזי "אורקל", רק לאחר תחילת
המלחמה התחילו הטנקים לנוע למעוזים ולסופירים. בגזרה פעל גרוד ארטילריה
אחד של תותחי 155 מ"מ, כאשר סוללה אחת, נליחת, היתה במעוז "בורפשט"
ושתי סוללות בחעוזים "יזרם" ו"מרור", אשר לחרמ"ש, הרי 4 נגמשי"ם היו
ב"מרתף", שם פעלו תחת פיקוד יחידה 424 ובצעו תצפיות ארוכות טווח (מוצג 280).

(ב) בגזרה המרכזית היה חלק גדול מהמעוזים מדולל. רק אחד מהם
("לקקן") נתפס מחדש לקראת המלחמה (עדות אל"מ רשף, עמ' 2674). ב-1330 קיבלו
המעוזים בגזרה הוראה להיות ככוננות ספיגה מיידית (עדות רשף, עמ' 2692,
עדות סגן גור, מפקד מעוז "מצמד" בפני אלוף (מיל) גורן, עמ' 156). עוד
לפני כן הספיקו "לקפל" חלק מ האנשים ששהו בתצפיות במעוזים המדוללים
(עדות רס"ן ויזל, מפקד מעוז "פורקן", בפני אלוף (מיל) גורן, עמ' 165). לפי
עדות מח"ט 14 (אל"מ רשף, עמ' 2692) היתה פלוגת טנקים אחת פרוסה בשעה פרוץ
המלחמה כתניון ליד תעוז "הברגה", כשמחלקה אחת ממנה נמצאת בחנועה לתפיסת
עמדת תצפית קדמית. פלוגה שניה היתה בתוך הטנקים וזזה רק לאחר פרוץ
המלחמה, פלוגה שלישית היתה בדרכה לעלות לטנקים, לאחר תריון המ"פ. כל
הפלוגות היו מגוד 184; בתוצאה מכך, כפי שאומר בעדותו מח"ט הגזרה
(אל"מ רשף, עמ' 2700), "בתלק מהמקומות, כשהטנקים הגיעו לעבר הרמפות,

הם כבר זיהו, אך אפילו בחקלו, בחוליות חל"ר, צינדי סנקים ... שכבר עברו את ההעלה לצד המזרחי ... המצב החיצוני היה כשהם הגיעו לרמפות, על הרמפות היו חוליות. זה היה המצב הקיצוני לרעה". בגזרה היתה סוללת ארטילריה אחת, של תוחתי 175 מ"מ, בתעוז "כיסוף", גד' 403, של תוחתי 155 מ"מ, היה בתנועה מרפידים. לגזרה ורק בסביבות השעה 1500 הגיעו הכלים הראשונים לעמדות (מוצב 283 א').

(ג) בגזרה הדרומית לא הספיקו "לקפל" את הלוחמים שהיו במעוזים המדוללים - "ליסוף ב'" ושניים ממעוזי "מפצח" (עדות מפקד "מפצח" בפני אלוף (מיל) גורן, עמ' 109, ועדות מפקד "המזח", שם, עמ' 131-132). סיור רגלי שגרתי מצפון למעוז "בוצר" נחתם בדרכו בפתיחת המלחמה. את פלוגת הסיור לא הספיקו לפנות, כפי שתוכנן, מ"טלפתיה" למיתלה (עדות סא"ל סקל, עמ' 2919). פלוגות הסנקים, שנו בתעוזים "מצוה", "צידר", ו"נדצה", היו במצב של התארגנות ליציאה מהמעוזים לחניוניים (עדות סקל, שם). לא הספיקו להצמיד את הסנקים שבועדו לכך למעוזי "המזח" ו"בוצר". הסנקים הראשונים הגיעו לעמדות בסביבות 1420-1430, כשהרמפות היו תפורות כבר על-סדל חי"ר מצרי (מוצב 280, חלק ד' עמ' 9). שלוש סוללות ארטילריות של תוחתי 155 מ"מ היו מוצבות כך; האחת ליד תעוז "מצוה", השנייה בקארט-מורה והשלישית, יחד עם שתי מרגמות 160 מ"מ, ב"נברוניט" שליד עיון מוסה (עדות סא"ל סקל, עמ' 2908).

(ד) גד' 198 של חטיבה 460 היה פרוס בעורף באזור רפידים מחוץ למחנה. גודד 79 היה בשעה 1400 ביציאה להתפרסות מחוץ למחנה (עדות אל"מ גבי עמיר בפני אלוף (מיל) גורן, עמ' 76). חטיבה 401 טרם הספיקה להתפרס מחוץ למחנות. גודד 195, שישב במחנה הגידי הוחקף מהאוויר והיו בו כ-10 נפגעים. המח"ט אומר בעדותו (בפני אלוף (מיל) גורן בעמ' 84), כי הפקודה שלו היתה להיות פרוסים מחוץ למחנה בשעה 1600. בשעה 1300 החלו טורי ביקורת, ובמצב זה "נחפסו" הגדודים בהפצצה המצרית שפתחה את המלחמה.

שתי הכוללות מבה"ד 9 שנועדו לחגבר את סדר הכוחות הארטילריים של האוגדה עדיין היו בשלב התארגנות כרפידים. גודד 403, שהיה בתנועה

מרפידים לעבר טסה, סבל משורה של תקלות שכניוח נטרט הגיע בשעה זו לעפמותיו (מוצג 263 א').

בסך הכל היו פרוסיב "בקר הקדמי" 75 טנקים ו-50 קנים ארטילריים. 201 טנקים נוספים היו בחסיבות הערפיות.

הפריסה בקו עצמו לא הייתה שונה מפריסה רגילה במצב של בטחון שוטף. הפעילות השגרתית של בטחון שוטף בקו (סיורים, תצפיות, תפילת המעוזים המדוללים) נמשכה ב-6 באוקטובר ואף חוגברה במקצת. (על נוהל הקרב הפגום שבעטיו ניתנו הוראות הכוננות הראשונות והאלמנטריות לכוחות בקו, סמוך לתרוץ המלחמה ראה פרק ג' בחלק זה).

מן האמור עולה, כי רוב הכוחות שבהם חוגבר פקוד הדרום, והכוחות שעוד קודם לכן הוחזקו במרחב העורפי של אוגדה 252, נשארו מרוכזים ולא ערוכים (ראה גם סעיפים 263, 264).

(7) חיל האויר

159. (1) בתכניות צה"ל נועדו להיל האויר 4 משימות עיקריות:

- (א) הבנה על שמי המדינה (יירוט).
- (ב) השמדת חילות האויר של האויב, בעיקר על-ידי פגיעה בשדות התעופה שלהם.
- (ג) השמדת מערכי טילי הנ"מ של האויב.
- (ד) השתתפות, על-ידי סיוע לכוחות הקרקע, בקרב היבשה.

(2) לביצוע המשימה הראשונה התזיק חיל האויר במצב רגיעה 14 מטוסים בכוננות טיידיה של 5 דקות. מספר זה יכול היה לעלות ל-28 מטוסים תוך 30 דקות, ול-52 מטוסים תוך שעה (מוצג 159, עמ' 60).

(3) לביצוע המשימות השניה והשלישית צפה חיל האויר מערכת של אלטרנטיבות מבחינת זירות הפעולה (מצרים וסוריה), סדר העדיפויות; השלבים מבחינת הפגיעה בשדות תעופה ובמרכזי הסילים, והכדל בין אפשרות של תקיפה יזומה על ידנו (שתנצל את גורם ההפתעה), לבין אפשרות (שנחקבלה כסבירה יותר), של תקיפה שלנו, ללא הפתעה, בתגובה למהלכים של האויב, שמהם משתמע שהוא נמצא בכוונות לטפיגת התקפה אווירית. בכל המקרים נחשב ביצוע משימות (ב) ו-(ג) לעיל תנאי הכרחי לביצוע בהיקף רחב של משימות הסיוע לכוחות הקרקע. במיוחד היווהה השמדת מערכי הטילים תנאי הכרחי לאפשרות של מתן סיוע יעיל וזרחב לכוחות היבשה.

(4) בהצגות התכנונים במאי 1973 הוצג לראש הממשלה ולשר הבטחון, שחיל האויר זקוק להתרעה של 48 שעות לשם ביצוע תכנית השמדת הטילים במרחב התעלה (דברי הרמטכ"ל בהצגת התכנונים לראש הממשלה ב-9.5.73, מוצג 286, מסמך 8, עמ' 17, ודברי עוזר ראש מח' אויר למבצעים בהצגת חכנוני חיל האויר לשר הבטחון ב-22.5.73, שם, מסמך 9, עמ' 7), זאת בעיקר להכנת המסוקים לחפקידי לוחמה אלקטרונית (שם, מסמך 2, עמ' 3-4).

(5) משך הביצוע של משימות (ב) ו-(ג) הוערך ביום אחד לכל אחת מהמשימות, וסה"כ 48 שעות. (מוצג 286, מסמך 8, עמ' 16).

(6) עוד לפני הכרזת מצב כוננות ג' בכלל צה"ל הוכרז ב-5 באוקטובר בשעה 0930 מצב כוננות ג' ביחידות המבצעות של חיל האויר ומצב ב' בשאר יחידות החיל (מוצג 158, עמ' 6). הימוש המסוסים נקבע על פי תכנית "דוגמן - 5", תכנית לתקיפה מערך הטילים הסורי. (מוצג 286 א'). אושר לחיל האויר לגייס מילואי צוות אויר וחלק ממערך הנ.מ.

(7) ב-060700 נשלח, לאור תכנון מוקדם, מטוס לסבוב שנועד לציין לאנשים שיצאו ב-5 באוקטובר לביחס, לשוב מיד לבסיסהם /עדות מפקד חיל האויר, עמ' 1965-1966).

(8) עם קבלת ההתרעה על-ידי הרמטכ"ל ב-060435 הוא התקשר עם מפקד חיל האוויר והורה לו להכין את תקיפת שדות הערופה ומערך הטילים בסוריה, מפקד החיל אמר שיהיה מוכן לזאת בשעה 11.00 לערך (מוצג 243) (ר' גם סעיפים 27, 28).

(9) בקד"מ שנערך אצל הרמטכ"ל ב-0530 נדונה שוב שאלת סדר העדיפויות מבחינת תקיפת מונפת של חיל האוויר, וסוכם - בשלב זה (אולם, ראה להלן), שח"א יפעל בעדיפות ראשונה בזירת הסורית בסדר זה: טילים, חיל האוויר הסורי, הקו הסורי. מפקד חיל הודיע שלא יהיה מוכן לפני 1200 ולא אחרי 1500. בקד"מ זה אישר הרמטכ"ל למפקד חיל האוויר לגייס את כל צוות האוויר, כל יחידות הנ"מ ואנשי הבקרה (שם). מפקד חיל אוויר אומר בעדותו (עמ' 1968) שיהיה מוכן לתקיפת בסוריה בשעה 11.00, בדבריו בכנס ספ"כ (מוצג 286 א', 13.2.74, עמ' 35) הוא אומר שקבל פקודת התראה ל"דוגמן - 5" וכחיל האוויר הוחל בהכנות, במיוחד הכנת מערך גדול של מטוקים. אגב כך התקבלו דיווחים מטאורולוגיים פסימיים.

(10) בריון עם שר הבטחון שהחל ב-0550, הציג הרמטכ"ל לשר שחיל האוויר יהיה מוכן בין 1400 ל-1600 ומשימותיו: חיל האוויר הסורי (שדות תעופה), טילים והקו הסורי (שם). השר שלל את האפשרות של מחקפת מנע. אישר מתקפה במקביל והנושא הועבר לדיון אצל ראש הממשלה (וראה סעיפים 29, 32).

(11) ב-0700 התקיימה קבוצת פקודות של מפקד חיל האוויר, מפקד החיל צפה את פעילות חיל האוויר לאותו יום: "תגובת חיל האוויר - יחכך שיאלץ להכניס כוחות לקו על מנת לשבש את החקפת הסורים עד להשיכה, ואחר כך לתקוף ב"קלע" בעומק המערך הסורי. כמו כן, להתארגן להגנת שטח" (מוצג 158, עמ' 6). לאור התחזית המטאורולוגית בקו החליט מפקד חיל-אוויר (לפי דבריו בכנס ספ"כ, מוצג 286 א', עמ' 35) להחליף חלק מהחימוש ולהתכוון לתקיפת שדות תעופה בסוריה בטלכ ראשון, לפני תקיפת הטילים). בקד"מ ב-0715

אמר הרמטכ"ל, שלמרות ההחנגדות להתקפת מנע "נמשיך להכין את חיל האויר, חלוי בהצטברות ידיעות עד הצהריים, ליתכן שנבקש טוב בצהריים וייתכן שלא. אם לא תאושר מכה טונעת בצהריים נהיה בכוננות להתרעה מיידית היום אחת"צ... נהיה מוכנים מהצהריים" (מוצג 285, עמ' 6-7). קביעת הרמטכ"ל (עמ' 7) הייתה, שחיל האויר יהיה מוכן בצהריים לתקיפת שדות, ובהפרש 3-4 שעות אתר כך לתקיפת טילים, באם התקפת האויר תהיה בלילה, יתקוף את החיל האויר הסורי למחרת.

(12) בניגוד לציפיה הכללית בצה"ל באותו יום ל-"ש" אויב בשעה 1800, העריך מפקד חיל האויר את ה-ש לתקיפת האויב בשעה 1500 (עדוה מפקד החיל, עמ' 72-1971); לאור זאת הועלו סיורי אויר להגנת שדות המעופה (שט, בעמ' 1972).

(13) ב-0945 עדכן מפקד חיל האויר את הרמטכ"ל, לגבי החכנות לאותו יום אמר, שהשעה האחרונה בה הוא יוכל לתקוף היא 1600, ולישם כך עליו לקבל פקודה ב-1500. במידה וחיל האויר לא יתקוף, הוא צריך לשנות תצורה לקראת הלילה, ועליו לדעת עד 1300 באם הוא חוקף או לא. אשר ליום א', הרי יש להחליט אם לתקוף את חיל האויר הסורי או המצרי, ובאם לתקוף טילים או שדות מעופה (מוצג 285, עמ' 12).

(14) בקר"מ הרמטכ"ל, ב-1000 צפה הרמטכ"ל ליום א' פעילות של חיל האויר כנגד חיל האויר הסורי והמצרי, מערך הטילים הסורי והמצרי, ובעדיפות שלישית, סיוע לכוחות היבשה (מוצג 235). עד שלב זה דובר רק על אפשרות פעולה באחת משתי חזירות, וכאן נזכרה לראשונה הכוונה של פעולה בו זמנית בשתיהן.

(15) בקר"מ שר הכסותון ב-1100 ציין מפקד חיל האויר ש"חיל האויר לא יוכל לעשות הלילה כלום". לגבי יום ראשון העריך ש"חיל האויר הסורי אנו נוחנים שעה, כתנאי שיהיה מזג אויר מתאים. את מערך הטילים נגמור עד הצהריים, אחת"צ נחפזה למצריים" (מוצג 285). התנאי של מצב מזג האויר היה

משמעותי ביותר, כי התחזית המטאורולוגיה שהציג מפקד חיל האוויר לגבי שמי החזיתות לא הייתה מעודדת.

(16) ב-1230 נערך דיון מבצעי בחיל האוויר. לאור ביטול האפשרות של מתקפת מנע, הוקצו מטוסים למשימת הגנת שמי המדינה כששאר המטוסים ערוכים לחקיפות חטף בשמי החזיתות. מפקד חיל העריך שתציית התעלה תהיה מאוחרת ולכן יצטרך חיל האוויר לתקוף את איזורי הצליחה באור אחרון ובלילה בשיטת "קלע", הנחיותיו היו:

(א) לתכנן חכנית הגנה אוירית הכוללת פיטרולים מרחיעים והגנת שטח בגליל ובסיני. לא להתזיק את הכוחות באויר, אלא להזניקם באופן מכוון.

(ב) להתכוון להנחתת כוחות באיזור ש"ח אופיר (שארם-א-שידן) ולספיגת התקפות אויר (במתקני החיל).

(ג) "ש" אוירי של האויב צפוי החל מ-1500 ועד אור אחרון.

(ד) לתכנן ל-7 באוקטובר תקיפת שדות בסוריה, אחד כך תקיפת טילים בסוריה ומעבר לתזית המצריה לאור ההסתחוויות.

(ה) גם בתזית המצריה ראה מפקד חיל קודם את תקיפת חיל האוויר המצרי ורק אח"כ את תקיפת הטילים. את כי צפת שינוי בהתאם ליכולת העמידה של כוחות הקרקע וקצב הגעת המילואים לסיני.

(מוצג 158, עמ' 7-8).

(17) ב-1350 קיבל חיל האוויר ידיעות על המראת מטוסים משדות חרפה

של האויב ועל הפרעות אלקטרוניות. פטרולים של חיל האוויר שהיו באויר יצרו מגע עם מטוסים חוקפים ב-1405.

(18) לחיל האוויר לא יכול היה להיות פתרון לבעיה מערכי הטילים

בכל מצב.

לשם ביצוע משימותיו הוא היה זקוק ל:

- (א) התראה של 24-48 שעות לצורך מיתקון והתארגנות.
- (ב) 12- שעות של מזג אוויר טוב בכל חזית בזמן הביצוע עצמו.
- (ג) אפשרות של ריכוז מירב הסו"כ במשימת תקיפת הסילים מבלי להיות מוסרד במשימות עיקריות נוספות. (מוצג 286, מסמך 9, עמ' 7, ומסמך 8, עמ' 17).

בט אילו היו מחמלאים 3 תנאים אלה, יכולים היו כוחות הקרקע לצפות לסיוע מסיבי של חיל האוויר רק החל מ-48 שעות, כלומר לאתר שהשלים חיל האוויר את תקיפת מערכי הסילים בשתי החזיתות. במצב שנוצר ב-6 באוקטובר לא קוימו התנאים הנ"ל ולכן לא יכול היה חיל האוויר לשתק את מערכי הסילים ובו בזמן לתת סיוע לכוחות היבשה (ראה ה"צבא הסדיר יבלום").

(19) בתוקף המסיבות שנוצרו ביום הכפורים בקשר לכוננות כוחות היבשה (ראה סעיף 207) נמצא למעשה חיל האוויר במצב שפטכלול החוכניות שהיו בידיו, לא נותר לו אלא להפעיל את המאמץ העיקרי להגנה שמי המדינה, ומאמץ-משנה להתקפה בקו, בכל תנאי, ואלה דברי מפקד חיל האוויר, בספ"כ ב-13 בפברואר 1974 (286 א', עמ' 36):

"אם האויב היה אמור לפי הערכתנו לתקוף משעה 1500, היה טעם להתכונן למגננה ולהתכונן לתקוף בקו מיד כשאפשר, ללא 'דוגמץ' וללא 'תגר', ולשתק לפי מה שיקרה, תכנית ברורה מי יעבור, מתי ואיפה, לא היתה. לכן בשעה 1230 נתתי הוראה לבטל את ההתכוננות לתקיפת שדות תעופה, לשנות חימוש, להוריד חימוש ממטוסים שהוקצו להגנה, וחיל האוויר התחיל להמריא בסכיבות השעה 1330 במקומות שונים, כולל אופיר שחששתי לה מאד. מפני שכאן הייתי כבר צריך לתת את המקודות בהנחה שאני נתקף, ולכן הדגש היה בראש וראשונה על מניעת היסגים כאוויר ולהכין מספיק כח, שהוא לא משמעותי להגנה אווירית, לתקיפה בקו, בכל תנאי."

נספח לפרק "התפתחות סדר הכוחות"

אור יקרנות

161. לפי ידיעות שהתפרסמו לאחר המלחמה בעתונות בארץ, טען שר המלחמה המצרי כי אנשי קומנדו מצריים נטרלו עם תחילת המלחמה מתקן הצתה שהכין צה"ל לשם הכערת אש בתעלה במקרה של צליחה מצרית, ושתייה, כביכול, אלמנט יסודי בחכמיות צה"ל להגנה על התעלה. בעקבות פרסומים אלה גם הגיעו פניות של אזרחים אל הוועדה.

לכן החלטנו לבדוק, אם אמנט היחה קיימת, לפני פרוץ המלחמה, מערכת מתקנים תקינה ואופראטיבית להפעלת מחסום תבערה אפקטיבי נגד צליחת התעלה על-ידי המצריים. תוצאות הקירתנו המובאות להלן מראות שלא כך היה. היתה חכמית, ונעשו צעדים חלקיים מאוד להגשמתה, שעלו במכומים ניכרים, אולם אותה המערכת החלקית שהיתה קיימת לא היתה תקינה באוקטובר 1973, ולכן לא שימשה נשק אופראטיבי, וממילא לא יכלו המצריים לסכל אותה.

ממצאינו מראים כי המערכת לא הוחקנה במלוא היקפה וקידומה נפסק מטעמים שונים, אלוף פיקוד הדרום החליט לחדש את הטיפול בנושא ולפי חכנון שונה. עם הכרזת הכוננות ב-5 באוקטובר, ביקש הפיקוד מתיל הנדסא שיגור צורה לבדיקת המערכת לקראת הפעלתה לצרכי הדתעה במצב שבו היא היתה, ואמנם נשלח צורה כזה ואחד מאנשיו נפל בשבי המצריים (עדות אלוף טל, ע' 2468). לצרכי הקירתנו הנוכחית לא ראינו מקום להמשיך בבדיקת הענין, מעבר לקביעת העובדות הבאות:

162. כבר מאז השנים הראשונות אחרי מלחמת ששת הימים היתה

קיימת במטכ"ל תכנית מבצע הצחת זלק נוזל על פני מי התעלה למקרה של נסיון צליחה התעלה על-ידי האויב. כנזר התכנית היה "אור יקרוח". היא מיועדת לאדבקה סוגים של מערכות: אור יקרוח נייה (מופעל מחוץ מעוז בהפעלה חשמלית), נייד (ניתן להפעלה ולהצבה בצורה גמישה בהתאם לצורך), רמח ודמה-אופראטיבי. המערכות מחוורות בפרוסרוס במוצג 183 שהוגש על-ידי האלוף טל בעזרתו מיום 3.1.74.

בסוף שנת 1968 ובחחילת 1969 כוצער נסיונות באמצעי זה.

במסמך 3 במוצג 183 החתום בשם קצין הנדסה ראשי אל אג"מ/מבצעים מ-2.12.68 קיימת דרישה לאישור של ניסוי והקצבה בסך 238,700 ל"י.

במסמך 4, במוצג 183, מיום 2.3.69, הודיע ראש לשכת הרמטכ"ל,

שהרמטכ"ל קבע שאג"מ יחד עם אמ"ן ופיקוד דרום ינתחו את האפשרויות להפעלה "אור יקרוח", ולאור תוצאות הבדיקה יוחלט, באם ליצר האמצעי ולהציבו בתעלה. הוכנו והופעלו שתי מערכות "אור יקרוח" נייד (הן"ח ביצוע של מפקדת קצין הנדסה ראשי מ-10.3.71 - מסמך 7 במוצג 183).

עוד ב-11.12.70 הוציא הרמטכ"ל הוראה, לפיה הוא בעד זה

שכיום האש הראשון בתעלה יופעל "אור יקרוח" (מסמך 6 במוצג 183). אושר הקצוב כולל עבור ארבע מערכות, בסך 110,000 ל"י (מסמך 5 במוצג 183). נקבע שהפעלה תחבצע בשתי גזרות, 150-200 מ' בכל גזרה, והמקום ייקבע בחיאום עם פיקוד דרום. אולם באותו מסמך בו קובע זאת ראש אג"מ/מבצעים אל ראש אג"מ מ-29.12.70 מצוין בסעיף 12: "פיק. דרום מתנגד להפעלת המערכת ולכן לא השתתף בדיון בנושא ואין לו הצעות באיזור גלזרה להפעיל זאת".

ב-28.2.71 הופעלו שתי מערכות "אור יקרוח" ניידות (מסמך 7

במוצג 183). המערכות פעלו והצתה היתה כמתוכנן.

במכתב מ-8.9.71, שנכתב בשם קצין אג"מ במפקדת פיקוד דרום אל אג"ס/מבצעים/רע"נ העסוקה מבצעים, נאמר, שבקו התעלה נמצאו באותה עת שתי מערכות נייחות, מערכת נייחת אחת מוכנה וכוננות להפעלה ושלוש מערכות דמה, חלק ממערכות הדמה "שנמצאו בשעתו" הושחתו כתוצאה מעבודות שבוצעו לשם הגבהת סוללות העפר על יד התעלה. הסמך בא לפרט את האפשרות של הקמת מערכות נייחות נוספות ושיפוץ והוספה למערכת הדמה. התקציב הדרוש הוא 331,000 ל"י.

בסיכום עם עוזר ראש אג"מ מיום 10.9.71 (מסמך 10, מוצג 183) מדובר בעבודי מערכות "אור יקרות"; מחוארות המערכות הקיימות, ובסעיף 4 נאמר שדמ"ט פיקוד דרום איגנו ממליץ על תוספת מערכות נייחות אלא על מערכות דמה בלבד. באם יוחלט בכל זאת על הקמת מערכות נייחות, ממליץ הפיקוד על שלוש מערכות נייחות בתוספת 13 מערכות דמה על שלוש הקיימות. ההערכה התקציבית היא 1,080,000 ל"י. ראש אג"מ סיכם על עיבודי המערך על-ידי שלוש מערכות נייחות, חמש מערכות דמה כוננות ושמונה מערכות דמה.

במסמך 9 (מוצג 183) מ-24.9.71 כלול אישור הרמטכ"ל לסיכום

ראש אג"מ, תוך עידכון ההערכה התקציבית לסך כולל של 1,155,000 ל"י, העביר שהתוצאה על המערכות שהיה גדולה יותר, ועבור שלוש מערכות נייחות וחמש מערכות דמה-אופרטיביות היא תגיע ל-1,700,000 ל"י. על כן, סיכם הרמטכ"ל ב-20.1.72 (מסמך 13, מוצג 183) שיש לבנות רק שתי מערכות נייחות ושלוש מערכות דמה.

לפי עדותו של תא"ל רב תמרי (בפני האלוף) (מיל) גורן, עמ' 14-15),

התדמיו המצריים מההפעלה של המערכת, אולם "לאחר זאת לא נפתרו הבעיות הכרוכות בהפעלת המתקנים...".

עץ ספטמבר 1971 היה מתוכנן להפעיל את התכנית, בתקופה שבין ספטמבר 1971 ומרץ 1972 חל כנראה מיפנה ביתם להפעלת המערכת הזו, ופעולות אחרות הועשו על פניה גם בהקצאת אמצעים.

בקר"ם ראש אג"ם ב-19.3.72 העלה אלוף פיקוד הדרום הצעה לדילול הכוחות, שינוי בפריסת אמצעים והפניית תקציב מפיתוח "אור יקרות" לסלילת דרכים במערב סיני. הצעה זו אושרה במקום, ונקבע שההקצבה שהייתה מיועדת ל"אור יקרות" דמה-אופרטיבי, בערך מיליון ל", תעבור "לסוגת התעלה" (מסמך 14 במוצג 183).

לפי עדותו של אלוף של (עמ' 2468 לפרוטוקול), נעשה שינוי זה במסגרת ההכנות לכוננות "בחול לבן", שהייגו במאי 1973, אולם כנראה טעה, ולפי המסמכים היה העניין שנה לפני-כן.

כדיון במסכ"ל מתאריך 29.5.73 (בעמ' 28, במוצג 211) אף התבטא אלוף פיקוד הדרום דאז, האלוף שרון, בעד תכנית "אור יקרות", ואלה דבריו: "בעבר היתה השפעה יוצאת מן הכלל לנושא של הדלקת מי התעלה, מה שנקרא "אור יקרות". הדבר גרם למצרים תרדה רבה והיה לזה אפקט מעבר לכל פרופורציה. אין שום סיבה לא לעשות זאת."

163. בזמן טרוץ המלחמה היו שתי מערכות נלילות במצב תפעולי ליד התעלה: אחת על יד גשר הפירדן ואחת על יד דרוז-סואד, כאשר על יד כל אחת היה מערך דמה (עדות של עמ' 2467). אמנם לפי עדותו של האלוף גונן (עמ' 3437), לקח לו שבועות לגלות את המערכות, ושתייהן לא היו תקינות; באחד המעוזים המערכת לא עבדה ובשני היתה ההפעלה מתוך מעוז סתום.

אלוף גונן, לפי עדותו בעמ' 3436 לפרוטוקול ואילך, גילה עוד סגז כניסתו לתפקיד כאלוף פיקוד הדרום, עניין בתכנית "אור יקרות". התברר לו שתכנית זו נוסחה ב-1970 והצטיון נכשל. כמות גדולה של דלק נשרפה מהר מאד, האש אינה יציבה, ששת האש אינו גדול ושיטת ההפעלה אחשמלית

אינה אמינה, בכל זאת, איתר, כאמור, אחר חיפושים, את שתי המערכות הקיימות. האלוף גונן גם העלה רעיונות לשיטה אלטרנטיבית, אולם זאת לא פותחה ולא הופעלה.

ביום ששי, 5 באוקטובר, בערב, ביקש אלוף גונן מקצין אג"ס של הפיקוד שיבקש אישור מאג"מ/מבצעים להפעיל את מערכת "אור יקרות" בליל 7/6 באוקטובר לשם הרחעה (אלוף גונן, עמ' 3440) ב-060530 יצא מברק מפיקוד דרום אל אג"מ/מבצעים ולידיעת קה"ר, שבכוונת הפיקוד להפעיל מערכת ניידת של אור יקרות ב-7/6 באוקטובר 1973. (מוצב 282 מסמך 44). קצין האג"ס של הפיקוד, אל"מ שי המרי העיד (5-4591) שב-6 באוקטובר פנה הפיקוד בבקשה למטכ"ל להפעיל את המערכת הניידת של "אור יקרות". המטכ"ל הוא שצריך לחת את האישור, ודרוש צוות מטכ"לי, כדי לבדוק את המערכת. אל"מ המרי לא זכר אם קיבלו את האישור, אבל את הצוות קיבלו, והוא הורד דרך האוגדה.

באותו לילה הביאו צוות כפיקוד סגן שמעון טל. הוא ירד בשבת בברק לבדוק סופית את שתי המערכות ולהכין אותן. המלחמה תפסה את סגן טל כשהוא במעוז "מצמד", והוא נפל בשבי המצרי וחזר שם. למעשה, לא הופעלו המערכות.

אלוף גונן הוסיף בעדותו, שלאחר מה שידע על חולשות התוכנית, הוא לא בנה עליה לשם עצירת הצליחה, אלא לשם השתייחה. הוא לא חלה בזה תקוות גדולות והתכוון להדליק את המינ רק בשעה 6.00 בערב, השעה שבה היתה צפויה פתיחת האש.

164. מהתיאור עולה שהתכנית אושרה והופעלה בחלקה תוך הקצבת אמצעים לא מבוססים, הייתה הסתייגות ממנה מצד אלוף פיקוד הדרום, האלוף שרון, אולם חילוקי הדעות לא הרבאו להכרעה ברורה. לבסוף, זונחה התוכנית ונותרו מיתקנים, שלפחות אחד מהם נמצא במעוז מדולל, ללא תחזוקה שיטתית וללא תוכנית בדבר הפעלתם הבאקטית. על רקע זה היה הנסיון של האלוף גונן להפעיל את שני המיתקנים בבחינת מחשבה של הרגע האחרון, אשר הוא עצמו לא ייחס לה סיכויים גדולים, ואשר הזמן כבר לא הספיק לבצעה.

165. כלקח כללי, אנו רואים מקום להעמיד את המטכ"ל על הצורך לבחון מחדש את ההליכים הקשורים במערכות נשק לא סטנדרטיות.

פרק (ב) "הצבא הסדיר לבלום" - הקונצפציה והמציאות

166. מהעדויות והראיות נובע כי היתה דעה מקובלת על הדרג המדיני - שבת דגל הפיקוד העליון של צה"ל - שהצבא הסדיר (השריון, והמילואים שבאותו זמן בשרות פעיל יחד עם חיל האויר) מהווה כוח מספיק ככל התנאים, לבלום מהקפת אויב בו זמנית בשתי החזיתות עד להיערכות המילואים שיגויסו בינתיים.

השאלה שעמדה לפני הוועדה היא האם ההנחה "הצבא הסדיר עם חיל האויר יבלמן" מצאה אח ביטויה בתכנית כללית, ואם כן האם יושמה למקרה התקפת פתע כללית בפרט. לא הוגשה לוועדה כל הערכת מצב מפורטת עליה התבסס הפיקוד העליון - ובעקבותיו הממשלה - המוכיחה כי הצבא המבויים - ללא גיוס מילואים - יוכל לבלום התקפה זו (בו-זמנית מצרית-סורית) עד להיערכות צבא המילואים. לעומת זה הובעו בענין זה דעות מדי פעם בפעם ועל אלה מבססת הוועדה את מימצאיה.

משאלת יסוד זו נבעו שאלות-משנה של הערכת מצב, עקב שינויי יחס כוחות בשתי החזיתות, לוח-הזמנים של התפישה כשלעצמה, היחס בין עתוי קריאת המילואים לגיוסם לבין עיתוי שעת הפתיחה באש, תחילת מתקפה ידומה על ידינו או על ידי האויב, ועוד.

הקשר לתורת הקרב

167. בספר "תורת הקרב" 1963, עמ' 235 מוגדר, כי כוח צבאי ינקוט בהגנה כצורת קרב (סעיף 12) כדי "לבלום אויב בכוחות מועטים יחסית כדי להדוריה זמן ו/או כדי לאפשר ריכוז כוחות חזקים להתקפה בגזרה אחרת".
ובעמ' 256, סעיף 48, נאמר כי "תפקידם של הכוחות במערכים נגד-חדירה הוא לבלום או להשקות כוח אויב שחדר למרחב, או למנוע ממנו לחדור למרחב ולהגביל את אפשרויות התמרון שלו". כן נאמר כי מערך נגד-חדירה היא מערכת עמדות וביצורים בסגרת מרחב מוגן שהוכנו והוסוו מראש בעומק המערך, סמוך לאגף נחיבי ההתקדמות האפשריים לאויב ואף בתזיחס, עמדות אלה יתפסו (בעיקר על-ידי כוח משוריין) כאשר התוקף יתקדם לעומק הגזרה שבה הוכן המערך נגד חדירה".

הקשר להערכת מצב

אלו הם האזכורים התורתיים על "הבלימה". בשעה עדותו של רמ"ח מבצע"ם, באג"ם/מטכ"ל, תא"ל י. שרון ב-7 בפברואר 1974 (עמ' 4581), נתבקש לשלוח לוועדה הערכת מצב הכחובה כיאות - "לא מה שמופיע בקד"מ" - שממנה נובע כי הצבא הסדיר עם חיל האויר יכול לבצע את הבלימה. חומר כזה לא הומצא לרשות הוועדה.

מה כלל המושג "הצבא הסדיר יבלום"?

168. אלוף של (עמ' 2447) טען כי צה"ל החבסס על יכולתו של חיל אויר להשמיד את מערך הטילים ולבלום את כוחות היבשה. התכנונים האופרטיביים של חיל אויר היו "כיצד חיל האויר משמיד את מערך הטילים" במצריה, בטוריה.

"השמדת מערך הטילים היא לא רק משימה אווירית, מי שמאמין בהשמדת מערך הטילים ובתכנון האופרטיבי הזה, ממילא מאמין ביכולת של חיל האויר לבלום את צבא היבשה של האויב כי התנאי שחיל האויר יוכל לבלום את צבא היבשה זה שהוא ישמיד את הטילים."

"עד כמה שאני יודע הדוקטרינה חסיד היתה שמדובר על הצבא הסדיר, וזה כולל גם את צבא היבשה וגם את חיל האויר" (עמ' 2448).

התפקיד הראשון של חיל האויר הוא להשמיד את מערך הטילים

ואחר-כך לספל בתיל השריון של האויב:

"התכנונים האופרטיביים להשמדת הטילים הם של כמה שעות. לעומת זה, היכולת להביא חגבורות מביום זה סדר גודל של יממות" (עמ' 2449).

"אף אחד אף פעם לא הניח ש-180 טנקים ברמת הגולן או 300 טנקים בטיני לא יכולים לבלום לבד 5-6 שעות".

מתיל האויר לא מצאנו התבטאות כזאת בקשר לצפיות. . . ולוח-זמנים של

בלימה במטמכים של המטכ"ל.

התכנונים האופרטיביים של ח.א.

169. מדיון בחיל אויר (בהשתתפות שר הבטחון, הרמטכ"ל וראש אג"ס - 22 במאי 1973) התברר: - כי להפעלת חיל אויר זרושה אחרעה של 48 שעות לפחות, כדי להיות מוכנים לתקיפת טילים באור ליום. כלומר מועד האחרעה הוא "ש" מינוט 48. והיה, אם חל "ש" בחנאי ראות ועיט או חשיכה, יתקפו את הטילים למחרתן כלומר "ש" פלוס 12 שעות. מכאן שלתקיפה מקדימה זרושה אחרעה גדולה יותר מ-48 שעות. למחפפה מקבילה, על טילים, חייבת ההתרעה להקדים את ה"ש" ב-48 שעות לפחות. לוח הזמנים המשוער הזה:

א. תקיפת טילים במצרים - יום אחד.

ב. שדות העופה-מטוסים במצרים - יום אחד.

אחר-כך שיתוף פעולה עם כוחות יבשה.

(הפעלת "דוגמן" ו"תגר" בנויה על גיוס ח"מ מילואים, על-מנת שיקחו חלק בתקיפת ^{חיל אויר} על הטילים). כפיקוד דרום תימה זרושה לכך אחרעה של 60/72 שעות (עדות מפקד תותחנים פיקוד דרום, לאלוף (פיל) ס. גורן).

מצב דומה קיים היה בקשר לסודיה. בנושא זה תלוי היה לאן

יכרוץ המאמץ האוירי: לסיני או לדמת הגולן? מכאן, שכוחות היבשה צריכים היו לבלוט, לפחות, משך זמן השווה ל-2x48 שעות, אם יוחלט תחילה לשתק טילים, מטוסים ושדות העופה. אלא ^{חיל אויר} לפי עדות הרמטכ"ל (עמ' 4797) לא הופעל ב-6 באוקטובר בתוקף הנסיבות בהתאם לסדר הקדימות של ייעודו, לפי עדות הרמטכ"ל (עמ' 4797) יש אישור למה שאמר מפקד חיל האויר כי במלחמת יום כיפור התחילו מבצעי ^{חיל אויר} להיפך: כלומר, סיוע לכוחות יבשה, אחר-כך שיפול בכוחות האויר של האויב וטילי קרקע-אויר. מכאן, שמיטואציה זו, עמדה בסתירה להנחת היסוד עליה התבססה ההנחה כי "הצבא הסדיר יבלוט".

בלימה על-ידי כוחות היבשה

170. לוח הזמנים המחוכן בתכניות האופרטיביות של חיל אוויר -
לאחר אתרעה לחיל אוויר ולאחר גיוס זהיערכות האדסילוריה הקשורה ב"בנדינו"
ו"חגר" - קבע מצוי מסך זמן שבו על כוחות היבשה בשורת פעיל לקיים את
הבלימה, וזאת ללא בחינה של שינויים ביחסי כוחות כפי שנודעו עד 5 באוקטובר
1973.

"נכון שחשבו ש-שלוש מאות טנקים בסיני
מספיקים לבלום, בשביל בלימה של כמה שעות בסיוע חיל אוויר
עד שיבואו המילואים, אף פעם לא הדקנו אם 300 טנקים בסיני
יכולים לבלום לבד עד שיבואו המילואים אם חיל האוויר לא
יתערב (אלוף סל, עמ' 2450).

אם לחיל האוויר היו תכניות אופרטיביות המבוססות על אתרעה,
והי לכוחות היבשה - לפי עדות סגן הרמטכ"ל - לא היו "תכניות מכצירות";
כל זה בידיעה שהעלם סואץ אינה מכשול מוחלט, כי אינה מכוסה על-ידי הצפיח
וכיטוי אש רצופים; והוא הדין בהעלם הנ.ט. ברמת הגולן.

"ברור שהדוקטרינה של צה"ל נוסדה על החרעה;
אבל גם במקרה הגרוע ביותר שיש הפתעה - זה ביסוד תורת
הבטחון שלנו... ההנחה הייתה שהכח הסדיר ועוצמת הכוח
האווירי מספיקים לבלימה עד שיגיעו המילואים הראשונים"
(אלוף סל, עמ' 3709).

"בכלל הצבא הסדיר, במסמעות הנ"ל, נכללו לא רק
כוחות הוועסוקה ובטחון שוטף, אלא כל הכוחות הסדירים שניתן
להעבירם כשהידות לזירות הקרב, למשל, כית הספר לשריון,
שהוא בבחינת המיבת שריון" (עמ' 3710).

"מקרה כזה שאין החרעה ראינו נקטסטרופה. במקרה
כזה אין מה לעשות חכנית חוץ מקונצפציה. כי במקרה כזה
כאשר אין אתרעה אין לדעת היכן יהיו הכוחות. במקרה כזה -
ראינו את כל האלמנטים הסדירים של צה"ל רצים לחזית
ובולמים, ראינו את חיל האוויר הנושא בעיקר העומס, וגיוס
פומבי של מילואים" (אלוף סל, עמ' 3715).

החליך מעיין זה, קשה לבנות בשם חכנית למקרה של התקפת פתע.

171, ב-9 במאי 1973 (כנוכחות ראש הממשלה, שר הכסחון, סגן הרמטכ"ל, וראש מחלקת מבצעים, - מוצג 57, עמ' 8 ואילך), מצילג הרמטכ"ל את החכמיות למקרה מלחמה ואת הנחות היסוד עליהן הן מושחתות; בין היתר הוא קובע שהחכמיות מתבססת על:

אתרעה קצרה - "אצלי אתרעה קצרה זה 48 שעות, אני מחסיר בכוחה כדי שנהיה מוכנים גם אם תהיה אתרעה של 48 שעות להכנס למלחמה כמן שצריך, על רגל ימין ומוכנים".

על ההנחה שלא אנו נפתח במלחמה מונעת:

"אני יוצא מתוך ההנחה שאיננו יכולים לפתוח במלחמה מונעת יזומה... יתד עם זאת אנחנו מכינים את עצמנו לאיזור שהיא אפשרות של מכות חלקיות. אם אפשר לעשותן לפני הפתיחה או כן זמנית עם הפתיחה".

"אנחנו די בוטחים בעצמנו מבחינת היכולת לכלום את המכה הראשונה".

אתרי שמצדין הוא שלמכה מונעת יש חשיבות ממדרגה ראשונה,

הוא מוכיח:

"אבל אנחנו מכינים את החכמיות על ההנחה שלא אנחנו פותחים במלחמה יזומה אלא אנחנו צריכים לקבל את פניהם".

נוסף על כך, כוללים דבריו את ההנחות והזכרים הבאים:

"אנחנו יוצאים מתוך הנחה שהמלחמה כן-זמנית בשתי חזיתות: מצדנו וסודיה"...

"אנחנו בצודים בחזית הסודית והמצרית על בלזמה מוחלטת... היינו לא הכלה של כוחות על-מנת להסמיד את-כך בחמרון, אלא מראש לא לתת להם להכנס".

את סדרת הנחותיו הוא מבסס על כך:

"שבכל מקרה אנחנו רואים את תיל האויר כגורם ראשון בין בהגנה ובין במתקפה... העובדה שיחסי הכוחות היבשתיים הם כפלי שהרגיזתי, והערכיה שאנחנו מעיזים לא לביים

מילואים מוקדמים, נובעת מזה שאנחנו מאמינים ביכולתו של חיל אוויר לעצור בלימה אם תהיה מתקפה באחת משתי החזיתות; שכן אנחנו רואים את חיל אוויר מקדים בהתקפה על כל תכנית יבשתית".

כלומר, ובהתבסס על הנתונים שהכאנו לעיל בענין חיל אוויר, הרי משמעות יכולת הצבא הסדיר לבלום, היא שתהיה אחרעה של 48 שעות לפני שעה ה-"ש".

בדיון מטכ"ל - 14 מאי 1973 - אומר הרמטכ"ל:

"בקטר למחקפה, התכניות בנויות בעיקר על מתקפה אווירית מקסימלית בשתי הגזרות כאשר לשריון תפקיד בלימה בשלב הראשון ונצול ההצלחה בהקעה כתנאים נוחים שיווצרו על-ידי חיל אוויר".

לעומת דבריו של סגן הרמטכ"ל בעדותו (לעיל, עמ' 2447),

מן הראוי להביא את דבריו בקד"מ אג"ם (19 במאי 1972, דף 4) בקשר לדילול מעוזים - (מוצג 175):

"א. זה ידוע שאני אחיה נגד המעוזים, כל המעוזים.

ב. אני אורוא כי כל חטיבה 7 תהיה בסיוני, זה לא מוגזם לרצות 3 חטיבות משורינות בסיוני לצורך הגנה, כי אני מאמין שאם האויב, הוא זה שיפתח ראשון באופנסיובה, אני מאמין כי הכוונה הסדירה בסיוני צריכים להיות מסוגלים להכריע וזה לא יכול להיות בנוי על חבורת של כוחות ממרכז הארץ...".

זאת ביחוד כאשר אפשר לנבא את המצב באזור ברוב שזה יקרה, אני לא מניח שהמצב באויר יהיה טוב לנו אם האויב באופנסיובה.

כי אם המצב באויר יהיה כזה שאנו שולטים באויר, שתשמדנו את הטילים אני לא מניח שתהיה אופנסיובה... לכן הקונץ הוא שיתנו מה שיותר חטיבות משורינות בסיוני ולא מה שפחות".

על-סמך מה שהכאנו לעיל מדברי הרמטכ"ל מקובל היה על דעת

הדרג המדיני כי הצבא הסדיר יבלום.

172. לעומת הבטחון שניתן לבלום בעזרת הצבא הסדיר, כפי שהוצג
והובר לדרג המדינאי, הרי בעדותו לפנינו הציג הרמטכ"ל את בעיית הכלימה
על-ידי הצבא הסדיר בהתקפת פתע, בדרך אחרת:

"החקפת פתע יכולה להיות כל ימות השנה ואם לא כל
ימות השנה אז בהרבה תקופות של מערכי חירום וכנגד זה אנו
מתזקקים את הצבא הסדיר. הסיבה היחידה שכל ימות השנה היתה
הסיבה של 70 טנקים בדמת הגולן זה שאם חלילה יקרה איזה
דבר בלתי ידוע, בלתי צפוי בהפתעה מוחלטת, שיש שם איזה דבר
שקודם כל יכול ליצור מגע ולהתחיל להתזיק" (עמ' 3893).

ב-5 באוקטובר 1973 בבוקר, הושב הרמטכ"ל שלקה:

"מקדם בטחון גם אם יקרה הובר הכי גדוע... המסך
הזה של חיל אויר וכ-500 טנקים סדירים גם אם יקרה הבלתי
צפוי, מה שאיננו מעריכים... המסך הזה יוכל לבלום ולאפשר
לנו גיוס מילואים... " (עמ' 3893).

"הקונצפציה של צבא סדיר חיל אויר ושריון סדיר -
זאת קונצפציה של איך להיות תמיד מוכן עם משהו שמא תקרה
קסטרופה" (עמ' 3894).

"זאת איננה שיטה רצויה, היא לא נבחרה כתוצאה
מזה שהיא טובה, שהיא מאפשרת אזור-כך גיוס מסודר, היא נבחרה
כדבר שאותו אפשר לעשות ללא אחרעה, את זה אפשר לעשות אם
מודיעים תוך כמה שעות, זה מה שקומד ביזנינג תוך כמה שעות."

זאת אומרת, עתה מעיד הוא כי לא טמך על כך שהצבא הסדיר יבלום

במקרה של מלחמה.

לעומת זאת בעדותו לפנינו (עמ' 5959-5960) מציין הרמטכ"ל,
שהתכנית "חול-ים" ברמת הגולן ו"שובך יונים" בפיקוד הדרום, היא החשובה
"להמתעה בשחי החזיתות". "כוח סדיר זה", - אומר הרמטכ"ל - "אינו כולל
מלואי השלמה לסדיר, אולם כולל מלואים בתעסוקה מבצעית, גם חיל האויר,
הנכלל כאן, הוא בלי השלמת מלואים, אולם ניתן לחבבר במילואים".

במקום אחר הוא אומר בעדותו (עמ' 4789):

"א. כתפיסה, חשבנו שהכח הסדיר וחיל האויר זהו כוח לבלימה במקרה של הפתעה.

ב. אני לא חשבתי אף פעם שזהו כוח אופטימלי לבלימה והתכטאתי שזה למקרה קטסטרופה, כלומר שאנחנו ערוכים, לא חושבים שחיה מלחמה, ולכן לא עושים 'סלע' ובכל זאת קודה לנו איזה דבר, להיות מוכנים לכל מקרה, ולכן יש לנו כח סדיר וחיל אויר שחפיקים לבלום... אח האויב צריך להרוג בעיקוד דרום על תעלת סואץ ובפיקוד צפון על תעלת הנ.ס. ולא יותר בעומק".

לפי התכנונים האופרטיביים של חיל אויר ולוח הזמנים צריך היה להיות ברור כי חיל אויר לפחות, לא יהיה - בנחונים של יום כפודים - במצב של יכולת לחקוף פתע שדות העופה בסילי נ.מ. במלוא האפקטיביות שלו. (וכן הת"ם שדרושים היו לו מילואים עבור "דוגמן" ו"חגר"). ברור ששיתוק הסילים ושיתוק שדות התעופה היה מתמשך מעבר לזמן שצויין לעיל.

בעדותו בפנינו, תזר הרמטכ"ל והרביש שבסח באתרעה (וראה סעיף 211) "ולכן אין זה מפליא שכל התכנונים שלו בנויים על מרחבי אתרעה יותר גדולים או יותר קטנים" (עמ' 5957).

יחד עם זאת, טען, "אני בשום אופן לא מתעלם מזה שיכולה להיות הפתעה... כפי שאמרתי (לעורכי העדושים): אם בכל זאת תהיה הפתעה, אז הסדיר וחיל האויר יבלמו". (עמ' 5956). אולם בהודעה זו לא נלקח בחשבון, שגם חיל האויר זקוק לאתרעה של 48 שעות!

למערכת שיקולים אלה, לא מצאנו ביסודי בפקודות המבצע של צה"ל.

יחסי כוחות - שינויים

174. בשעה שסדר הכוחות הסדיר - כולל מילואים בשירות פעיל (בין אם לצרכי תעסוקה ובין באמונים) - הוא מטבע הדברים כח מוגדר הנמצא בשליטתנו, לא כן הוא המצב בזיקתנו לצבאות ארצות העימות. במשך הזמן משתנים סדרי גודל הכוחות; כן משתנה המרחק בינינו לבין כוחות האויב.

שינויים נקבעים גם בפריסת הכוחות ורמת התקנים. על כל הגורמים האלה אין לנו שליטה, שינויי היערכות אלה משנים, כמובן, גם את מצב הכוננות של כוחות האויב. על כל הגורמים הללו ספק אם יש בידינו מידע מלא; בודאי שאין לנו שליטה.

בשכר שלטנו יום הכפורים, חל שינוי משמעותי בכל הנתונים הנ"ל, ועצם האטימטריה הסגזמו שנוצרה חייבה הערכת-מצב חדשה או עדכון הערכת קודמת כי "הצבא הסדיר יבלוט".

חומרת האטימטריה שנוצרה - ושהוגברה בגלל התנאים הגיאוגרפיים והישוביים - מובלטת על-ידי המידע והניתוח שהוצגו בהתייעצות שקיימה ראש הממשלה 3-2 באוקטובר (מרצב 57, וראה סעיף 18, 105(4)).

מול רמת הגולן ניצב הצבא הסדיר, "במערך חירום", ללא תקדים, כשהוא מוגבר בכמויות ובאיכויות של נשק, שלא היו בו קודם לכן; כולו הועמד במצב כוננות מלאה, וכיוון מערכו היה אל עבר רמת הגולן; מרבית הסדח האזורי בין ומשק לצליל העליון כוסת במטריה אנטי-אווירית. בין הצבא הסדיר לכוחותינו לא קיים מכשול טבעי וחומרת המצב הוגברה בקידום של ישובים בקרבת החזית. חומרת מצב זה הודגשה, לעומת המצב בחזית המצרית, שם קיים היה מכשול טבעי ולא היו ישובים. לא היה ספק במוטיבציה החזקה של הסדרים לצאת למלחמה. המידע שהצטבר בידי אמ"ן והפיקודים, הורה דווקא על אפשרות התקפה כללית. לא היה במידע ציון כלשהו שבכוננת האויב להתחיל במלחמת החשה, "ימל קרב", "מחטפים" ופשיטות. מגמות אלה של האויב, היו בגדר השערה גרידא. למרות זאת, נפרסו הכוחות לפי פקודה "אשור/2" לסוגי הקרב שפורטו לעיל, ולא לקראת מלחמה כללית.

מאי 1973 - אוקטובר 1973 - חקירות סדר הכוחות

175. השוואת הסד"כ הסדיר בשתי התקופות הנ"ל מראה, שלא היה בו שינוי משמעותי; סד"כ "שוכך יונים" היה זהה פחות או יותר, ואילו בפיקוד הצפון, היה הסד"כ קרוב יותר לסד"כ תכנית "גור" מאשר ל"חול-ים". ב-6 באוקטובר, היו הכוחות המיוספים לפי "אשור/2" במצב כוננות ג', מאידך, עד לתחילת ההתקפה חשבו מרבית הכוחות הקדמיים בקוים, במונחי "התשה" ו"יום קרב" ו"בטחון שוטף"; גם פריסת השריון והארטילריה היו כחמאם לכך, מבחינת האויב, חל שינוי משמעותי ביותר בשתי התקופות. לפי התצ"א, התברר ללא כל ספק, שלא רק שהגדילו כוחות האויב את כוחם, אלא הוזינו יותר כוחות קדימה, ובמיוחד כמות גדולה ביותר של ארטילריה, שריון וציוד צליחה - וכל זאת בחיפוי מטריה אנטי-מסוסיית, חזקה.

לא הופח לנו שנעשתה - הן כמטכ"ל והן בפיקודים - בימים שקדמו למלחמה, הערכת מצב יסודית (המתבססת על הנתונים הנ"ל, לעומת אי השינוי בסד"כ הסדיר), במגמה לבחון ולערכן את הקונצפציה המוטכמת ש"הצבא הסדיר יבלום". מכאן, שלא נבחנה מחדש ההודעה שנמסרה לראש הממשלה, בהערכת המצב הכסיסית במאי 1973. כמו-כן התברר לנו, שאפילו חשב הפיקוד העליון בהרהורי לבו, ש"הצבא הסדיר יבלום", הוא צעד של לית ברירה בכדי למנוע קטסטרופה - הרי אין לראות בכך חכמה מעובדת לפרטיה למקרה של מתקפת פתע כוללת.

הבלימה על-ידי הכוחות הסדירים וגיוס מערך המילואים

176. כמו-כן ניסחה הוועדה לבדוק, כמה זמן היה על הצבא הסדיר לבלום, עד אשר יגוייס מערך המילואים המלא.

על נושא זה ענה לנו הרמטכ"ל, בשעה שניסה להשיב על בעיות הקשורות בהקטנת הפער בין הזמן הדרוש לגיוס המילואים לבין המעבר של

כוחותיו למתקפת נגד.

ובך הוא אומר (עמ' 5952):

"יש פרובלמטיקה אחרת, והיא, מהו משך ההכנות שאנחנו צריכים כדי להיות מוכנים למלחמה. השיחה הזאת (במאי 1973) באה על רקע שאנחנו צריכים סדר גודל של 130 או 150 שעות. זה מה שצריך בשביל לפרוט בניחותא את כל המערך, ואז 130 - 150 שעות, זה שבוע. שבוע מפתחה באש עד המתקפה שלנו - זה דבר בלתי נסבל. זה משך זמן גדול מדי וכל הארגומנטציה שלי פה (בדיון הנ"ל) וכל השיחה פה, באה להדגיש דבר אחד: ריכוז כוחות צריך להתחיל לפני הפתיחה באש. צריך לחשב לא מ'ש ועוד', אלא צריך לחשב מ'-ק (קריאת מילואים) ועוד. ואני פה מסביר באריכות ש-ק' ועוד כמה ימים זה יכול להיות 'ש' ועוד מעט".

כלומר, "במקרה הכי ברוע, כאשר 'ק' ו-'ש' זהים" (עמ' 5968) -

חרי משך הבלימה של כוחות היבשה, מתחיל ב-'ש' שנקבע על-ידי האויב, ועד לשיתוק טילי הנ.מ., ואחר-כך (בסידור חיל אויר), עד לביום מערך המילואים המלא.

בפלים אחרות, כהערכת המצב, אילו נעשתה כרבעי, הכרחי היה

לקחת בחשבון את משך הבלימה של כוחות היבשה (ובכלל זה חיל אויר) משעת ה-'ש' ועד גמר התגייסות מערך המילואים, שכן, "צה"ל ערוך ומוכן למלחמה", הוא צה"ל המורכב מהכוחות הסדירים והמילואים כאחד. משך הבלימה של הצבא הסדיר הוא, איפוא, פועל יוצא סדרך לחימתו, (המוחננית בהקדמת האחרונה לחיל אויר וליחידות הארטילריה לשחוק טילי הנ.מ.), וגודל מרחב האחרונה והזמן בהם ייקראו המילואים ויצרכו לפי התכנונים הקיימים. לפיקוד הצפון אשר חייב היה לעצור את התקפת הסדריון הסורי על חעלת הנ.ט. דרושת היו 22 שעות ל"סלע" חלקי, ו-36 שעות ל"סלע" מלא, ואילו לפיקוד הדרום, אשר חייב היה לעצור את ההתקפה המצרית על חעלת סואץ, דרושת היו לפחות 72 שעות; ולשם גיוס הסד"כ הכולל, 150 שעות (מוצג 308).

177 בעדריות, נשמעה אף טענה (אלוף גונן, למשל) שכלימת השריון המצרי בסיני חיעשה על-ידי חיל האויר; "אם המיסואציה היא שהמלחמה מתחילה בלי מילואים, אלא רק הכוח הסדיר, אז ברור שתעדיפות היא זאת, שחיל האויר חייב לסייע לשריון לבלום את השריון" (עמ' 4772).

"אני אומר יותר מזה, אני חבנתי שהמרכיב העיקרי ב'סוכך ירבים', הוא חיל האויר, לא רק שהוא חשוב, אלא מרכיב עיקרי".

לא מצאנו כל אסמכתא מבצעיית ל"הנחת/יסוד" זו של אלוף גונן.

לעומת זאת, מעניין להזכיר את דברי שר הכטחון בנדרון, בדיון בשעת חצות חכניות "כחול-לבן" במני ראש הממשלה ב-9 במאי 1973 (בנוכחות הרמטכ"ל, ראש אג"ס, ראש אמ"ן, רמ"ח מבצעים - פוזג 57, עמוד 25), הקובעים במפורש שתחילה על חיל אויר לעסוק בטילום ובחיל אויר של האויב, בשלב זה "מי שיטפל בפולש זה אריק עם הסנקים".

גם הרמטכ"ל בעדותו (עמ' 4786), אינו מקבל את הגירסה, כי

חיל האויר יבלום התקפת יבשה כל עוד מכוסה השטח בטילום נ,מ,ז.

"הייתי שואל אותו כך (את הסוען שחיל אויר יבלום את כוחות היבשה בשלב הראשון): איך אתה מבין סיוע אוירי מלא באזור שהוא כולו מכוסה טילים, נניח שיש החלטה כזאת, אז מה? מה אתה מבין בזה להשיב סיוע אוירי מלא כשכל האזור מכוסה טילים, ואם לא תזקף את הטילים, הרי גם אם מישהו מחליט על זה, זה לא סיוע אפקטיבי, אם אתה רוצה סיוע אפקטיבי אני צריך לתת לחיל אויר לטפל באיזה שהוא אופן בטילים, כי רק אז יהיה לך סיוע אפקטיבי".

יחד עם זאת, רואה הרמטכ"ל אפשרות של סיוע כלשהו של חיל

אויר לכוחות יבשה במצב קשה, בשלב זה, אולם מבלי שהדבר עומך בסתירה

למשימה העיקרית.

האם עמדה הקונצפציה של "הצבא הסדיר יבלום" במבחן?"

178. הרועדה שאלה את עצמה, האם עמדה הקונצפציה הנ"ל במבחן מלחמה. בנדרון זה יש לציין ששר הבטחון העיד על-פי מקורות אמ"ן (עמודים 4380-4387), שבגל הראשון של הצליחה, העבירו המצרים בסך הכל 300 טנקים נגד מערך 300 הטנקים של כוחותינו (היינו, יחס של 1:1); לדעתו לא ניחן לקבוע אם יכלו כוחותינו לבלום, שכן לא הופעלו לבלימה (וראה סעיף 265). לפי העדויות, רובו של השריון של ארגון 252 (למעלה מ-150 טנקים) נפגע לא מאש טנקי האויב, אלא מאש כלי נשק נ.ט. איטיים וצוותים, שהופעלו כנגדם. עיקר כוח השריון של האויב, עבר בליל ה-6/7, משך ה-7 באוקטובר, ובליל ה-7/8 בו.

בגזרה הסורית, תקפו 500 טנקי אויב מול 177 טנקים של כוחותינו (יחס של 3:1 שהוא סכיד בהגנה), אלא שכוחותינו היו ממוצלים למעוזים ולא היו ערוכים למלחמת בלימה נגד שריון. רק ב-7 באוקטובר עברו עוד 300 טנקים של האויב.

כבר ציינו, ששעה שנפתחה ההתקפה היו כוחותינו הסדירים, פרוסים לפי "אשור/2", - פריטה שלא נועדה לבלימה של מלחמה כללית, ושחיל אויר שינה את חימושו מחקיפה טילים ושדות תעופה, להבנה אווירית וסיוע לכוחות היבשה. מכאן, ששני המרכיבים של הכוח הסדיר לא הופעלו לפי הקונצפציה והתכנון האופרטיבי.

179. בסיום, עלינו לציין כי לא מצאנו אישור לדעת הרמטכ"ל כי במשקערת "הצבא הסדיר יבלום" טמונה אף תוכנית למקרה של התקפת פתע כוללת; יחד עם זאת, הדינו לציין, שנושא זה לא נבחן ונוסת למעשה כהלכה במלחמה.

פרק (ג) הכרזת מצב כוננות ג' - חמישה באוקטובר שעה 10,45

כללי

180. לסוג "כוננות" יש משמעויות רבות ומורכבות, לא רק בהתאם לפיקוד, לזרוע וליחידה חילונית, לא רק בהתאם לתנאי השירות, סדיר או מילואים - אלא גם ביחס לשאלה: לקראת מה מכוננת ה"כוננות" המוכרזת.

תכליתה של הפעלת כוננות היא לאפשר, על-ידי עירנות, על-ידי הכנות מקדימות ומתורגלות, העברת מפקדים, אנשים וציוד של יחידות, מהמצב בו הם נמצאים לזה שיהיה הולם יותר מצב חזוי. פקודה זו מחייבת, לכן, בדיקה אם אכן הגיעה, איך הגיעה, ואם הובנה כראוי. מובן מאליו שיש לעשות מאמץ על-מנת להקדים ככל האפשר הוצאה פקודה כזאת, ולכלול בה מירב פרטים העשויים לסייע למפקדים ולגייסותיהם לבצע את ההכנות.

כל ההליכים החוזרים ונשנים בכל הפעולות, חייבים לחשוך לתרגולות ולנוהלים, כך שבאשר ניתנת הפקודה, היא מפעילה את ההליכים במקביל, בכל דרג בהתאם לפקודות ולנוהלים של דרג זה. כך למשל, חייב כל דרג להוציא פקודה אתרעה לכפוף לו, בהתאם לנוהלי-קרב ולהפעיל נוהלים ופקודות-קבע לקרב, וזאת כדי שכל קבוצה ודרג יבצע את הכוננותיהם במקביל.

כוונתה של פקודת כוננות היא, לכן, לאפשר למקבלה לנסות ולצפות מראש ועל-ידי כך להקדים בביצוע הכוננות. הכנות אלו כוללות הליכים רבים, כפי שהם מפורטים בפקודות הקבע. הן יכולות לכלול כסול חופשות, איוש תורגולות ותצפיות, על-ידי בעלי דרגות-בכל המימרות ב"מצב הכן" לפני אור ראשון ולפני אור אחרון - הכנות לקרב, עירנות מלאה, הקפדה על פעולות שגרה, הכנת אמצעי לחימה לפעולה או רכב ורק"מ חמושים, עמוסים ומתודלקים לתזוזה של כמה דקות, וכן הלאה.

כאשר חוראת הכוננות מבוססת על ידעיה דתופה וטודית, קיימת בעיה של שילוב הכוננות, המחשבה והאמצעים, במקרה זה יש לענות על השאלות הבאות:

- א. באיזה אמצעי קשר יש להעביר את הידיעה כדי שתגיע בעוד מועד.
 ב. כיצור להעביר את הידיעה במהירות ובכל זאת לשמור על סודיותה.

במלים אחרות, אין "כוננות ג'" קיימת כשלעצמה, ויזומיה בודאית שהכוננו ליותר מאשר הפסקת תופשות, דבר זה מותנה, באופי האירוע אשר כדי לקבל את פניו ביהרון, הופעלה "כוננות ג'". אופי האירוע, לא הוגדר בפקודה "כוננות ג'" שהוציא המטכ"ל ביום 5 באוקטובר, למרות שמבחינה טכנית יכלו צבאות האויה לעבור למתקפה ללא אחרעה בשתי החזיתות.

כפירוש מהלכי הכוננות שננקטו בצה"ל, עם הכרזת מצב "כוננות ג'" ביום הששי, 5 באוקטובר, אנו מצוינים כדי פעם כפעם פעולות, שיקולים, של מפקד זה או אחר, וכך מצטטים אנו דברים בנדון הנמצאים בעדויות שבפני הוועדה. אין בכוננותנו, בפרק זה, להסיל אחריות אישית, לפעולה או מחדל זה או אחר, אלא לחאר את המצב, במידה והגענו למסקנה שיש להסיל אחריות אישית בנדון - אחריות שכרוכה עמה הסקת מסקנות - עשינו זאת בחלק הששי של דו"ח זה; מאידך, אין בכך כדי למנוע בעד צה"ל לערוך חקירות נוספות בנושאים שבהם נגעה הוועדה בהתאם לנוהלי הצבא.

הרקע ל"כוננות ג'"

181. צויין כבר במקום אחר (ראו סעיף 21) כי בלילה שבין 4 באוקטובר 1973 ו-5 באוקטובר 1973 "נדלק אור אדום" במטכ"ל, עקב האירועים הבאים: פיזור אירי חפוז של משפחות היועצים הסובייטים מדמשק וקהיר, ללא יכולת להסביר סיבת הדבר בבטחון, אזעקת ראש המוסד בקשר עם אתרעה, תוצאות פענות חצ"א מ-4 באוקטובר 1973 מזרחה מדמת הגולן ומערבה מהסואץ.

מול רמת הגולן ומצא מערך התקפה-הגנה סורי בכוננות מלאה,
כאשר כיוון ההיערכות הוא אל רמת הגולן. היערכות זו נעשתה תחת מטריה
אנטי-אווירית, כמו-כן קודמו ציוד-גישור טנקי, ארטילריה (ארטילריה
בינופית בכלל זה) ומטוסים.

מול סיני נמצא מערך חירום מצרי בכוננות מלאה, כשכיוון
היערכותו לעבר סיני. היערכות זו נעשתה תחת מטריה אנטי-אווירית,
כמו-כן קודמו ציוד צליחה צף, טנקים, ארטילריה ומטוסים.

תאור עובדתי

182. כדיון שהתקיים אצל שר הבטחון, ביום ו', 5 באוקטובר, שעה
09.00 (ראו סעיף 214(2)) החל הרמטכ"ל לחנ"ע השש שחיטתן פעולה כל שהיא
מצד האויב. "התחלתי לחשוש שאמנם יכולה להיות פעולה. עדיין לא חשבתי
שזאת עלולה להיות מלחמה כוללת. מה שבשלב הזה הדאיג אותי זה שיכולה
להיות איזו שהיא פעולה סורית וליחטן שלצורך זה המצרים נמצאים בכוננות
שמה תהיה החדרדרות". בשלב זה התליט הרמטכ"ל על הכרזת מצב "כוננות ג".
"אני חושב אותו באותו שלב, כנקיטת אמצעי כוננות גבוהים, ולי היתה
הרגשה שאני לוקח מקדם-בטחון גבוה, ... חשבתי שאני לוקח מקדם-בטחון
מעבר למה שמישהו הציע לי" (עמ' 3882 ואילך).

לדעת הרמטכ"ל צריכה היתה כוננות זו להספיק "לפעולות מוגבלות
בחזית אחת או בשתי החזיתות, ... והיא היערכות שמונעת קטסטרופה אם
אמנם יש הפחעה מעבר לצפזפי".

פקודת "מפעול" (כוננות ג) - לקראת מה?

183. (1) ב-050825 ניתנה הוראת רמטכ"ל לניסול חופשות בחיל
האוויר ותגבור פיקודים-חרוט וצפון בכל סד"כ השריון הקיים.

(2) ג-050930 יצאה פקודת "כוננות ג" של חיל אוויר ליחידות המבצעות של החיל, ואילו יחידות אחרות הוכנסו למצב כוננות ב', כך שתוך 6 שעות מקבלת מצב ג' יגיעו לאיוש מלא. כמו-כן יצאה הוראת חימוש לפי "דוגמץ 5" ותקיפה נמוכה.

(3) ג-051045 הוזכרו מצב כוננות ג' החל מ-051100 והפעלת המצב"ע החל מ-051230; "אלופי פיקוד, ראשי אגפים, מפקד גי"ש ומפקדי זרועות רשאים להחליט על חריגים לקולא בחנאי שאינן פוגעים בכוננות הכוחות הלוחמים וכוננות הגיוס של מערך המילואים". מלת הקוד "מנעול" קשורה בקפ"ק אג"ס/מבצעים 101.

תא"ל שטרן, דמ"ח מבצעים (עמ' 4573-4574) מעיד כי ביום ששי "אנחנו לא רואים לסחרת מלחמה... אנחנו בכלל לא בחתושה שמחר יש מלחמה."

ראש אמ"ן מציין (0319) כי הכוננות וגודל סד"כ הפעם היו יותר גבוהים מאלה שהיו במחלחות מאי 1973, למרות שאז העריך הדמסכ"ל את המצב יותר לחוטרה ממנו.

הדמסכ"ל מסביר לראש הממשלה (עמ' 3964-3967) ביום ו' שאינן לו "הוכחה פוזיטיבית שאינן זה מערך תקיפה, טכנית הם מסוגלים לתקוף. לגובת זה עושים לחג מצב "כוננות גבוהה" בצבא כולל ביטול חופשות, בעיקר חיל אוויר ושריון, נקדם צוחים, זכנים לחזיתות".

184. פקודת "אשור/2" (052000) - היוצאת לפיקודים, מפקד גי"ש, קציני חיל ראשיים, מפקדי זרועות, ראשי אגפים - חוזרת על פקודת מצב "מנעול" מ-051045, מפרטת את הסד"כ שזוכים במשך היום עם פיקוד הצפון, מורה (בהתאם לסיבות קד"מ) על הפעלת תפ"ק פיקוד צפון בנאפת החל מ-051600;

מפרטת את הסד"כ שסוכם במשך היום עם פיקוד דרום ואינה מורה על הפעלת חפ"ק פיקוד דרום. הוראת "מנעול" לפיקוד מרכז, חיל האוויר וחיל הים חוזרת על הטקורה של הפעלת המצפ"ע מ-051230.

פרט לבך, לא נקבע בפקודה לחם מה יש לכצע את הכוננות (החשה, יום קרב, מחטף, או מלחמה כללית) ולכן גם לא צקבע אילו הכנות יש לבצע (גיוס מילואי השלמה, חד"לים, העמסת דרגים, זינווד, חימוש, כוננות לחנועה, הפצת מפות, תצ"א, פסיפס, חילופי מפות קוד וכו'); פעולות הכנה אילו קובעות כמובן את האפקטיביות של הכוננות בזיקה לאירועים הצפויים או המועשרים, באיזה שהיא תקופת זמן בעתיד.

בפקודה "אשור/2" מבקש ראש אג"ס/מבצעים דרום, רק באם הרשאים לכך אכן הקלו במצב הכוננות; אין הוראה על דיווח חוזר כדי לוודא שאכן הגיעה הפקודה לנוגעים בדבר ושאכן בוצעה.

185. החי"ר המעולה הנמצא במוצבי פיקוד צפון אינו מוחלף במילואים; לפי ההלסת האלוף, כפי שצריך להיות לפי החכנון, ואילו את מעוזי פיקוד דרום אין מאיישים בחי"ר מעולה כפי שנקבע בחכנון וזאת כדי למנוע זעזועים בכוננות גבוהה (עדות תא"ל שטרן בעמ' 4585). כלומר, בנוסף על הפריטה - שהיחה למעשה פריטה דומה לבסתון שוטף, נשאר גם החי"ר המאליש מוצבים ומעוזים במצב של בסתון שוטף וזאת כהתאם ל"אשור/2". כאמור, בהכרזה מצב "מנעול" לא ניתן ביטוי לכך שהכוננות המוכרזת היא לקראת מלחמה. לפי גירסת הרמטכ"ל (עמ' 4005-4008) לא כוזערו החילופים מפני שכבר לא היה זמן לבצע חילופין, זכי הנושא לא טובא אליו. מסביר תא"ל שטרן (בעמ' 4585) שאמנם הנושא הגיע אליו (אל שטרן) אבל "נתפשנו במצב שלא הספקנו לעשות כלום".

186. אין הרמטכ"ל מוודא שפקודת "מנעול" אכן הגיעה, הוכנה ובווצעה, ואין באג"ם מי שהוא המקיים מעקב אחרי הפקודה, כדי לדעת אם אכן היא

מופעלה לפי "דוח הרמטכ"ל" - כמשמעות הצבאית המקובלת של מונח זה.
לדעת הרמטכ"ל (עמ' 3993-3994) חובת האחזיות לוודא שהפקודה שנתן
לכוננות ג' אכן הגיעה והובנה על-ידי הטוראי שמול האויב, היא על
צנור הפיקוד - כלומר על אלופי פיקוד, מקלי זרועות ומפקדי המשנה
שלהם בכל הדרגות. המטה הכללי באחר זמן כבר היה עסוק "בהכנה
לאפשרויות יותר רחבות, כמו אג"ט/מבצעים בבדיקה כל נוהלי גיוס חירום",
ואשר לדוח חוזר, "הרי המטה הכללי בשלב זה לא עסק במקום פיזי".
אג"ט/מבצעים קבל את הפקודות שהפיקודים הוציאו אבל אין דיווח, שאכן בדק
כל פיקוד את הפקודות שהורדו אם אמונת בוצעו למעשה.

חוסר הדרישה לדוח חוזר ופיקוח על ביצוע הפקודות הוא תמור
במיוחד לאור דיוני מסכ"ל בנושא המשמעת, בהם דובר על כך שאין ודאות
שכל פקודה שניחנה אכן מתבצעת כהלכתה ועל פרטיה.

חיל האוויר

187. גרסא על הפעלה מצב ג' והוראות חימוש שנתן מפקד החיל
בהתאם למצב כוננות ג' של החיל; אישר הרמטכ"ל לת"א (באישורו של שר
הבטחון) לגייס מילואי נ.מ., וצוות אוויר (עמ' 1278-1280), (ועדות
הרמטכ"ל, עמ' 3960-3961).

חיל הים

לחיל הים לא הייתה קיימת בעיה לעבור למצב כוננות ג' כי
החל מ-4 באוקטובר 1973 התנהל בחיל חרגיל בהיקף זרועי, ועם קבלת מצב
ג' נכנס עם 13 הסטילים לכוננות (עמ' 2020-2023).

פיקוד דרום

188. אלוף פיקוד דרום נעדר מפרחב הפיקוד מרבית ה-4 לאוקטובר
(ראה סעיף 242) וחזר אליו למחרת וקיים דיון מטה ב-001530 (ראה סעיף

243) ב-6 לאודש נקרא פעמילם למטכ"ל במשך מחצית היוט הראשונה.

פקודת אג"ם/מבצעים להפעלת "מנעול" מ/051045 יוצאת ממטה הפיקוד ב-051200, "חוכרו מצב כוננות ג'" (איך משתמשים בקוד); התוראה מצוה לפעול לפי פק"ד פקודה ב-1, מבלי לציין מאיזו שעה (בפק"ד פקודה ב-1 נאמר: הגדרת המצב: "כוננות מלחמתית"; "מהות ההכנות"; "המצב בו ימצאן הכותות לקראת הפעלה מיידית למשימות מלחמתיות", מלת הקוד "מנעול"). פקודת אג"ם/מבצעים הופצה כלשונה, בלי להורות מה לעשות, מה להכין, ולקראת איזו פעילות מלחמתית.

לפיקוד לא ידוע מתי הגיעה פקודת מצב כוננות ג' ליתירות הקדמיות ומה הובן על ידן - אם וכאשר הגיעה הפקודה (עדות ראש מטה הפיקוד, חא"ל יצחקי בפני אלוף (מיל) גורן, עמ' 34-35).

אלוף גורן מציין (עמ' 4712-4714) שהפיקוד (הוא היה בדרך מתיפה) דרש וקיבל אשור מאג"ם/מבצעים ב/050545, לבסל חופשות בפיקוד, וב-050620 פנו לאג"ם/מבצעים בבקשה אישור לזיורד ולחמוש טנקים. קבלו אשור לזיורד אבל לא לחמוש, פנו בבקשה להורדת חט' 460 לסיני והדבר אושר. בקשות אלו היו לפני הגעת הפקודה על מצב ג'. הפיקוד פנה אף לקבלת ערו גזרד אוטילריה, כוח "בישוף", שחי פלוגות חי"ר, 2 טנקי דחפור לגזרת חטמ"ר 275. דרישות אלו אושרו.

בדיון מטכ"ל, לאחר ששמע על מצב ג', הוריד אלוף פיקוד הדרום פקודה לפיקוד. בדיון עצמו ביקש לביים מילואים הדרושים כדי לפרוט מערכת אתרעה (חופית), וטיפל בהורדה לסיני של חט' שריון 460, שהיא חט' בסל"ש שתפקידה להחליף את חט' 7, אשר הועלתה לרמת הגולן (עדות אלוף גורן בעמ' 1919-1922).

פיקוד דרום ביקש מאג"ם/מבצעים אשר לזווד את הטנקים בימ"ח בביר חמרה ב-5 באוקטובר 1973 והדבר לא אושר (עמ' 3493-3494). האלוף הסביר, שאמנם לא השב על מלחמה, אבל חשב שמתובתו לעשות זכרים כאלה. "מה גם שזה לא עולה בכסף, ... בעצם זה כן עולה כסף אם אח"כ צריך למרק, אבל בכל זאת".

לאחר כל הפניות בבורק של 5 באוקטובר 1973 אל אג"ם/מבצעים בקשר לחבבור, (זאת עוד לפני פקודת כוננות ג' - עדות גונן עמ' 4714-4716): "הוצאנו בקורות לבדוק הכוננות בחעלה. נבדקו מעוזים ותעוזים ובס"ה הכקורת היתה חלוצית". הוועדה בדקה ומצאה שב-051530 אכן בדק הפיקוד, אבל היה זה דו"ח בקורת שבוצעה ב-3 באוקטובר 1973 ולא 5 באוקטובר 1973, ואף היא נעשתה בכמה מקומות ספורים בלבד (ראה סעיף 255).

189. הוועדה חקרה במיוחד את השאלה, כיצד נחקבלה והובנה פקודת "כוננות ג'" (מצב מלחמה) במעוזי הפיקוד, ומה היה מצבם. להלן עדויות או פליגיות בגדון (כבעיית המעוזים בכללה - נדון בדו"ח הסופי).

מפקד מעוז המזח סגן שלמה ארדינסט (עמ' 4908-4909) מציין כי ב-5 באוקטובר 1973 לא קבלו כל הוראת כוננות למצב ג', המשיכו בכוננות המיוחדת, שהיתה מראשית השבוע, ולא ידעו שבצת"ל הוכרו על מצב כוננות ג'. למעשה, אכילו באם היו מקבלים מצב כוננות ג', לא היה הדבר משנה את משטר הכוננות. מהמוצב לא יצאו לחופשה.

סרן שמואל דונן מפקד מעוז "דרורה", מעיד לפני אלוף (מיל) גורן (עדות מט' 30) שאנשיו לא היו אורגניים מפלוגתו ולא עברו אימוני אס היה, פרט לאימון השגרתי ב"מא"ג". הנשק האישי היה תקין, לא היו לו חוקשים, "בלי מנור", או "אבטיחים". תחמושת היתה חסרה, מערכת קשר-פנים לא פעלה, בצעו כל התרגולות, ולא קבלו פקודות מיוחדות בשבוע האחרון. ביום ששיל הוזעקו אנשיה מהבית, ורק מפקד המעוז היה צריך

לישון בנעלים, אבל לא אמרו ל"פתוח פלומבות" של אריזון התמושת.
עד שעה 061100 לא קבל שום פקודה כוננות.

מפקד מעוז "טרקלין", סגן אריה לצטר (עדות מס' 31) מעיד
לפני אלוף (ס"ל) גורן, שבא להתליף את מפקד "אורקל", שיצא לחופש, ואחר-כך עבר
ל"טרקלין", ששם לא היה קצין. ב"טרקלין" מצא תוסר כרמונים ורונ"ט אחד.
לא קבל פקודה כוננות ביום ששי, אמרו לו לנהל אותו אורח-חיים. הרגיש
עצמו כמוצב חזפית.

בעדותו (מס' 13) לפני אלוף מ. גורן מציין סגן משנה רפי
אלוף, מפקד מעוז "מפצח ג'" מגדוד נח"ל 904, כי המוצב היה מאויש על-ידי
אנשי של"ח, וביניהם 3-4 יוצאי גדוד 50 (נח"ל מוצנח) אשר רק עליחט סמך
לצרכי לחימה. לנשק חסרו כמירות של תחמושת בעיקר לבזוקות. פרט לזה,
לפי הערכתו הספיקה התחמושת לשבוע לחימה. תחמושת עוזי ל-3-4 ימים,
תחמושת מא"ג ליותר משבוע, מזון היה מספיק לתושב. המרחק ליחידה הקרובה
ביותר היה: צפונה 10 ק"מ עד מעוז "ליטוף", ודרומה 7-8 ק"מ עד מעוז
"ניסן". ס.ל.ס. 6 ו-4 היו הקינים, בוצעו כל התרבותות כמה פעמים, לא
היחה תכנית לחגגוד המעוז. הוסבר שבמקרה של מלחמה ישלחו אליו כוחות.
תצפית המעוז גילוח פעילות אשר הדאיגה את מפקד האוגדה זב-2 באוקטובר
1973 ביקר במעוז גם האלוף גורן. פעילות זו של האויב נמשכה וביחר
אינטסיביות, "לא הגריר בפנינו את הכוננות, הודיע לנו שאנו בכוננות
ואין יציאות חזיחה". נ.מ. חרגור.

החמונה מדווחי מפקדי מעוזים אחרים אינה שונה בהרכבה מהנ"ל

מנתינת דיווח התצפיות, רמת כוח אדם ואי-הבהירות בנושא הכוננות.

כוננות הטיבות (חטיבות שריון) - מילואי השלמה

190. מח"ט 401, אל"ם שומרון, מסביר (5226/5223), שחסרו לו 2

פלוגות חרמ"ש. לא היחה לו פלוגת סיור, שהיחה כולה מילואים. פלוגת

הקשר היתה רובה מילואים. בסדיר, אישור חיילות חלק מהתפקידים ובמלחמה יש להתליפון. סח' מודיעין היתה צריכה לקבל השלמות ממילואים. "הדרגות" - החמושת, זלק, שמנים - היו בנויים על מילואים, אלה - עם הכרות סצב ג' - לא גויסו... על ביטול חופשות קבל פקודה כבר יום לפני-כן, ומתקופת היותו באג"ס/מבצעים יודע את הסיקולים ושלפעמים "לוקחים את הסיכון".

אל"ם גבי עמיר, מח"ס 460, (הסיבתו נועדה להתליף את חס' 7 באוגדה 252 לאחר סגירת בית ספר לשריון) מעיד (כפני אל"ם (מיל) י. כרמי - עדות 18), שבשנת 1973 לא בצע בסל"ש חרגיל מעבר מבסל"ש לחס' 460. כל הדרג הלוחם, פרט לשתי פלוגות חרמ"ש, היה סדיר. כל היתר - פלוגות המפקדה, 2 פלוגות חרמ"ש, פל' קשר חטיבתית, כל סח' המרבמות, החובלה, הסירור, פל' ג' יפים חטיבתית, הדרגים של הגדודים - היו השלמות מילואים. בשידוחים 50% היו מילואים. ב-10 ימים לפני המלחמה, היו עליות וירידות בחריפות הכוננות שנעה בין כוננות של 4 עד 8 שעות. ב-4 באוקטובר 1973, בוטלה הכוננות ולמחרת ניהנו אשורי יציאה לחופשה לשבת. ב-5 באוקטובר 1973, באה פקודה המבטלת חופשות ובשעה 1000 באה פקודה אתרעה לתזונה בשעה 1100. ב-051200 באה הוראה לזרז וב-051300 החלה הטסת האפסיום - צוותים + נשק אישי. ראשוני הצוותים הגיעו ב-051800 והאחרונים ב-052400. המח"ס הקדים לבוא לאוג' 252 על-מנת להתעדכן.

חיל הרגלים של החטיבה הירושלמית

191. סא"ל אמיר ראובני, מג"ד 68, מסביר (1488-1499) שלמעשה, כוח האדם שירד למעוזים במסגרת גדודו לא היווה מסגרת אורגנית, אלא רשימה מקובצת בהתאם למקצועות שהיו דרושים לתעסוקה המבצעית. רמת האמונים של אנשי הגדוד היתה נמוכה, ובמקום לקבל אמון לפי החבנית, של שבוע ימים, לפני שנכנסו למעוזים, קבלו אמון תפוז ושטחי במשך כמה ימים. יעוד התעסוקה שלהם היה בטחון שוטף. הגדוד הוצב, בחלקו בגזרת

חש"ר 275 ובחלקו בקטע הצפוני של גזרת חס' חש"ן 14, המג"ד (עמ' 1492) ערער על העסקת גודור, מה גם, שאנשי ירושלים שזומנו, חלקם עברו רק אמוני שלב ג', חלקם סטודנטים וחלקם היו בעייתיים בגלל שמקצועם היה קשור בפעילות צמודה ל"ימים הנוראים". בגזרות היה שקט והוכחה שלכל חג יצאו לחופשה חיללי הגודור. במשך השבוע דווחו החצפיות על פעילות האויב, אנשי המוצבים היו שואלים את המג"ד מה פשר הדבר שראו; ההסבר והתשובות שקבלו היו - שלמצרים יש תרגיל וכך הסבירו לאנשיו. את מפקדת הגודור ראו כמפקדה מנהלתית, ושליטתה הייתה בהתאם (עמ' 1503).

באוקטובר 1973 שמע מחטיבה על ביטול חופשות לסדירים ושיש כוננות, אבל ביטול החופשות אינו תל על המילואים. ביום ששי, 5 באוקטובר 1973, הודיעו לו על מצב כוננות וביטול כל החופשות והייתה הרגשה שהולך להיות משהו, כנראה רציני, הוא עבר במעוזים וביצע תרגילי "הכן" (עמ' 1507-1508).

הוא בדק ויסקיות, תחבשות אישיות, נתן חידרונכים. אין זה נכון שהציון לא היה בסדר. כמובן שהמצברים חייבו אחזקה, חלקם נבנו כתופזה וחתת אש, ייתכן והמילואים שעזבו השאירו לכלוך והזנחה.

סגן גודור גור, גרוד 68, מעיד בפני אלוף (מיל) מ. גורן (מס' 20) על מעוז "מצמד א'" שעליו פקדו: היה נטק אישי; ס.ל.ס. 6 ו-4 היו תקינים, אבל הסרה חמורשת לפי החקן הרגיל (פצצות בזוקה, מרגמה ורנ"ט); על החסר דווח ולא מולא. הזחל"ם לא היה תקין. רמת אחזקת הרמק הייתה גבוהה, תרגולת בצעו, אבל "מבחינת הכוננות במוצב לא הייתי אומר שהכל היה מצוי. הכל התנהל כשגרה". ביום שלישי צריך היה האלוף להגיע וראו צחצחו את המוצב, במשך השבוע הייתה כוננות מיוחדת אבל לחופשות יצאו.

רס"ן מאיר ריזל מפקד "חזיון", "פורקן", "מצמד", "לקקן" (מפקדתו ב"פורקן") העיד לפני אלוף (מיל) מ. גורן (מס' 21), שכיום רביעי ראו בהצפייה - מכוניות נכנסות ויוצאות עם שרשראות, נכנסות

ויוצאות עם ברזנטים ובליל חיילים - דורות. ראו רכב עם טיל ס.א.3.
זכנס לכיוון איסמעליה - דוות, אף ספר לקציני מודיעין מהפיקוד שהיו
אצלו וחס האגזערהו ש"נדמה לו".

מח"ס 275, אל"מ ג'ורג' (עמ' 1799) מציון כי אנשי גדוד 68
היו יותר רשומה מקובצת מאשר גוף אורגני בו כל אחד מבזר אח דעה,
חלקם הגיע ממורמר מפני שיעור מן הבית בהגיס, קבלו אימון מיוחד של
4 ימים לגביל התנהגות כמעוז. החיילים היו בפעם הראשונה בקו מעוזי
הפעלה. היחידה שאותה החליף גדוד 68, עלתה עליו בכל המובנים, את אשר
צפו התצפיות העביר למודיעין האגודה, משט קבל את ההסבר כי במצרים תרביל.
ב-5 באוקטובר 1973 הוזעק מהשט והקמ"ן אמר לו שהופעל מצב כוננות ג'
ביסול חופשות, אבל מילואים שהיו בחופשה אין להתזיד; יש לעבב את
המיועדים לצאת. פקודותיו הנוספות היו הגברת עירנות, הוספת עמדות
שמירה; הוא ויזא שהפקודות יצאו. הוא זומן לקבוצת פקודות לאוגדה
ב-060830.

בנימין פינשטיין מגדוד 68 מעיד על מעוז "ליטוף" בגזרת
גדוד 52 של הט' חש"ן 14 (עמ' 6509): כהצפיות הבחינו בסיוורים כולל
אנשי קומנדו, תנועות רכב מצפון לדרום ומדרום לצפון, ריכוז כוחות
וקירובם לתעלה - על זה במזכר דיווחו. (עמ' 5618) מצב המים לחרום
במעוז - היה פשוט סקנדל. חודשים שלא החליפו את המים, הם העלו ריח.
פרט להוראת כוננות שקבלו ביום ראשון לא קבלו הוראות נוספות (עמ'
5619-5621).

סרן מ. אשכנזי - שפקד על "בודפסט" - ציין שאנשי יחידתו
לא היו מאומנים. הוא מציון (בעדותו לפני אלוף (מיל) מ. גורן) כי אנשיו
התאמנו לפני שבחילים, לא עברו אימון הכשרה מספיק למילוי חפזים, רובם
לא השתייכו אורגנית ליחידתו; הנשק לא נבדק ואימון החיילים לא היה

דרטאסילי, בימ"ס א' - ד' (בשכונת לפני יום הכפורים) יצא לחופשה שהוכתרה לו על ידי המב"ד, ביטול התפשוט נעשה לאחר שחזר. כאשר חזר, לא מצא שנעשו שיפורים אולם דרש לפני-כן מאת המב"ד.

עד יום הכפורים שעה 13:30, לא ירע למעשה למה יש לצפות.

מב"ד 904, סא"ל גרינברג מעיד (עמ' 1701-1710) - כי גודון אינו גודון רביל, ופלוגת הנח"ל ששלח ת"פ גודון 52 הייתה יותר בבחינת רשימה מקובצת מהאחזרות מפוצלת, מאנשי של"ת החיילים בארבעה חודשי תעסוקה. מגל הפיקוד היה סדיר.

192. מב"ד 52, סא"ל עמנואל סקל, שתחת פיקודו במעוזים היו חלק מגודון 68 ותלוגת תעסוקה של נח"ל מגודון 904, מצוין (עמ' 2911-2912) כי ביום 4 באוקטובר 1973 החירו לאנשי קבע לצאת לחופשות; דבר זה נראה משונה כי באותו ערב, וכנראה ב-5 באוקטובר 1973, נושלו תופשות ובכלל זה תופשות צוותי מנקיט וארטילריה; באותו זמן החלו לרענן תכניות מבצעיות ל"חידוש האש בתעלה". המב"ד מתאר ריכוזי כוחות אויב - "מלא עד אפס מקום" - כגזרה שממולו וקידום כוחות, ובכלל זה ציוד-גישור, מנקיט וארטילריה. ב-5 באוקטובר קבלו פקודה מצב ג', שלח קצינים לבדוק את התקורה הרכיבית והכל היה ערוך במנקיט ובמעוזים. הכל היה מוכן (עמ' 2921-2922). ימת החיילים לא התאימה למלחמה - ת אנשי ירושלים והן אנשי הנח"ל. ימתם של אנשי המילואים הייתה גמוכה עוד יותר מן של הנחלאים, והן מבחינת הידע המקצועי (הפעול נשק) והן מבחינת הרמה הגופנית. לא אנשי המילואים ולא אנשי של"ת - היוו יחידות אורגניות. הנ"ל התאימו לבטחון שוטף. היו בעיות בקשר לנקיון נשק. המב"ד הרגיש שעלולה להינתן מלחמה כבר ב-2 באוקטובר 1973 ולדבריו החריע על כך.

מח"ט 14, אל"מ אמנון רשף, מעיד (עמ' 2681-2683) כי כבר ב-4 באוקטובר 1973 חשד, על רקע יום כיפור, שהאויב ינסה לעשות משהו, ולכן יצאה פקודה המגבילה עירנות; הוצאה פקודה כוננות מיוחדת, ב-5 באוקטובר 1973, קרימו דינזים בקשר לפקודה זאת בשעה שהגיעה פקודה לכוננות ג', בדיוניו, בקבוצת הפקודות שלו ד"בר המח"ט על מלחמה (עמ' 2688), אחר תצהרים של 5 באוקטובר 1973, הוגברה כוננות הנ"מ, וקודמו הצפופות מאוישות על-ידי קצינים.

כל העדויות, היוו שאף כאשר הגיעה פקודת הכוננות ליחידות - לא היה ברור להן שאכן יש להחכונין למלחמה רבתי.

פיקוד צפון

193. אלוף פיקוד צפון, בדומה לאלוף פיקוד הדרום, נקרא למטכ"ל ב-5 באוקטובר 1973, דב-6 באוקטובר 1973 נקרא בבקר ושוב בתהרים בזמן שנכתו בפיקוד היתה חיונית ביותר (ראה סעיף 218).

את פקודת המטכ"ל על כוננות "מנעול" שיצאה ב-10,45 ביזם ר' קיבל איפוא קצין אב"מ פיקוד צפון אל"מ אורי שמחוני ב-1200 ומיד הוציא עוזרו הוראה בתואם. (נספח ה/10 לעדויות אל"מ (סיל) אבידר).

ב-1200 הוציא הפיקוד את פקודת "אשוד" (מוצג 232 ב');
חזרה על "מנעול" החל מ-1100 ומפרט את הכוחות המתגברים את רמת הגולן,
כיצד יש לפרוס אותם. מכונים שינויי כפיפות גדודי חש"ן בלוחות לוח
זמנים, פורים הצפירות תת"ם; חפ"ק פיקודי נקבע בנואפת, יחד עם חטמ"ר
820, חט' 188 וחפ"ק חטיבה 7 (בקרב פקודת). הוראות פתיחה באש: רק
לצורכי חילוץ. כן הוצאו הוראות, ומלוח קוד למתקפות-נגד מקומיות, נקבעו
חורגויות וחובת דיווח. באופן כללי תאמה פקודה זו את חנאי בסחרן
שוטף; אין איזכור לפקודות-הקבע הפקודיות הקשורות במצב "מנעול" (לא

הוגדר לקראת-מה הוכרז מצב כוננות ג', כוננות-מלחמתית (כוננות ג') חליבת סדרה של פעולות, או לפתחת פניות לקבלת אשר לפעולות, כגון ביום מילואי השלמה, זיווד, חימוש, הנפקת מפות קוד, וכיו"ב.

בחטמ"ר 820 בוצעו חילופי פיקוד ב-5 באוקטובר 1973. אלוף חרפי העיד (בעמ' 3603-3604) בקשר לחילופי מפקדי חטמ"ר 820: המח"ט, קצין אג"ט והקמ"ן היו חדשים, זה מקרוב מונו לחפקידם וחסרו את הבקיאדת הדרושה בשטח. האלוף נשאל לשיקוליו מדוע לא ביטל את החילופים. האלוף חשב על הבעיה, אולם לא ראה סיבה להחזיר את מח"ט חטמ"ר 820, מכיוון שקיים היה חפ"ק משותף לחט' טנקים 188 ולחטמ"ר 820, לפיקוד ולאוגדה 36 בנאפה; יחד על בן, סגן מפקד חטמ"ר 820 הביר היטב את השטח, את הנוהלים לימי הקרב שהיו, כמו-כן היה בחטיבה קמב"ץ וחיק.

אלוף הפיקוד קבע (עמ' 1889-1891) שהתורנות במפקדות, תיעשה על-ידי אחד משלושת המפקדים הבכירים. הפיקוד הפעיל את פקודת כוננות ג' על כוחותיו ועל אלה שהיו בדרך אל הפיקוד (חט' 7).

איך האלוף יודע (עמ' 1893-1894) כיצד קרה שגוד 12, גוד סדיר, מחטיבת גולני יצא לתופש בצהרי יום ו' למרות הכרזת מצב ג'. הגוד היה ח"פ אג"ט/מבצעים ולא חתת פיקוד צפון.

אל"מ צבי בר, מח"ט חטמ"ר 820, קבל את המינוי ביום ו', 5 באוקטובר שעה 1100. באותו יום לפי הוראת הפיקוד פונו החיילות והמשיכו למקש כיון מוצבים 103-104 ו-115-116 וליד קרניטרה.

כיצד נראו פני הדברים בתוצבים?

194. טגן יוסף גור, מפקד מוצב 116, מעיד (עמ' 5000-5004) כי בתקופת-החפיפה, שהחלה ב-3 באוקטובר 1973, אחר מ"כלי הסגור" לא היה תקיין, לא הייתה אספקת חשמל לחדר המלחמה, אחזקת נשק הייתה ירודה (שכבה של שמן חלודה, תקן החמושת היה 50%, רק 6 פצצות בזוקה נ.ש. בנוסף לרנ"ט), הייתה רשימה של חסר, הבטיחו שיסלימו, חזר על הבקשה ב-5 באוקטובר 1973 כאשר הובע למוצב, ואז שמע מהסמג"ד ש"עלתה דמת כוונות", שהאויב הכניס 102 סוללות ארטילריה, 32 טוללות טילי ק.א. ושצוייט להתחדשות הלחימה עם הסורים, החמושת שקבלו מיחידת גולני (אותה החליפו), הייתה במצב ירוד. בחמושת מרגמות 52 מ"מ היו סופרים זוכי התצות עקובים. מערכת החשמל ל"כלי סגור" ול"אבטיחים" הייתה שרופה. התצות דיווחו על חנועה דתיגבור של דכב ורק"מ.

מ"פ מבורד 53, חס' 188, דס"ן אבנר לנדאו מעיד (לפני אלוף

(פיל) אבידר) כי ב-5 באוקטובר 1973 בבוקר, לפני שהוכרו על "כוונות ג", טלח חלק מהמפקדים לחופשה אבל קראו בחזרה בשעה 1100 לפי הוראה. באותו ערב, במפקדת גדוד 74 נאמר לו שמתכוונים ל"מחטף" וכי עליו להיות בכוננות מוגברת. אינו בטוח שהביעה אליו פקודת גיוס כללי, ב-051200-051100 חזר ליחידה וקבל "התראה מוגברת ביותר".

סא"ל עודד ארו מג"ד 53 חס' 188 מעיד (לפני אלוף (פיל) אבידר, עודד

23, עמ' 2) כי ביום 4 באוקטובר 1973 שעה 0400 קבל הוראה להתזיר חיילות ורכב למהנה ירדן, ולפרוס את הסנקים. הוראה זו בוטלה ב-0700. כיום ששי ראה שכוחותינו מעלים יחידות (ובכלל זה נ.ש.); הבדור האזין לכוונותינו ואז הביץ שהמצב יוחר רציני, ב-0651030 קבל בסלפון הוראה ממח"ס 188 לחיות בכוננות מלאה, כי "היום צטוי משהו".

סא"ל יורט יאיר - שהיה בטו"ס - נועד להיות סמג"ד 50
(גזרת הגדוד כללה את המוצבים 111, 114, 115, 116 ואת מוצב אורן),
והגיע אחרי 1500, קיבל את הפיקוד (עמ' 2762-2763) על הגדוד כאשר כל
השטח היה כבר מופגז. הסמג"ד הקבוע שנועד להיות הסג"ד והקמב"ץ היו
בדרך לתל-פארם.

אנשי פלוגת סנקיט (עמ' 3217-3221) של חט' 168 שסייעו
לגדוד 50, הכירו היטב את השטח, המוצבים והעמדות והיה קל לעבוד אתם.
זה לדעתו הלקח החיובי היחיד. המוצבים לא היו מאורגנים ללחימה,
מבחינת תחמושת נשק, מים, מזון, אמצעי רפואה. המוצבים עצמם היו מוזנחים.
"הפק"ל" לא היה מלא. גדוד 12 שהעביר אליו את המוצבים, ויצא לקראת
אימוני התורף שלו, לקח אחד מהמוצבים, תחמושת, נשק; כל מה שלא היה תקין
נשאר בקו, מה שהיה תקין נלקח לאימון. מזון הרוס, מנות קרב נאכלו,
אף המרגמה 81 מ"מ נלקחה.

רס"ן מנחם זטורסקי הסמג"ד הקבוע של גד' 50 התריע על המצב
שעה שקיבל את הקו. תלונתו הגיעה לחטמ"ר 820; היתה התחייבות שהכל
יוחזרן היתה הרבה תחמושת מעל לתקן, אבל היא היתה פסולה. הגדוד לא
יודע לאן לפנות נפגעים. לפיקוד הגדוד לא היה רכב; אנשי סגל חטמ"ר 820,
היו חדשים ולא היו בקיאים בשטח.

סא"ל אורן, סג"ד 13 (שפיקד על מוצבים 102, 103, 104, 105,
107, 109 ו-108) מציד (עמ' 1439-1433) כי ב-5 באוקטובר 1973, ידע
מדיווחי מודיעין-שדה על התכונה בצד הסורי שמולו, שנמשכה זה שבועיים,
באישור מח"ט חטמ"ר 820 יצא באותו יום, לפגישה עם מח"ט גולוני בפארק
הירקון - בקשר עם הגיגות יום חסימת גולוני, שם שהה בשעות 0800-1100.
סבבו, נשאר במקומו; לאחר הפגישה בפארק יצא לחופשה לביתו בגבעתיים
בהתאם למחוקון. בשעה 1130 קיבל הודעה מהסמג"ד לביתו, שבוטלו
התכנות. במקום לחזור מיד למוצב הפיקוד שלו, נסע לפארק הלאומי,

לכרר פה קורה, והגיע לגודלו בסביבות שעה 1600. במקום לא קבל שום פרטים נוספים, שום עדכון נוסף - לא בגודל ולא ממח"ט חס"ר 820, אליו התקשר בסלפון. הוא לא התקשר למג"ד 50 ואף לא למוצב 102. הורעדה לא חקרה את בעיית נפילת מוצב החרמון, מאחר שנוכחה לדעת שנושא זה נתקן כבר על-ידי ועדת הקירה צבאית, והשלמת החקירה לא ניתנה להיעשות ללא חקירת חייליו שגפלו בשבי. אנו ממליצים כי נושא זה ייחקר עד תומו.

ב-6 באוקטובר (עמ' 1443-1449) שעה 1130, קיבל מג"ד 13

פקודה מקצין אג"ם חס"ר 820, ל"כוננות - ספיגה" בשעה 1300; להודיע לתוצבים, לחגבר מוצבים עד 20 איש, למגור צירים. כך החל להתכונן ל"יום קרב" בפעילות אויב בבסתון שוסף. חפש את החפ"ק באבר נידה ב-1230, רק עם התחלת ההתקפה בסודית ב-1400 הבין מ"קול ישראל" שכאן החלה מלחמה.

אל"מ בר, מח"ט 820, חשב (עמ' 1741-1742) שכיום הכיפורים

החיה הפגזה מאסיבית, אבל לא העלה על דעתו שמה שיתרחש, הוא מה שהחרתש בדיעבד. עדות זו מאשרת את עדותו של מג"ד 13, כי במוצבים היחה כוננות-מלאה והמעבר מספיגה ללחימה היה חלק. המוצבים היו בנויים ל-10 ימי לחימה מבחינת מזון, מים, תחמושת ועזרה ראשונה.

מח"ט חס"ר 820 זוכר (עמ' 1717-1724) כי ב-5 באוקטובר

דיורוח אליו מהפיקוד (כפי הנראה על סמך פענוח התצ"א של 4 באוקטובר) על הגברת כדחות האויב. הדגש היה על 140 סוללות ארטילריה, ולכן היה חשש בעיקר לפתיחה ב"אש במסה כבדה מאד, גדולה מאד"; הדיורוחים מהתצפיות על שריון ועל טנקים, נמשכו. החטיבה המסיכה בפעולות המיקוש נגר רכב. חטיבה 7 סייעה לחגבר את הפיקוד ב-5 באוקטובר ו-6 באוקטובר 1973, כך שהיו בגזרה 3 גדודי חס' 7 ו-2 גדודי חס' 188 בסה"ב 177 טנקים, 11 סוללות ארטילריה, כשנתקבלה פקודת כוננות ג', חוגברו המוצבים, נחסמו דרכים, ופוזרו אנשים מיותרים.

אף בגזרה זו לא היחה קיימת שליטה העוקבת אחרי גלגולי הפקודה,
מתי הגיעה, ומה הרכן ממנה; ואף כאן לא הוגדר לקראת איזה מצב מלחמה
נועדה הכוננות.

עדויות לפני אל"ם (מיל) י. גבר

סא"ל חיים ברק, מג"ד 82, הגיע ב-5 לאוקטובר מהדרום, למחנה
פילון, וב-2300 הוא קיבל תדרוך על "מתיחות", ב-1000, ב-6 לחודש תדרוך
במשך 10 דקות שכנראה הולכת להיות מלחמה טוטלית ועליו להשלים את ההכנות
הקרביות.

סא"ל אביב דוד קהלני, מג"ד 77, חודרך על-ידי אל"ם בן גל,
מח"ט 7, כשכתב כבודד בני "תהיה מלחמה" בערב.

רס"ן משה צוריק קס"ן חט' 188 קיבל ב-1030 ב-6 באוקטובר,
ידיעה שהפעם זה יהיה משהו יותר רציני. "מה בדיוק לא ירעה, אבל לא
חשבתי שזה מלחמה". חשד שיבצעו מחטף רציני - "מלחמה לא".

אל"ם אמיר דרורי, מח"ט 1, מעיר, כי החטיבה עסקה ב-5 באוקטובר
1973 בהכנות לכנס כ"ה של גולני, דק בדוד 1/13 היה בקו ברמת הגולן.
גיוס כיפור ב-0800-0900 ניגש לאב"מ/מבצעים לראות מה קורה, וההרגשה
הכללית היחה שלא הולכים למלחמה.

סא"ל שרגא בן צבי, מג"ד חח"ט 55, מעיר כי כיום ששי 5 באוקטובר,
לפני הצהריים הוציא חלק מאנשי-הקבע לחופשת שבת, ואז קבל הוראה להחזירם.
כיום הכיפורים היחה הבזרה רגועה, יחד עם מג"ד 1/13 הלכו לפי פקודה לחפש
את חחפ"ק. ב-1348 החלה הפגזה והרעשה... "בשניות אלה היה ברור לנו
שפה נפתחה מלחמה".

סגן בני ברך, קמב"ץ 71 מבסל"ש, שפעל ת"פ חס' 7, מציין כי רק ביום כפזר 0630-0700, היתה לו קבוצת סיור ואף היא לא היחה שלמה מבחינת התקן. החפלאו לראות שכערב יום הכיפורים מזוודים טנקים, "אם כבר רמה כזאת של כוננות למה לא אומרים לנו שיש אפשרות מעשית ביותר שנכנס לכוננות בקו?" ביום הכיפורים, לאחר הסיור, קבל פקודה שהטנקים יעלו על זחלילים, כי יש סכנת עימות.

מפקד גדוד 7/82 מעיד כי אחרי שעה 1000 ביום ה-5 באוקטובר, כאשר חזר מסיור, אמרו לו ש"אין יציאות" והחזירו את אלה שיצאו. בסה"כ יצאו לחופשה 2-3 אנשי חוליה טכנית, היה אישור "ליציאות רק למ"פ אחד ועוזר מ"פ אחד, לא יותר מזה", בין 0900-1000 ב-6 בחודש, זומנו כל המ"פ לפגישה עם מח"ט 7 לשעת הצהריים. שם נאמר, שתיתכן מלחמה כוללת עם הסורים או חקריה גבול שעוד לא היחה כזאת.

סא"ל ערוד ארו מג"ד 188/53 מעיד כי ב-1000 ב-6 באוקטובר שלפן אליו אל"מ יצחק בן שהם, מח"ט 188 ואמר לו "שהיום צריך לצפות למשהו. הוא לא אמר לי מלחמה...". כאשר פרצה המלחמה הדפתע המג"ד.

סיכום

195. לסיכום הבקורת בנושא ההכנות והכוננות עד החילת ההתקפה המצרית-סורית ב-1400 ביום הכיפורים יש להעיד:

א. אמנם הופעלה כוננות נגד שינוי לחומרה במצב, אולם עוצמת החומרה לא הוגדרה; דכן לא הוגדר לקראת מה יש להתכונן. מידת השינוי לחומרה יכולה להיות כמובן מצוננת ביותר, ולכן חובה להגדירה גם אם אין הכרחות פרוסים זערוכים בכוננות מלאה זה מול זה.

נקישה פעולה על-ידי כוחותינו בזיקה לפעולות שבקט האויב מחייבת לכן שינוי במקודדת הכוננות ויש לשלב בהן פקודות אתראה מתאימות.

מול החברה במצב, אין להסתפק בהכרזת כוננות במשמעות של
מיטול חופשות והגברת תורנות; אי השינוי בפריסת הכוחות, מצביע על
כך שענן החכרזה על מצב הכוננות לא ננקטו צעדים מעשיים הקשורים ונרבעים
מחומרה המצב, כפי שכבר ציינו, אילו נעשתה הערכת מצב כהלכה, ייתכן והיו
ננקטים צעדים נוספים.

לכאורה אין קשר ישיר בין דרגות הכוננות לבין התכניות
תמצעיות, אולם הערכת מצב לאור המידע המודיעיני חייבת לתת להבהיר את
סוג הכוננות ואת ההכנות שיש לנקוט בתוצאה מהערכת זו.

ב. כוננות, כפי שצינו, אינה פונקציה של פיקוד בלבד אלא,
במידת לא פחותה, הינה פונקציה של דמת משמעת ואפקטיביות של מערכת-השליטה
של המפקד - וזאת הדרג אשר יהיה - על מערכות-המשנה.

מספיק לעיין בעדות דמ"ת בטחון-שדה על דמת בטחון שדה,
בעדות קשר"ר על דמת בטחון-קשר (ראה סעיפים 134, 135) במצע הוראת
הס.ח.ע. (27 יולי 1973) ובעקבותיו בדיוני מסכ"ל בנושאי משמעת
ב-13 באוגוסט 1973, ב-20 באוגוסט 1973, ב-3 בספטמבר 1973 וב-4
באוקטובר 1973), בממצאי קמ"ר ופרקליט צבאי ראשי שהומצאו לוועדה
(בספחים לעדויות שנגבר על-ידי אל"ם (מיל) המיר) - בכדי להגיע למסקנה
שרמת המשמעת לא ענתה למצבי כוננות ומלחמה, שלא היו יזומים על-ידי
צה"ל. חמוצת הכוננות הטכנית של אמצעי לחימה, רכב ורק"מ כמעוזים
ובמוצבים, מצב האחזקה של הביצורים, דמת התז"ר המאייש את מעוזי
התעלה - אף הם היו לקויים ביותר.

יש לציין שפגמים אלה אינם ניתנים להיקרון כהרף עין עם הכרזת

מצב כוננות.

196. עזרי השליטה במערכות השליטה של המפקדים בכל הדרגים - במידה והיו - לא הופעלו כהלכה מכיוון שכל דרג הסתפק בהעברת פקודות-הכוונות כפי שנתקבלו. דרגי הפיקוד לא עשו דיים בכדי לוודא כי הפקודה אכן הגיעה והובנה, וכי נעשו הכנות בהתאם ל"רוח הרמטכ"ל". מכיוון שלא הוגדר בפקודות הכוונות, כפי שכבר צויין, לקראת מה הוכרז על מצב כוננות ב', הרי אפילו היו מקפידים המפקדים לבדוק באם הוראותיהם בוצעו, לא היו יכולים לוודא שתזכנן הובן כהלכה.

מתוך עדויות שניחזרו ונאספו, מצטיירת תמונה, שאלו שאליהם כוונה פקודת כוננות מצב ג', באוחר 5 באוקטובר, קבלו והבינו דברים שונים: "פקודה", "הזרעה", "נאמר להם", "לא קבלו שום דבר", "ייתכן וקבלו אולם לא התרשמו" - המשותף לכולם הוא כי לא היה כרוך לכל, באותם הדרגים, לקראת איזה מצב אפשרי (מתוך כל אותו מכלול פעולות אויב, הקיים בין "בטאון שד"ף" עד להחדרתם למלחמה ומלחמת פתע) מבוין מצב הכוננות הזה להכינם.

אילו עשו מפקדי הדרגים הגבוהים הערכת-מצב על סמך מודיעין-שדה ומידע מודיעיני אחר, שהצטבר עד ללילה של 4 באוקטובר, ובוודאי על סמך הידיעות הנוספות שהגיעו כלילה של 4-5 באוקטובר, ובבוקר של ה-5 באוקטובר, היו מגיעים למסקנות אחרות מכהינח הכוננות (ראה סעיף 174); יש להניח, כי הכוח הסד"ח היה נפרט אחרת, כי בעית גיוס מילואי-השלמה לסד"כ הסד"ח היתה מתעוררת ואף היתה מוגשת המלצה לגייס סד"כ מילואים למגננה.

ועוד הערה, הזוכעת מעצם נוהל-הקרב של צה"ל המתחיל בפקודת אתרעה כדי לוודא שתיעשינה הכנות במקביל בכל דרג, ושהמפקדים ישהו בשטח עם גלסותיהם. עצם קיומן של תוכניות מאושרות - שאותן יש דק לערבך לפי המודיעין האחרון על האויב ולפי הסד"כ הנמצא תחת פיקוד - לא נרצחו אלא לקצר את נוהל הקרב.

כמצב כוננות ג' תילב כל ספקד להיות במצב הפיקוד שלו,
או אצל בייסותיו ולהיות נכון לפעולה מיד עם החקבל האחרונה; להעביר
את פקודת האחרונה על החקפה אפשרית בצנור הפיקוד ולהיות נכון לביצוע
חובות מבצעת כל שהיא; עם קבלת מלח הקוד הסתאימה.

חלק ששי: הנמקה במיטור האישי

פרק א': אחריות הרמטכ"ל (דין וחשבון חלקי - טעיף 28)

197. המסקנות הנובעות לאחריותו הישירה של הרמטכ"ל, הובאו כדין וחשבון החלקי, בטעיף 28. כאן, נביא את הנמקותינו המפורטות למסקנות הנ"ל. למרות שכמה מן הנושאים הנליונים, הם משולבים זה בזה, ניסינו כאן במידת האפשר, לתפוסם ולהביא את הנימוקים הישירים הקשורים בהם, כדורע"ן, חזרנו בגלל סיבה זו, פה ושם, על כמה ערויות וממצאים, וזאת בכדי לא לעקרם מתוכנם. ביטורו של דבר, מתרכז החומר לחיזוקו של הרמטכ"ל, בשאלה: מדוע לא הטליץ הרמטכ"ל על גיוס המילואים לפני ה-6 באוקטובר, מסיבה זו, הקרשנו לבעיה מקום נרחב; הן לניתוח בעיות-היסוד הקשורות בנושא והן להבאת החומר שעלה מחקירתנו את הרמטכ"ל והמסמכים שהגיש, הדיון והנמקה הבאים מקובצים בשלושה פרקים עיקריים:

(א) המידע והערכתו.

(ב) אי גיוס המילואים עד ה-6 באוקטובר.

(ג) נוהל הקרב ופריסת הכוחות ביום ה-6 באוקטובר.

ברצוננו לחזור ולציין את שאמרנו בדין וחשבון החלקי: "לא על פי כל אחד מהם (מן השגיאות והמחדלים), היינו מביעים למסקנה, שאליה הגענו, אלא משקלם המצטבר הוא אשר הניענו לכך" (עמ' 23)

א. המידע והערכתו

"בענין המידע, היחה לרמטכ"ל הערכה משלו, יותר מתמירה מהערכת אמ"ן, בימי המתיחות הקודמת במאי 1973" (דין וחשבון חלקי, טעיף 28, עמוד 23).

198. מניתוח דעותיו של הרמטכ"ל בימי המתיחות של אפריל-מאי, מסתבר בכיבוד, שהרמטכ"ל מסוגל היה לעשות הערכת-מפקד משלו בניגוד לדעת אמ"ן.

יחר על כן, יש להצטרף על כך שכמה משיקוליו הנכונים או, "נשכחו" על ידו בימי השתייכות שקדמו למלחמת אוקטובר.

1. בהתיעצות שנחקיימה אצל ראש הממשלה ב-18.4.73, מביע הרמטכ"ל את דעתו כלהלן, בניגוד לדעת ראש אמ"ן על סבירות נמוכה של פריצת מלחמה (מוצג 57, עמ' 8 של פרוטוקול הישיבה):

"אינני רוצה להעריך באחוזים, אבל מכל העסקות שאני זוכר מאז אוגוסט 1970 - זו הרצינית ביותר וצריך לצאת מתוך הנחה, שזה יכול לקרות. ולא שאני מנתח אחרת את התופעות מאשר אנשי אמ"ן, אלא יש כאן הרבה דברים בלתי-הגיוניים, והסיכויים להצלחה מכחישים ממוקפים ולא מכוססים, אבל יש כאן הגיון פנימי לסובת מלחמה. גם מספר, וכמות השנים הרפכת כאן לאיכות. לפי דעתי, יכולה להתגבש אצלם קונצנזוס, שאמנם מלחמה יכולה להוציא אותם מהמיצר. יכול להיות שהם גם אינם מעריכים נכון את גודל הסיכון, אבל יכול להיות שמאדאמת יראה איזה מודל, שהוא מנסה, מעביר כוח ולא מצליח, מגיע שוב לאיזה סטטוס-קוו, לאיזה תיקו, אחרי שלחם והראה שהוא לוחם, ולא קרה שום דבר, וזה נותן לו אורך-נשימה לעוד כמה שנים. לכן, צריך להעריך שאמנם יש לחם ברוצה להלחם."

2. בהציגו את החכניות האופרטיביות בפני ראש הממשלה ב-9.5.73 (מוצג 57) אמר הרמטכ"ל:

"אני מקבל, שלפי כל מה שיש לנו כרגע, הסבירות למלחמה היא נמוכה. אני לא מוסיף 'מאד' [כפי שעשה זאת ראש אמ"ן]. מאידך אני רוצה להדגיש את הצד השני של הסבירות, אני מסכים שהסבירות נמוכה, אבל הסבירות יחד גבוהה מאשר איזה פעם מאז 1967. כי כל הסקירות הטובות שיש לנו מדברים על מלחמה. מתכוננים למלחמה, ועודים למלחמה, יכול להיות... הערבית תגרום לדחיה ועוד דחיה, אבל יש תהליך של הליכה למלחמה."

בהמשך הוא אמר, בהציגו את החכניות:

"מה עוד יכולות להיות וריאציות, כמו למשל להחליט לתקוף אותנו אחר הצהריים, ובר שאם עושים החקפה לילה, אפשר לעשות החקפה על שדות התעופה שלבן אחר הצהריים ולעשות צליחה עם חשיכה."

3. בישיבה ועדת החוץ והבטחון של הכנסת ב-18.5.73 (מוצג 278, מסמך 6) הוא אמר:

"אינני מתירם למבירות המלחמה כאל עובדה קיסת... אני חושב שהמבירות היא תהליך מוחנה... אני חושב שסבירותה של המלחמה מוחנית, כראש וראשונה, בהתפתחות המדיניות בין המעצמות במזרח התיכון; בין ארצות ערב לביניהן, כנעשה בתוך מצרים. כלומר יש שורה של תהליכים אשר יכולים להעלות או לצמצם את הסבירות."

"אולם נצטרפו של אמ"ן, כאשר פתיחה זו עברה בשלום כפי שהעריך אמ"ן, החליט כפי הנראה את ערנותו של הרמטכ"ל כימים שקדמו למלחמת יום הכיפורים, כאופן שלא עשה מאמץ של ממש להגיע להערכת-מפקד משלו."
(טעיה 28, עמוד 23).

199. א. בישיבת מטכ"ל שנערכה ב-24.9.73 (מוצג 211, עמוד 8, וכן חקירה הרמטכ"ל על-ידי הוועדה, עמוד 3868 שנועדה לדיון בהערכת מצב מרחיקת טווח, הודיע אלוף פיקוד הצפון את הדברים הבאים - שלמעשה לא הסתייכו לנושא שעל

סדר-חיוט:

"אני רוצה לצילן בתחילה דבר שהוא ידוע, אבל לפי דעתי הוא הפוך, אולי אפשר חסור מאד, שאין לנו בגזרה הזו... התרעה. אני אומך, אולי, בהגזמה, אבל אין לנו... התרעה בגזרה הזו" [כאן ספרט האלוף ענייני אחרים הנוגעים לגזרה, וממשיך] "לפי דעתי המסקנה וכל הדברים האלה, לי נראה שהסורים מסוכנים יותר למדינת ישראל מאשר המצרים, לא בטווח ארוך של לחימה."

אחר-כך ציין את טובלות חיל אוויר לפעולה בגזרתו בגלל הטילים.

לטרות הערוותיו אלה, לא נזקק הרמטכ"ל לבעיה זו במשך כל הישיבה.

בסוף הדיון אמר שר הבטחון:

"אז אני בקשת לומר את ההערה הזאת שאם אלוף פיקוד הצפון פעלה בקוצה כזאת אז המטה הכללי לא יכול לעבור עליה רק בשמיעה. אני מבקש למצות את הנושא הזה עד הסוף, או שההנחה שלו איננה נכונה ואם ההנחה נכונה אז צריכה להיות תכנית בכל זאת איך תולשים (?) מערה כזה, מה עושים עם הישורכים;... אם אמנם המצב שיכולים מבלי שנוע מזה לקדם סנקים טוריים לעלות ולקחת שנייט או שלזשה ישובים, אפילו יותר מזה ברמת הגולן זו תהיה קסטרופה שכזאת לא קרתה לנו. אז או שההנחה האלה הם פסימיות מדי וצריך להיות סימן ראשון לכך, אז עושים כך וכך. אני אינני מרשה לעצמי ללכת אפילו להפסקה עד אחר ראש השנה מבלי לומר שנשמעו דברים כאלה. מוכרח להיות או הנחה אחרת של המטה הכללי, סלך של הרמטכ"ל שתדברים אינם כך או תשובה למצב זה."

על כך השיב הרמטכ"ל: "אולי רק בשביל שנעבוד את ראש השנה בשקט

אז לא פקבל את ההנחה שהסורים מסוגלים היום לכבוש את רמת הגולן"

"שר הבטחון: אתה אומר התקפת פתע?

הרמטכ"ל: בטום אופן לא. יש גרעין של אמת בדבריו של חקה, הוא שייך לתחום המודיעין, כלומר ההתרעה שלנו... של הסורים היא יותר גרועה מאשר אצל אחרים ומאשר היינו רוצים... אבל ההתרעה כוללת... היא התרעה טובה ולכן אינני מעריך שאפשר היום לעשות עלינו התקפת פתע בלי שזרע אותה... אם השאלה היא שאלת מלחמה לפי דעתי המערך הזה, מערך הטילים לא משנה את יכולת חיל האוויר בהציג יום לגמור את הבעיה הסורית.

שר הבטחון: אני מחכוון לא למלחמה כוללת... כי אם יש אפשרות שיכבשו שתיים או שלוש נקודות ישוב שעל רמת הגולן... אם אמנם יש אפשרות כזאת... זו ההיה ממש אי אחריות מצדנו לקיים את הישויבים שם..."

בעקבות דיון זה, כאמור בסעיף 147, כיקר שר הבטחון ברמת הגולן, ובעקבות ביקור זה הוגבר הכוח במידות מה. למרות זאת, עירנותו של הרמטכ"ל לבעיית הערכת המצב המודיעיני לא הוגברה.

ב. בעקבות הנ"ל קיים שר הבטחון ב-26.9.73 התיעצות עם הרמטכ"ל,

אלוף סל, אלוף זעירא, ואלוף חופי - בלשכתו (מוצג 255).

דואר היחה הערכת הרמטכ"ל:

"אני לא חושב שהעניין רציני. אנחנו נסינו לשחזר לעצמנו מכל מה שאנחנו יודעים, מה שיש אצלם, אני גם שמעתי בדיוק מה היה אתמול, גם רמ"ח מבצעים היה שט והוא שמע את הכל וממנו שמעתי את זאת מלה במלה. זה שאנחנו יודעים שהצבא הסורי נמצא במערך חירום, וזה מערך שממנו אפשר לחקוף ואפשר לעשות כל מיני דברים - זה נכון. אבל לא כידיעה שיש מסתו שהולך לקראת זה. לכן נדמה לי, שאנחנו לא עומדים בפני מלחמה עם סוריה. אני חושב שלא יכול להיות דבר יותר אידיוטני, מצד סוריה מאשר שתתקוף לבדה. זה שלא הולכת מלחמה של שתיהן, נדמה לי שיש לנו כל האינדוקציות לכך, לכן לא הייתי עושה הכנות מלחמיות כדי למנוע מלחמה ברמת הגולן."

שר הבטחון מציע לצאת לרמת הגולן לבדוק המצב בשטח. הרמטכ"ל ממליץ שלא, אולם שר הבטחון עומד על דעתו, שברצונו לבדוק מה רואים המוצבים בתצפית.

ג. בישיבת המטכ"ל ב-1.10.73 (מוצג 211), הודיע אלוף זעירא

בין השאר בקשר ל"חרגיל" במצרים:

"יש כמה מקורות שהוריעו שהתרגיל הזה הוא לא תרגיל אלא הולכת להיות מלחמה, דבר שבהחלט לא נראה לנו, למרות שהמקורות טובים. ... מה שקטור לסוריה חדי הסורים החלו בתהליך של כניסה למערך הירוס ב-5 לספטמבר, והיום הם נמצאים במערך החירום המקסימלי שאינו אחר בשנה האחרונה. כולל אפילו היום איזה חטיבה מצפון סוריה שנמצאת היום בדרכה דרומה. גם כאן למרות הידיעות ממקורות טובים, אני לא אומר, טובים ומוסמכים, אבל חשובים מאודים שהולכת להיות מלחמה. לא נראה לנו שהסורים נוקטים בכל הצעדים הללו במגמה של הליכה למלחמה."

לאחר מבן דנים בין היתר במשמעות של קיום הסקאד במצרים. הרמטכ"ל

אומר: "לפי דעתי הסקאד איננו מחייב שום מסקנות או פרטיכיות שונות מהתכניות האופרטיביות שיש לנו".

אמנם כן הוא, אולם הרמטכ"ל לא היה זרע לכך, שמציאות הסקאד יש לה משמעות לסבירות פתיחת מלחמה מבחינת הרגשת המצרים (ראה סעיף 8 לעיל).

בהתייחסו לבעיה שצורר אלוף פיקוד הצפון בישיבה קודמת אומר הרמטכ"ל

בין היתר:

"לכן אני אח נקודת הכובד רואה במידת הסבירות, האם זה סביר שסוריה תקום בכוקר אחד ללא סיוע מצרים ותכבוש את רמת הגולן? אני הושב שזה דבר בלתי סביר. אני חושב שהתוצאה תהיה לא נעימה לנו בשלב ראשון, יהיו הרובים במושבנים בגבול ובמסקים, זה יהיה לא נעים, אבל התוצאה הסופית יכולה להיות קטסטרופלית לסורים כי אנחנו יכולים, אם זאת לא מלחמה מתוכננת בינינו לסורים אלא התפרצות חד-פעמית של הסורים, זה יקח לנו 24-48 שעות ונתסל את הצבא הסורי ונעשה שם שמות בסורים וזה "אוביווס" (obvious) שלא עומד בפני שום אשליה, לכן אינני רואה כסביר מחקפה סורית מתאומית חד-פעמית על רמת הגולן."

הנחה הגיונית זו - בהתאם לקונצפציה של אמ"ן - חייבת היתה לעזור

את הרמטכ"ל לכרוק איטית ובליסודיות שהי בעיות: א) לשם מה מרכזת סוריה מערך הירוס ללא תקדים בשנה זו; ב) מה באמת נעשה במצרים.

בהמשך דיון ארוך (כיום 1 באוקטובר 1973) על בעיות ארוכות-טווח

(מוצג 211, עמ' 41), הוזר שר הבטחון לבעיה הסורית:

"אני חייב לחזור ולאמר שהדבר שמדאיג אותי יותר מהכל זה רמת הגולן. ... אני אינני יודע על סימנים מרהשיים שהם עומדים לעשות זאת עכשיו. אבל להחעלם מזה שהם חיצוקו את מערך הג"ש או שקדמו את השריון קדימה, השולחן הזה יכול להרשות לעצמו שאני אהיה בהרגשה לא טובה אבל צריכה להיות חשובה לאפשרות הזאת."

על הערה זו של שר הבטחון, הרמטכ"ל אינו מציב, זהדיון נמשך על "מדיניות הקצונה".

ד. בפגישה שיזם שר הבטחון עם הרמטכ"ל, ב-2.10.73 ובתשובה לבקשת שר הבטחון שהמטכ"ל יבדוק שוב את הערכת המצב, אמר הרמטכ"ל את הערכתו (מוצג 259, עמ' 1):

"אנחנו שיתורנו עוד הפעם מה יש והמסקנות הן שבמצרים מתקיים חרגיל ואפשר לאמר זאת בוודאות, יש חלוקה למסוסיים של אויב, ושוכנענו בקיצור שזה חרגיל. בסוריה למרות הידיעה, אין שום סימנים לפתיחה באש, אין שינויים בהיערכות חיל האוויר שאפשר לאמר שזו היערכות למלחמה, או היערכות יותר טובה, לפיה הם ערוכים כל כך אין לי הסבר, או שהם מפחדים שאנחנו ניזום או מתכוננים, הערכתם שהם לא הולכים לפתוח באש".

כסוף אותו עמוד הוא מוסיף בקשר לסוריה:

"ואין לי הוכחה כמו במצרים שנוכחנו שזה חרגיל".

כאמור להלן לא בדק הרמטכ"ל את המצב - לפני שהגיע להערכת מצב זו על ה"חרגיל" - על-ידי ביקור בחזית הדרום או עיון במסמכים חשובים ורלוונטיים שהיו ברשות אמ"ן. למרות זאת, הציג את המסקנות כהערכתו הוא.

ה. בהחלטות מיוחדת שקיימה ראש הממשלה (בנוכחות השרים אלוף וגלילי) ביזמת שר הבטחון, ב-3.10.73, ובתשובה להערכה בכח שכיקש שר הבטחון מהרמטכ"ל, אמר הרמטכ"ל (מוצג 57, מסמך 4, עמוד 8):

"אפתח במסקנות, למרות שלא הכל יכול אני להוכיח, בטלכ זה אני חושב שאיננו עומדים בפני התקפה משותפת מצרייה-סוריה, ואני חושב שסוריה לבדה לא עומדת לתקוף אותנו בלי שיתוף פעולה עם מצרים... אינני רואה את הסכנה בקונקרטיה לתקופה הקרובה, זאת אומרת - לא בפונקציה של ההערכה הנוכחית."

אני רוצה להבהיר, שיטנה אפשרות שכניח לתקוף אותנו בתוך התרעה קצרה ביותר, חוץ זמן קצר ביותר, במצרים וגם בסוריה, כי השיטה של ההיערכות של שני הצבאות האלה - היא שונה באופן קיצוני מן השיטה שלנו, והם מתזיקים את הצבאות ערוכים בקרב. דבר זה נכון הוא כבר כמה שנים... הצבא הסורי נמצא בפוסטנציאל כל כך גדול, ערוך ברמת הגולן, שהוא טכנית יכול לחצות את הקו ולכבוש, ואם יעשה זאת - הוא גם יכול להשיג הישגים מקומיים. גם זה היה נכון כמה שנים, אני חייב לומר, שהפעם זה קצת יותר סביר מאשר בשנים עברו בגלל מערך הטילים וגוד מסוסיים".

לאמיתו של דבר, המערך הסודי היה הפעם הרבה יותר חמור, ולא נודעה לזה שהיה "נכון כמה שנים".

יתר על כן, למרות שלא היה לרמטכ"ל הסבר, לדבריו, מדוע נערך הצבא הסודי כפי שנערך, הגיע למסקנותיו - מתוך הערכה, הערכה זו, לא התבססה על ניתוח-מפקד של הכוננות המבצעית הסודית והמצרית (ראה להלן). באותה הישיבה מנסיף הרמטכ"ל (עמ' 10-11): "אין לי תשובה מודיעינית ברורה לגמרי מה המיזב (למערך החירום), ועל כן אמרתי שזו הערכתי."

"האמצעים לכך [להגיע לערכת-מפקד משלו] היו בידו, בין היתר, בצורת מידע חשוב שהופץ ללשכתו (ריכוז של מודיעין צבאי-טכני), ושכנראה לא נשקל על-ידו כראוי" (סעיף 28, עמ' 23).

200. למרות שהרמטכ"ל נתבקש על-ידי שר הבטחון, להכניע הערכה משלו, הוא אינו עושה מאמץ רציני לרדת לעומקם של דוחות המודיעין ולבקר בשטח, כדי שיוכל להגיע למסקנותיו העצמאיות על סמך פעולות האויב בשטח ואופי דיכורו כוחותיו.

בעדותו בפנינו (עמ' 5347), ציין הרמטכ"ל, שעתה לאחר המלחמה, כשעבר על הידיעות הבולטות ראה ש"יש שם ידיעות שזועקות. אז אני לוקח חכילה ידיעות זועקות ורואה, האם זה זעק בלקט? [המודיעין]. בלקט זה לא זעק".

ואכן התברר לועדה שכמה ידיעות לא הועברו לרמטכ"ל על-ידי אמ"ן (ראה סעיפים 108, 115).

אולם לדעתנו, לא רק שהרמטכ"ל לא דרש דיו לראות חומר גולמי חיוני, בהחשב במצב, אלא שה"לקטים", שכן הועברו אליו, לא זכו לחשיפת לבו המספיקה.

אחת האינדיקציות החשובות לכוננות המצרים, היתה פעילותם בשבירת קירות זסוללות התעלה, יישור משטחי עליהם ועוד. נושאים אלו דווחו על-ידי

כל התצפיות לאורך התעלה ונסקרו בדיווחי קמ"ן דרום, על דיווחים אלו
אומר הרמטכ"ל בעדותו (עמ' 5770 ואילך):

"אני בדקתי [ענה] כמה דברים, האחד ביחס לשאלות
שנשאלתי על דיווח הפיקודים. יש לי כאן את דיווחי (קמ"ני)
הפיקודים. ב-30 לחודש דיווח (קמ"ן) פיקוד הדרום שאמנם
מתחיל במשפט 'בהמשך היום הייתה הפעילות בגזרת התעלה שגרתית'.
אבל אני לשגרה, כי מחת למשפט הפזתח הזה יש שורה ארוכה מאד
של פעילות, שחלק ממנה הוא מאד משמעותי, כמו שבירת קיר התעלה,
ישור משטח עליה, ועוד כמה דברים... את התומר הזה אני לא
רואה ולא ראיתי אותו."

לדברי הרמטכ"ל (עמ' 5770), אלוף פקוד הדרום אף לא הפנה את תשומת

לבו לכך.

לשאלתו, האם התומר הנ"ל לא הועבר אליו על-ידי אמ"ן, הוא

משיב:

"המודיעין לא מעביר בדרך כלל ובמקרה זה גם כן לא העביר אלי
את התומר הזה. אגב, כל דוחות פיקוד דרום לא הגיעו אלי. במקום
אני מקבל את ה'לקטים', אני אגב, לא צריך לקבל את הדו"ח הפיקודי.
אני צריך לקבל את ה'לקט', וה'לקט' צריך לבטא את הידיעות לשל
הפיקודים."

לדברי הרמטכ"ל, ב"לקט" 414, לא באה לידי ביטוי מלא הפעילות המצרית.

כחוצאה מכך הגיעה אליו הפעילות "דרך הלקט והסינון הוא מותלט". לדבריו,
בגלל סינון הידיעות, ואי-דיווח אליו על הנעשה בדרום, הרגשתו הייתה כי שם
הכל בשורה (עמ' 5775). "בשבילי השבוע הזה כפיקוד הדרום, בין ה-1 ל-6
באוקטובר נחשב לשבוע הכי נורמלי. אני לא מבחין בשום דבר יוצא דופן.
זהא ראייה: שאני מתכנן ב-7 לאוקטובר להחליף את אלברט בקלמן."

למרות הודעתו זו, התברר לוועדה, שתיאור הפעולות המצריות בתעלה,
כן הועבר ללשכת הרמטכ"ל על-ידי אמ"ן, במסמך המכונה על-ידי אמ"ן בשם
"לקט מודיעין צבאי-טכני", התברר לנו שאותו דיווח שלועת הרמטכ"ל כלל
פעילויות משמעותיות, אכן הוכנס ללקט מודיעין צבאי-טכני ב-3.10 (מוצג
306) והועבר ללעתו (עמ' 5806 ואילך). לאחר בירור מצה של נושא זה
על-ידי הוידה, קבלנו את ההודעה הבאה ב-24.2.74 מאת רל"ש הרמטכ"ל

סא"ל אבנר שלן:

"לעדווחו של הרמטכ"ל מיום 21.1.74 מבקש הרמטכ"ל למסור"

1. אחרי בדיקה הזכרה כי חלק הפנימי שעליו נשאל לא הנספח ולא הביע ללשכת הרמטכ"ל.

2. חלק מהחומר שהופיע בלקט האכזר פורטט גם בלקט אמ"ן - לקט מודיעין טכני. אלה מוגיעים בקביעות ללשכת הרמטכ"ל ומושמדים לאחר הקריאה. החומר בלקטים אלה הוא צבאי-טכני גרידא (ההדושה שלנו) והרמטכ"ל לא תמיד רואה את כולם...

3. לגבי החומר הספציפי - הרמטכ"ל לא זוכר שקרא חומר זה.

לאור הגחתו הנכונה של הרמטכ"ל, בהערכתו, שלא תחכן פעולה סורית גדולה ללא תאום ופעולה מקבילה במצרים (בנידון דאח גם סעיף 52), קשה להבין מדוע לא התאמץ הרמטכ"ל לברוק את המצב בחזית המצרית, הן על-ידי לימוד הדוחות של קמ"ן פיקוד דרום, והלקטים ה"טכני-צבאיים", והן על-ידי ביקור אישי בחזית.

"הוא (הרמטכ"ל) אף לא יצא בימי הפתיחות של השבוע האחרון שלפני המלחמה לתחנתו, כדי לחוש בעצמו את הנעשה שם ולהתרשט התרשמות בלתי אמצעית מן הסיומנים המודיעינים אשר החגלו בתופיית שועטו, לשאוב מידע מן המפקדים בשדה ולהיוועץ בהם" (סעיף 28, עמ' 23).

201. כפי שכבר צוין, אף הביקור שביצע הרמטכ"ל בחזית הסורית, ערב דאש השנה, יחד עם שר הכטחון, נעשה ביזמה שר הכטחון ובאי-רצון של הרמטכ"ל שאותה שעה חשב שאין להניח שהסורים מתכוונים לתקוף (ראה לעיל). מאידך לאור קביעתו הזא, על חשיבות החזית המצרית בהערכת הכרונגה הסורית-מצרית, ובהתחשב בדיעות שהובאו על-ידי אמ"ן, וכן בלקטים הרגילים - לא קבלנו תשובה מספקת מדוע לא ירד לבקר בחזית הדרום במשך כל השבוע מה-1 ל-6 באוקטובר, בחשוכה לשאלתנו אמר (עמ' 5776):

"בשבוע זה לא הייתי בתעלה. הייתי צריך לבקר בתעלה. היה לי מועד ביקור בדיוק בשבוע זה... אני לא זוכר כבר באיזה יום, ובגלל הכוונות - והדיונים שהיו - ביטלתי את הביקור שלי."

כרצוננו להעיר, שכאן נוצר מעגל קסמים. מכיוון שלדעת הרמטכ"ל "סוגן" חומר המודיעין שהביע אליו, לא חש במצב הכוונות בדרום; ומכיוון שלא חש לא דאח צורך לגשת ולברוק.

"שאלה: (עמ' 5775): דווקא משום מצב הכוונות שזה מצב לא רגיל, האם זה לא השוב שהמפקד יוצא לחזית ומתדבק אישית, וגם עושה 'שורט קט' לכל הסיגנון הזה... המרחקים אצלנו אינם כל כך גדולים. זה לא כמו הרמטכ"ל האמריקאני שצריך לטוס לוויסנאם, אצלנו, זה כמה, עניין של שעה וחצי לטוס בהליקופטר?"

"שאלה נוספת: אבל אם כדאי לעמוד על הכוונות ועל הנכוונות... על הנכוונות לעמוד אם יש בכל זאת פעולה, כשהכל בנוי על כוח לא גדול, פזיר, שצריך לעמוד בכל התפתחות..."

על הנ"ל עונה הרמטכ"ל:

"בשבילי השבוע הזה בפיקוד הדרום, בין ה-1 ל-6 באוקטובר נחשב לשבוע הכי נורמלי. אני לא מבחין כשום דבר יוצא דופן."

עלינו לציין שוב שהדיעות שהגיעו בשבוע זה היו מדאיגות **לכל** הדעות, וכי הערכתו על אפשרות הפעולה הסורית, התבססה על כך שבמצרים יש תרגיל - וכך מסר לממונים עליו.

202. העומס שהיה על הרמטכ"ל בשבוע זה לא נבע כולו מ"כוונות והדיונים שהיו". כך למשל כיום חמישי, 4 לאוקטובר, מקדיש הרמטכ"ל את ישיבת הרמטכ"ל (73-31) שנמשכה כמה שעות - בנוכחות כל ראשי האגפים, אלופי הפיקוד, מפקד חיל אוויר, ומפקד חיל הים - לנושא "משטר ומשמעת". בישיבה זו נידונו בעיות חשובות בפני עצמן (חלק ניכר הוקדש למשמעת הלבוש) אולם כשהן מנותקות לחלוטין מתחושת המתיחות שהיתה קיימת באותו שבוע. אפילו לא נשמעה סקירת מודיעין על המצב, כחשובה לשאלה (עמ' 5778): "מדוע לא קרא אליז לשיחה את קמ"ני הפיקודים", הוא עונה: "... אני שמעתי חמיר קמ"נים פיקודיים. לא רק האלוף, אלא אני עצמי שמעתי אותם. נכון שבשבוע הזה שלפני המלחמה, אני לא נפגשתי איתם."

ב. אי-גידום המילואים בין ה-30 בספטמבר וה-6 באוקטובר 1973

"בנסיונות הקיימות היה עליו (על הרמטכ"ל) להמליץ על גידום חלקי של המילואים עוד בראשון באוקטובר כאשר התחיל 'התרגיל', ולכל המאוחר ביום 5 באוקטובר" (סעיף 28, עמ' 23).

203. כתחילה נדון בשיקולים הבסיסיים הקשורים בגיוס מילואים; כשהדילמה העומדת בפני המפקד היא מתי להורות על גיוס מילואי-השלמה וסד"כ מילואים אחד, כך שבעצם פריסתם בשטח יהיה כח-טקטי מבצעי למקרה **והאויב יזום התקפת-פתע.**

לאחר מכן נביא את ממצאתו לפי עדות הרמטכ"ל והמסמכים שהגיש.

תקירחנו הוכיחה כי התלות הבלעדית בהשגת התרעה חד-משמעית או "אליגנציות פוזיטיביות" מן המודיעין גרמו לאי גיוס בזמן ולגיוס חפוז לאחר מכן והגעת סד"כ המילואים לתזירות סיפין סיפין.

האם היו דרכים אחרות או שיקולים נוספים שבוללם חייבים היו להגיע להחלטה - לפני ה-6 באוקטובר 1973 - שיש לקרוא למילואים (קביעת יום ה"ק")? לדעתנו - כן.

א. עוד בקד"ם רמטכ"ל ב-8 במאי 1973 (מוצג 286 מסמך 7 עמ' 22, וכן עדות הרמטכ"ל בעמ' 5951 - 5955) מציג הרמטכ"ל את דאית המלחמה שלו כי בין האפשרויות הפתוחות לאויב - פעולות בודדות, מלחמת החשה, מלחמה כוללת - "את הסבירות הגבוהה ביותר אני רואה דווקא ... בנסיון לפתוח במלחמה" ופחות סביר את האפשרויות האחרות. "אם יש איזה שהוא יסוד להאמין שיכול להיות (לאויב) סיכוי כל שהוא להצלחה כלשהי הרי זה בנסיון לצאת למלחמה עם כל הצבא המצרי, לתקוף עם ח.א. להפעיל בו זמנית את הצבא הסורי ואם לזה מתווסף איזה חצי הפתעה אולי או אפשר להגיע למשהו".

ב-5 באוקטובר 1973 אומר הרמטכ"ל (מוצג 57 דף 8) "אני רוצה להבהיר שישנה אפשרות סבנית לתקוף אותנו תוך התראה קצרה ביותר, תוך זמן קצר ביותר במצרים וכסוריה ... זה נכון כבר כמה שנים" (דוקטרינה סובייטית).

זוהי התמונה הברורה של תכנית האויב הסורי והמצרי שהיתה בידי צה"ל. כל יתר ה"אפשרויות" היו בבחינת השערות גרידא.

המכשולים הטבעיים והמלאכותיים כגורם בשיקולים

204. עובדת קיומם של מכשולים טבעיים ומלאכותיים בחזיתות השונות הייתה כמובן לגבי עיני הפיקוד הצבאי והדרג המדיני. הדיון ב-3 באוקטובר 1973 (מוצג 57) ראה שר הבטחון את המצב בחזיתות כך: "מצרים - הערכות, תגבורת בנשק, ידיעות על רצון להלחם, אויב עם מכשול טבעי - הסואץ, מדג, אין ישובים; סוריה - היערכות, תגבורת בנשק, ידיעות על רצון להלחם, אויב, אין מכשול (ישנה העלת נ.ט.) יש ישובים; ירדן - אין ה.א. ידיעות על רצון להלחם, אויב, יש מכשול פחות מהסואץ. יש ישובים."

הועדה ניסתה אף לענות על השאלה: באיזו מידה שמשו העלת סואץ והעלת הנ.ט. ברמת הגולן גורמים בשקול אי-גירס המילואים. על כך לא קיבלה הועדה תשובה מניחה את הדעת.

לאורך הסואץ דוללו 14 מתוך 30 מעוזי התעלה (מוצג 175); מאידך, לאורך העלת הנ.ט. ברמת הגולן הונחו שדות מוקשים באותה תקופה. מכשול טבעי כגון העלת סואץ ומכשול מלאכותי כגון העלת הנ.ט. (המפוזק על-ידי שדות מוקשים) - בצפון, יכולים להיות מכשול אפקטיבי נגד כוחות אויב יבשתיים שכונתם לתצות אותו, רק אם הוא מכוסה באופן רצוף על-ידי תצפית, תשמוע, והכניח-אש לכל אורכו ורוחבו; כאשר תנאים אלו אינם קיימים הרי תצפיתו של המכשול היא רק עניין של משך הזמן הדרוש מבחינה הנדסית כדי להתגבר עליו. הכנות האויב המאפיינות מטרה זו כוללות רכוז ציוד-חציה, ציוד צליחה צף, וגמר עבודות עפר.

בעבר שלנו של המכשולים - במוצבים ובמעוזים - היו תצפית ותשמוע בשורת המוגבל שלהם וכיסוי באש בהתאם לכלי הנשק שהוצבו בהם, אבל לא המכשול בסיני ולא זה בגולן היו מכוסים באופן רצוף בתצפית, תשמוע ואש.

מתוך העדויות ששמענו, או הואו בפנינו, בעניין האפקטיביות של המכשולים, נביא להלן את הקטע הבא מעדות הרמטכ"ל (עמ' 4798-4790):

"אני מסכים ... שהתעלה איננה מכשול נ.ט. אבל הכל יחסי. יחסית למכשולים שיש נגד טנקים היא בכל זאת מכשול לא מבוטל, כי התעלה לא מאפשרת חנועה כפריסה רהבה, היא מחייבת טנקים לגישור. גם תעלה נ.ט. איננה מכשול מוחלט".

ש. אם לא מכסים אותה באש - לא.

ח. זה נכון. בכלל אין מכשול שמהווה בעיה אם הוא לא מכוסה באש, מבחינה זו אין הבדל בין תעלה קטנה לתעלה גדולה ... אם אתה שואל אותי איפה להרוג את האויב, זאת אומרת איפה להפעיל את האש, כלומר איזה מכשולים לכסות באש, הדי אני חשבת שהמכשולים שעליהם צריך להלחם זה על תעלת סואץ בדרום ועל תעלת הנ.ט. בצפון."

מן האמור לעיל נובע שלא היוותה התעלה בתנאים הקיימים, מכשול אפקטיבי נגד חדירה וצליחה צבאיים, העשוי לתת רווח זמן משמעותי לגיוס מילואים.

ג. כוונות מול התכונות

205. הועדה בתנה לעומת זה שיקול נוסף שהשפיע בשאלת גיוס המילואים, והוא, המכונה בפי הרמטכ"ל: "הדילמה של כוונות מול התכונות".

"היתה לנו תפיסה במשך שנים, ולפי דעתי, נכונה, שאנו לא צריכים להתזיק בכוונות גבוהה מדי ויקרה מדי העלולה להתיש אוחזר במשך שנים לפני כוא המבחן עצמו, לכן היתה לנו הקונצפציה הזאת של הצבא הסדיר שזהו האמצעי שאתה מחזיק בכל מקרה כדי למנוע אסון. זאת אינה שיטה רצויה ... היא נבחרה כדבר שאותו אפשר לעשות ללא אחרע ..."

כך הציג הרמטכ"ל (עמ' 3895) את הדילמה של "כוונות מול התכונות" כאחד הגורמים העומדים לפני הרמטכ"ל.

האם הייב היה להיות משקל-מוגבר לדילמה זו בין ה-1 באוקטובר 1973 וה-5 באוקטובר 1973? כדרך הכללה, ניתן לומר שהצגת הדילמה כאילו טוענת כי לא ניתן שמטאביט מסוימים יהיו בעת ובעונה אחת גם בכוונות וגם בהתכונות שכן יש סתירה בין השתיים: אם אתה מגדיל את הכוונות (ובכך אתה משיג תועלת לסרוח קצר) הרי אתה מאריך את הזמן הנדרש בכדי להשיג את ההתכונות, שיעדה הוא לסרוח ארוך. אולם הצגת הדילמה הזו כגורם מכריע אינה עומדת במבחן המציאות שכן המצב המחייב בנקיטת הכוונות, נגרם ע"י האויב

ולנו אין שליטה עליו; הרי בסופו של דבר, אחר סיעודי הכוננות היא היכולת לעמוד בפני שינוי שנגרם ע"י האויב. מכאן שאין אנו עוסדים בפני בחירה חופשית בין "כוננות" לבין "התכוננות" אלא במצב חדש שבו מחמזגים השניים, מצב הנוצר כתוצאה ולאחר שכחדנו אנו באופי השינוי המתחייב מהשינוי שיוזם האויב. השינוי שאנו בוחרים בו כתגובה לשינוי שעשה האויב הוא התכנית הנוצרת מהערכת-המצב; המיזוג החדש של "כוננות-התכוננות" אינו אלא ביטוי נוסף להחלטה זו.

על סמך כל הנאמר לעיל שאלה הועדה כאמור את עצמה האם קיימת לפי תורת-החשיבה של צה"ל דרך אחרת, מקובלת על צה"ל שבעזרתה ניתן להחליט על עיתוי הקריאה של המילואים (הזינוו ה"ק"). בעיה זו היא מרכזית, שכן לעולם אין לראות שתקבל אתראת חד-משמעית.

הבעיה הקשורה בהחלטה לגייס מילואים - כל עוד כוונת האויב אינה ודאית - היא לקבוע את מועד הקריאה של המילואים כך, שהכנות יושלמו לפני שעת "ש" בלתי-ידועה. הדילמה החמורה ביותר בהקשר זה חלה ב-5 באוקטובר; אולם אז הסתפק הדרג הצבאי בהכרזת מצב "כוננות ג'" שביטוי המעט העיקרי היה בטול ההופשות של סדר הכחות המגויס.

206. מול מערך "ההתקפה-הגנה", כפי שהיה אצל כחות האויב; מול פריסתו וכוננותו, היה מקום לשקול את הצורך בגיוס המילואים גם על פי שיקולים אחרים.

גודל הצבא הסדיר בכל הקופה - ובתקופה זו בפרט (גם אילו הקדימו לגייס מילואי-השלמה לכחות היבשה) לא נגזר ממערכת יתסי-כחות מוחלטת בין צה"ל לבין האויב המצרי והאויב הסורי, אלא הינו ביטוי של תלוות משאבי ישראל ל-25% כח סדיר ו-75% כח מילואים, היינו כח ערוך להשתות את האויב במגפה לאפשר היערכות מילואים מסודרת. מכאן שאין מקום לדאוג את ה"צבא הסדיר" - בין ה-1 באוקטובר ל-6 באוקטובר 1973 - כ"גיסות מחפיות", במלוא סמעותו של המונח, שכן עוצמתם, פריסתם ושיטת הלחימה של "גיסות מחפיות" נגזרים מהערכת יתסי-כחות ומלוח-הזמנים שרק כתוצאה מכך יחא הצבא המגויס ערוך ליעודו מול איום האויב.

נוסף על כך, יש לציין כי הצבא הסדיר, ובכלל זה מערכת המוצבים והמעוזים, נצפה על-ידי האויב במשך שש שנים, והוא ידע עליו - בעזרת גורמי המודיעין שלו - פרטים רבים וחשובים; מכאן, שהערכת האויב על כוחו של צה"ל התבססה על עובדה זו, ולכן בנה את כוחו ותכניזחיו במגמה להשיג עדיפות מיוחדת בשלב הראשון של המלחמה - עדיפות העולה מעל ומעבר על כל מה שניתן היה לחשוב לפי יחסי כוחות קודמים.

לוחות זמנים של חיל האוויר

207. ד. כדי להשלים את חמונת המצב של כתותינו חשוב לכן, לתזור ולציין אח "לוחות-הזמנים" הקשורים בפעולת חיל האוויר במסגרת הקונצ'פציה "הצבא הסדיר יבלוט" (פרטים ראה בסעיף 169), לוח-זמנים לבלימה ולוח הזמנים המתוכנן לגיוס סד"כ המילואים.

1. לוח זמנים עד "ש"

- א. חיל אוויר זקוק להתרעה מזעריה של 48 שעות כדי לתקוף במגמה לשחק/להשמיד שדות תעופה וטיילי נ.מ.
- ב. גיוס יחידות חת"מ בפיקוד דרום שתפקידן היה לשמך פעולה במתקפות חיל אוויר על טיילי נ.מ. הוכנן ל-60/72 שעות; גם כרמת הגולן דרוש היה זמן לגיוס והיערכות יחידות חת"מ טילואים.
- ג. משך "זמן יעל המטרה" יכול להחמשך - עקב מזג אוויר - מ"ש" עד "ס" ועוד 12 שעות.

2. לוח זמנים של חיל אוויר מ-"ש" עד לשחוק/השמדה של שנות התעופה וטיילי נ.מ.

- א. דרושים היו שני ימים (אור) לפעולה נגד שדות תעופה וטיילי האויב הסדיר לפני שהמאמץ יוכל להיות מועתק נגד שדות תעופה וטיילי האויב הסדיר, או לפני מתן סיוע התקפי יעיל לכוחות היבשה שלנו הפועלים בגזרה הסורית.

ב. במקרה של תקיפה שדות העופה וטיקי נ.מ. מצריים אחר
הטוריים יכלו כוחות היבשה לצפות למלוא הסיוע ההתקפי של חיל
אוויר רק לאחר 96 שעות.

208. ה. לוח זמנים לגיוס מילואים: היחס בין "ק" לבין "ש" הנקבע
על-ידי האויב

הרמטכ"ל הסביר את הפישתו בקשר לגיוס מילואים (מוצב 286, מסמך
מס' 7, קד"מ רמטכ"ל, 8 במאי 1973, עמ' 24, ובעדותו עמ' 5952) כך: "יש
פרובלמטיקה אחרת והיא, מהו משך ההכנות שאנחנו צריכים כדי להיות מוכנים
למלחמה... אנחנו צריכים סדר גודל של 130-150 שעות... בשביל לפרוס
בניחותא את כל המערך ואז 130-150 שעות זה שבוע, כל הארגומנטציה... באת
להרגיש רבר אחד: ריכוז כוחות צריך להתחיל לפני פתיחה באש... שבוע ימים
מפתיחה באש עד המתקפה שלנו זה דבר בלתי נסבל", ואני מסביר... באריכות
שמ'ק' ועוד כמה ימים זה יכול להיות 'ש' ועוד מעט."

נתוח לוחות הזמנים האלה - מול האסומטריה שנוצרה ביחסי הכוחות -
דיו לחייב - במקביל לצפית להתאחדה חד-משמעית - עשיית הערכת-מצב חדשה,
ולו בכדי לענות על השאלה: האם הכוחות המדירים הפרוסים מספיקים למגננה בלבד
לנוכח האיום האפשרי?

לדעת הועדה, היה מקום לבצע הערכת-מצב כזאת לפחות בין ה-1
באוקטובר ל-5 באוקטובר 1973, כדי לקבוע את ה-"ק" (אם לא בכדי לגייס את
מלוא סד"כ המילואים, הרי לפחות את הדרוש למגננה, או מילואי-השלמה
של הסד"כ הסדיר).

האחריות להעריך בכל מצב נתון את ה-"ק" הדרוש, והתובה לדרוש
קריאת מילואים בהתאם לכך היא על הרמטכ"ל.

הרמטכ"ל הסביר לנו (עמ' 5968) כי הסיבה שאין קשר בין ה"ש"
שקבע האויב וה"ק" שלנו "היא הרצון שה'ק' יקדים תמיד את ה'ש' כי
"זה ש-'ק' ו-'ש' - זהים, זה הדבר הכי גרוע. זה בטוח. השאלה היא איך
מקדמים את ה'ק' לפני ה'ש'".

209. נושא גיוס-מילואים חורג מעבר ומעל לשאלה, כיצד לשגר את המילואים במהירות המירבית אל החזית; היערכות אסטרטגית של סד"כ. המילואים, חסוב שתקדים את אפשרות פרוץ פעולות איבה (וזאת ביחס מתאים לאיום של האויב) מתוך ההנחה שההיערכות הנכונה והמושלמת של צבא-מילואים הינה חיונית למהלך המלחמה לא פחות מהלחימה עצמה. לזו הובאו בחשבון העוכבים האפשריים ושיקולי "זמן ומרחב" עד לגמר ההיערכות, חייבים היו להגיע למסקנה כי מוטב לפרוס כח בעל משמעות טקטית, ובלבד להמנע מהכנסת כוחות שיפיץ סיפין. שיקול זה חייב היה להיות מכריע במיוחד כאשר לא היה לנגד עיני המפקד לוח-זמנים הרדוש להיערכות מילואים במקרה של התקפת פתע של האויב. מן האמור לעיל ברור כי הערכת-מצב זו לא נעשתה וכל השיקול בקשר לגיוס המילואים נדחה ונחלה בגורם אחד כלבד: "סימנים פוזיטיביים" אחרעתיים.

210. לא מצאנו כל ראיה לכך שאי גיוס המילואים נבע מטעמי עניני פנים; נימוקים ~~מלין אלה~~ אף לא השפיעו על השיקולים בקביעת היקף הגיוס. אנו מקבלים בנדרון זה את עדויות ראש הממשלה ושר הבטחון. הדרג המדיני לא הועמד בפני דרישה לגייס מילואים לפני ה-6 באוקטובר 1973. יתירה מזאת, כפי שיצויין להלן (סעיף 211(3)) נאמר לדרג המדיני שבהכרזת מצב "כוננות ג"י" יש משום מקדם בטחון מספיק בתנאים הנתונים ויש לחכות לאינדיקציות חיוניות על מגמות האויב ורק לאחר שתבענה (אם אכן חבענה) יהא צורך לקבל החלטה בנידון (ראה סעיף 214).

"הרמטכ"ל בטח באופן מופרז שיקבל תמיד אחרעה לגיוס

המילואים במשך זמן מספיק, ולו גם קצר מהמתוכנן" (סעיף 28, עמ' 23).

211. אי הרצון לגייס מילואים לפני קבלת ~~אמורה~~ ברורה (ראה להלן) ושאינה משתמעת לשתי פנים - וזאת אף מחשש לדרדור המצב, או משקולים מדיניים - מחבלט אצל הרמטכ"ל כבר בתקופת המחיתות של אפריל-מאי 1973; וזאת,

למרות שאז, כפי שצויין (בסעיף 198) ראה הרמטכ"ל אפשרות של פתיחה במלחמה, כנגוד להערכת אמ"ן שאפשרות זו היא כסבירות נמוכה.

(1) בהציגו את החוכניות האופרטיביות בפני ראש הממשלה ב-9/5

אומר הרמטכ"ל (מוצג 57 - מוצג 286, מסמך 8, עמ' 8-9):

"אנחנו איננו רוצים לגפח את ההכנות כך שישרתו מטרת מדיניות בלי להכנס למלחמה. איננו רוצים ואיננו מציעים לגייס מלואים בסדר גודל ועוד דברים שעלולים לרדור למלחמה."

"...העובדה שיהסי הכוחות היבשתיים הם כפי שהראיתי והעובדה שאנחנו מעיזים לא לגייס מלואים מוקדמים, נובעת מזה שאנחנו מאמינים ביכולתו של ה"א לעצור בלימה אם תהיה מתקפה כאחת משתי פתזיות. שנים אנחנו רואים את ה"א מקדם בהתקפה על כל תכנית יבשתיח" (שס, עמ' 15).

בימיט שקדמו ליום הכפורים, לא המליץ הרמטכ"ל לגייס מלואים

מכוחות היבשה, ואלו הן עמדותיו:

(2) ב-3 באוקטובר בהתייעצות המיוחדת אצל ראש הממשלה (מוצג

57, עמ' 8), אומר הרמטכ"ל:

"אני ממליץ על השארת השיטה הקיימת מתוגברת במקצת... אני חושב שאלה אמצעים סבירים... אם נתליט לתגבר יותר - זה מחליש את הדרום או מחייב שינויים יותר דרסטיים, כמו גיוס מלואים, לתקופות ממושכות".

(3) ב-5 באוקטובר בבקר בהתייעצות אצל ראש הממשלה לאחר קבלת

הידיעות על הפיגוע הרוסי אומר הרמטכ"ל (מוצג 57):

"בתג נעשה כוונות גבוהה בכל הצבא כולל ביסול הופשוח, בעיקר בחיל האויר ושריון... נקדם צווחים, נכניס לחזיתות... מניח שבאט הולכים לתקוף גקבל אינדיקציות יותר טובות. נעשה סידורים לתגבור והוספת כת. אלה ההכנות. רואה אותן כסבירות".

(4) בישיבת המטכ"ל ב-5 באוקטובר כצהריים (תיק דיוני מטכ"ל),

מטכס הרמטכ"ל את המצב לאלופי הפיקוד, למרות הטברו שתתכן קסטטרופה באם לא

תהיה התרעה, דאב לא יגויסו המלואים עתה, אולם מחוך בטחוננו שחיה התרעה

(ראה טעיף 215):

"שני דברים אני חייב לקחת בחשבון: האחד - שאם הם ירצו הם מסוגלים לתקוף חוץ זמן קצר ביותר... אי לזאת אנהנו נכריז על כוננות מצב ג' בצה"ל, הכרזנו כבר... הכוננות הזאת חייבת לחול גם על כל יחידות המלואים, כלומר, כל הסגלים של יחידות המלואים, והיה ונדעה לגייס שנהיה מסוגלים לגייס... באם תהיה לנו אחרעה פוזיטיבית כמובן שאנו גייס מלואים ונדעה את כל ההכנות הנוספות. אם יקרה המצב הכי גרוע שאפשר, כלומר, שתפתח התקפה בלי אף מלה נוספת, אז אנו נצטרך לבלום באמצעות הכוחות הסדירים... במקרה של התקפה, הקטסטרופה הזאת, אנו נצטרך לגייס גיוס מידל... היות שאנו לא עוסקים רק בפרשנות אלא אנו אחראים למצב אנו חייבים לנקוט באמצעי הבטחון הדרושים. ואמנם אנו נוקטים."

בסיוכ הישיבה, אהל הרמטכ"ל "חתימה טובה" לנוכחים והוסיף את

הדברים שנבא להלן (באה בסעיף 215), שבכל זאת תהיה התרעה, ואפילו קצרה. מצב זה יהיה גרוע ביותר אולט אם "נדע שזה אמנם הולך לקרות כעבור 24 שעות ונספיק קצת להתארגן, אז אני בטוח שנעשה אותה טוב מאד ואני מקווה שנשיג את כל חוכניות העתיד שמונחות אצלנו במגרות. חתימה טובה."

כאמור, למרות כל החוושה הנ"ל, שיכולה להיות ממש קטסטרופה, באם לא תהיה התרעה מספקת ואט יהיה צורך לגייס את המלואים באופן חפוז, לא הציע לממונים עליו לגייס כל כוח מלואים של כוחות היבשה; נהפוך, המליץ להכוח עם גיוס כזה לאינדיקציות נוספות.

(5) בהתייעצות השרים שהיו כהל-אביב שכינסה ראש הממשלה ביום ו',

5 באוקטובר בשעה 1130 אומר הרמטכ"ל (מוצג 57):

"איני מגייס מלואים, והכוננות מבוצעת כולה באמצעות הצבא הסדיר... גיוס מלואים באמצעים נוספים שומרים אנו לאינדיקציות נוספות."

(6) יש לציין שאי גיוס מלואים כחות היבשה, ביום ו', כלל אף

את אי-גיוס מערך המילואים המשלים את יחידות השריון הסדירות. בלעדי מערך זה אין לראות את הטיבות השריון הסדירות ככוח ערוך ומוכן לחלוטין לפעולה.

בהשובה לשאלתנו בנדון (ע' 4281) ענה הרמטכ"ל:

"ובכן ככה: לכל היחידות הסדירות יש השלמות מילואים. אני קראתי את זה בדברים שלי - שאני ער לתופעה הזאת, אני מדבר על זה בבקר [יוט הכפורים], על זה שצריך לגייס את ההשלמות".

הוערה המשיכה ושאלה, מה היו הנימוקים לאי גיוסם ביום ו' - 5

באוקטובר, שעה שהוכרזה כזוגות ג' במערך הסדיר:

"אם פעם תוכל למצוא, לא עכשיו, אם אתה זוכר האם היה ביום ששלי איזה שהוא דיון בשלב הכוזנות להשלים את המערך הסדיר של השריון?"

"תשובה: לא היה. כי אני ביום הששי אנו עור נדהרים מגיוס מילואים. אילו היינו מחליטים לגייס מילואים באופן חלקי זה בשח היה עולה... ואז קרוב לוודאי שההשלמות לסדיר היו זוכות לעריפה ראשונה..."

212. כפי שעמדנו על כך (בדיון זה שבין החלקי, סעיף 11, עם 8;

ובדו"ח הנוכחי סעיף 105), היתה לו לרמטכ"ל הבטחה של ראש אמ"ן, שעל צליחת התעלה, על מלחמה רבתי, יקבל אתרעה בעור מועד.

על הבטחתו זו של ראש אמ"ן, דנו אותו לכף חובה. יחד עם זאת,

חייב היה הרמטכ"ל לדעת כמפקד, שלהבטחת אתרעה מעין זו - ובמיוחד פשכל כותות האויב ערוכים בשטח, וכשזרם יזיעות גובר והולך מורה על אפשרות מלחמה קרובה - אין יסוד מוצק. יחד על כך, מכיוון שהתכניות האופרטיביות של צה"ל היו מבוססות על כך שיעבור זמן מה בין שעת ה"ש", לבין קריאת המילואים, ושהמצב בו יהיה יוט ה"ש" זהה ליום ה"ק", הוא המצב הגרוע ביותר שצה"ל עלול למצוא בו את עצמו - חייב היה הרמטכ"ל, להיות ער במיוחד עם קבלת הזרועות הראשונות על ריכוז הכותות המרכזי של האויב; במקרה זה חייב היה לקחת בחשבון שייחכן והאתרעה המיוחדת, העלולה לתחטרוח זמן לגיוס המילואים, תהיה מינימלית ביותר, ולא תאפשר גיוס מילואים, אפילו לפי מרווח הזמן המינימלי שנקבע בתכנון. במקום להמליץ על גיוס חלקי של כותות היבשה בהתאם לשלבי ריכוזי הכותות של האויב, קידוה שכתוצאה משגיאות בסחון טדה של האויב, התקבל אתרעה נוספת; אתרעה חד-משמעית, התקדוה הזאת, למעשה הבטחון הזה, היה בעוכרי הערכת המצב שעשה לפני פרוץ המלחמה, ואי-המלצתו בפני הממונים עליו, לגייס כותות

מילואים בעוד זמן. להלן נביא כמה מהעדויות שהיו בפנינו בנדון, הן
מהן המסמכים שרשמו את החבטאותיו בפני הממונים עליו והן מהן
עדותיו בפני הוועדה עצמה.

213. א. בדיון המטכ"ל ב-24.9.73 (מוצג 211, עמ' 37), מגיב הרמטכ"ל
על דבר אלוף פיקוד הצפון, שהתריע על כך שייחבן ולא תהקבל אתרעה מספיקה
על חנועות האויב:

"יש גרעין אמת בדבריו של חקה... ההתרעה שלנו...
של הסורים היא יותר גרועה מאשר אצל אחרים ומאשר היינו רוצים...
אבל ההתרעה הכוללת שלנו כלפי סוריה באותם התחומים שבלעדיתם אי אפשר
לעשות מלחמה היא התרעה טובה ולכן אני אינני מעריך שאפשר היום לעשות
עלינו החקפה פתע כלי שנדע אותה."

ב. למרות אי-הבהירות בהערכה זו, בחזית הסורית, מכריז הרמטכ"ל
בישיבת המטכ"ל ב-1.10.73 (עמ' 33) על היותו נכון להסתכן כדלקמן: כלומר
(נחזיק) כוח שיוכל למנוע קטסטרופה, לא כוח שיוכל למנוע הפגעה חד-פעמית
וסבירה."

ג. בפגישה אצל שר הבטחון ב-2.10.73 (מוצג 259, עמ' 1) הוא אומר:

"אנחנו מתגברים במידה שאני חושב שהיא מספקת... השאלה
אם זה מספיק? לפי דעתי זה מספיק, ובאם ירצו לכבוש את כל
רמת הגולן לא ייתכן שלא נדע... אני לא מציע היערכות יותר
חזקה. יחד עם זאת זה לא בנוי על גשר ברזל ואין לי הוכחה
כמו במצרים שזה חרגיל."

ד. בהתייעצות אצל ראש הממשלה, ב-3.10.57 (מוצג 57, מס' 4, עמ' 8-9):

"אני רוצה להבהיר שישנה אפשרות שכנית לתקוף אותנו בתוך
התרעה קצרה ביותר, תוך זמן קצר ביותר במצרים ובסוריה...
אני מניח שתהיה לנו התרעה אם סוריה תלך על דבר יותר פרטנציוני...
כאשר מפעילים מכוונה גדולה... מוכרחים להכין מאות דברים,
וזה ידלוף להם ואנן נדע על כך... ריכוז גדול יותר, מיתקפה
דיוויזיונית לפחות, שתלך על איזה ישוב, אני מעריך שיש לנו
סיכויים טובים לדעת על כך מראש."

214. א.מ.מ. קני האתרעה המובהקים, לפעולה רבתי, כפי שהיו יריעות
לרמטכ"ל, היה לאז דודקא אתרעה מודיעינית "מתר חתתיל מלחמה" - אלא

סימניו בשעת דבר זה, לא רק שהוא מוכן מאליו, אלא היה אף ידוע לרמטכ"ל מדברי אלוף זעירא לראש הממשלה, בנוכחות הרמטכ"ל, ב-18.4.73 (מוצג 73, עמ' 3), בחשובה לשאלת ראש הממשלה ("איך נדע כאשר נדע? לפי ההכנות"?): "נדע את ההכנות, נדע שיש סיורי-מפקדים, והזזת כוחות קדימה, מערך הגנה אוירי מתוגבר ועוד סוללות ונראה שמנקים את המחפורות המוזנחות לאורך החפלה, וכלליה: כאשר כל הצבא המצוי נכנס לפעולה אנו יודעים על כך, לעומת זה, כאשר הוא אינו צריך לעשות שום דבר, אלא להרים טלפון ולהגיד למפקד הצבא שיפתח באש - הוא יכול לעשות זאת, כי שם צבא די ממושמע, ונדאי ישמעו לפקודתו".

ב, לאחר שמדבילת הנתונים הנ"ל היו כבר ידועים לרמטכ"ל ב-5 באוקטובר - ועל כך נוספו היריעות על הפיננול הרוסי - אומר הוא באותו בוקר לשר הבטחון (מוצג 242):

"אילו הייתי פרשן צבאי או חבר כנסת - הייתי אומר שזו לא התקפה. היות ואני לא פרשן צבאי ולא חבר כנסת - אני צריך להשוך אם יש לי הוכחה שלא הולכת להיות התקפה, אין לי מספיק הוכחות שזו לא הולכת להיות התקפה. הדברים העיקריים הם: הם מתגברים את הכוחות, הוצאת המשפחות הסובייטיות, שינוי ההזערכות בחיל האויר הסורי, כל אלה יכולים להיות סימנים התקפיים, הם באותה מידה יכולים להיות סימנים הגנתיים... לכן אין לנו מספיק הוכחות שאין פה סימנים התקפיים".

בהתבסס על ההערכה הנ"ל מודיע הרמטכ"ל שבכוונתו להכריז על מצב ג', היינו להחזיק את הצבא הסדיר בכוננות מלאה: "יש לי נסיה לעשות מצב כוננות רציני". אולם עדיין מתכה הוא לאתרעה נוספת בקשר לגיוס מילואים, כפי שאישר לאחר מכן לראש הממשלה: "גיוס מילואים ואמצעים נוספים שומרים אנו לאינדיקציות נוספות" (ראה להלן סעיף 216).

ג. בהתייעצות אצל ראש הממשלה, באותו בוקר בשעה 0900 הוא אומר (מוצג 57): "שכנית הם מסוגלים לפעול. אלה מכתוכים אח פעולותינו". למרות זאת אין הוא ממליץ על גיוס מילואים - גיוס שהוא תנאי לפיתוח תוכניות ההגנה המבוססות על התרעה (ר' להלן), מכיוון ש"עדיין חושב שאם לא עומדים לתקוף"; הוא יוצא מן ההנחה "שבאם הולכים לתקוף נקבל אינדיקציות יותר טובות".

ד, בהתייעצות שהתקיימה באותו יום לקראת שעות הצהריים, עם ראש הממשלה וכמה שרים שהיו בתל-אביב (מוצג 57) אומר הרמטכ"ל, לאחר שמבוע את הערכתו בדומה להנ"ל: "איני מגייס מילואים והכוננות מבוצעת כולה באמצעות הצבא הסדיר, אני מעריך שנקבל עוד ידיעות, כי הם מחכוונים לעשות איזה חתקה בהפתעה במורה - אם נרע 12 שעות קודם או 24 שעות קודם - גם זו הפתעה גדולה, ואני מעריך שאם נתקרב לשלב זה - יהיו לנו אינדיקציות וידיעות נוספות, ונדע יותר ממה שאנו יודעים כרגע, אם באמת תהיה להם כוונה רצינית. גי'ס מילואים ואמצעים נוספים שומרים אנו לאינדיקציות נוספות".

215, ה. בישיבת המטכ"ל שקיים הרמטכ"ל כיום 5 באוקטובר בשעה 12,30

הוא אומר לאלופי הפיקוד והמטכ"ל (חיק דיוני מטכ"ל):

"אנו זימנו היום את המודים להגיד גמר חתימה טובה, ובהזדמנות זו שאתם פה יש לנו כמה אינפורמציות, אנו נחיל במקרה מודיעין".

לאחר טקירת ראש אמ"ן המסתיימת בהערה שאפשרות של תקיפה סורית-מצרית

מחואמת היא "סכירות נמוכה ואפילו נמוכה מנמוכה", אומר הרמטכ"ל - לאחר שהוא מציין שהוא מסכים להערכת אמ"ן - "יחד עם זאת, כפי שאנו יודעים, המערך ההגנתי הזה הוא בהחלט גם מערך התקפי". לאחר שהוא מציין שסכנות יכולים הסורים והמצרים לתקוף, ושאינן הוכחה פוזיטיבית שלא תהיה מלחמה, הוא מודיע על מצב כוננות ג'. אחר כך הוא מוסיף בסיכום: "למרות שאין לנו אתרעה קונקרטית על התקיפה אני מעריך שאם אמנם יש להם כוונה לתקוף בו זמנית מסוריה וממצרים, אנחנו עוד נקבל את התרעה, בכל זאת יש לנו כך וכך מקורות שגם אם הם לא נתנו התרעה פוזיטיבית יכולה להיות שהם יחכו.

יכול להיות שהם יחכו אותה עוד היום ויגידו: שעת השין היא בעוד 24 שעות,

יכול להיות שהם יחכו אותה מחר ויגידו: שעת השין בעוד 12 שעות] בשעת

שנאמר הדברים הללו יודע הרמטכ"ל שיחכן וחתקבל ידיעה אתרעית -

האה עם' 3886, אבל אני עדיין מעריך שלמרות העובדה שאין לנו אתרעה,

אתרעה כזאת עוד יכולה להיות, באם תהיה לנו אתרעה פוזיטיבית כמובן שאנו

נביים מילואים ונעשה את כל ההכנות הנוספות, אם יקרה המצב הכי גרוע

שאפשר, כלומר שתיפתח החקפה גדולה בלי אף מילה נוספת, אז אנו נצטרך

לבלום באמצעות הכוחות הסדירים, זאת אומרת שבאמצעות חיל אוויר וכל הכוחות שיש לנו בקנדים ... במקרה של הקטסטרופה הזאת אנחנו נצטרך לגייס גיוס מיורי, מכחינה זאת יש לנו מגבלה מסוימת שביוכ כיפור אין רדיו", לאחר שהרמטכ"ל מציין שגיוס מעין זה יהיה "גיוס חפוז מאד", הוא מציין: "אני אינני חושב שהם עומדים לפתוח במלחמה כי אני מעריך שהם (שהיינו?) מקבלים אינדיקציות יותר טובות. אני לא חושב שזה שעת השיין להערב או למחר, ואם אמנם יש להם כוונה כזאת יש להם שעת שיין אני מקווה שנקבל אתרעה."

במהלך הדיון, מודיע ראש אמ"ן על תנועה מוגברת של מטוסי סובייטים בסוריה והן בסוריה והן במצרים, על כך מביט הרמטכ"ל: "בכל זאת ג' נסלמן, תחילה טובה לכולכם."

בסיום הישיבה מודיע הרמטכ"ל: "אנחנו נהיה מוכנים לכל מצב ... אני מאמין לא הייתי רוצה שהיא תקרה לנו בהפתעה מוחלטת. בהפתעה מוחלטת היא לא תהיה. גם אם היא תקרה היום אפשר לקרוא לזה הפתעה כמעט מוחלטת. לא משום שאני חושש מהתוצאות הסופיות, אבל זה כניסה לא בריוק כפי שאנחנו אהביים. אבל אם תהיה לנו אתרעה ונדע שזה אמנם הולך לקרות בעבור 24 שעות ונספיק קצת להתארגן, אז אני בטוח שנעשה אותה טוב מאד ואני מקווה שנשיג את כל חכניות העתיד שמזמנות אצלנו במגרות, תחילה טובה."

216. בעדותו לפנינו (עמ' 5957), בהשיבו לשאלותינו בנידון אמר: "אחד המרכיבים החיוניים לבטחונה של ישראל זאת אתרעה אלמנטרית. לכן, אנחנו היינו ערוכים לאתרעה. ההנחה שלי שמדינות ערב לא יכולות לחקוף בזקק אחד מבלי שיהיו כמה סימנים מעידים על כך, היא לא החכדחה באוקטובר, כי היו שפע של סימנים ואני למדתי אותם אחרי המלחמה. היו מאות סימנים, ולכן, אין זה פלא שכל התכנונים שלנו כנויים על מרחבי אתרעה יותר גדולים או יותר קטנים."

"עוד מצאנו שלצה"ל לא היתה חכנית מעובדת לפרטיה למקרה של התקפה כוללת של האויב חוץ הפתעה, על יסוד הערכה מציאותית של כחות אויב, היערכותו וכורונותיו, כנגד כחות צה"ל וחכניותו" (דין וחשבון חלקי, סעיף 28, עמ' 24).

217. על נושא זה הבאנו כבר קטע מעדותו של הרמטכ"ל בסעיף האחרון (ראה גם סעיף 105 ד); כאן נסתפק בתשובתו הכוללת של הרמטכ"ל בנידון לשאלת הוועדה (עמ' 4798):

"אנו באמת לא תכננו אף פעם 'ק' (יום קריאת מילואים) זהה ל-'ש'... כלומר לא תכננו מראש ש-'ק' זהה ל-'ש' ושלא תהיה לנו אחרעה... כך שההנחה הזו שמוכרתה להיות איזה שהיא אחרעה מוקדמת, היתה לנו חמיד, ולא תכננו ש-'ש' שונה 'ק' (על כל הבעיה ראה חלק סמיטי, פרק ב')."

ג. נוהל הקרב והריסת הכוחות ב-6 באוקטובר (ראה גם בחלק שני, פרק ג).

"במצב המסוכן שנוצר כאותו בוקר (היינו, ביום הכפורים), חייב היה הרמטכ"ל לברר עם אלופי הפיקוד גם את פרטי הפריסת של כחות בשטח, לעמוד על פריסתם הטובה ביותר, וזאת בהקדם האפשרי אחרי קבלת האחרעה, ולהנחית לאלופי הפיקוד מרות זמן מספיק לביצוע הנתיבות. נוסף על כך לא נלקח על ידו בחשבון שמה שתחילת התקפת האויב בהדרגה חוץ 'מניין לאתור', עוד במסך שעות האור. במקום זה, קרא הרמטכ"ל את אלופי הפיקוד להתייעצות בבקר, ושוב בשעות הצהריים, והסתפק בקבלת ידיעות חסרות-בהירות או פרטיבית מאת אלוף פיקוד הדרום, כך... כמו כן יש לציין שאלופי הפיקוד עדיין לא חזרו אוחה שעה למפקדותיהם מפגישתם השניה עם הרמטכ"ל" (דין וחשבון חלקי, סעיף 28, עמ' 24).

218. במצב הבלתי-ברור ששרר כבר ביום ו', 5 באוקטובר, שעה שהתקבלו הידיעות על הפיגוע החפז של הרוסים ממצרים וסוריה, טבעבותיהן הוכרו על מצב כוננות ג' - חייב היה הרמטכ"ל להפעיל את המטכ"ל שיהיה מוכן באופן מידי לנהל את המלחמה באם תפרוץ; כפי שיחברר עוד להלן (סעיפים 226, 227) לא ננקטו כל הצעדים הדרושים בנדון, והרבה זמן יקר בזבז בבוקר יום השבת לתכנון ולנקיטת צעדים, שניתן היה וצריך היה לעשותם עוד ביום ו' (אם לא קודם לכן). במיוחד חייב היה הרמטכ"ל לברר בידור יסודי עם אלופי הפיקוד - שכונסו לישיבה מיוחדת בצהרי היום - מה תהיה היערכות הכוחות בכל פיקוד במקרה שבכל זאת תפרוץ מלחמה ביום הכפורים - מלחמה ללא אחרעה, אפשרות זו - אם כי נראתה לרמטכ"ל כבלתי סבירה,

אך לא הוצאה על ידו לחלוטין מכלל אפשרות, לאור צעדי הכוננות שנקט ולאור ההכנות לאפשרות של גיוס חפז של מילואים - עלולה היתה לחפוש את צה"ל במצב הגרוע ביותר, בדברי הרמטכ"ל בעדותו. מכיוון שלאפשרות מעין זו לא הוכונה למעשה כל הכנות או פרטיביות מקיפה ולכל פרטייה, הכרחי היה להנחות את אלופי הפיקוד כבר ביום ו' כיצד יערכו למלחמה; מה תהיה המדיניות הצבאית בכל הנוגע לשיטת הלחימה על קווי המעוזים והמוצבים? כיצד יכלכלו את מהלכיהם על גיוס המילואים החפז, באם ייעשה, ברם, לא נעשה כל צעד מהותי בנידון. לאחר ישיבת הרמטכ"ל, שבה הודיע הרמטכ"ל שלמרות צעדי הכוננות שנקט, אינו סבור שהפרוץ מלחמה, בפגש קצרות עם כל אחד מאלופי הפיקוד;

"יש לי שיחה קצרה עם אלוף פיקוד הצפון ושיתה עם אלוף פיקוד הדרום במשרד, עם גמר ויון מטכ"ל, עם כל אחד לחוד (עמ' 3914).

במקום אחר בעדותו, בתשובת לשאלותינו עונה הרמטכ"ל:

"לאחר שיחה שלי עם שני אלופי הפיקודים, ביום ששי בשעות הצהריים, בשיחה עם שני אלופי הפיקודים, אני מסכם את הפריטה הראשונית גם בצפון וגם בדרום. כצפון באופן כללי לא השתנה למחלת. בדרום, יש שני שלבים שאסביר אותם את"כ" (עמ' 4024).

לאור נושאי הפגישות של הרמטכ"ל למחרת בבקר השכם (ר' להלן), ברור שלא נידונו בפגישת ז' - לפחות עם אלוף פיקוד הדרום - עיקרי פריסת הכוח לקרב ושיטת לחימתו, אלא פריסת הכוחות בבסיסים עורפיים בלבד. "יילו נידונו בעיות אלו בצורה ברורה ומחייבת, כשהם מלווים כפקודות מבצע מטעם הרמטכ"ל, כבר ביום ו', לא חיה נזקק הרמטכ"ל לכנס את אלופי הפיקוד מחדש למחרת היום בשעות הקדומות ביותר, והמעטות, שעמדו לרשות אלופי הפיקוד לפני הפתיחה באש.

219. האחרונה "הנקיטה" המיוחדת הגיעה לידיעת הרמטכ"ל כבר בשעה 0430 בבוקר יום הכפורים (יומן רל"ש הרמטכ"ל - מוצג 243). בידיעה צויין שמצרים וסוריה יפתחו במלחמה מחואמת לפנות ערב. בכך השיג האויב הפתעה גדולה - "הישג ערבי גדול" בדברי הרמטכ"ל לשר הבטחון בשעה 0550 בבוקר, - שכן צה"ל טרם החליט על גיוס המילואים של כוחות הקרקע, וכוראי שטרם החל בגיוסם.

במצב זה, חייב היה הרמטכ"ל קודם כל להורות את אלופי הפיקוד -
ולו גם כסלפון - להיערך ולפרוס את הכוחות בהתאם לתוכניות הפריסה של
כוחות הסדירים שחוכננו למקרה של מלחמה רבתי (תוכניות "שובך יוניס" בדרום
או "גיר" בצפון - וראה סעיפים 141-143). דבר זה לא יעשה, הרמטכ"ל שעסק
אוחה שעה בתכנון החקפת מנע אוירית, ובהכנת לגיוס המילואים, וכפגישה
עם שר הבטחון - זימן את אלופי הפיקוד למטכ"ל לפגישה בשעה 0715. למרות
חקירותינו הממושכות את הרמטכ"ל, לא יכולנו להבין מדוע לא הורה בשעה
זו את אלוף פיקוד הדרום להפרס בהתאם לתוכנית "שובך יוניס" (כששני שלישי
מנות השריון הסדיר נמצא קרוב לתזית) - תוכנית שלדברי הרמטכ"ל הייתה
התוכנית שאושרה בכל הדרגים. יחד על כן, בקד"מ עם שר הבטחון שהתקיים
בשעה 1100 - עדיין פודיע לו הרמטכ"ל שפריסת הכוח בדרום תהיה עם הסיבה אחת
פרוסת קדימה. כמו כן לא יכולנו להבין, לשם מה ררוש היה לקרוא שוב את
אלופי הפיקוד ולהזעיקם ממרחבי פיקודיהם, לישיבה שניה בצהרי אותו
יום; כל הנתיות הנוספות, במדה והיו כאלה, ניתן היה להעביר בצגורות
המקובלים, וכדאי כשיחוף סלפונות. כפי שצויין, לא רק שבזבז זמנם של
אלופי הפיקוד בנמצאות שמושכות הלוח ושזב, אלא שכחוצאה מכך בשעה מרוץ
המלחמה אלוף פיקוד צפון לא היה במפקדתו ולמעשה היה עדיין במטכ"ל, ואלוף
פיקוד דרום הגיע למפקדתו סמוך מאד לפרוץ המלחמה.

הרמטכ"ל חזר ואמר בעדותו, שלא הייתה זו מתוכתו ברמטכ"ל להכנס
עם אלופי הפיקוד לפדסי הפריסה, שכן, אף אתו לא נהגו כך במלחמת ששת
הימים כשהיה אלוף פיקוד הצפון. מבלי להכנס כאן לשאלה אם אכן כך יש לנהוג
בכלל או לא, הדין אינן לנו ספק שבבקר יום הכפורים, בגלל המצב הקריטי
שנוצר, חייב היה הרמטכ"ל להכנס לפרטים עם אלופי הפיקוד, שכן שיטת
הלחימה של הצבא הסדיר עם פתיחת האש, עשויה להכריע את כל מהלך המלחמה.
באמור חזרנו וחקרנו ארוכות את הרמטכ"ל בצדו, וחשובותינו לא שכוענו
שאכן נקט בדרך הנכונה. בגלל חשיבותו של ענין זה למהלך ההחלתי של
המלחמה, אנו מביאים להלן קטעים ארוכים של הסטנוגרמה בנידון.

220. א. באמור, לשעה 0715 מומין הרמטכ"ל את אלופי הפיקוד לשיחה

נפרדת (ע' 4026):

"בשבת בבוקר, השיחה כבר היתה עם מפת, הוא [אלוף הפיקוד] פבר בא אלי עם דברים נוספים [כניגוד ליום ו'] , אז הוא קיבל את האינפורמציה - ... הוא מקבל את האינפורמציה בשבת בבוקר שתהיה מלחמה בערב, ואז אני משחרר את שני אלופי הפיקודים.

אני זימנתי אותם עד פעם לשעת צהריים, האמת היא שהחלכסתי אם לקרוא להם או לא. אבל, חשכתי והחלשתי בכל זאת לקרוא להם, כי חשכתי; הם יהיו כפיקוד, הם יחנו פקודה, הם יסבירו שזאת מלחמה, יקחו את זה ברצינות, אולי אחרי זה יהיו להם שאלות; אולי יהיו להם דברים לא ברורים והחלשתי שיבואו אלי. בצהריים, תהיה לנו שיחה, ונצא למלחמה כשאנחנו מהואמים."

ב. בקד"מ ב-0715 הוא אומר (עמ' 4079):

"יש לנו זמן [בעניין מכה מונעת], נמשיך להכין את חיל האוויר, חלוי בהצטרות ידיעות עד הצהריים. ייתכן שנבקש שוב בצהריים, ייתכן שלא ... אם לא תאושר מכה מונעת בצהריים, נהיה בכוננות לאתרעה מיידית היום אחר-הצהריים ..."

הרמטכ"ל מודיע לאלופים שאין עדיין אישור לגיוס סלא "ואם לא

נקבל גיוס כללי, נעשה גיוס חלקי כשבעים אלף איש ... " [זשוב, לא

ברור מדוע לא ביקש הרמטכ"ל אשור להתחיל, לפחות, בגיוס החלקי - וראו

חלק שני, פרק ו' [ומוסיף:

"ואת אתרעה הקצרה ביותר שתשבנו אי פעם; אתרעה של בעצם שתיים עשרה שעות. אף כי הסדיר היה בכוננות מאתמול, נגייס מה שיאפשר. היתר נגייס באש."

בקד"מ הנ"ל, מבקש הרמטכ"ל מאג"ם: "לבקש מאג"ם חכונגים אופרטיביים

ללא גיוסים; זו בדיקה תחכניות הקיימות לפני שמגייסים או כלי שמגייסים,

שבדוק מה עושים במצב הקיים" (כפי שצוין מקודם, עניין זה ניתן היה

לעשות לפחות כבר ביום ו'), וכן: "מה אפשר לפתח בימים ב, ג, ד (עמ' 4088).

ג. התגישות עם כל אלוף פיקוד לחור היו כנראה קצרות ביותר,

שכן הקד"מ המשותף עם המטכ"ל לאלופי הפיקוד החל בשעה 0715, ואילו

בשעה 0805 כבר נפגש הרמטכ"ל עם ראש הממשלה ועם שר הבטחון.

על שאלתנו מה נעשה בפגישה זו עם כל אלוף לחוד אמר לנו

הרמטכ"ל (עמ' 4089):

"כיום שבת בבוקר, אני זוכר, שאלוף פיקוד צפון כבר בא עם פריסה יותר מדוייקת, שלא הייתה לו ביום ששי... לעומת זאת, אלוף פיקוד הדרום, עוד אמר לי בבוקר שהפריסה שלו היא חטיבה אחת קדימה ושתיים מאחור והוא יקדם את השחלים לפי הצורך; אמר לי אתך תכנון מדוייק איך יקדם אותן, כי הוא עוד נוסע ויגמור את זה עם אלברט, ועוד יודיע לי, הסיכום עם אלוף פיקוד הדרום הוא בצהריים."

בהמשך עדותו מצטט הרמטכ"ל מקו"מ שר הבטחון בשעה 1100 ועונה על שאלותינו

בנדון:

"ב-1100 אני אומר לשר הבטחון: 'יהיו לנו למטה שלש חטיבות'. זה מהסטנוגרמה של שעה 1100. 'חטיבה אחת פרוסה לכל אורך התעלה, כשבכל מקום יהיו קצת סנקים לענות לכל אפשרות. שתי חטיבות יהיו מרוכזות ומוכנות להתלסט מפקד לשלוח סנקים'."

ש. המפקד זה אלוף פיקוד הדרום?

ת. או הוא או מפקד האוגדה. אני לא מדייק בשיתה הזאת. אם זה אני אומר ב-1100, זה יש לי מהשיתה אותו (עם אלוף פיקוד הדרום) מהבוקר... אני מזמין את אלופי הפיקוד עוד פעם לפגישה צהריים, מתוך הנחה שאחרי קבוצת הפקודות של הבוקר, כל אחד מהם יתן פקודות... אז אני מזמין אותם עוד פעם חזרה בצהריים, מתוך הנחה שהם חלבו, נתנו פקודות, ורואי התעוררו שאלות ובעיות, אני רוצה אותם עוד פעם לשיתה, כדי שניכנס למלחמה יותר מתואשים... כשהוא [אלוף פיקוד הדרום] חוזר אלי בצהריים - הוא מדווח לי על היערכות שובך יוניס."

221. בהמשך החקירה, בהקשר לכך שהפקוד לא היה ערוך ב"שובך יוניס",

אומר הרמטכ"ל (עמ' 4093):

"לפני המלחמה, בפגישות אלה אני לא ראיתי בזה קבוצות פקודות מדוייקות, והסתפקתי בתמונה הכללית של אלופי הפיקודים, לא נכנסתי אתם לפרטים איך הם פורסים כל חטיבה, כל צור ולא חשבתי שאני צריך לעשות את זה אתם. כי אלוף פיקוד הוא האיש המוסמך ביותר לפרוס כוח, להחליט איפה הוא תופס, עם כמה. אני על כל פנים מעיד על עצמי ב-1967, אף אתר לא אמר לי איך להיערך ואיך לכבוש את רמת הבולן, ולמטה הכללי הצבתי חכניות כלליות ביותר, כאשר פירוט התכניות נעשה בפיקוד. וגם במלחמה הזאת, עם אלופי הפיקודים בדקשתי חמיד התכניות הכלליות אבל לא נכנסתי לפירוט, גט בשלבים ביותר מאחריים, לא הכתבתי פירוט של גדודים או איך בדיוק ממוקמות סוללות הארטילריה וכה הלאה."

ש. פה כבעיה של פיקוד הדרום יש בעיה עקרונית, 'שובך יוניס' מופעל - לא מתוכנן לביצוע; 'שובך יוניס' מופעל פירוש הדבר

שתי חטיבות שריון קדימה וחטיבת שריון אחורה... זה לא ענין של פירוס, של הצבת גודל או לא, זו בעיה של תפישה רצינית מאד ויסודית מאד של כל הכח... זו בעיה די יסודית, האם על הנושא הזה לא נכנסתם לדיון ומישהו החליט - אתה או מישהו אחר? מישהו היה צריך להחליט?

ת. (עמ' 4096): ביום שבת בבוקר הוא אצלי ואנחנו משוחחים על היערכות והוא אומר לי שאין לו עוד היערכות חדשה, והוא אומר לי שהוא הולך להיערך ב'שובך יוניס' בבוקר [כאמור, בקד"ט של הבטחון בשעה 1100, מודיעו הרמטכ"ל שהכח כדרום יערך עם שתי חטיבות מאחור, הלינו היערכות הפוכה מזו שב'שובך יוניס'...] ובצהריים כאשר הוא בא אלי, הוא כבר בא עם התכנית גמורה והתכנית שהוא אומר בצהריים, היא בפירוש 'שובך יוניס' שאני מכיר - נורמלי מלא..."

222. ה. בחשובה לשאלה אם נכנס לדיון עם אלוף הפיקוד מתי לפרוס את

הכוח, הוא משיב (עמ' 4097):

"אני לא בדקתי אתו את לוח הזמנים. כלומר, מי נכנס מתי ואיפה? לכן אני לא הייתי שותף להחלטות האם מוקדם מדי, זה יעורר את האויב, לפי השאלה שלך, ומתי כדאי לעבור לשם. פשוט הוא לא שיתף אותי בדילמה הזאת; איני יודע אם היא הייתה שלו, או שלו עם מפקד האגודה, כי הוא לא הביא את זה בפני."

... אני כן יודע על 'שובך יוניס' בצהריים, ואני לא שותף להחלטות מתי בדיוק לעשות אותו, ואני משאיר זאת לפיקוד."

כפי שיוסבר להלן (ראה סעיפים 226, 262) שום פקודה בכתב לא

יצאה באותו יום - הן מן הרמטכ"ל והן מפיקוד הדרום לפרוס את "שובך יוניס".

הפקודה שיצאה מפיקוד הדרום, דברה על "כוננות" בלבד. הקראנו גרסה פקודה

זו לרמטכ"ל ושאלנוהו, אם משמעותו פריסה בפועל או כוננות.

חשובתו הייתה: (עמ' 4100):

"לן הייתי מפקד חטיבה, והייתי מקבל פקודה כזו, הייתי עושה הכל, אבל הייתי מחכה שיגידו לי: נוע! לא הייתי זז בלי: נוע! כי זו כוננות ולא ביצוע."

ו. ש. באחת עשרה בבוקר ברור שהכוננות היא חטיבה אחת קדימה ושתיים מאחור.

ח. באחת עשרה זה ברור לי."

בתשובה לשאלה אחרת (עמ' 4104):

"אתה בט קבעת לו מחי להכניס את 'שובך יוניט'?"

ת. לא."

וכן שוב (עמ' 4105):

"בצהריים כשאנחנו מדברים, אלוף הפיקוד אומר לי שהוא עוסד להיערך ב'שובך יוניט'... אני לא בדקתי אתו את לוח הזמנים".

וכן שוב בתשובה לשאלות (עמ' 4108):

"בשבת בבוקר ידעתי שהוא הולך לסכם את התכנית במגמה להיערך. ואני עוד לא יודע בדיוק איך התכנית המלאה; אני כן יודע ממנו את התשובה המלאה בצהריים, ב-1220. עד כאן מה שידעתי בשבת".

לשאלה נוספת (שם):

"אתה ידעת בצהריים שהוא נערך ל'שובך יוניט'?"

ת. שהוא נערך ל'שובך יוניט'. לא כבר מבוצע, לא שהוא כבר ערוך, שהוא בפעולת היערכות ל'שובך יוניט'".

בהמשך, בתשובה לשאלות באם הבין הרמטכ"ל ש"שובך יוניט" יהיה

ערוך לטעה מסויימת, הוא עונה (עמ' 4109):

"לא דיברנו על שעה. בורואי לפני שעה השיג. שהוא הולך לקראת שעה השיג, להיות ערוך ל'שובך יוניט'. זה מה שהבנתי ממנו".

בהמשך, בתשובה לשאלה נוספת על לוח הזמנים (עמ' 4111) עונה הרמטכ"ל:

"אני לא בודק אתו, כי אני יודע שהחטיבות למטה, הכוחות למטה. לוח הזמנים, היסעים, העברת פלוגה פה, פלוגה שט, זה לא דברים שאני מתעסק אתם".

וכן אחר-כך:

"אילו היה קד"ם למשל, של שר הבטחון, ב-1330 כמו זה שהיה ב-1100, והוא היה שואל אותי: כמה בפיקוד דרום! אז כמו שאמרתי לו בבוקר [בשעה 1100] יש לו אחת קדימה ושתיים אחורה - הייתי אומר לו ב-1330: 'הוא יהיה בשובך יוניט, שתיים קדימה ואחת אחורה, וכפירוש לא הייתי יודע להגיד מחי, מי ינוע, על איזה ציר, ותוך כמה זמן זה יהיה, ומחי הוא בדיוק תופש את העמדות'".

בהמשך, ממשימט חברי הועדה לשאול את הרמטכ"ל מרוע לא נכנס
לפרטי היערכות "שובך יוניט" עם אלוף הפיקוד, הוא עונה (עמ' 4247):

"אני רוצה לומר, שמבחינתי - לא ראיתי צורך לעסוק בעצמי
בפרטי היערכות, אלא להתעכז, להתרשט עם אלוף הפיקוד, כפי
שאמרתי, לא חשבתי שהרמטכ"ל צריך לעסוק בפירוט הזה, נגס מתוך
נסיוני כאלוף פיקוד, לא עסקו אתי אף פעם בפירוט כזה"

223. התשובות הנ"ל לא הניחו את דעת הועדה. ובהמשך החקירה נשאל

הרמטכ"ל שוב (עמ' 4249):

"מה בדיוק רצית בבוקר ולא בצהריס, .. דברח עם אלוף
הפיקוד כאשר ישנה ידיעה שבערב תהיה מלחמה, זה כבר לא
כל כך בעיה של גודר פה או שם, האם רצית שלקראת השעה 6
בערב הפיקוד יהיה במה שנקרא 'שובך יוניט' או שיהיה
רק מוכן ל'שובך יוניט' ויהיה בכוננות לספיגה והביצוע
של 'שובך יוניט' יהיה אולי אחר חשיכה, מה אתה רצית בבוקר?

ח. לא בבוקר אלא בצהריס.

ש. אני מדבר על הבוקר תחילה.

ח. בבוקר לא סיכמתי אתו את 'שובך יוניט', בבוקר דברתי
אתו בנוסח של צריך שמה שיש לך עכשיו - תפוזס, וכאן - היות
והוא [הרל"ש] כותב בקיצור הוא כותב באיזה מקום שהוא
רק משפט אחד [ביומן]: 'בלימה הכי טוב שאפשר'."

במקום אחר בתשובה לשאלה (עמ' 5314) הוא אומר:

"באותו בוקר 'שובך יוניט' אצלי איננו נקודה קריטית,
יש לי המון נקודות הרבה יותר מדאיגות מ'שובך יוניט',
מה יש לי באותו בוקר? מה מדאיג אותי? מדאיגה אוכל

* הזיקה בין המצביא לפקודיו, אינה קבועה בחוקים נוקשים וכלליים, כפי
שניסה להסביר לנו הרמטכ"ל. יפה הגדיר בעיה זו פלדמרשל וויול בספרו,
"החייל הטוב" (עברית: הוצת מערכות, מהדורה ב', 1954, עמ' 20):

"אשר ליהסי המצביא עם מפקדיס הכפופים לו, חשוב הדבר שידע את
קוי אופים: אילו מהט טעונית ריסון ואילו טעונית דירבון,
סל מהס ראוי שיטילו עליו שליחות עצמאית ומי צריך להשגחה
מקרוכ. יש מפקדיס הזקוקים לפקודות מפורטות ומדוייקות
ביותר, ויש מהס הזקוקים להוראה כללית בלבד."

ואנו נרסיף, ברואי שכללים נוקשים אינם יפים למצב המיוחד שהיה
באותו בוקר.

התקפה מונעת של חיל האוויר, אם אני זכור להשיג אותה, זה דבר משמעותי. שגית מדאיג אותי נוהל קרב מהיר, יש פה שינוי נחוצים, מה אנו רוצים להשיג... מעירים אותי במטה, ואני חושב מהן הפעולות שאני צריך לעשות. דבר ראשון, אני מדבר עם מפקד חיל האוויר, מסכם אתו התקפה מונעת. דבר שני שאני חושב, היות וזה יום כפורים ואני יודע שגם אלוף פיקוד צפון וגם אלוף פיקוד דרום וגם קציני המטה שלו גרים בסביבה, אני חושב לכנס אותם הכי מהר... את הפריסה בפיקוד אני רואה כבעיה פיקודית. אני צריך לשמוע איך היא עשויה. אבל בבוקר זה לא נראת לי הדבר הראשון שאני צריך להגיד לו" [לאוף הפיקוד].

ובהמשך, לאחר שהרמטכ"ל מציין שאלוף פיקוד הצפון בא בבוקר

עם מפה ופירוט, הוא אומר:

"עם אלוף פיקוד הדרום אני גומר בבוקר איך הוא-פרנס. הוא אומר שידבר עוד עם אלברט ואינני מסכם אתו את הפריסה בבוקר. אני יודע שהוא הולך לפרוס הכי טוב שאפשר ועוד אשמע אותו. ואז אני נפגש אתו בצהריים ובצהריים אני ער לזה שפיקוד דרום יהיה ערוך ופרוס ל'שובך יונים'."

אף השוכות אלו אינן מניחות את דעת הועדה, והרמטכ"ל נשאל שוב:

"שאלתי היא זו: בבוקר, מה צריך היה להסכם עם אלוף הפיקוד? אם יש תכנית - צריך היה לומר שהוא הולך לפי התכנית שנקראת 'שובך יונים' ואז הוא נקרא 'לבלום הכי טוב שאפשר'. מה הוא צריך ללכת? - כי בשלב זה, הוא אומר לך, שהוא עדיין נמצא עם חטיבה אחת קדימה וכך אתה מדווח ב-1100 לשר הבטחון. הכלימה הטובה ביותר ממצב של חטיבה אחת קדימה לפי חכנון מסכ"ל והפיקוד, זה שתי חטיבות קדימה. מה יש לסכם?"

ת. זה טבעי מאד שיש חכנון או פרטיבי, אבל כאשר זה הופך להיות מציאות, אף פעם לא גופרים בזה שאומרים: פתח את החיק ולך למלחמה. חכנונים או פרטיביים עושים בניחותא בזמני שלום, אבל כאשר זה מתחיל להיות מציאות - מתחילים למשש ומפקדים מתחילים לדבר ביניהם. לא תמיד עושים מה שכתוב בחיק. לפתע רואים שבתכנון או פרטיבי צריך להיות שינוי כזה או אחר וזה הופך להיות דבר קונקרטי. המפקדים גם אינם מדברים על חיק... ועל כן זה הגיוני מאד, בבוקר, כאשר הוא אמר לי: 'אני הולך לדבר עוד עם אלברט ולקבוע דברים ואומר לך בצהריים מה קבענו...'."

העד נשאל, הרי ביום ו' כבר נעשה ריענון פקודות בפקוד דרום,

מדוע לא הגיע אלוף הפיקוד בשבת בבוקר עם הצעה מוכנה?

"ת. אני רוצה לומר רק, שביום ששי הרעיון להחזיק חטיבה אחת קדימה ושתיים אחורה, ביום ששי זה התאים לי. זה מוצא חן בעיני ביום ששי. עדיין אינני יודע על מלחמה בדיוק. וזו פריסה טובה בעיני ביום ששי. והראיה - שאמרתי זאת לשר הבטחון בשבת [בשעה 1100] זאת אומרת - זו פריסה שנותנת מקסימום גמישות. אבל ביום שבת בצהריים, כאשר אנו גומרים כבר את ההיערכות לקראת פתיחה באש, אז אנחנו מסכמים על פריסה של שתיים קדימה.

ש. האם החמזנה משכת בצהורים מכהינת הפעלת הצבא הסדיר, מאיזו סליבת שהיא, היחה שונה מהצבת הצבא הסדיר בבוקר, פרש להיל האויר? הדי הבעיה שנשארה לפי הדיונים - היחה גיוס המילואים, כלומר: חמונת ההפעלה של הצבא הסדיר, אלא אם כן היו ידיעות נוספות?

ח. אומר מה קורה: בפרזנציפ, בעקרון - לא, אבל מה קורה ביום כזה: מתחילה עבודה קדחתנית. אתה יודע שהולכת להיות מלחמה, הולכים טלפונים, מדברים, יש למישהו רעיון ויכולים להיות כל מיני דברים... בעקרון - לא היחה סליבה לשנות."

ובהמשך הוא עונה, בתשובה לשאלה:

"דבר אחד נכון עובדתית: כאשר הוא יוצא ממני בבוקר - הוא עוד לא אומר לי 'שובך יוננים', ומה שמובן, שהוא יוצא ממני כדי להיערך."

224. בניגוד לדיון הכללי עם אלוף פיקוד הדרום, נכנס הרמטכ"ל לפרטים עם אלוף פיקוד הצפון (עמ' 3317):

"אלוף פיקוד הצפון חופו נותן לי כמה פרטים על ההיערכות שלו בקו. אני נותן לו הוראה לתגבר את המוצבים ברמת הגולן ל-20-28 איש."

מדוע, לא הורה הוראות דומות לפיקוד הדרום? מדוע לא נכנס בכלל

לבעיות המוצבים עם אלוף פיקוד הדרום?

"לפיקוד הדרום לא נתתי הוראה כזאת, כי אני זכרתי ששם המוצבים יותר חזקים מאשר פה, פה היו מוצבים של 12 איש אפילו פחות מזה, לכך פה אמרתי לתגבר."

225. כאמור, לא רק שלא הינחה בבוקר הרמטכ"ל כדורות את אלוף הפיקוד להיערך ב"שובך יוננים", שהיא היחה התכנית האחת והיחידה שאושרה ותורגלה לסיוע אציה מעין זו - אלא שאף לא בירר עם האלוף אח לוח הזמנים. שאלה זו, היחה עקרונית באוחז יום, שכן, אסור היה לסמוך לחלוטין על הידיעה שהתקפה תחל רק לפנות ערב; היחה צורך לקחת בחשבון שהתקפה (ולפחות של חיל האויר של האויב) תתחיל עוד בשעות היום:

"לא נלקח על ידו בחשבון שמה תתחיל התקפת האויב בהדרגה תוך 'מנין לאחור' עוד במשך שעות האור" (דין וחשבון חלקי, סעיף 28, עמ' 24).

על שאלתנו בנדון ענה (עמ' 4789):

"ראשית, איש באמת לא העלה את הדעיון שהתקפת תהיה פתאום בשעה שתיים; יחד עם זאת אני... כמה פעמים בשיחות עם מפקד חיל האוויר ועם אחרים אמרתי: 'ואם זה יהיה בחמש, ואם זה יהיה בארבע', כלומר, לקחתי בחשבון שהתקפת האויב יכולה להתחיל בזמן שיש עוד קצת אור, מודה, לא חשבתי על שתיים, אבל חשבתי שזה יכול להיות עוד בזמן שיש קצת אור."

"עוד אנו סבורים שאף בחנאי הדחק אשר שררו ביום שבת בבוקר צריך היה הרמטכ"ל להבטיח באמצעות אגף המטה הכללי, שכוננוחיו יתורגמו לפקודות מבצעות ברורות, נחגלה לנו שהליכים אלה לא היו מבוקרים דינם, ובכך נוצר חוסר בהירות שניתן היה למנועו" (סעיף 28, עמ' 24)

226. הרמטכ"ל נשאל, האם אג"ם היה שותף בשבת בבוקר לסביחות שלו עם

האלופים, בהן, לדבריו, נקבעו ההנחיות לדרכי הפעולה:

ש. (עמ' 4097): אג"ם מבצעים, ע"ן הרמטכ"ל, עוזר ראשי באג"ם - נכנס לענין זה בצורה כל שהיא?"

ת. לא, שני התדריכים עם שני אלופי הפיקודים לא בנוכחותם אלא בנוכחות הרלש"ים, לא בנוכחות המטה."

בחשוכה לשאלה (עמ' 4263), האם נשלחה הוראה מבצעים לפיקוד

הדרום ביום כפור בבוקר?

"ת. אין. ודאי. אג"ם מבצעים לא נתן לו שום הוראה בבוקר.

ש. אני הושב שהוא היה צריך לקבל פקודה.

ת. הרמטכ"ל אמר לאלוף הפיקוד.

ש. זו באמת שאלה עקרונית, בדיעבד, אולי לקראת העתיד - האם אתה הושב באמת, בעקבות גב הדברים שפה ככה עכשיו יוצאים, שכבוקר, כשיושבים כיום קשה כזה, חשוב, לשיחות - האם בעקבות שיחות כאלה לא צריכה לרדת פקודה פורמלית מאת אג"ם/מבצעים מטכ"ל אל אלוף הפיקוד?

ת. מה שאתה אומר עכשיו, זה מלמדים החל מקודם מ"פ, זה א"ב. זה דבר מקובל וזה דבר טבעי... שיש אצלי בבוקר קבוצת פקודות ואני גומר לתת פקודות, זה הולך לאג"ם מבצעים והפקודות יוצאות בכחב. זה דבר אלמנטרי.

מה שאני מבקש להסביר, וזה כבר בלתי רגיל - זוהי האווירה במטה הכללי בשבת בבוקר, כאשר פתאום נכנסים לתודעה שכעוד 10 שעות או 12 שעות תהיה מלחמה גדולה ועכשיו צריך לעשות הרבה

דבריט: רצית כולם, ואנחנו עושים המון פעולות מקבילות, אני לא מתדרך אף פעם אלוף פיקוד מבלי שיהיה לי קהל ופמליה מכובדת וכולם רושמיים. פה יש ביה משוגעים בשבת בבוקר, כל אחד עושה דבר אחד, אז אני משחרר את סגן הרמטכ"ל שישפל בגיוסו, ורמ"ח מבצעים מכין את ה'בור' למלחמה, ומחילים לתלות מפא"ח... אז הטואים לתלות את המפות למיניהן. דזה מה שקורה בבוקר. לכן הדבר הטבעי הפשוט - שאני יושב עם תקה ומישהו מוציא פקודה, לכן זה איננו. אבל זה הולך כך."

227. לרעחנו, קשה להבין מדוע לא הזכר ה"כור" (המצפ"ע) למבצעים כבר כיום ו' לכל המאוחר (בהתאם לפקודת מצב כוננות ג') ולא מובן מדוע ראש מחלקת מבצעים צריך לעסוק ברועים חשובים אלה, בעניני מפות ולא נחפנה להיות ליד הרמטכ"ל כשהאחרון מתדרך את אלופי הפיקוד בעניני מבצעים? ואין להקלות על הרעה שביום כזה, לא תצא פקודה מבצעים כל שהיא מאת הרמטכ"ל, לידועה כל הנוגעים בדבר - שבה יסוכמו עיקרי הדברים בהם הוציאה הרמטכ"ל את אלופי הפיקוד.

הועדה משוכנעת, שחלק מאי-הבהירות בפקודות המבצעים באותו יום בפיקוד דרום (ענין "שובך ירונים", שעה ה"שין", ההכנות המוקדמות) גבעו מכך שאג"ט מבצעים לא היה אוחה שעה בחמונה.

וכאן מאשר לנו תא"ל שטרן (רמ"ח מבצעים) בעדותו (עמ' 4564) את דברי הרמטכ"ל:

"אני אומר כך: לא יצאה פקודה מטכ"לית להפעלה 'שובך ירונים'.
ש. בכל היום הזה?
ת. כן... לא בטח זה ולא בטח אחר."

228. על סמך כל האמור לעיל המלצנו כדין וחשבון החלקי (כעין 28, עמ' 25) על סיוה כהונתו של הרמטכ"ל.

* * *

*

229. אנו חושבים שתיוגל הדבר להזור על מוסכמות הקובעות שהמפקד בכל דרג שהוא, הוא האחראי לכל מה שקורה או אינו קורה; לכל מה שנעשה או לא נעשה בתחומי פיקוד עליו הוא מפקד. בכלל אחריות זו נמצאים בראש ובראשונה הצעדים שעליו לנקוט בכל מצב ומצב, כדי שבוחו יהא מוכן לכל פעולה בלחי צפויה ולא ירשחע. אחריות זו, לא יכול מפקד כל שהוא להעביר לפקודיו או קוזריו במטהו.

חפקיר-מטה של קצין מודיעין הוא להציג בכל עת בפני מפקד הערכה-מודיעין המפרטת את הדרכים הפתוחות לאויב לפי הסימנים המעידים; בכלל זה עליו להציג ידיעות בעלות אופי אחרעתי שהגיעו אליו מהמערכת שהוא אחראי לה. זאת "אחריות-המטה" שלו. אחריות המפקד, לעומת זאת, אינה מותנית באחריות-המטה של המודיעין ואינה זהה לה, ואף אינה מתחילה רק לאחר קבלת האתרעה מהמודיעין.

המצב שהלך והתפתח החל מראש-השנה חייב שיקול שוטף ומתמיד בנושא גידס המילואלים, קביעת יום ה-"ק" כתוצאה מנתוח יחסי הכוחות המשחניט לרעחנו ובורמי "זמן ומרחב" של היערכות הכוח. דבר זה ורדאי שהחחייב כאשר התרבן הידיעות שהוליקו "אור אדום" כלילה של 4-5 באוקטובר 1973. מכאן ואילך אסור היה להתנות את ה-"ק" - ולו רק לחלק מהסד"כ - בקבלת אתרעה חד-משמעית.

במצב פריסת כוחות כפלי שנוצר, כאשר המעבר מפריסה למחקפה לא היה אלא ענין של "סלוק רשתות", אסור היה לבנות על הנחה שתקבל אתרעה חד-משמעית על כוונה לפתוח במתקפה ועל עיתוייה, ולהסתפק בכוח הסדיר, הפרוס לבסחון שוטף, שמידת עוצמתו אינה עומדת בזיקה ישירה לעוצמת האויב ולכול המשתמע משינויי הפריסה וההיערכות של כוחותיו (ראה גם חלק חמישי; פרק צ').

פרק (ב): אלוף פיקוד הדרום

דין וחשבון חלקי - סעיף 29, ע' 25

"הגענו לכלל דעה שביום פתיחת המלחמה ובימים שלפני כן לא עמד כראוי במילוי תפקידו, והוא נושא בחלק של האחריות למצב המסוכן שבו נתפסו כוחותינו בדרום ביום הכיפורים, כאשר תקף האויב המצרי, "... די כמה שנתברר לנו בנוגע לפעולותיו ולמחדליו, בקשר להערכת המצב ולכוונות הפיקוד שלו בימים שלפני המלחמה ובמיוחד ביום בו פרצה המלחמה, כדי לחייב את המסקנה התסורה אליה הגענו לגביו."

230. בכמה מהעניינים היסודיים שנדון בהם להלן, בהם נכשל לדעתנו אלוף פיקוד הדרום במילוי תפקידו, ניחן לטעון, ואכן כך טען אלוף הפיקוד בפנינו, כי האחריות מוסלת למעשה על הגורמים המטכ"ליים, שכן, או שהערכתו את המצב היתה למעשה זהה לזו של המטכ"ל, או שדרש במקרים מסויימים אמצעים נוספים ולא קיבל. ואכן, בכמה מנושאים אלו חייבנו את הרמטכ"ל ואח ראש אמ"ן, אולם אין בכך מלהקל, וברודאי שלא לבטל, את אחריותו הזאת בתוקף תפקידו החשוב והאחראי, להעריך את המצב מנקודת עמדת פיקודו, ולדרוש את כל הדרוש, לדעתו, לשם מילוי תפקידו, ואפילו יצטרך בנושאים אלה להגיע עד הרמטכ"ל. נתברר לנו, כפי שנשחזר להראות, שלא כן היו פני הדברים. בדוננו בעניינים אלו היו לנגד עינינו הוראות הפיקוד העליון השונות, ובמיוחד 2,0301 מאז 1 ביוני 1961 (מוצג ג'229), המגדירות ברורות את תפקידו ואחריותו של אלוף הפיקוד:

"א. יעוד

(1) הפיקוד המרחבי נועד לחוות את המטגרת המערבית והמנהלתית הגבוהה של כוחות היבשה.

כ. . . .

(2) אלוף הפיקוד ישא באחריות:

(א) לבטחון מרחב הפיקוד בעת שלום ובזמן מלחמה;

(ב) להכנת הכוחות הכפופים לו לקראת מלחמה;

(ג) לתכנון מערכת בהתאם לקווים מנחים או בהתאם לתכנון המערכת הכולל של המטכ"ל;

...

(ה) להפעלת הכוחות הכפופים לו ולפקוד עליהם (1) כדי לשאת באחריות זו ניתנו לאלוף הפיקוד עוזרים וביניהם, ראש מטה, קצין אג"ס, קצין מודיעין וקציני מטה אחרים.

231. הנספח שאנו מצרפים לסוף פרק זה, המכיל הקלטה ישיבת-מטה של אלוף הפיקוד ביום ו', 5 באוקטובר, בשעה 15.30, מעיד ברורות על דרך הפעלה המטה על-ידי האלוף ועל דמה לקויה של עבודת-המטה, במקרה האחרון, היתה זו מחובתו להקדיש את מיטב זמנו, מרגע היכנסו לפיקוד, להפיכת מטהו למבשר יעיל ואפקטיבי, במיוחד כאשר אף לדעתו (ע' 3432) קציני המטה לא היו ~~מיועדים~~ לעבוד כזאת תחת לחץ. למעשה, מעידי המסמכים שהוגשו לנו, שבפקידו זה הסתפק האלוף ב"עשית סדר" היצוני בלבד, אבל לא בהכשרה יסודית של המטה, לכיצוע הערכת מצב והערכת מודיעין יעילים, להכנה מפורטת של החוכניות האופרטיביות. גם הסמנים ה"היצוניים", כבליכול, של עבודת מטה - שבלעדיהם לא תיחכן פעולה יעילה של כל מערכת השליטה - עמדו על רמה נמוכה ביותר: די לעיין במסמכים שהוגשו לנו על-ידי אלוף הפיקוד - יומני המיצעים והדרי המלחמה וכיו"ב - כדי להיווכח שלא היתה קיימת כל שיטה צבאית מסודרת של רישום הדירות הנכנס וההוראות היוצאות, הפצה נכונה ויעילה של הפקודות, תיאום בין הפקודות הניתנות בעל-פה, בטלפונים, על-ידי האלוף וקציני המטה, לבין ההוראות הכתובות. אולם יותר מסורו לא פותחה כל מערכת יעילה של עבודת מטה שמחובתה לבדוק אם אכן הגיעו הפקודות לנועדים להן במהירות, ואם כן, באם אכן מבוצעות הן בהתאם לרוחן ולכתבן. פקודות "כוננות ג'" רבוננות הספיגה, בעקבות קליטת שדר האזהרה של האו"ם, לא הוכאו לידועת כל הדרגים ברוחן ובזמן, ואכן, הסתבר שנוהל קרב פגום הביא לבך שאפילו הוראות הכוננות הראשוניות והאלמנטריות לכוחות בקו (מרמת גדוד ומטה) ניתנו סמוך מאד לפרוץ המלחמה, ואת חלקן אפילו לא הספיקו לבצע.

כמו כן, מעיד חומר החקירה שיובא להלן, שהאלוף לא ניסה להגדיר לעצמו ולפיקודיו, לשם מה הוכרוז מצבי הכוננות השונים, ובמיוחד מצב ג' לקראת איזה מצב, מטרה או חלית? אם כן עשה זאת - לא בא דבר זה לידי ביטוי בפקודות מיבציות.

232. האלוף, לפי עדותו (ע' 3529), לא היה מרוצה מהתוכניות האופרטיביות שמצא בשהגיע לפיקוד (15.7.73*) מאידך, לא דאג לכך ש"עידכון" חוכניות אלה, לפי תפישתו, יזכה לעדיפות ראשונה בכל הפעולות של הפיקוד, שכן, ללא קיום תוכניות מוכנות, מוסכמות על דעת הכל ומתורגלות להפעלה בכל מצב ובכל עת, אין הפיקוד מוכן למעשה למקרה של הפתעת האויב. כל מפקד בצה"ל - וביוחד מפקד בכיר - ידע מנסיונו את היתרון העצום שיש לצד המפתיע והתוקף. לא קיים היה שום בטיס לבנות הנחה, שמאחר ובעבר אנתנו הפתענו, לא נופתע בעתיד. המות הצבאי הדרוש כדי לתכנן את השגת ההפתעה הינו אחר המוח הצבאי הדרוש לתכנון פעולותינו במגמה למנוע את ההפתעה מכווחתינו. תוצאות האמצעים הרבים שהושקעו באיסוף המידע על כוונות האויב - גם אילו נתפרשו כהלכה, אין בהן לעולם כדי להבטיח את הוודאות שלא תהיה הפתעה, אלא אך ורק להקטין אי-ודאות זו. בכל מקרה, הסתמכות על מאמצים אלה אינה משתררת את המפקד האחראי למרחבו, להלכה ולמעשה, מלנקוט בכל האמצעים כדי לאבטח את הפיקוד בפני הפתעה. עליו ליזום מצבי כוונות, או ליישם מצבי כוונות שהוכרוזו, עם הגדרה מרשימה ביצב יבשיתו בפני הפתעה זו בכל מצב ומצב, חתיב להיות מוגדר. למאמצים אלה חייב האלוף להקדיש את מיטב כשרונו ומאמציו, במיוחד כאשר ידע - לפי עדותו - שהאויב עלול להפתיע מבחינה טקטית (ע' 1942).

ש. כלומר, אם לקחת את ההסבר שלך לדברים שנאמרו קודם לכן, הרי אתה באלוף הפיקוד, לא היה לך מודיעין שדה, שיכול היה להתריע את הפיקוד נגד הפתעה איוו שהיא?

(* בדין וחשבון החלקי, ע' 25, נדפס בטעות (בעקבות טעות ברישום הפרוטוקול, ע' 1898) כי האלוף ניצטט לתפקידו ב-15.6.73.

ת. אני אגיד זה די חסור... בהיערכות כוחות, כאשר הצבא המצרי ערוך על התעלה, אפשר להשיג הפהקה טקטית, אם אין התרעה ממקורות המודיעין הסדיר [המטכ"ל?].

ש. אני רוצה להבין, כאשר קראת את הדו"חות האלה, אחת אמרת לעצמך: אני במצב שאין לי שום התרעה טקטית בפיקוד...?

ת. זה נכון.

ש. האם הלכת לרמטכ"ל, לשר הכסות, למי שאתה רוצה, כדי להגיד: אני חשוף, כי יכולים להפתיע אותי?

ת. אני לא הלכתי לאמור; אך שאין התרעה טקטית בהערכות כזו של כוחות, זה ברור... בפירוש בניתתי על התרעה אסטרטגית, כל התרעה טקטית בתעלה לא יכולה להספיק."

יתר על כן, לא מצאנו בפקודות שהוציא הפיקוד כאלה המגדירות בכהירות היכן חייב להיות "שטח ההריגה" שעליו חייבים הגייסות המחפים לשבור את כוחו הטקטי של האויב, המנסה לצלוח את התעלה, בכל מצב: יום, לילה, שחר או דמדומים. כיצד יפעלו הכוחות השונים במצבים אלה? בנושאים עיקריים אלה, ובתוצאותיהם, לא נדון כאן, אולם דיינו שנציין כבר עתה, שלא מצאנו לכך ביטוי מיבצעי בהיר, בכל הפעילות בחודשים, בשבועות, ואפילו כימים, שקדמו למלחמה (פרוט גונן, בע' 3432):

"ב-1 באוקטובר (!) נתתי פקודה לקצין האג"ם של הפיקוד לדענן את כל פקודות הכוננות, והוא מוכרת לגמור את העבודה עד ה-8 באוקטובר, כי את פקודות הכוננות צריך היה כבר להדש; אני מדבר על כוננות בסיוע..."

ש. למה אמרת 8 באוקטובר?

ת. אני איש שלוחץ מאד על המטה. כשבאתי לפיקוד הדרום ראיתי שזה מטה שלא רגיל לעבוד בלחץ, והחלטתי לארגן את זה בהדרגה. ברוב הדברים נתתי הודש זמן, חודש וחצי זמן, בעניין זה נתתי אורכה של שבוע."

233. להלן נעמוד במפורט על כך, שלמרות שידע האלוף שתכונות הסדירים, הן באוגדה והן הכפופים במישרין לפיקוד, אינם יכולים לבצע את תפקידם כיאות בתכנית "שובך יונים" - לא חוגברו כוחות אלה על-ידי כוחות מילואים (ראה לחלן דרישת הפיקוד ב-25.9). למרות שידוע היה כי השלמה

זו עלולה להתמשך מ-ק עד ק+36 או 48 שעות - לא עקב מקרוב אם דרישות אלו קיבלו את הטיפול המתאים; יתר על כן, בישיבת המטה הכללי ביום 5 באוקטובר, כאשר הוכרז מצב כוננות ג', לא עמד על כך - למעשה אף לא הציע - שמילואים אלה יגויסו מיד, אלא הסתפק בהצעה לגיוס מספר מצומצם של מילואים לשם הגברת אחרות תצפית-מכ"ם בשטח הימי.

234. נושא תמור במיוחד במחולליו של אלוף הפיקוד הוא העובדה שלא עשה את הדרוש כדי להחליף את גדוד התסיבה הירושלמית שהחזיקה במעוזים, ושלפי טיב האמון של חייליה, ובעצם היוחה יחידת מילואים, לא נועדה להתזק בקו המעוזים במקרה של מלחמה (ע' 3566):

ת. החטיבה הירושלמית לא היתה מתוכננת להשאר במקרה שתפרוץ מלחמה. גדוד 69 של חטיבה 16, זה שהיה במעוזים... הם לא היו מתוכננים למקרה של מלחמה. במקרה של מלחמה היה צריך להגיע לשם חי"ר מוצנח.

ש(ע' 3567). אתה אומר שהחי"ר הזה שהיה בתעסוקת בקו, הוא לא היה צריך להתזק בקו בזמן מלחמה, פירוש הדבר, שמתגייס ל'מצב כוננות' תצטרך להסביר לנו באיזה שלב מסוים נעשו סידורים כדי להחליף אותם - אם אכן לא נעשו סידורים - פירוש הדבר שלא התכוננו למלחמה."

בהמשך חקירת לא יכול היה האלוף להצביע על דרישה להחליף את חי"ר המילואים בחי"ר מוצנח, פרט למסמך שיצא ב-25.9 (ראה להלן), שבו פורשו הצרכים במילואים להפעלת "שובך יוניס", וכך הוא אומר:

(ע' 3581) "יש כאן [במסמך] רשימה של איזה כוחות ביקשנו, כאשר אחד מהם הוא גדוד חי"ר מוצנח (סעיף 18 בעמוד 2). התפקיד שלו במשימה הוא לאיש מעוזים להחלפת חיילי המילואים המאויישים במעוזים.

ש. אני מבין שהתשובה היתה שלילית?

ח. אני חושב שהחשובה לא הגיעה. זה היה ב-25.9, סכיר שלא הגיעה תשובה מאג"ם/ מבצעים."

בבעיה מרכזית זו חייב היה האלוף, אם היה עד לכך, "ללכת עד הרמטכ"ל" - כפי שירע לעשות במקרים שהנושאים גראו לו חירוניים, ולא להסתפק בתשובה שלילית או באי תשובה מאג"ם/מבצעים - וזאת לא עשה.

אפילו ב-5 באוקטובר, כאשר הובאה דרישה מעין זו על-ידי קצין אג"ם פיקודי לאג"ם/מבצעים (עדות ש. תמרי בפני אלוף (מיל) גורן, עמ' 174: "ביום ששי הגשנו כמה דרישות, ביקשנו להחליף את גדודי החי"ר... יש פתק המודיע מפי ראש אגף מבצעים שהגדוד לא יוחלף". אימות לכך בעדות הא"ל יעקב שטרן (עמ' 4585): "חשבנו שביום ששי עורר יש לנו זמן".) ונתקלה במירוב - חייב היה האלוף, מיוזמתו הוא, לדרוש מאת הרמטכ"ל את החלפת המילואים או את חיזוקם. דבר זה לא נעשה, כפי שמעיד פרטיכל ישיבת המטכ"ל באותו בוקר.

235. נדחף לאסור על אלוף הפיקוד את שאמרנו על הרמטכ"ל בדיון וחשבון החלקי (עמ' 23): "... לא על פי כל אחת מהן [מן השגיאות] היינו מגיפים למסקנה שאליה הגענו, אלא שמשקלן המצטבר הוא אשר הניענו לכך."*

במשך עדותו טען אלוף הפיקוד תזזז וטעון, שכשהגיע לפיקוד, מצא פיקוד בלתי מוכן למלחמה בכמה נושאי יסוד. לא נעסוק כאן בבעיה זו, אולם בכל מקרה - אפילו יימצאו טענותיו מוצדקות - אין בכך כדי להקטין את חומרת המימצאים שהזכרנו לעיל ושאונו מפרטים להלן. את מלוא משקל העדויות לחובת האלוף נביא להלן חתם כותרות הסעיפים, כפי שפורטו בדיון וחשבון החלקי.

---

* בהקשר לבך עלינו לציין שבדו"ח החלקי לא דנו לכף תוכה את אלוף פיקוד הצפון. למרות שאף בפיקוד זה נמצאו פגמים בשלבי הכוונות (ראה סעיף 152), הרי כבר ציינה הוועדה לחיוב את השימוש הנכון שעשה במידע שהיה ברשותו, ואת התמדתו, וללא הרפיה, בהחראה שאין להעלותו. אלוף פיקוד הצפון - על סמך המידע שהיה ברשותו וכחוצאת מהערכתו - גרס לכך שהפיקוד העליון יתגבר אח דמת הגולן בזמן, בכוח שריון ובשיפור מגנני הנ"ט. כן לא מצאנו בפיקודו כמה מן המחדלים והשגיאות החמורים במיוחד שנתגלו בפיקוד הדרום.

"אל מפקדתו הגיע מידע לרוב מתצפיות שנערכו מעבר לתעלה על ידי חיילי המעוזים ומצילומי אוויר, ובו עובדות על כוונתן והיערכותן של האויב, שהיה כן כדי לחייב ראגה חמורה בלבן של מפקד ביתם לכוונות האויב". במשך כל השנים עד ליום שבת קיבל כנכונה את הערכת אמ"ן: תרגיל במצרים, סבירות נמוכה של מלחמה יזומה על-ידי האויב" (דין וחשבון חלקי, סעיף 29, בע' 25).

236. כבר ציינו לכף חובה את הרמטכ"ל, על כך ש"הוא אינו עושה מאמץ וציני לרות לעומקם של דו"חות המודיעין ולבקר בשטח, כדי שיוכל להגיע למסקנותיו העצמאיות על סמך פעולות האויב ואופי ריכוזי כוחותיו".

במובן שחובה זו הלה על אלוף הפיקוד בצורה לא פחות חמורה, ובמיוחד על אלוף הממונה על החזית המצרית, שכך, לפי הקונצפציה והסבירות דאז, לא חיפתה מלחמה כללית אלא אם מצרים תשתתף בה, במיוחד מוטלת היתה חובה על אלוף הפיקוד ללמוד עצמאית, לעכל ולהסיק מסקנות, מאמצעי מודיעין השדה, מחומר המודיעין שחופץ על-ידי אמ"ן ומהתצ"א, מה עוד שחלק ממידע זה הושג באמצעות הכרתו שעמדו תחת פיקודו הישיר. יחד על כן, נידחו הוא, כמפקד, של המידע, יכול היה להשפיע גם על הערכת הרמטכ"ל, המידע שהגיע אל קמ"ן פיקוד הדרום באמצעות התצפיות היה חמור ביותר, דנו לכף חובה את קמ"ן הפיקוד על שהקדים לכלל הידיעות הללו, מדי פעם בפעם, את המשפט: "במשך היום היתה הפעילות בגזרת התעלה שגרתית" (ראה סעיף 274, להלן). כן ציינו כבר את דברי הרמטכ"ל, לאחר שעיין ברו"תו את אלה לאחר המלחמה, באמרו: "אני לשגרה, מתחם למשפט הפותח הזה יש שורה ארוכה מאד של פעולות, שחלק ממנה הוא מאד משמעותי, כמו שבירת קו התעלה, ישור משטחי צליחה ועוד כמה דברים...".

237. לפני שנעמוד על גישתו של האלוף למידע זה, מן הראוי להביא כמה ידיעות מתוך הדו"חות היומיים של קמ"ן פיקוד הדרום (מוצג 80. כמו כן עיין בפרק ג' בחלק זה):

(1" זכרון ל-1 באוקטובר 18.00

1. במשך היום היתה הפעילות בגזרת התעלה שגרתית.

9. לא אותרה פעילות מיוחדת בגזרה במשך היום, להוציא פריצה ירידות חדשות למים בגזרה הצפונית.

...

11. פעילות במשטח הצליחה:

א. שיפור כמסמכים בק"מ 141,6 ו-147,3.

(2) נכון ל-2 באוקטובר (ללא שעה)

1. במשך היום היתה הפעילות בגזרת התעלה שגרתית למעט תנועות של חת"ם וציוד צליחה בגזרה הדרומית ואל-כלח.

לאחר פירוט העבודה של הציוד המכני הכבד שרוכז על-ידי המצרים

(סעיף 5: "מאמץ עבודה עיקרי אחר בגזרה המרכזית"), נכתב בסעיף 9:

"נצפתה תנועה כלחי שגרתית של דק"מ, חת"ם, וציוד צליחה במחנה אל-כלח והגזרה הדרומית, יתכן והדבר בגלל האימון בקנה מידה גדול.

...

1. שיפורים של משטח הצליחה בק"מ 67,2."

הצליחה לפי גזרות שבא אחר כך "מלא כרימון" ביריעות סחופיות על

פעילות ביצודים קדחתנית, אולם בכלל זה גם הרכה יריעות על יישור והגבהת

"רמפות", שיפורים של משטח צליחה, הכנות ירידה למים, וביו"ב.

(3) נכון ל-3 באוקטובר, 18.00

1. במשך היום היתה הפעילות בגזרת התעלה שגרתית.

...

3. מאמץ עבודה עיקרי אחר בגזרה הצפונית ומרכזית.

...

10. עבודות נצפר מכל המעוזים ונקודות החצפית, פרט ל:...

11. פעילות במשטח צליחה.

א. בק"מ 49.2 יישור, הידוק והגדלה המשטח.

ב. בק"מ 71.8 יישור משטח הצליחה, "

ישלב מורה הפירוש לפי הגדרות, שבא לאחר מכן, על פעילות רכה,

כדומה לפה שצויין לעיל בסעיף 2.

(4) זכרון ל-4 באוקטובר, 18.00

1" במשך הלוח היתה הפעילות בגזרת החעלה שגרתית,
למעט חנועות כלי רכב בגזרה הדרומית.

5. מאמץ עבודות עיקרי אחר בגזרה המרכזית.

9. ב. תנועת שליטה גדולה ומשמעותה:

כוברי - ניצפו 50 כלי רכב עם אורות בתנועה צפונה.

כוברי - 30 כלי רכב בודדים עם אורות נעו על ציר קהיר-סואץ

כוברי - 90 כ"ר בקבוצות קטנות נעו על ציר קהיר-סואץ.

10. עבודות ניצפו מכל המעוזים ונקודות התצפית פרט ל:...

ישלב אירוס על פעולות בביצורים, משטח צליחה וכיו"ב.

33. ידיעות מעניינות במיוחד מובאות תחת סעיף 'שונות',

ובכלל זה, בדיקות המיקוש כירידות לסיום, והוצאות מוקשים, הערכת ארגוני החמושה למרגמות, תנועות חיילים עם חבורות הצלה, ועוד.

256. כמה שצויין להלן בדיון על קמ"ן פיקוד הדרום (סעיף 268), היו

כמה ידיעות שלא תאמו פעילות חמונית. כמו כן, הצטברו בלקטי אמ"ן כמה

ידיעות ממקורות חמונים, שהעידו על אפשרות מלחמה.

להלן קטעים מחקירת אלוף פיקוד הדרום לפנינו בענין המידע שהיה
למנין בשכרע לפני המלחמה וגישתו לתומר המודיעין:

"השיטה היא שבפיקוד יש קצין מודיעין פיקודי. הוא
מקבל את הידיעות, הוא מעביר לי מה שהוא מוצא לנכון
והוא העביר לי את כל הידיעות שהיו בידו."

מה היחה הערכתו של אלוף הפיקוד לידיעות שהצטברו אצל קמ"ן יי"ד
הדרום שהוזכרו לעיל? כך אמר לנו בעדותו (ע' 1934):

"יש לי כאן סיכום של הדו"ח של התצפיות, והכל
שארתי... הכל שגרתו פרט לשני דברים:

1. ב-5/10 בעמדות טילי קרקע-קרקע באיזור קנטרה
ראו שהם מוציאים תפץ (ועוד נחזור לתצ"א).
2. ב-2/10 כאיזור האי בלח נראו חנועות דק"מ, תת"ם
וציור צליחה."

בדברו על לקט מודיעין מסוים, שנשלח מאמ"ן לפיקוד, הוא אומר
בקשר למקור ידיעה מסויימת:

"המקור הוא סיכום חומר של חמ"ם (חומר מודיעין
מסוג כולל אדום). מה זה אדום? אני לא יודע."

- ש. זה בטח האזנה או מקור טובים.
- ת. אני פשוט לא יודע. לא ידעתי ולא שאלתי.
- ש. אדום, זה חומר מאד מסווג.
- ח. המפקדים בצבא לא יודעים.
- ש. חמ"ם זה חומר מסווג מאד, בכל מקרה.
- ח. יש כאן גם לפעמים ראשי פרקים של המקור, אנחנו
לא יודעים. אני גם עכשיו לא יודע מהו המקור,
אנחנו אף פעם לא שאלנו."

במקום להעריך בעצמו את המשמעות של הפעילות הנצפית מעבר לחעלה
(דיפוזיט וציוד לצליחה, דרכים לצליחה, הגבהה וחיזוק רמפות וסוללות,
מישטחי צליחה וירידות למים, פינוי מוקשים בירידות למים ועוד), קובע
אף אלוף הפיקוד מראש את גישתו לפעולות מעין אלה על סמך הערכת אמ"ן על
קידו חרביל.

239. אלוף הפיקוד מצטט מלקט מודיעין מ-30 בספטמבר, שבו מודיע אמ"ן על קיום תרגיל מ-1 באוקטובר עד 7 באוקטובר. במיוחד מחשיב האלוף את הסעיף הבא: "להערכתנו משולב תרגיל זה לתרגיל המפקדות. בזכור הגיעו ידיעות בדבר קיומה של דיוויזיה מאזור קאהיר למרחב התעלה בליל 25/24 בספטמבר... ודיווחים נוספים על חנועת שיירות כלי רכב הנושאים חיילים וציוד (לרבות ציוד צליחה?) מקאהיר לכיוון אספעיליה." על כך הוא אומר (ע' 1907):

"הטעין האחרון והוא הכי חשוב (לדעתי) מהידיעות, הידיעה על התרגיל הצפוי וקריאת חיילי מילואים בפרק זמן מוגבל; מחבר איפוא כי קידום הכוחות והכנוח אחרות הנושאת או שחיעשינה בימים הקרובים כגון: השלמת ביצורים, גיוס סירות דיג אזרחיות... ובדיקה כשירות מבצעית של היתידות... שלכאורת ניתן לדאוג בהיבט התרעה קשורים למעשה בתרגיל בלבד. למעשה זה הקטע החשוב ביותר, כי כל מה שאחר כך ראינו בתעלה, ייחסנו לחכנית.

- ש. כשאתה אומר: ראינו, למי אתה מתכוון?
- ת. גם הם וגם אני. אני אישיה הלכתי לראות."

פירוש הדבר, שאלוף הפיקוד קיבל לא רק את הערכת אמ"ן שהכל תרגיל,

אלא אף מה שייעשה בימים הקרובים, בהשלמת ביצורים וכיו"ב, ייכנס לפירוש התרגיל. הרי תפקידו היה לנצל את כל האמצעים העומדים לרשותו, ובמיוחד התצפיות, כדי לבדוק אם אכן הידיעות תואמות את התרגיל, גישה זו היא חסרה במיוחד, שכן, כמפקד, חשב, עוד לפני הגיעו לפיקוד, כי למעשה יתכן שלא תהיה התרעה לחזות הכוחות המצויים, ולכן כל חיזוק המערך, כל קידום אמצעי לחימה, עלולים להקטין את כרחב האתרעה עד למינימום. היה זה מחובתו, כמפקד הפרחב, להעריך עצמאית את המצב לאור המידע, לאור סכנת התנועה ללא אתרעה, לנוכח סיכוי כוח האויב ולנוכח כוונות כוחותיו הסדירים, שהיו ללא השלמת המילואים, ולאור הכוחות הכלתי מחאימים גם לדעתו - שהיו כפוצבים (על הידיעות המאיימות בגידול כוח האויב בפרשתו שהגיעו מתצ"א אור ליום ה'; 5 באוקטובר, ראה להלן).

240, וכך דאח את הדברים ב-10 ביולי 1972, בישיבת מסכ"ל (26/72), כאשר היה עדיין ראש אמ"ן (הוא מקריא לנו בעדותו (3465) מתוך הסטנוגרמה של ישיבת המסכ"ל קטעים מדבריו):

"... ואני חושב שיש אפשרות לומר רעור מאלה שהוצגו היום ובדיונים קודמים:

א. עלול להיות שלא תהיה התרעה לתקיפה כללית עלינו. לגבי סודיות, אנחנו תמימי דעים שלא תהיה התרעה, הצבא הסודי יכול לחקוף ללא התרעה... אנחנו מניחים שבמצרים תהיה התראה של 4-5 ימים, יכול להיות שתהיה התראה יותר קצרה, ולא תהיה משמעותית מבחינת הכנת סדר הכוחות או הכנת חיל האוויר."

"ביום 4 באוקטובר, היום בו בוצעה גיחת צילום הטובה ביותר, שהה מתוך לחתום פיקודו בבקור פוחי" (דיון והשבון חלקי, ע' 25).

241. בידיעות שהחלו להגיע למסכ"ל ולפיקוד החל ב-1 באוקטובר היה כבר מקום לעורר דאגה. כבר הבאנו כסעיף על הקונצפציה (סעיף 49(9)) קטע מדברי ראש אמ"ן בישיבת המסכ"ל ב-1 באוקטובר (30/73), בה היה נוכח גם אלוף פיקוד הדרום, בתחילת הישיבה מסר ראש אמ"ן, בין היתר, את האינפורמציה הבאה, שהתבססה על כל המקורות, ובכללן התצפיות:

"הדבר המאפיין את השבוע האחרון, עם רגש על היום, הוא כל גם במצרים וגם בסוריה ישנו מצב צבאי מיוחד. ואחיל במצרים, במצרים מתחיל היום תרגיל גדול ברמה מסכ"לית שבו משתתף המטה הכללי והארמיות וח"א וחיל הים, התרגיל הוא כראשותו של שר המלחמה המצרי ולקראת התרגיל היו תזוזות של הרבה יחידות מהארץ אל החזית, כולל דיוויזיות פמוכנות, יחידות גישור, יחידות צנחנים ויחידות מוטסות... יש כמה מקורות שהודיעו שהתרגיל הזה הוא לא תרגיל אלא הולכת להיות מלחמה. דבר שבהחלט לא נראה לנו, למרות שהמקורות טובים."

למרות הערכת ראש אמ"ן, היה במצב הזה משום סיבה לדאגה, במיוחד משום שלא היה מידע מדויק על המערך עצמו. דאגה זו הוגברה ב-1 באוקטובר בגלל ידיעה ממקור טוב (ראו סעיף 63), שדיברה על תחילת המלחמה ביום זה. ידיעה זו הועברה עוד כלילה, אור ליום ה-1 באוקטובר, שלא בצינורות הרשמיים, גם לידיעתו של אלוף גונן. ידיעה זו הועיקה אח אלוף הפיקוד (פרוסקול, ע' 3494):

"הוא (קצין אג"ם של הפיקוד) צלצל לראש מחלקת
מבצעים (במטכ"ל) וכקט ביטול חופשות והרמ"ח/
מבצעים אמר לו: תן לי לישון, אחרי זה צלצל
אליו, סיפר לי את הסיפור ואז אמרתי לו - הגיד
לרמ"ח שאם הוא לא יעשה ביטול חופשות, אני מיד
מצלצל לרמטכ"ל, ואז רמ"ח/מבצעים הוציא מברק
על ביטול חופשות."

ב-4 באוקטובר מבטל הפיקוד את הכוננות המיוחדת שהוכרזה קודם
לכן, ב-2 באוקטובר, כאמור, למרות הידיעה על ה"תרגיל", ובגלל הצטברות
הידיעות הכלליות מהתצפיות, היה מקום לדאגה, והכרת היה לקבל תמונה
מדוייקת יותר על המערך המצרי - דבר שניתן היה להשיגו באמצעות תצלומי
אוויר בלבד.

242. ב-1 באוקטובר אישר הרמטכ"ל גיחת תצלום על חילת טואן. גיחת זו
לא בוצעה עקב עיכובים בהעלה ועדיפות לגיזרה אחרת. ב-3 באוקטובר בוצעה
הגיחה, אולם הצולרים לא הצליחו, כי חריס המצלמה לא נפתח. כתוצאה מכך,
נקבעה הגיחה ל-4 באוקטובר. הגיחה התקיימה ב-13.30 ב.

מכאן ברור שלתוצאות התצ"א הנדון היה צריך לצפות כדריכות רבה.
בלקט הסודי ע"ן מוידוי-צבאי, שיצא בבוקר ה-5 באוקטובר (0545), תחת הכותרת
מצרים - תוצאות תרומם במרחב התעלה, כתוב:

"2. בגיחת תצ"א מ-4 באוקטובר כוסה מרחב התעלה
הקדמי (לפחות עד 30 ק"מ ממערב לתעלה). מהמימצאים
ניתן להסיק ברור כי הצבא המצרי בחזית התעלה נמצא
בחיפזות חירום שרוגמתה לא אתרנו אף פעם בעבר."

לאחר מכן מובאים עיקרי המימצא: חוספת של 56 סוללות ארסילריה
(300 קנים); טח"כ במרחב הקדמי - 194 סוללות, הפונות 1100 קנים, לעומת
602 קנים שאותרו בגיחה ב-25 בספטמבר; רוב הריכוזים המיועדים כנראה
לציד צליחה/גישור נחשפו בחלקם; ב"חצרות" של רוב רמפות הידי לסנקים
שלאורך התעלה אותרה מחלקת סנקים (2-3 כלים), ריכוזי רק"ס ורכב רב,
ועוד ועוד.

המידע הנ"ל אינו אלא סיכום של ידיעות שהחלו בפיענוחן כבר
 משעות הערב של ה-4 באוקטובר ונמשכו כל הלילה. הפיענוח נעשה במקביל
 גם אצל קמ"ן מיקוד הדרום החל מהצות 4-5 באוקטובר.

למרות הציפייה לתוצאות התצ"א הנ"ל, ולמרות שלאחרונה ביקר
 בגיזרה החפלה ב-2 באוקטובר (ואף זאת בגיזרה צרה בלבד), לא חזר אלון
 מפקד הדרום משיבת המטכ"ל שהתקיימה ב-4 באוקטובר (והוקדשה לענייני
 משעת - וראה בטעמך 202) ונוסע לביקור פרטי בחיפה, שם שוהה הוא עד
 השעות הקטנות של בוקר ה-5 באוקטובר.

קטעים מעדותו ומתקירתו של אלון גונן בנדון (מע' 1914 ואילך):

"גונן: ב-4.10 נערכה ביחח צילום אוויר...אני הייתי
 בחיפה וצלצלו לי. צלצל אלי הקמ"ן בלילה
 והודיע לי ב-4.10 בלילה, שהצילום נעשה **ב-4**
 דברים חשובים...אם מצלמים ב-4 אנו
 מקבלים את הפענוח בהצות. זה היה פענוח
 חיוני והוא צלצל אלי כאשר קיבל אותו.

ש. זה היה אחרי הצות?

ת. אחרי הצות והוא מסר לי שנוספו כ-60 טרללות...

...מיד יצאתי עם המכונית לדרום וכאשר הייתי
 במסמיה הודיעו לי בדדיון - יש לי אלחוט
 בארסו - לחזור למטכ"ל, כי יש דיון מטכ"ל
 מיוחד על המצב.

ש. באיזה זמן לתזור?

ת. זה היה בשעות המוקדמות מאד לפנות-בוקר,
 אינני זוכר את השעה, מהל זה היה במטכ"ל.

ש. במליט אחרות, זה כבר היה ב-5 לאוקטובר.

ת. כן.

ש. אתה גר בחיפה?

ת. גרתי עד שנתמנתי ראש מה"ד. החברים שלי
 נשארו בחיפה, גרתי בכאר-שבע.

ש. מותר לשאול - מה היה בחיפה?

ת. ביקרתי בחיפה אצל חבר, שמו אמנון צידון,
 היה מספר סלפון בפיקוד ועבודה שצלצלו אלי.

243. כאמור, גיונו לשלילה אח העובדה שביום 4 באוקטובר, אחרי ישיבת המטכ"ל, נסע לביקור פרטי בחיפה, היה עליו לבקר באמ"ן, לעקוב אחר שלבי הפעולה, לחזור לעיקוד, לחכות לתוצאות החל"א ולנקוט בפעולות המתחייבות, ולא על סמך דיווח סלפוני שהגיע אליו זמן ניכר לאחר שהיו ידועות כבר תוצאות מענה חלקיות, כתוצאה משהיותו בחיפה וישיבת המטכ"ל ביום ה-5 באוקטובר בבוקר, וכן הישיבה השניה שכונסת בצהריים, לא החל את גיונו עם המטה שלו בביקור לפני 15.30.

244. דיוני ישיבה זו הוקלפו (מרב 282 שהוגש על-ידי האלוף) והם מחוים דוגמה ברורה לחוסר כוונות הפיקוד, לעבודה מטה בלתי מסודרת ובלתי מקצועית, לכך שאלוף הפיקוד, שהגיע זה עתה לפיקוד, אינו בתמונה בכמה עניינים חיוניים, לעוכדה שיבישיבה זו, במידה שמדובר על תוכניות או פרטיביות, מוטט הדגש על תוכניה להתקפה יצפניח, וענין "שוכך יוניים" לא נזכר בכלל (ראה עוד להלן, סעיף 255). כמו כן, לא נזכר כוח האדם שבמעוזים, וממילא לא נעשה מאמץ עליון לחיגבורו. מסמך זה, כפי שהוגש לנו, מצורף בגטטה לסעיף זה של דו"ח הביניים הנרכתי (להלן בצטט כמה קטעים מסטנוגרמה זו), שכן למקרא הסטנוגרמה אין כמעט צורך להוסיף הערות.

245. על אף האיום הברור במערך המצרי שנחגלה בתצ"א; על אף הידיעות על הפונטי הרוטי ועוד - לא דרש (אף לא הציע) אלוף הפיקוד מהרמטכ"ל לגייס חיד לפחות אנגדה מילואים (למעשה יכול היה להגיע להערכת מצב המתייבת בקשה לגייס מילואים עוד קודם לכן, עם השתנות מאיזן מערך הכוחות בסדה - וראה סעיף 174) - וזאת, כאשר ידע (ראה לעיל) שממצב זה עשוי הצבא המצרי לנרע ללא כל אתרעה סבירה לגיוס מילואים מסודר (האלוף ידע, גם ידע, שדרושים כ-6 ימים לשם פרישה מערך המילואים במלואו לפי תוכנית "טלע"). ביום ו', בכל מקרה, וכיחוד לאחר ישיבת המטה שלו ב-15.30, חייב היה לפחות לדרוש מיון אישור מהרמטכ"ל לגיוס מילואים חלקי להשלמת המערך והסדיר הלוחם (שכאמור, לא היה מסוגל לפעול באופן

תקין ללא השלמת מילואים*) , ואף לשם היכולת להפעיל אמצעי השליטה ,
 בהתאם למצב כוננות ג'. אין להבין את גישתו של האלוף אלא מתוך הנחה
 שבנדון חייבת היחה לבוא היוזמה מהמטכ"ל. כאשר רצה ללחוץ על המטכ"ל,
 ירע כיצד (ראה לעיל על פעולותיו ב-1 באוקטובר). וכך אומר הוא ב"שיבת
 מטהו, כאשר מתעורר קושי בהשלמת הטנקים של חטיבה 421 שהוקצתה לפיקודו:

"קוטיק(קצין האפסנאות הפיקודי): זה יקח זמן, השאלה -
 זה קשור במטכ"ל..."

האלוף | אנתנו נפנה חברה, אנתנו מדברים על כוננות
 רצינית, אנתנו נפנה, אם הרמטכ"ל לא ירצה,
 הוא לא יאשר, אני רואה עצמי כקבלן להגנת
 סיני, לא לקבלן לבעיות אחרות, והחיים
 בנויים מאיזון של לחצים. ככל שהלחץ יותר
 גדול, אז הם יותר יחפשו. אנתנו צריכים
 לדרוש חד-משמעי שימלאו לנו את 421."

246. אולם כאשר מסתבר שאין אפשרות להפעיל את אמצעי השליטה של
 הפיקוד ללא גיוס מילואים (קסן ביותר), כשאינן אפשרות להעמיס את הדרגים
 בהתאם לכוננות ג' - אנתנו קוראים את הדיון הבא בסטנוגרמה הנדרשה:

"מת"ח(מפקד תותחנים פיקודי): אני מבקש אשור אם
 אפשר להביא כמה אנשי מילואים בהחזרה
 לתבוכה המת"פיה, כמה קצינים."

אלוף: מאיפה?

מת"ח: מהארץ.

*) מטענת אי גיוס מילואים לסד"כ הסדיר הוגדרה בבהירות לאג"ס/מבצעים/רע"נ
 מבצעים במסגן שנשלח ממפקדת פיקוד הדרום ב-25 בספטמבר 1973 (מסמך 1
 במוצג 282 שחובש על-ידי אלוף פיקוד הדרום).

בסעיף כללי 4 נאמר: "מטענת האמור לעיל שאין אפשרות להפעיל במקרה סיני
 את הסד"כ הלוחם הסדיר בלבד - טנקים, ארט' ללא כוחות מילואים המשלימים
 את המערכת, כמו קשר, חד"פ, תחזוקה וכו'". תפישה זו הוצגה ע"י הפקוד
 בראשית 'בחול-לכן' ואושרה ע"י המטכ"ל."

בסעיף 8 מפורטים הצרכים תחת הכותרת "היוניות יחידות המילואים ל'שובך
 יונים'". מסמך זה מוכיח בעליל, עד כמה לא יכול היה הפיקוד להיות
 מוכן ל'שובך יונים' ללא גיוס מילואים, וזאת אף ללא גיוס המילואים
 הדרושים להטיבות השריון הסדירות.

כשנשאל האלוף (ע' 3581) מה התבצע מדרישת הפיקוד בנדון, ענה: "אני
 חושב שהחשובה לא הביעה. זה היה ב-25.9. סביר שלא הגיעה חשובה
 מאג"ח/מבצעים."

- אלוף: מאיפה? סבאר-שבע - כן; מתיפה - לא.
- מת"פ: סחר בערב, אחרי יום כפור.
- אלוף: מה זה נקרא בהתנדבות?
- מת"פ: יש איסור להביא חיילים בהתנדבות. לכן אני שואל אותך.
- אלוף: אם יש איסור, אז האיסור של הרמטכ"ל. כמו שאני דורש ממך לבצע את הפקודות שלי, אני מבצע את כל הפקודות של הרמטכ"ל.
- קוטיק: יש שאלה: בפקודת קבע בפקודות כוננות ג' צריך להעמיס דרגים ליחידות סדירות.
- אלוף: יש פקודה להעמיס בג' דרגים - להעמיס דרגים! יקוטיק: הבעיה זה נהגים מילואים.
- שי(קצין אב"ם): צריך לבדוק את הנושא. יסל להיות שיצטרפו לגייס נהגי מילואים.
- אלוף: לגייס מילואים - לא, אבל להעמיס דרגים לא צריך נהגים, להזיז את הדרגים - כן צריך נהגים. להעמיס דרגים לא צריך מילואים. יגייסו את הסדירים, יעמיסו, ישאירו אותם על המשאיות.
- ...בואו נהיה לא כל כך פורמליים. אסור לגייס מילואים, יש פקודות, יש חוק שגיוס ג', זה הכל. אנתנו לא, כי אנתנו גיוס ג' בלי מילואים. אז צריך להשתמש בפורסנציאל שיש ולהכין את הכל."

בענין החפ"קים והכנתם:

- שי(קצין האב"ם): אני מבחינת אב"ם, אהיה מוכרח, אם אנתנו פורטים ל(אום)-חשיבה, אני אהיה מוכרח לגייס מילואים. אני לא יכול לעבוד אחרת. אני לא יכול היום לאיש לא תפ"ק נייד, אני יכול לאיש היום בקושי איזה שהיא נציגות בחשיבה...
- אלוף: אפשר מילואים בהתנדבות?
- שי: אני מוכן לקרוא כמה חברים מאזור ב"ש שנמצאים אצלי בדשימה, שאני חושב שישמחו לבוא.
- אלוף: במוצאי יום כיפור.
- מת"פ: אצלי כנ"ל.
- אלוף: במוצאי יום כיפור."

247. כבר ציינו מקורם, שהאלוף לא התעמק בדיווחי הסודיעין וכידיעות
שיש על התוכניות המצריות. כמו כן, לא היה בקי בכל אמצעי הלחימה
שתוכננו על-ידי הפיקוד, להלן קטע אנפילוני, באותה ישיבת מטה ביום י"ז.
אחר הצהריים:

"שי: יש לי כל מיני דרישות מאוגדה 252 שצוד לא
הספקנו לעבד אותן. למשל, מדיניות לגבי
פריסת זאבים..."

אלוף: כמה זמן יקח לך לעבד?

שי: זה קודם כל מדיניות - ...

אלוף: מה זה זאבים?

שי: זאבים זה רקטות.

אלוף: איך זה מתגלה? אני בעד."

אחד כך יש דיון בין האלוף לבין קצין ההנדסה והרפ"ט על הכמות
ועל הזמן הדרוש לפריסת הזאבים. כמה מקציני המטה מחננדים לפריסת
מוקדמת, שגם יתגלן הזאבים לאוילב, ואחר כך -

"שי: זה לא פורסים בלילה.

אלוף: אה, זה אי אפשר להספיק בלילה?

שי: כן.

אלוף: אז למה אתה לא אומר? אז הלילה ומחר בלילה,
שני לילות זה יספיק."

248. אחר כך, שוב דיון בין האלוף לבין קצין אג"ם. קצין אג"ם מסביר
לאלוף כיצד מניעים את הזאבים, כמה משאיות זה ידרוש וכיו"ב. כאן מתפתח
הדיון הבא בין האלוף, קצין האג"ם והקס"ן:

"גדליה(קס"ן): אז מה, סתם לפרוס אותם?

אלוף: לא, אני רוצה ממך תוכנית לפי... אני אגיד
לך כבר איפה. מול האל וכגיזרה הדרומית.

שי: יש תוכנית... תפרסו לפי התוכנית. אני
מתאר לי שעשו אותה עם איזה שהוא הגיון;
יש עוד תוכנית מול עמדת הטילים האלה.

אלוף: טוב, בבקשה.

גדליה: ... הזאבים זה נשק שאסור שיחגלה, כי אם הוא יחגלה, אתה יכול לנטרל אותו עם ארטילריה.

אלוף: הזאבים האלה, יירו פעם אחת וילכו ביבינימט.

...

אלוף: אם מתר תחיל אש בכוקר, תהיה לנו אתראח הלילה?

גדליה: לא בטוח.

אלוף: נו, אז צריך לפרוס את הזאבים.

גדליה: כן, אבל...

אלוף: אם תהיה צליחה, תהיה לנו התראחה?

גדליה: יש הרבה יותר סיכויים שהזאבים יעמדו הרבה זמן בשטח.

אתה כך נמשך וליכות ארוך, כשהאלוף בעד פריסה, רקציני המטה

גדליה:

האלוף: אני רוצה להיות יותר שקט, שישימו זאבים בגור האי.

גדליה: למה אתה רוצה מול האי, האלוף?

אלוף: כי אתה אומר לי ששם יש ציוד צליחה.

גדליה: מול האי, באזור מול האי ואו. קמ"ן 275 חושב שהוא ראה.

אלוף: איפה יש ציוד צליחה?

גדליה: בעקרון לאורך כל הקו.

האלוף: איפה ריכוזים? אתה אמרת לי שני ריכוזים, מול שתי דיביזיות חי"ר... סליחה, תחליט אתה על שתי נקודות שלדעתך שם תהיה צליחה ורק שמה, לשים זאבים ותערכנו אחי מה החלטתם.

249. חמורה במיוחד הייתה גישתו, שכבוד הזכרונה, שלא להיכנס לפרטי המידע המודיעיני ולסמוך לחלוטין על מה שהראה לו הקמ"ן. בגלל זה, לא רק שלא התעמק במשמעות הדיווחים של התצפיות, אלא אף נמנעו מסנן ידיעות חיוניות הקשורות לחפידו העיקרי, היינו הגנת המרחב בפני האויב המצרי. מחובתו היה לדרוש, ולעיתים בכל החומר המודיעיני הבסיסי הנוגע לתכניות האופרטיביות של האויב, ללמוד אותן ולהסיק מהן את מסקנותיו.

נתרכז כאן בשתי דוגמאות חשובות:

250. (1) משך הזמן של הפצצה ארטילרית מצרית, שתקדים את הצליחה.

בידי אמ"ן היו ידיעות חשובות _____ על חכנית האש הארטילרית בצליחה. כך, למשל, כבר ב-25 בפברואר 1971 פרסם אמ"ן, בסקירת מודיעין מיוחדת (26/71), שנושאת היה: חמיסת הצליחה והמתקפה בסיני, את המשפט הבא: "נראה שהמצרים מחכננים כי ההכנה הארטילרית לצליחה עצמה תחיל 30-45 דקות לפני שעת ה'ש', כאשר אחרי שעת ה'ש' (ירידת כוחות מסתערים לים) תועתק האש הארטילרית לעומק ולאגפים."

ידיעות נוספות בנושא זה הגיעו מגורמי האיסוף _____
על חפידו הארטילריה:

- א. מ-ש מינוס 45 ועד ש מינוס 30 - אש חת"ם על המעוזים שבקו הראשון.
- ב. מ-ש מינוס 30 ועד ש מינוס 15 - מועתקת האש לעומק 1.5 ק"מ מהחפלה.
- ג. מ-ש מינוס 15 ועד ש - שוב אש על המעוזים שבקו.
- ד. ש אור אחרון.
- ה. בעת החדירה האש מועתקת לעומק 3(ק"מ).
- ו. כו זמנית מ-ש מינוס 45 ועד ש - העסקת מטרות עד לזמן 15 ק"מ.

בעיה זו, של כשך ההפגזה שחקדים את הצליחה, הייתה לה אף חשיבות
אתרעית מסויימת והשפיעה על כושר פריסת הכוחות (כפי שיוזכר). להלן
קטעים מעדות אלוף פיקוד הדרום וחקירתו בפני הוועדה בנושא חשוב זה
(ע' 3569 ואילך):

- ש. האם בתיק הדוקטרינה של 'סלע' או 'שובך
יונים', היה איזה נתון לפיקוד או מהפיקוד
לאוגדה או מהמטבל לפיקוד, לפי המודיעין
שודענו על תוכנית האויב, כמה זמן תהיה
הפגזה ארטילרית של האויב לפני שהוא יתחיל
בצליחה - או לא ידוע לך דבר כזה?
- ת. אני לא זוכר שידוע לי; אני זוכר טוב שאני
הערכת מספר שעות.
- ש. לא ניתן לכם נתון אחר?
- ת. לא עד כמה שזכור לי. למה אני זוכר שהערכת
מספר שעות? כי כשהייתי אצל הרמטכל בשבת,
בפגישה השניה כ-12.00-1.00... ואז כשדיברנו,
אז אמרתי שהאש תפתח ב-6.00 ואז יהיו לנו
עוד כמה שעות של הפגזה ארטילרית (זראח
להלן 'שובך יונים').
- ש. מזה אני מבין שזה מה שחשבת. לא היה לך
שום נתון אחר?
- ת. אני ממש רוצה לדק... .
- ש. לא היה בתודעה שלך?
- ת. לא היה לי בתודעה שום נתון אחר וזה מה
שאמרתי לרמטכ"ל בשבת בצהריים."

251. (2) התכנית האופרטיבית המצרית לצליחה ולכיבוש סיני

ב-11 באפריל 1972 הוציא אמ"ן סקירה מודיעין מיוחדת (38/72),

מוצג 1), שנושאה היה "תרגילי מפקדות מצרי לכיבוש סיני". סקירה זו
מחנסת על תימרון מפקדות בין-זרועי מקיף של הצבא המצרי שבוצע
בסוף 1971. ניתוח חכנית זו היה אחד מההישגים המפוארים של גורמי
האיסוף והמחקר של קהיליית המודיעין. המסמך הצ"ל הופץ, בין היתר,
לאלוף פיקוד הדרום (דאו) ולקמ"ן פיקוד הדרום.

החכנית המפורטת ביותר המוצגת במסמך זה (המכיל 46 עמודים ושתי
עיון מפורטות) דומה, באופן כללי ובהרבה ממרכיבי היסוד שלה, למבצע המצרי
כיום הכיפורים. בכלל זה תחילת חציית העלת סואץ ע"י עוצבות משוריינות
נעשית רק לאחר השלמת כיבוש וטיהור מרחב ההגנה הראשון (כולל קו החפזים)
ע"י דיביזיות החי"ר בטווח של 15 ק"מ מזרחה לתעלה. כתוצאה מכך ילחמו
דיביזיות החי"ר למעלה מיממה אחת ללא עוצבות משוריינות ; הצליחה
נעשתה בחזית רחבה, לאורך כל התעלה, ע"י 5 דיביזיות החי"ר הערוכות (כ"א
מול גזרם הערכותה הקבועה) ; בתרגיל הופעלו כוחות
מיוחדים (קומנדו וצנתנים) במשימות אופרטיביות-טקטיות כסיוע למהלכים
מקומיים ולא במשימה אסטרטגית; א. תפיסת ראש חוף באזור רומאני על-ידי
כוח מוטס בהליקופטרים ועוד ועוד.

כאמור, החכנית שהושגת מפורטת להפליא והשלימה ואף שינתה בכמה

יעניינים חשובים את אשר היה ידוע לצה"ל עד אז (ע' 2, סעיף 1).

252. הנחת אלמנטרית היא, שאלוף פיקוד חזדי חייב היה לדעתה "כעל-פה",

ולפיכך לתכנן את תכניותיו. להלן פרטי עדותו וחקירתו של אלוף גונן בפני

הוועדה בנושא זה (ע' 3570 ואילך):

ש. את חפיק של מודיעין, שחכיל את תכניות
הצליחה או הפלישה המצרית, ראית לפני
המלחמה? שהשיגו את זה כבר שנה לפני זה
או חצי שנה לפני זה?

ת. אני לא בטוח.

ש. לא? (מוציא חוברת "סקירת מודיעין
מיוחדת") זאת אחת ויש עוד עם תכניות
ומפות. זה מתאריך 11.4.72 (ש. גונן
מעיין בחוברת). אחת בכללי ראית את
המסמך הזה?

ת. לא.

ש. זה מוזר. זה אחד המסמכים שהשיגו והם
(מודיעין) כולם היו גאים בצורה בלתי
רגילה שהם השיגו את זה.

ת. נראה מה התפוצה של זה? ... (אח"כ):
אני לא ראיתי את זה.

ש. יכול להיות שאלוף פקוד מגיע לפקוד, וקצין האג"ס, איננו יודע מי - אמ"ן או משהו אחר, לא מזדעזעים לן שיש אחד המסמכים, שהייתי אומר שלא יכולאו בפז, של חכנית הצליחה המצרית?

ת. כשעברתי לתכוננים או פרטיכיים הציג לי קצין הסודיעין של הפיקוד את כל דרכי הפעולה האפשריות של האוי"ב. אני כבר לא זוכר מה הוא הציג לי, זה ודאי ישנו במפות. את התיק כמו שהוא בכתב [לא ראיתי].

...

ש. אני פשוט נדהם. אם אני שאלתי מפקד גדוד או מפקד חטיבה, הוא לא ידע, כן ידע, אני עוד יכול להבין... אבל אלוף פקוד מתמנה לפקד על הגזרה המצרית, יש חיקים בסיסיים שהושגו בעמל רב ובסיכון לא נורמליים לא ממקורות רגילים, שנותנים את כל התוכנית המצרית, איך יכול להיות שחומר כזה לא מובא לאלוף פקוד שממונה על אותה גזרה?

ת. המסך האחרון הזה - ממה הוא?"

כאן מפרטת הוועדה לאלוף גונן את כל המסמכים המתדעיים המפרטים שיטות פעולה, ובכלל זה ארסילרית.

ש. לא ראית את החכנית המצרית הבסיסית?

ת. אני מניח שכשהעבירו לי את 'סלע', הקסן הציג דרכי פעולה אפשריות של המצרים, זה בסוד. אבל את התיק לא ראיתי. וגם לא הופנתה חשומת לכי לתיק, לא כשקבלתי את המפקיד ולא אחרי זה."

בין הנימוקים לכך שלא קיבל את החומר, חלה האלוף בדרך חילופי המפקדים שהיו בינו וכין האלוף הקודם (ע' 3574):

"כשעושים החלפה בין אלופים - איננו יודע כמה ישבו, לפי פקודה מסכ"ל את סידורי ההחלפה קובע האלוף היוצא, ישבתי אחר בין חצי שעה לשלושת רבעי שעה...".

253. לאחר שהוועדה מבקשת את האלוף שיסביר כיצד עשה הערכות מצב ללא

עיון בתיק, הוא עונה:

"את התוקים האלה שכאן דאיתי, אני לא זוכר שראיתי
אי פעם". "מה שאני זוכר מדויק פעולת אפשריות
של האויב, זה שהם יפעלו בשני מאמצים עיקריים, אחד
בגזר הדרומית ואחד במרכזית, למעשה מאמצים שנים
עיקריים ושנים משניים".

יצויין כאן טאחט הבעיות שבהן התחבט האלוף עם פתיחת האש

היתה לאחר אח כיווני מאמץ הצליחה של התעלה - דבר שהודגש במיוחד

בחכנית הנ"ל: לא יהיה מאמץ עיקרי בצליחה עצמה שתהא בחזית רחבה לאורך

כל התעלה.

על בעיות איחור המאמץ העיד אלוף גונן (ע' 3576):

"במלחמה עצמה אני זוכר, בשעה 14.05 החילה המלחמה,
ובמשך שעה או שעה וחצי שאלתי את עצמי כל הזמן את
השאלה הראשונה שמפקד שואל את עצמו: איפה המאמץ
העיקרי. רק אחרי שעה וחצי התברר לי שאין מאמץ
עיקרי; שהמאמץ העיקרי הוא כל הגזרה."

"...אך עיקר כשלוננו היה ביום פתיחת המלחמה; את
מערך השריון שהיה ברשותו ושלפי חכנית ההגנה הפקודית
צריך היה לפרוס כאשר שני שלישים ממנו קדימה בקרבת
התעלה ושליש בעורף, הוא השאיר פרוס בסדר הפוך. אלוף
הפקוד אמר לנו שתודה על הפריסה הנכונה לשעתים לפני
שעת התקפה המשוערת, דהיינו לשעה 16.00, אבל על כל
פגים במסמכים המבצעיים מאותו יום אין פקודה כזאת,
ועובדה היא שעד לשעה 13.55, כאשר פתח האויב באש לאורך
כל החזית, טרם החל הכוח מן העורף, שצריך היה לערוך
בקד, לזוז קדימה. אך לא זוז כלל אלא שלפי הוראות
הפקוד גם הכוח הקדמי לא נפרס ליד התעלה בעוד מדע,
ובשעת פתיחת האש חלק ממנו נמצא במרחק מקו ההיערכות
המופלי שלו, כאשר החל השריון שלנו לזוז קדימה.
נתקל במארב דגלים של האויב, אשר כבר הספיקו לחפוש
עמדות בין הסנקים שלנו וקו המים, זכך חפשו את
הדמפוח שבצד המזרחי של התעלה שנועדו לסלוט על קו
המים ומעבר לו. אש נ"ט וארטילריה נלחמה על השריון
שלנו, וכך שובטה הפעלתו והוא נפגע קשות.

את ההוראה האומללה שלא לפרוס את השריון כדאוי בעוד
מועד נימק אלוף גונן לפנינו בחשש שלא לגרום לעצבנות
האויב, אשר היתה עלולה לדווד את המצב עד לפתיחת אש
בלתי-יזומה מראש. מעדותו אין זה ברור מאיזה מקור
הוא שאב את ההגבלה הזאת. עוד העיד כי חשש מהנחתה
פרובות של אש ארטילרית של האויב על הסנקים שלנו,
אם אלה יתפרסו מוקדם מדי לעמדות-ההתחלה, חששות אלה
לא הצדיקו לדעתנו, בשום אופן את דחית הפריסה
האופטימלית, כי אלוף גונן לא שכנע אותנו שאי-אפשר

היה למצוא לזה פתרון טקסי, כגון פריסת כח הטנקים
של בעמדות-חליפין או בעמדות-המתנה, בקרבת עמדות-
התחלה, באי-פריסתו הנכונה של כח השריון, לפי
תכנית שאושרה, יש איפוא לראות משגה חמור של אלוף
גונן, כי לא עשה לפי יכולתו, להחכוך במיטב הכח
שעמד לרשותו לשבירתה של תנופת ההפתעה של כחות
תאויב, במצב שבו מצאו כחותינו את עצמם מיד עם
פתיחת האש בחזית התעלה." (ע' 26 בדו"ח התלקי)

254. בעיה מרכזית בחקירת הו"עדה (שלבירורה הקדישת הוועדה ישיבות רבות וחקרה עדיכ רבים) היתה, פריסת הכוחות הסדירים בפיקוד הדרום ביוט הכיפורים, 6 באוקטובר. אי הבהירות ששררה בנושא זה, שבקבוצת לא נפרסו הכוחות הסדירים בזמן, בהתאם לתכניות שאושרו מזמן על-ידי כל הדרגים - הנוחה גורם חשוב לבך שפיקוד הדרום נתפש, עם הפתיחה באש, בלתי מוכן ובלתי פרום כהלכה, אפילו עם כוחותינו הסדירים (שהיו למעשה ברשותו של אלוף הפיקוד - כתוצאה מפקודת אסור 2 - כבר ב-6 באוקטובר לפני הצהריים). התכנית המאושרת לפריסת הכוחות הסדירים, שכונתה בשם "שובך יוננים", נדונה במקום אחר (ראה סעיפים 143, 144). קרויה הכלליים: חלוקת קו התעלה ל-3 גזרות חטיבותיות, כאשר החטיבה העורפית הקבועה במרחב סיני (במקרה דנן - חטיבה 401) אחראית לגיזרה הדרומית, חטיבת השריון הפרוסה בקו (חטיבה 14) אחראית לגיזרה המרכזית, וחטיבת המרחבית (275) אחראית לגיזרה הצפונית. חטיבת שריון נוספת (במקרה דנן - חטיבה 460 (ביה"ס לשריון) - שבאה במקום חטיבה 7 שהועלתה לאפון) - פרוכזת בעורף בעתודה אנגדתית-פיקודתית, ומיועדת למכות נגד. מבחינת כוחות השריון, היתה איפוא משמעותה של התכנית כדלקמן: שתי חטיבות שריון פרוסות קדימה, חטיבה אחת בעורף, בעתודה. משך הזמן להיערכות מלאה ל"שובך יוננים" הוערך ב-48 קעות.

כאמור (ראה סעיף 151), לפי פקודת "אסור 2", שהוצאה על-ידי

המטכ"ל ב-5 באוקטובר, נפרסו החטיבות כדלקמן:

חטיבה 14 - בקו הקדמי

חטיבה 401 / בעורף, באזור ביר תמדה - ג' יוני

חטיבה 460 - בעורף, באזור רפידים.

כמלים אחרות, פריסה זו לא היתה פריסה לפי "שוכך יוננים",

אולם ניתן היה לשנותה בנוקל ל"שוכך יוננים", על-ידי קידום חטיבה 401.

הפריסה בקו נשארה, למעשה, מבחינה כללית, כפריסה של בטחון שוטף.

פריסה זו נראחה, בשלב זה ואף ביום שבת בבוקר, כמבירה, הן על-ידי

הרמטכ"ל (ראה סעיף 223) והן על-ידי אלוף הפיקוד (ראה להלן).

255. לפני שנעסוק בפרשה פריסת הכוחות ביום הכיפורים, מן הראוי

להעיר כבר עתה, שהיה מקום לשיקול רציני - נוכח מערך הכוחות ומשך

הזמן הדרוש לפריסת המטוהרת - כבר ביום ו', האם ראוי לפרוס את הכוח

ל"שוכך יוננים". בכל מקרה, כפי שמסביר מהפרטיכל המוקלט של הישיבה

שקיים אלוף הפיקוד עם מסהו ביום ו' אחר הצהריים (ראה צטפת לפרק זה),

נושא זה אפילו לא נדון. במקום זה אנו קוראים בפרטיכל (שס, ע' 21 ואילך):

"שי (קצין האג"ם): רציה לדעת עוד דבר אחד - מה
זה נקרא הכוחות ל'צפניה' (חוכנית התקפית
מצומצמת ממערב לחעלה בגיזרה הצפונית) -
כוחות ל'צפניה', זה מבחינת שריון - תט'
שריון - 3 גדודי טנקים. יש לנו, ז.א.
אחת מהחט' העורפיות.

אלוף: אז תחן לאלברט (מפקד אוגדה 252) הוראה
לזיזת מעקב על זה.

קמ"ן: צריך להודיע להם באיזה רמה, בנוהל קרב.

אלוף: כמו שהיה עד עכשיו - מג"רים."

לאחר מכן -

"האלוף: אני בעד לבקש להוריד (למטה) אח סד"כ
[ציון לצליחה] 'צפניה' סד"כ... אז להכין
אח 'צפניה'."

בדיקת הכוננות של הפיקוד, לאור הכרזת מצב ג', נעשתה על

סמך דיווח של חוליה בודקת (בראשות סמח"ס 600) לפיקוד, מחאריך 5

באוקטובר 1973 (מסמך 31, מוצג 282). דיווח זה מסתמך למעשה על מידגמי

ביקורת שנעשו ב-3 באוקטובר (רוב היחידות נבדקו) וב-4 באוקטובר.

256. לא יכולנו למצוא פקודה איזו שהיא, שהוצאה מהפיקוד, לאחר קבלת "אשור 2", שבה הובדדו הידיעות על האויב, ולשם מה הוכרזה הכוננות, ולא יזה מצבים יש להיערך. כל המסמכים עוסקים בענייני השלמת ציוד, ותיגבור כוחות, ופריסת משניות של יחידות הפיקוד, במסגרת הפריסה הבטיחית שפורטה ב"אשור 2", וכך כמה הוראות כוננות בעלות חשיבות משנית,

257. את אשר אירע ביום הכיפורים, התל מהישיבה אצל הרמטכ"ל ב-07.15 בבוקר ועד לפתיחה באש, בכל הנוגע לנושא "שובך ירונים", חקרנו בדרכים הבאות:

1. הקירת הרמטכ"ל
2. הקירת דמ"ח מכצעים, אג"ס/מטכ"ל
3. רשימות שנמצאו אצל מפקד אוגדה 252 המנות
4. קציני מטה באוגדה 252
5. מפקדי החטיבות שהיו תחת פקודת האוגדה
6. יומן המבצעים של האוגדה
7. קציני מטה פיקוד הדרום (במיוחד קצין האג"ס)
8. אלוף פיקוד הדרום
9. יומני המבצעים של פיקוד הדרום
10. פקודות שהוצאו בכתב על-ידי פיקוד הדרום.

אח אטר העלתה הקירת הרמטכ"ל בנדון הבאנו בסעיפים 221 ו-223, ואילו כאן נסתמך במסקנותינו רק על הקירת אלוף הפיקוד ועל המסמכים שהוגשו על ידו, היינו אלה הנזכרים לעיל בסעיפים 9 ו-10.

בבדיקה נושא זה עלינו להבחין בשתי נקודות:

- א. חאס בכלל ניתנה הוראה על-ידי הפיקוד לפרוס (הלכה למעשה) את הכוחות באוגדה 252, לשעה מסוימת, או שההוראה צוותה להיות בכוננות כלבד, לשם ביצועה.

(ב) בדימוקרט שניחננו על-ידי אלוף הפיקוד, מדוע תחלים שלא לבצע את הפריסה לפני 16,00 או 17,00 ביום הכיפורים.

258. אלו מסקנותינו בנדון (דין וחשבון חלקי, ע' 26):

"אלוף הפיקוד אמר לנו שתודה על הפריסה הנכונה לשעתים לפני שעת החקפה המשוערת, היינו לשעה 16,00, אבל על כל פנים במסמכים המבצעים מאותו יום אין פקודה בזאת, ועובדה היא שעד לשעה 13,55, כאשר פתח האויב באש לאורך כל החזית, טרם החל הכח מן העורף, שצריך היה להעריך בקו, לזוז קדימה, אך לא זו בלבד אלא לפי הוראות המקור גם הכח הקדמי לא נפרס ליד התעלה בעוד מועד וכשעת פתיחת האש חלק ממנו נמצא במרחק מן ההיערכות החופי שלו..."

כאמור, בבסיס מסקנותינו כאן נסתמך אך ורק על עדות אלוף הפיקוד ועל הפקודות שיצאו ממפקדו, בהתאם לרישום ביומן המלחמה והעתקי המברקים שהוגשו לנו על-ידי האלוף (מוצב 282; לא נסתמך כאן על יומני האוגדה, רשימות ספקד האוגדה וחקירת מפקד חטיבה 401 - החטיבה שהיתה מיועדת לעכור את המערך בקו, לפי חוכנית "שובך יוניס" (על כך ראה סעיפים 143, 144) - המאשרים למעשה את תוכן המסמכים), שהוזכרו לעיל.

259. תחילה נביא את עיקר המסמכים ולאחר מכן, את הפרטיכלים מחקירת אלוף פיקוד הדרום על-ידי הוועדה בנדון.

יומן מבצעים פיקודי, 6.10.73, עמוד מט' 1 (מוצב 283 ב', הוגש

על-ידי אלוף גבון):

"08,33 . . . 2. נכנסים מ-17.00 לכווננות ספיגה בתעלה ובמש"ל.

3. כוונות תפיסת מערך שובך יוניס בסיני:

- א. פריסת שובך יוניס
- ב. כוונות לגיוס מילואים עבור שובך יוניס.

...

9. התארגנות עצמית לקראת שובך יוניס בעוד שעה.

10. הכנת 'צפניה' באגפים [באגפים?]

0903 שי (קצין אג"מ) אל יורט (קצין אג"מ 252):

להכין תוכנית שובך. בקר הקדמי לא לפרש.
בעורף - כן לפרש.

0904 שי לשיפמן: לתת פקודה למרש"ל להכין שובך
יונים. להודיע לכל המתוזזה כוננות שובך
יונים.

260. ניתוח ההוראות הנ"ל מעלה כמה מסקנות:

לאוגדה 252 ניתנה הוראה להכין תוכנית ל"שובך", שתבסס על כך
שאת (הטנקים של) החטיבה הקדמית לא לפרוס, ואילו את אלה של שתי חטיבות
העורף לפרוס (ליד מקומות החזיה). היינו, אין כאן עדיין הוראה להביע
את הכוונות של החטיבה העורפית לעבר הקו. יש גם הגבלה על הטנקים של
חטיבת הקו.

הביטוי לרישום הנ"ל ביומן על הפקודות שיצאו או נתקבלו

הוא כדלקמן:

1. ביומן אוגדה 252 (נספח ב', מוצג 283ב' - הוגש על-ידי

האלוף גונן) נרשם בשעה 09.05:

"יורט לסמח"ט 401 -

להכין את התט' לשובך יונים מורחב (היינו,
שובך יונים מלא), לפרוס בעורף בלבד,
חפירות ומחסומים."

כלומר, בעקבות הרישום ב-0903 ביומן המיבצעי של הפיקוד -

בעורף כן לפרוס - הורה יורט את חטיבה 401 (שהיא המיועדת לנוע

קדימה בחוכנית "שובך יונים") לפרוס בעורף בלבד.

2. בשעה 10.00 (מוצג 282, מס' 45 כנ"ל) יוצא מברק בהול

בחתים סגן אלוף שי (חמרי), קצין אג"מ:

"אל; אוגדה 252, מרשל, התחנות -

הגדרות: כוננות לכניסה ל'שובך יוניס'

עם קבלת מברק זה ייכנסו כל יחידות הפיקוד לכוננות לכניסה (!) (=לכניסה) לשובך יוניס."

מברק זה אינו מורה על ביצוע כלשהו, אלא על כוננות בלבד.

בעקבותיו יצאו מברקים נוספים לבופים השונים.

3. (א) ביומן אוגדה 252 (מיוג 282, מס' 46 א' כנ"ל) רשום

בשעה 10,20:

"המרות: גזעון; מאת: אב"ם:

שובך יוניס קטן מופעל עד 17,00". על כך ראה להלן).

(ב) בשעה 10,30 רשום ביומן המיבצע של פיקוד הדרום

(מיוג 283 ב', נספח ט', כנ"ל):

"מאת: שי; אל: גזעון(באוגדה):

לחברים לכוננות לשובך יוניס מלאה... משעה 17,00 כוננות ספיגה מבחינה פעולות בקו. בלילה, לפי צו, מחלקות קצרות מקודמת בחניוני לילה בכל הוצרות, פעולות חרמש בין המעוזים בשביל לאתר מחנות עליהם... לתפוס את איזור המיצרים כמו במקרה...".

מברק זה טאטר את ההוראה הסלפונית, שנמסרה לגזעון בשעה 10,20

וצוברה לעיל ביומן האוגדה. שם, כאמור, נרשמה פקודה זו, ב"מינות של

האוגדה" - "שובך יוניס קטן מופעל עד 17,00" - מכיוון שבפקודה מאת

הפיקוד אין הודעת ביצוע ל"שובך יוניס" מלא, אלא רק לכוננות.

בשעה 10,45 יוצאת פקודה בהולה מאת סא"ל ש. חמדי אל מרש"ל

ואוגדה 252:

"הנידון: כוננות ספיגה

החל מהיום בשעה 17.00 יבנסו כוחות האוגדה ומרשל
לכוננות ספיגה מלאה."

ביום המיבצעים של הפיקוד לא נרשמה כל ידיעה על הוראה נוטפת
שיצאה מן הפיקוד, הסודה שיש לבצע "שובך יונים" מלא באוגדה.

לפומה זה, בשעה 13.00 מוציא סא"ל ש. חפרי, קצין האג"ם,
אח הפקודה הבאה לפיקודים המרחביים; לאזור סיני, מחוז הנגב, מחוז
אילה, מחוז באר-שבע -

"הנידון: הפעל 'שובך יונים'

יח' הפקוד יפעילו 'שובך יונים' מלא".

כלומר, פקודת הפיקוד מבחינות יפה בין פקודה כוננות ובין
פקודה הפעלה. הפעלת "שובך יונים" במחוזות הנ"ל אינה נובעת, כמובן,
להפעלת חטיבות השריון של האוגדה.

261. באותה שעה (בעקבות פענוח וידוח -----)
ראה סעיף 87) וכאיתור של שעה מאז קבלת הידיעה (ראה יומן מכצעים של
הפיקוד, ע' 3), מוציא קצין האג"ם את הפקודה הבאה אל האוגדה ומרש"ל.

"הנדון: כוננות ספיגה

הפעל מיד כוננות ספיגה ביחידות האוגדה ומרש"ל."

כאמור, לא רשום ביום המיבצעים שהוצאה פקודה כלשהי לאוגדה
לבצע את "שובך יונים", ואין אף ביסול הפקודה מ-0833 (ראה לעיל).

מאידך, בשעה 1330 (י) מוציא קצין האג"ם של פיקוד הדרום פקודה
המסכמת את כל ההוראות שניתנו קודם, ובמיוחד זו שנרשמה ביום המיבצעים

כשעה 1030, פקודה זו מן הראוי להביאה כאן במלואה (מוצג 282, מס' 57,
הוגש על-ידי אלוף הפיקוד):

"מאת: פיקוד הדרום/אג"מ - סי חמרי חא"ל(.)

אל : אוגדה 252/ק' אג"מ(.) מרש"ל/מפקד(.)

וע : פכ"א 2 - 8(.) קב"ט(.) מקש"פ(.) מר"פ(.)
אג"מ/מבצעים/רע"נ מבצעים(.) מת"פ

הנדון: 'שובך יונים'

1. אוגדה 252/תכנס לכוננות להכנס לשובך יונים
מלא.

2. אוגדה 252 תבצע את הפעולות הבאות:

א. תבנה את החטיבות הערפלות על חשבון הגדוד
המאולתר בביר תמדה.

ב. תחכנן העברת 2 סול' ארטילריה של כה"ד 9
לקו.

ג. תוריד פל' חרמ"ש מהעורף לביזרה הצפונית,
2 הפל' בקו יתולקו פל' לכל גזרה.

ד. יחפוש את המיצרים במיחלה ובג' ידי.

ה. יבצע פעילות כין המעוזים ע"י כוחות חרמ"ש
וסנקיס בלבד לא תהיה פעילות חי"ר בין
המעוזים.

ו. יח' 424 תבצע פעילות סיורים בגזרת האגם
חמר וצפון ספרץ סואץ עד ראס מסלה.

ז. בכל פעילות סיורי הלילה יבוצע תיאום בין
הארטילריה לסנקיס.

ח. האוגדה תקבל קשת נוספת וחפרום מערך קשתות
כאשר בעדיפות א' נמצאות גזרות דרוסית
ומרכזית.

ט. לא יאוישו מעוזים מדוללים בלילה להוציא
את סרקלין ולקקן אשר יאוישו.

י. האוגדה תבנה תוכנית לקליטת חי"ר פעולה.

יא. יתובר מערך הנ.ט. בכל המתנות והמתקנים,

יב. האוגדה תבנה תוכנית לקליטת:

1. אוגדה 168 לגזרת רפידים

2. אוגדה 143 לגזרת ביר תמדה

יג. האוגדה תכין תכנית לפריסת האמצעים המיוחדים הבאים:

- א. זאבים
- ב. קרן אור
- ג. אור יקרות
- ד. אור שמש

יד. האוגדה תורדא תקינות מערכות המרבדים והיבבנים.

3. מרש"ל יבצע את הפעולות הבאות:

- א. יפרוס תוכנית שובך יונים מלאה.
- ב. ימקם מחסומים בדרכים לורדא תנועה לפחות ב-2 כלים.
- ג. יכנס לכוננות נ.מ. מירבית, כולל איש 2 עמדה נ.מ. בכל מחקן/מחנה.

4. אוגדה 252 ומרש"ל ידווחו למבצעים הפיקוד על כל הגעה כוח, פריסתו וכשרות היחידות.

פקודה זו לא רק שאינה מורה לאוגדה 252 לפרוס ל"שובך יונים" לשעה מסוימת, אלא חוזרת על הנלוות הקודם: "תכנס לכוננות להכנס לשובך יונים מלא", וזאת, בניגוד לסעיף 3 בפקודה: "מרש"ל יבצע את הפעולות הבאות: א. יפרוס תוכנית שובך יונים מלאה."

אין לוועדה כל ספק שפקודה זו, כמו קודמותיה, מורה רק על כוננות ל"שובך יונים" מלא ולא לביצוע (*).

(* שזו המשמעות גזסת הפקודה, לפי המלגות הצבאי, אישר גם הרמטכ"ל בעדותו:

"ש. מה המשמעות של פקודה שיתידה נבנסת לכוננות להיכנס למצב אחר.

רמטכ"ל: המשמעות היא שצריכה לקבל פקודה להתכצע... במקרה זה, אם אתה שואל אותי, אם כתבו להם כוננות, זאת אומרת - לעשות מיד הכל כדי להיות מוכן לחזרה, אבל לחכות לפקודה חזרה. זאת הייתי מבין מזה.

ש. אין פה פקודה לביצוע?

ת. לא, אילו אני הייתי מפקד חטיבה... והייתי מקבל פקודה כזו, הייתי עושה הכל, אבל הייתי מחכה שיגידו לי: נוע. לא הייתי נז כלל 'נוע'. כי זה כוננות ולא ביצוע... לא הייתי נז. הייתי עושה הכל, אבל לא הייתי נז.

262. כאמור, לא נמצא כל מסמך מיבצעי המוכיח שפיקוד הדרום הוציא

הוראה לבצע את "שובך יוניס" מלא.

263. להלן, גביא קטעים נרחבים מחקירת אלוף הפיקוד בנדון, כמו כן,

נצטט את הקירח בשאלה השניה: נניח שלפי מעגחו כן ניתנה הפקודה לביצוע

לשעה 16.00 - מה היו שיקוליו לדהות את פריסת "שובך יוניס" לשעה זו,

ולא לבצע מיד (על השקפת הרמטכ"ל בנדון וחקירתו, ראה סעיפים 221, 223):

חקירת האלוף גרונן בענין "שובך יוניס"

אלוף גרונן נשאל בענין החשש מהחדרדרות למלחמה כתוצאה מהפעולות

שלנו (לאחר הפגישה עם הרמטכ"ל ביום הכיפורים בבוקר, ע' 4744):

"גרונן: אני מודע לדרדור... אינני זוכר מאיפה.

ש. אתה אמרת שכסיוצאת (מהרמטכ"ל) דיברת עם אלכרט (מפ' אוגדה 252). דיברת אחר על דרדור?

ח. דיברתי אחר על הכנות לשובך יוניס. לא להזיז כוחות, עד שאני לא ארד למטה.

ש. זה מיד כשיצאת?

ח. מיד כשיצאתי.

ש. אתה אומר: מיד בצאתי מהרמטכ"ל דיברתי עם אלכרט בטלפון על כוננות לשובך יוניס?

ח. אבל לא לגלות פעילות, לעשות את כל ההכנות. ואמרתי אחר הדבר גם למטה (שלי) בטלפון... זה יכול להיות ב-7.30.

...

ש. נקטה עכשיו לתרגם זאת אחרת. פסום הילתי רוצה לשמוע את ההסבר שלך, אפילו לאחר מעשה, כאדט שמכיר את לשון הפקודות בצה"ל. את מפקד האוגדה 252 מקבל את הפקודה - נניח שהוא קיבל אותה קודם בעל פה, יש להניח - אבל כאשר הוא מקבל זאת בטלפון של דכר בכתב, הפירוש שלי, במפקד אוגדה, הוא: תהיו מוכנים לביצוע שובך יוניס. אל תדונו. נכון?

ח. כך גם אני מבין (על הסבריו של אלוף גרונן בנדון ראה להלן).

ש. (4748) יש פה כמה דברים שלא מוכנים לי... לא ברור לי - אחת בא לדיון אצל הרמטכ"ל, שומע דבר כזה (על המלחמה), ושתי נקודות לא עולות מיד אוטומטית: סלע, שובך יונים - מצב בו הכוחות תחת היר... .

ת. אני כאן רואה בזמן האירועים הפיקודי (ראה לעיל יומן מבצעי), בטעה 9.03, אומר קצין אג"ם הפיקודי לאוגדה: להכין חבנית שובך יונים. בקו הקדמי לא לפרוס. בעורף - כן לפרוס.

...

ש. (4748) אחת אומר: היתה לי עוד טיבה לא לפרוס. דיברת עם אלברט. מתי?

ת. בקשרה לתשע, אני מניח.

ש. מיד כשבאת? (היינו חזרה לפיקוד)

ת. כן, כי הייתי רק עשר דקות בפיקוד ומיד הורחתי (לרמטכ"ל). אינני יודע בדיוק. אבל הייתי מעט זמן. דיברתי עם אלברט.

...

ש. מה אמרת לו בשיתה זו?

ת. אני לא מצטט, אבל אני את הרעיון. לעשות שובך יונים.

ש. מה זה 'לעשות'?

ת. ז.א. לפרוס. לקראת חמש בערב... וכאן גימקהי, והנימוק היה שלא לגלות חנועות וריכוזים של טנקים למצרים מוקדם מדי. והסיבה היא, שאם הם יראו את הריכוזים מוקדם מדי, הם יכולים לשנות חכניות ארטילריות וחוכניות של התקפות אויר בגד הריכוזים האלה. אם נתפוש את הקו רק שעה לפני הזמן - קשה לשנות חכניות גדולות תוך שעה. זאת השעה יש לי - כי אני האמנתי לדיעה של 18.00. אלברט הציע שעה 16.00.

...

ש. השיחה נרשמה?

ת. לא, היא לא נרשמה. התחלנו לדשום בצהריים נגס או זה רישום רע.

ש. לא נרשם, לא בטיילפ, לא כשום דבר?

ת. זה היה בשיחה בטלפון.

...

הרעיון שלא להראות ריכוזים בגלל סיבות של ארטיסלריה ואיך - היה בטוח לא של הרמטכ"ל, זה רעיון שלי, של הפיקוד... ענין ההתדוירות בא לי מאיזה מקום, ואינני זוכר מאין.

ש. אבל הוא (אלברט) יכול היה להכין עד שעה 17.00 או עד 16.00... את הפריסת של שובך יונים לא מזויזים, מכיניט אותה אבל לא מזויזים?

ת. ... בהחלט. בהחלט יכול היה להכין כן."

בחשוכה לשאלות נוספות:

ת(4752) אם כ-0903 אמר קצין אג"ם פיקודי ל-252 'בקו הקדמי לא לפרוס', אז זה ברור שאסור לו לפרוס בקו הקדמי.

ש. הוא היה מוסמך?

ת. אם אומרים לו, אז אסור לו.

ש. כלומר, קצין אג"ם לא אמר זאת מיוזמתו אלא זאת הוראה שלך?

ת. אני לא זוכר, אבל מתקבל על הדעת... ג-99.9% שאני נחתי את ההוראה... אני מוכרח להיות הגון. אני רעיונית זוכר שרציתי לפרוס לקראת 5 ולא לגלות ריכוזים ואלברט שכנע אותי ל-4 והסכמתי; וזה מתאים מאד עם מה שאמר של בקו הקדמי לא לפרוס. אני עושה לי צורל, אז אני עושה [ליזכר שכהוראה של שי מטעה 0903, הרשומה ביומן, לא נזכרת כל שעה]."

כאן שואלת הוועדה את האלוף כיצד היה מסביר את הרשום בפקודות

חפיקוד, על בוננות ל"שובך יונים":

ת. אריך להכיר את קציני המבצעים. זאת העברית של הם... לקחתי את היומן (עכשיו) זאת דובר אני לא מבין. את ההקלטה אני מבין."

חוזרים לפקודה הרשומה ביומן המבצעים בשעה 1030 (ראה לעיל):

א.ש. מה זה להכניס פתאום לכוננות מלאה לשובך יונים?

ת. זה לפי דעתי אותו דבר.

ש. זה חזרה על הפקודה?

ח. ביזר פירוס אולי, להכניס לכוונות ז.א., לגמור גוהל קרב.

ש. זה לא לבצע?

ח. ולא לבצע. אם כי לפי הירומן את החטיבה העורפית הוא יכול לקרב.

ש. לפרוש בעורך אבל לא קרימה.

ח. לקרב (על כך ראה עוד להלן).

...

ש(ע' 4756) לפי המצב בדגוע זה... אחרי השיחה הזאת, מתי היתה צריכה להתחיל החנועה של החטיבה העורפית, כדי שהיא תספיק להיערך לקראת 17.00?

ח. בסביבות 1400... אני אמרת לאלברט, 2 כשהתכוונתי ל-5; כשהוא אמר לי 4, ואני הסכמתי, לא סגרנו בדיוק מתי הוא יזון.

ש. אבל לפי זה הם היו צריכים להתחיל בשעה 13.00.

ח. 13.00 - 13.30.

ש. אבל האם הם התחילו להזין כוחות?

ח. אני מביע לזה בעדות שלי"ר" להלן).

בהמשך החקירה בענין ההתראה לספיגה מיידית שהורה בעקבות

קליטת חוזות בסיומן המוסמט' (4761):

"גורן: דיברתי עם הרמ"ט ח"א שרון בטלפון. ונדמה לי שגם עם אלברט, ונתתי פקודה לכוונות ספיגה... מיידית.

...

ש. הפקודה הזאת להכנס מיד ל'ספיגה', לא ביטלה את הפקודה הקודמת להיערכות ל'שובך יונים'?

ח. לא ביטלה. זו תוספת זהירות, כדי שאם תיפתח אש - שלא יהיו נפגעים.

...

ש. ניתן להניח שבאותה שיחה (עם הרמטכ"ל בצהרלים)... אתה אמרת לו: הפקודות שאני נחתי לאלברט או שסיכמתי עם אלברט, זה שניכנס לשובך יונים ב-16.00. ניתן להניח? לא מתקבל על הדעת שהוא לא שאל.

- ח. זה סביר, אבל אני את השליחה הזאת לא זוכר, אני זוכר ששאל על הדברים האחרים ששוחחנו.
- ש. דיברתם יותר על המיחקה (של כוחותינו)?
- ח. את זה אני זוכר טוב.
- ט. זה אתה כן זוכר. אבל האם דיווחת לו על המצב?
- ח. אני מניח, אבל אני לא זוכר.
- • •
- ש. בבאר-שבע (לאחר שחזרת מהרמטכ"ל) אתה עוד יודע שהולכת להיות מיתקפה-מנע של חיל האויר בסוריה?
- ח. אני לא יודע שהולכת להיות. עובדה שהרמטכ"ל הודיע שזה מה שהוא הולך לדרוש (בבוקר).
- • •
- ש. וב-12 מה הוא אמר לך?
- ח. אינני זוכר. נורא לא נוח לי שאינני זוכר."

אחר כך נחקר בענין חיל האויר ו"שובך יוניס":

- ש. אתה אומר שכל התכנית היתה מבוססת מראש על זה שאבסומטיה יאושר לצבא שחיל האויר יתן סבת-מנע?
- ח. בהחלט כן. אם תהיה התראה... כך בנו את תכנון שובך יוניס, שחיל האויר צריך ב-48 שעות להשיג עליונות.
- ש. מ-ש או מ-ק?
- ח. מ-ק, כך אני הושב.
- • •
- ש. ...אז אבסומטיה חיל האויר צריך לסייע, או שאחא אומר שלא חשבו על אפשרות שיפתיע?
- ח. אני אומר שלא חשבו שהוא יפתיע. זו בכלל תופעה חדשה.
- ש. לקחת את ההתראה של ש שעה 18.00, ובמקום ללכת (היינו לפעול) מהזמן שקיבלת את ההתראה, התחלת ללכת מ-18.00 אחרת כשביל לפרוט את הבוחות?

- ת. כן.
- ש. זה היה השיקול שלך?
- ת. בפירוש כן.
- ש. אף אחד לא אמר לך: אל תעבור עכשיו מטצב ג' לשובך יוניס? יכולת מיד לעבור לשובך יוניס.
- ת. אמרתי שזו היתה החלטה שלי."

הרועדה חוזרת לריון בינו ובין הרמטכ"ל ביום הכיפורים

בשעה 12.00

"בונן: הנושא של השיחה הוא לוח הזמנים לפעולות התקפיות. אין לי רישום של השיחה. אני זוכר איך הרמטכ"ל התחיל את השיחה. הוא אמר לי: היום מלחמה. זה יום המבחן. כואב בדוק את לוח הזמנים לפעולות התקפיות. אינני מצטט מלה במלה, אלא מהזכרון.

אני ידעתי שזה הנושא שלקראתו אני בא אליו, בבוקר לא ידעתי למה אני נוסע...

הסיכום עם הרמטכ"ל; אם אני זוכר נכון, היה טביוס הראשון בערב נעשה 'צפניה'..."

הרועדה חוזרת לענין "שובך יוניס" (ע' 5157). האלוף בונן מספר מה חלף בטלפון אה אלברט, לפני שתור שנית לרמטכ"ל:

- ש. זה מזכרון אתה אומר?
- ת. אני אומר את זה מהזכרון... כל דבר שדיברתי עם אלברט, ובכלל כל דבר שדיברתי עם מפקד יחידה או עוצבה הייתי קורא לקצין המטה הרלבנטי ואומר לו, שידע, שיוציא על כך פקודה בכתב. וגם הפעם עשיתי כך. קראתי לקצין האג"ם ולראש המטה לפני שנסעתי לתל-אביב. אמרתי להם מה שסיכמתי עם אלברט והוריתי להם שיוציאו פקודה. הפקודה יצאה - לא כל כך מוצלחת - בכתב. היא יצאה ב-12.30. מברק יצא ב-10.00.

- ש. מה רשום ביומן?
- ת. זה בט רשום ביומן. ביומן זה כתוב ב-10.30... ומברק יותר מפורט, עם הרבה פרטים.
- ש. מה השעה של המברק?
- ת. 13.30, המברק של 13.30 יצא לחוד בטיני ולחוד ביתר המחוזות.

ש. המברק של יחידות סיני הוא בנוסח אחר לגמרי...
שוב אותה כוננות (שאר החזיחות) שם כתוב
בגורה של פקודה: תפעילו!

ת. מרחב שלמה, והיתר קיבלו הוראה לופעיל מצד
שובר יוניס.

ש. וכל היתר, חוץ מ-252?

ת. זה יוצא בסדר, ב-10,30 רשום ביומן למרש"ל
להיכנס לשובר יוניס מלא. ב-10,30 ביומן
כתוב - לסיני לכוננות (ש. לסיני או לתעלה?)
סליחה, לתעלה, ל-252.

ש. וזה מתאים למברק של 10.00 למעשה?

ת. הכל מתאים. ממה נובע השינוי של הנוסח?
כלומר העברית לא מוצלחת. אבל הרעיון הוא
שמרחב שלמה כאמת היכנס מצד עם קבלת ההודעה
לשובר יוניס... עם 252 לא היתה פקודה להכנס
מצד, אלא להכנס לקראת 17.00.

ש. זה לא כתוב.

ת. זה לא כתוב אצלנו. אבל זה כתוב אצלם [באוגדה]
ביומן, אבל עם הבדל 'קטן'. אצלם זה כתוב
'קטן'. אצלנו 'קטן' לא הכרנו בפיקוד [שובר]
יוניס קטן הוא המינוח של האוגדה; כוננות שיש
לעשות כחטיבה הקדמית, ללא פריסה של החטיבות
העורפיות.

ש. לפה בפקודה שלכם, במברק של 1000, ביומן של
1030, ואפילו בפקודה של אחת וחצי, לפה לא
כתוב; שעה 1600 או 1700?

ת. אין לי תשובה. שאלתי את עצמי.

ש. אני שאלתי כבר כשיכתה הקודמת. שעל פיה
בשעה אחת היתה צריכה לבוא פקודה נוספת
לביצוע, ז"א, 1600 פחות שלוש שעות.

ת. לא היו צריכים לחת פקודה נוספת לביצוע.

ש. אם הפקודה הזו היתה ברורה לשעה 1700, אז
כן. אבל הפקודה בכתב איננה אוסרת את זה.

ת. לא, פה צריך לחקור עדיין, אני חושב.

ש. אין ויכוח כרגע שהפקודה היתה לשובר יוניס
מלא. השאלה היא רק - אם זאת היתה פקודה
כללית להיכנס, או פקודה לביצוע בעתיד,
במועד קבוע?

ש(נוספת) ... החומר הכתוב שיש לנו מהפיקוד;
מברק... הרשימה ביומן... הפקודה שיוצאת
ב-10.30 - כולם מדברים על שובר יוניס מלא,

אבל הם מדברים על כוונות לכניסה, בלי שעה, אם נניח או לא נניח לרגע, שזה ניסוח אומלל או לא - לפי הפקודות האלה, המשמעות המובנת ביותר לכל איש צבא - היא שיש לעשות את כל ההכנות כדי שיהיו מוכנים להיכנס לשובך יוניס. אין פה הוראה לכיצוע של שובך יוניס... יש לנו ערות של מפקד חטיבה 401 נאחרים, שהם לא קיבלו בצהריום לבצע שובך יוניס עכשיו... כלומר, אנו עומדים בפני מצב שיש לנו מצד אחד קבוצת עריות, לפי מסמכים, שניתנת כוונות לשובך יוניס פלוס סידורים לקיפול תצפיות וכיו"ב - בלי הוראת ביצוע... מצד שני יש לנו יומנים ופקודות של האוגדה המדברים על שובך יוניס קטן דווקא, כאשר אנו יודעים מה זה 'שובך יוניס קטן' - שזה לא קשור לפרזסת החטיבות העורפיות בכלל... "

פה מזכירה הוועדה לעד שהמטכ"ל מודיע בשעה 11.30 לשר הבטחון שהפיקוד ערוך עם שחי חטיבות אחורה - היינו לא "שובך יוניס".

ת. זה היה נכון עד שהחלטנו על שובך יוניס, עד הפגישה השניה.

ש. אתה אומר שכבר בשעה עשר נחת את ההוראה לשובך יוניס לכיצוע עד חמש. הרמטכ"ל לא יודע על זה?

ת. אינני זוכר אם דברתי איתו או לא. אני מניח שלא.

ש. עד 11.30 הוא בטח לא יודע.

ת. לא, אני הייתי בדרך אלון. יכול להיות שחיכיתי עד שאגיע אליו. הנחתי שיש לי זמן עד שש.

...

ש. כדי שחטיבה 401 תגיע לשעה 16.00, לשובך יוניס, באיזו שעה היתה צריכה לנודע?

ת. בין 13.30-14.00.

ש. זה לא מאוחר מדי?

ת. חטיבה 401, אינני יודע אם יצאה בסופו של דבר.

ש. היא יצאה בשתיים עם ההפצצה. עד שתיים לא יזה.

ת. זה מתאים לסיפור שאני הולך לספר. היא הגיעה ב-16.30. זאת אומרת שהיא הגיעה לציר הרוחב ב-16.00.

ש. כירוף גדול... בעצם, הזמן הדרוש - אומר
מפקד חטיבה 401 - הוא שלוש שעות, אבל
עשירו בשעתיהם חתה לחץ.

ת. הגטלכות הן תמיד שנוסעים מהר.

ש. אם באמת האגודה ז-401 תשוב לבצע לשעה
16,00 אח התנועה, אז ב-13,30 לכל
המאות, - אפילו אם נגיה 2 1/2 ולא 3 שעות
לפי המתוכנן - הם היו צריכים לזרוז.
באופן נורמלי, נגיה שהיה שקט, הם בשעה
13,00 היו צריכים לנוע, נגיה שניקת
זמן חירום של 2 1/2, לא זמן של קרב, שנה
עניין של הצלה - באותו וחצו הם היו צריכים
לזרוז, הם לא זנים*.

ש(נוספת) ...אנו רואים גם מתוך השיחה בין אלכרס
ד"ר ובינך, שהוא רצה מאד ללכת קדימה וחוא
החמקה אחר על השעה... ארבע, או מחפיל על
הדעה, לפי הגרסה בפני שאתה זוכר, ...שבבוא
הזמן לא היה מתמחה, אלא היה נותן את
הפקודה ליתירות לנוע, איננו מוצאים שום
סקודה כזו, וגם בפועל אנו יודעים שהם
נשארו מאחור, ככה שנה פוער את הנירסה
של.

ח. אני מקיץ מצוייץ את הנקודה, אני צריך
לחקר את המטה שלי בשביל להזכיר לי, אני
בכוח שמה שאני אומר... אם זה לא היה כך -
לא הייתי אומר. כי בסך הכל אני יזמתי את
שובך יוניס. המטה הכללי לא אילץ אותי
לתפוש שובך יוניס.

...

ש. העדויות המתוכות אינן מדברות על שובך יוניס
לביצוע.

...

ת. אני זוכר באיזה יומן כתוב: קדימה לא לפרוס,
מאחור לא לפרוס.

(* בשאלות הנ"ל לקחה הדוערת במתכוון את הזמן הפיגימלי הדרוש חתה לחץ,
ולא התחשבה לעדותו של מ"ט 401, אל"ט דן שומרון, שאמר (בע' 5214):

"אני תושב שבשובך יוניס, עד כמה שאני זוכר בעל-פה,
מדובר על החטיבה שחתפוס את הקו הקדמי - זה בסביבות
שש שעות. לא מדובר על להיכנס לשובך יוניס בשלוש
שעות - בשום פנים ואופן לא."

ש. שש שעות?

ח. בסביבות שש שעות.

ש. אם מישהו אומר שהיה מוכן לו ומקובל עליו שהתנועה של
שלוש שעות זה הרבה, ולמעשה שעתים וחצי - הרי לפי
דעתך זה בלתי אפשרי?

ח. לדעתך זה גם לא אחראי, אי אפשר לכנות על כך, על כך לבסס
הוכחות - לא ניהן, זה כצורה אידיאלית כשהכל רץ, על כך
לא מבססים תוכנית, לדעתך.

ש. זה ביומן שלך. זה גם כן מאשר את זה (את חזתת חבר הוצדה השואל).

ת. זה מאשר את מה שאני אומר.

ש. לא.

ת. סליחה, קדימה לא לפרוס, מאחור כן לפרוס.

ש. זה שובך יונקים קטן שלהם. לא לפרוס את המאחור קדימה, אלא שמאחור ייצאו מכל המתנות, מכל המערוזים שלהם.

ת. זה לא מחוק את הגירסה שלי? את העורפיות לפרוס ואת הקו הקדמי לא? סליחה, לא, אתם צודקים.

264. לאחרי מכן מציינן אלוה ג'ונס, שבאופן עקרוני חזר לו ספקות בועילות "שובך יונקים" (ע' 5174):

ההיו לי ספקות לגבי שובך יונקים, למה היו לי ספקות? אני הרביתי לדבר על הרמפות, אם אתם זוכרים, אמרתי שהרמפות היו קרובות מדי, הרמפות של הצד המצרי, שלטו על כל העמדות שלנו בצד, ובאיזה שהוא מקום הייתה לי רתיעה משובך יונקים. הייתה לי רתיעה... אבל בדרך (תורה מהפגישת הראשונה עם הרמטכ"ל) פשוט עשיתי מחשבה שגויה, ואחרי שאושרו לי ג'עצם - היה לי אישור להושרא עפ שתי החטיבות האחוריות באיזור המחנות. כהיכחה: זה מה שדיירת הרמטכ"ל לשר הבטחון בקד"מ... למרות זאת חשבתי שארץ לשובך יונקים... למעשה הייתה לי אישור בבוקר, כשידענו כבר שיש מלחמה, להשאיר ב'אשור', והחלטנו (בפיקוד) לרדת ל'שובך יונקים'.

ש. איך לפענת את התוראה הזאת של שי (קצין אב"ם) בחשע, כדיוק באותה שעה (שעזבת את הפקוד): חכנות לשובך יונקים; בקו לא לפרוס, קדימה לא לפרוס; עורפיות - כן.

ת. אפשר לפרוש את זה בדיוק לבן ושחור, דבר זהירות. אפשר לפדס כמו שאמרת קודם [היזנו: את החטיבות העורפיות לפרוס במקומן], ואפשר לפרש שבעורף לפרוס - חכונה היא לפרוס את זה ברוח. אולי זה האויר, העברית היא כל כך קלוקלת - שאנו לא יכול להביין את זה.

ש. כתוב 'עורפיות'.

ת. לא, כתוב 'בעורף'.

ש. 'בעורף' או 'עורפיות'?? העברית לא קלוקלת.
היא חוזרת על עצמה ארבע פעמים 'בעורף כן
לפרוט'...

ת. לא כתוב 'עורפיות' אלא 'בעורף'... עכשיו
אני רואה ביומן של 252, 9.03, אומר את זה
שי ליונס ב-252: ב-9.05 אומר יורם לסמח"ס
421 להכין את החטיבה לשובך יונים מזרתב.
לפרוט בעורף בלבד, תצפיות ומחסומים.

ש. בדיוק!

ת. אז אני מבין, מה הבין יורם, הוא הבין מה
שאתה אמרת.

ש. ג' יורק מה שאני אמרתי.

ת. זה הבין יורם."

הוועדה ממשיכה לציין שהפקודות אינן מדברות על ביצוע:

ש"ש. הפקודה משעה 13.30 איננה אומרת את זה.

ת. היא לא אומרת שעה. היא אומרת כוונות.
היא לא אומרת שעה.

ש. היא אומרת: להיכנס לכוונות, להיכנס
לשובך יונים.

...הגעתי לבאר-שבע (אחרי הפגישה השניה
עם הרמטכ"ל). מיד כשנכנסתי ביקשתי את
אלברט בשלפון, ואז אמרו לי - ולכן אני
חושב שלשיחה הזאת צריכים להיות עדים -
אמרו לי שהוא מסייר בחפ"ק. ואני היכתי
עד שיקראו לו.

ש. זה אתרי שהמלחמה פרצה?

ת. לא, מספר דקות לפני... ונותנים לי את
אלברט, ואני אומר לו: אלברט אני חושב
שצריך להזיז את החטיבות. האם הן זזו?
אז הוא אומר לי: כן, בטח שצריך, כי
מפציצים את רפירים, שיחה כזאת אי אפשר
לשכוח.

ש. זה דווקא נותן לנו עוד משהו, השיחה הזאת.
אם אתה מוצא לנהוץ לומר לו: צריך להזיז
את החטיבות...

ת. האם הם זזו? ...

...להיזת להזיז עד הסוף, אני לא זוכר את
הנוסח, אולי אתה צודק; אולי היה צריך
אישור נוסף, יכול להיות...

ש(ע' 5180) כלומר, בעצם זה דבר חשוב לדעת, אבל אפשר להניח ש'מקור הרע' הוא בהחלטה לא לעשות את זה מיד, כ-10 בבוקר או כ-11,00 בבוקר, אלא לחכות ל-17,00-18,00. נכון?

ת. כן, בהחלט... אני האמנתי שבשש התחיל מלחמה, האמנתי פעמיים: האמנתי ביום ששי שבשבת לא תהיה מלחמה. האמנתי בשבת שתהיה והתחיל ב-18,00.

ש. שני דברים האמנת ואחד לא האמנת. לא האמנת ב'שובך יוניט'.

ת. הייתי אומר כן: הרעיון - רעיון. המערכת לא היתה מבחינה קרקעית מוכנה. זה פשוט. לא מערזים. יכול להיות, כן מערזים או לא מערזים. מה שהיה - היה הצל או רבע. הסוללה לא היתה מכשול. לי זה הפריע. כי לא דאו. והדבר הכי קובע, זה עמדות הסנקים. הדבר הכי משמעי, לדעתי, זה עניין הרמפות. קיבלתי את הפקוד ב-15 ליולי, והיתה מסיבה וכו', ובאותו יום אלברט אמר לי: דבר ראשון - הראמפות."

בהמשך חוזרים לפגישה עם הרמטכ"ל בבוקר:

"בונגן: הוא שאל אותי איך אני ערוך. אמרתי לו שאני ערוך לפי 'אשור', ואני חושב שזה טוב, ותחילתה לנו שתי חטיבות במקרה שנרצה התקפה אוגדתי לנקודה אחת..."

אחר כך עוזרים לידיעה בעניין 18,00 (ראה סעיף 88):

ש. עניין ה-18,00, הוא מסתורי. כי הרמטכ"ל משתמש ב-18,00 בשבת בבוקר בכל מיני מקומות, אבל זה לא נמצא בהודעה של אמ"ן. בהודעה של המקור של אמ"ן לא מדובר על 18,00. מדובר על לפנות ערב, אור אחרון.

ת. לי זה היה משנה הרבה מאד אם לא הייתי מקבל שעה פיקס. הייתי זז מיד. אם לא הייתה לי שעה קבועה, הייתי זז מיד.

ש. בלקט היומי של המודיעין לא נאמר שעה שש בערב. אלא נאמר לפנות ערב, 'עם אור אחרון'.

ת. אנחנו בשבת, את הלקט שהופץ כבר לא קראנו.

- ש. אבל אפשר להניח שזו היתה סוג הידיעה שהועברה לקמ"ניס.
- ח. אולי זה חבל מאד! זאת נקודה קטנה, אבל היא משפיעה, כי אם יש לך שעה קבועה, אתה מתייחס אליה, "

265. בסכום, יש לחזור על מה שנאמר בדין וחשבון החלקי בנקודה זו:

"אלוף הפיקוד אמר לנו שהורה על הפריסה הנכונה, לשעתים לפני שעת החקפה המשוערת, דהיינו לשעה 16.00. אבל על כל המידים כמסמכים המבצעים מאוחר יום אין פקודה כזאת, ועובדה היא שעד לשעה 13.55, כאשר פתח האויב באש, לאורך כל המלחמה, טרם החל הכח מן העורף, שצריך היה להערך בקו, לזוז קדימה."

גם הפריסה חסוגבלת של החטיבה הקדמית נדחתה, משקולי החדרדרות ואש אנטיילריה, עד לשעה 16.00, הפקודה האוסרת את הפריסה היא ברורה ביותר: "בקו הקדמי לא לפרס". ליתר דיוק, יש לציין שכל הפקודות שבכתב שצאו מן הפיקוד והגיעו לאוגדה אינן מדברות על ביצוע "שוכך יונגיס", אלא על כניסה לכוננות בלבד.

בקו הקדמי - אמרתי 5 פל' תי"ר מהם 4 מלואים ואחת סדירה של הנח"ל בגזרה הדרומית. עוד 3 פל' של 424 שהם מתולקוח - פל' אחת נמצאת בגזרה הצפונית לפעילות בט"ש רגילה, 2 פל' נמצאות ב"ססה" בכוננוח, כאשר מתוך הפלוגות בססה יש לנו 6 איש ב"גהופית" ועוד 6 איש ב"אום חשיבה" - כאשר מתוך עוד 3 כחות הלילה יבצעו פעילות בין מעוזים בלילה בגזרה המרכזית ופחד נעשה עם חלק מהם פעילות באזור אום חשיבה לאיתור מערות וציד במערות. נחפסו חמעות לקקן, גרופית, סרקלין עם כוחות מצומצים, יושבים בהם כאשר ב-גרופית זה 424 ולקקן סרקלין מכוחות האוגדה, 4 חפיות ארוכות טווח מקו התעוזים ליד.

- שי

טרקלין 424?

- אלוף

טרקלין לא, סרקלין, מכוחות האוגדה.

- שי

איפה 424?

- אלוף

בגרופית

- שי

בראש מסלה? השונה - כן

- אלוף

משקפות יש להם 20 - על 120 בקורות?

-

כן, צריך להיות

- שי

בראש מסלה יש משקפת?

- אלוף

בראש מסלה יש

- גדליה

מצלמות יש בקור?

- אלוף

יש, לא בכל מקום

- גדליה

כמה שיש תלפנו?

- אלוף

כל המצלמות שיש להם חלאים ארוכים

- גדליה

כמה יש כאלה?

- אלוף

יש לנו 3

- גדליה

לא בקשת חגבור?

- אלוף

אין לנו אנשים להפעיל אותם

- גדליה

חפיות ארוכות טווח באה במגע?

- אלוף

40 מוכנים

- גדליה

- אלוף - 40?
- אלוף - למה לא הכאת
- גדליה - בגלל יום כפור
- אלוף - היה צריך להביא
- אלוף - 40 מתוך כמה?
- גדליה - מתוך 70 בערך
- אלוף - את היתר תוציא ליחידות רגילות
- גדליה - למה?
- אלוף - יחידות רגילות לחי"ר
- אני לא צריך אותם, פשוט
- אבל שלא לתת להם אפשרות להתחרט, כי אחרת זה יראה כסנקציה, זה לא סנקציה אני פשוט לא צריך אנשים כאלה, יחידות תצפיות ארוכות טווח אני צריך 2, 3, 6 פעמים בשנה - ליומיים שלושה זה עד כאן המצב בחי"ר מבחינת הפעילות במעוזים אז כמנ שהגדרנו בפעם הקודמת לפני 3 ימים, 4 ימים שהגברנו את העירנות בלילה מבחינת עמדת שמירה נוספת, תצפיות מפקדים וכווננות של כל המעוז מבחינת, זאת אומרת תוספת עמדת נ"ם זאת להיום נתנו, אחסול נתנו התראת להיות מבחינת כווננות ספיגה במצב של הישג יד לשכפצ"ים וקסדות, זה לגבי הקו.
- אלוף - כווננות ספיגה?
- שי - היא הישג יד של שכפצ"ים וקסדות.
- זה מבחינת הקו בחי"ר זה היה
- בארשילריה - יש לנו 7 סוללות בקו ופריסת בט"ש כולל הנברונים?
- 6 115 מ"מ - אחת 175 מ"מ. ככווננות של 5 דקות להפעלה. בלילה קנה אחד בכווננות של דקה.
- שי - מבחינת הקו אין שינוי
- אלוף - למה את הקו לא מיירי
- שי - מיירי זאת אומרת קנה אחד
- אלוף - יש הבדל בין דקה למיירי
- אלוף - מיירי זאת אומרת שישאר איש ער לרחץ על ההדק

- צווח ער - דמ"ט
- צווח טוב זה מיידי - אלוף
- טנקים בקו - יש עליהם בקו - שי
- פעם קבענו שבמביבות 10 קנה, על יד כל תוחח איש אחד ער, אז - דמ"ט
- יהיה לנו שוב לכל הפחות ארבעה כלים.
- זה נכון, אבל לא הגענו עוד למצב הזה, זו כוננות יותר גבוהה. - אלוף
- זאת כוננות יותר גבוהה. אנחנו לזה עוד לא הגענו. - אלוף
- טנקים בקו. בקו יש היום 92 טנקים מהמאוישיים 76 בלבד, כאשר - שי
- זה 3 פל' בגזרה הצפונית, 2 פל' במרכזית, 3 פל' בגזרה הדרומית.
- בכוננות של 5 דקות לפי מצבי הכוננות שמצאנו קודם היה איזה - שי
- הקלה ל-1/2 שעה, אני מציע עכשיו להחזיר ל-5 דקות.
- לפחות עד אחרי יום כפור.
- היום, מה הכוננות שלהם? - אלוף
- 5 דקות היו, הקלנו להם ל-1/2 שעה - שי
- מתי הקלנו? - אלוף
- בשהיינו באוגדה - שי
- זה היה 5 דקות? - אלוף
- כן - שי
- חשאיך - אלוף
- יתרת הצוותים לקו - שי
- אין משמעות סקסיה ל-5 דקות ו-1/2 שעה. זה רק יעורר לחץ - אלוף
- פטיכולוגי. בסך הכל תביד להם לזרז, הם יזרזו ב-3. לא חשוב באיזה מצב.
- יתרת הצוותים לקו נמצאים בתהליך החזרה ואני מניח שער הבוקר - שי
- יתיר כל הצוותים בטנקים, בחס' הקדמית.
- דמ"ש - יש לנו בקו 2 פל' דמ"ש כרגע אחת מרכזית אחת בדרומית, עוד 4 גבמשי"ם בגזרה הצפונית עם פל' של 424 במרתף.
- הפל' שתפסה אח' הערבים זה במרתף? - אלוף
- אני חושב שכן. - שי

- אלוף - אחט סערהם למטה את זה?

- שי - שמענוך ...

- אלוף - ? כולם יודעים?

- שי - נתגלחה חדירה היום באמצע האי או דרום האי פה במקום הזה.

- אלוף - דרום האי לא באמצע האי

- אלוף - תראה לי

- אלוף - באמת בדרום?

- שי - באמצע האי לכוון דרום

כאשר זה נע לכוון הדקליות של ביר אבו ריה ומכאן נתפסו באזור

שנקרא קטב אדרג' 2 אנשים עם נשק ומכשיר קשר. הם מובלים עכשיו

הנה ופה תהיה החקירה. נדע בדיוק.

- אלוף - מכשיר קשר שני החודש אנו תופסים.

- שי - בנוסף לזה בינמיים האחרונים נעשו סריקות באזור אום חשיבה.

סריקה אחת נערכה ע"י 803 שהלכו דרך מכביש הרוחב לאום חשיבה

במקום הזה, ומצאו מערה עם איזה שהם ניירות, עפרונות. גם כנראה

ישן, 424 שעשה סיור באזור אום חשיבה בוואדי הזה - ואדי שנקרא

אל ג' או אל ג' סיור מצא מערה שיש בה קצת חשיש קצת גוריאנוב

וחתמולשת.

- אלוף - קצת גוריאנוב? - גוריאנוב.

- שי - כנראה ישנים, כנראה ישנים מאוד, אנחנו עושים עוד פעם בדיקה,

מה זה נקרא ישן, כמה זה ישן חלוד מאוד, או חדש שגדל לפני שנה,

נדע יוחר מאוחר.

- אלוף - צריך לעשות שם סריקה, מתי?

- שי - מחר

- מהנ"ם - המערה הזאת נמצאת ממש מחתת אי אפשר להגיש כזה

- שי - שילכו ויעברו את כל המערות

- אלוף - שילכו ויחקרו, המשימה שלהם זה למצוא מערות

- שי - אח כל המערות?

- אלוף - צריך לקחת גששים?

- לא, אין פה בעיה של גשמים, פשוט צריך להכנס למערות ולהסתכל
מה יש. וכל מי שיתפסו, יאספו אותו איתם כבר באותה הזדמנות.
עורך - אלוף
- זה עד כאן. מבחינת תגבור בקו - אנחנו לא עושים שום פעילות
של תגבור בקו ומנסים לצור מצב של פעילות שגרתית לבמרי.
ורך האוגדה תעשה את הסיור?
ודאי, אני מוציא פק' לאוגדה לקחת פל' מ-424.
בעורף - ארסילריה - גדוד 403 נמצא בכוננות מיידית, כרגע לפחות
דוות שלי היות היה לו 9 קנים כשרים בלבד.
מכל הפטרות אני רוצה לשמוע התייחסות, למה רק 9 קנים. כמה
צוותות יש לך?
יש לו 12 צוותות.
אז למה איפה עוד 3?
יש בסך הכל ל-403 12 קנים מהם 2 תמיד בטפולי מאח
איפה
2 בטפולי מאח
טוב, איפה?
איפה הטפולים?
בן
בג'וליס
ג-680?
ואיפה עוד קנה?
עכשיו היו לו 4 כשרים עד היום, חוקנו ע"י צוותות מיוחדות
ממשא, אחד, לא הצליחו לתקן אותו, הביאו אותו לב'וליס או למשא
והוציאו אותו טפול מאח שהיה מוכן.
עכשיו יש 10?
עכשיו יש 9. עובדים על העשירי, איזה חלק.
איפה?
ברפידים הגיעה חוליה מיוחדת ממש"א

- מציע להתייחס כאל דו"ח ראשוני. - גדליה
- מי זה הזנקנו המצרים או אנחנו? - אלוף
- תגיד לי על סתכים הגשנו דרישה? לתוקים? - אלוף
- אנחנו וברנו על זה אחמול. - אלוף
- אני לא זוכר, צריך לבדוק את זה - שי
- אני חושב שכן, אני עוד צריך לבדוק את זה - שי
- עכשיו 1/4 ל-5.00 וזה קרה כ-1/4 ל-4.00 - אלוף
- נו
- אני מניח שהלילה אם הכל יהיה בסדר יהיו 10 קנים כשרים. - מח"פ
- למה עד עכשיו לא היית עד לזה, איפה התחת העשירי? - אלוף
- תחת 10 בסדנא. יש נזילה שמן. - קוסיק
- מה? - 29? - אלוף
- נזילה ממאזן. - מחש"פ
- איזה מן תקלה זאת? - אלוף
- יש נזילה... - מחש"פ
- מבחינת כשרות, איזה תקלה זו? - אלוף
- מבחינת בשירות הוא לא יכול לירות, צריך להחליף מאזן. - מחש"פ
- שיחליפו מאזן - אלוף
- זה דונה של הבוקר עובדים על זה - מחש"פ
- אנחנו בכוננות, אנחנו לא משחקים. אז אם צריך להחליף מאזן - אלוף
- שיחליפו מאזן אם אין מאזן שיורידו מהימ"ח. - מחש"פ
- האלוף בלילה ואחמול 1/2 מש"א למטה, עובדים על החלק הזה, זו בעיה. - מחש"פ
- שיחליפו אותו - אלוף
- לא, אין - מחש"פ
- מהימ"ח - אלוף
- לא בכה. - מחש"פ
- לא בכה למה? זה מאזן אישי? - אלוף
- לא רוצים להוציא - מחש"פ
- אני רוצה. לא רוצים? הגישה הפקירותיח הזאת, צריך להפסיק איתה. - אלוף
- האלוף, הדונה הוא תקין חוך 5 שעות, הם עובדים על זה, - מחש"פ

- אלוף - כן תוך 5 שעות זו חשובה, ואם הוא לא יהיה תקין תוך 5 שעות אז תורידו מתחת שייקרא למילואים רק בעוד שבוע. הלאה.

- שי - זה לגבי ארטילריה, מבחינת ארטילריה - הלילה אנחנו מורידים עוד 2 סוללות של 155 מ"מ מבה"ד 9, אני סניח שעוד מתר בבוקר אם יגיעו לסיני, אנחנו נפרוס אותן אני מבין יחד עם 403.

- אלוף - בלי 403, 5 סוללות

- סת"ם - בנושא הזה האלוף, אני בדקתי, הסוללות האלה הן פרופר כלי שום קשור, בלי שום דבר. אין אפשרות לתת לו קשור, בלי מפקדה בלי כלום, 2 סוללות.

- אלוף - ולכן

- סת"ם - חושב יותר רחוק אם חס' בי"ס תכנס.

- אלוף - אני לא מתכוון לתת ארס' לא לחס' בי"ס ולא לחס' השניה, הארטילריה מרוכזת ביד אחת.

- סת"ם - נכון

- אלוף - שיחיה קשור, לבי"ס יש קשור.

- סת"ם - שום דבר אין

- אלוף - מ-403 לא יכול לצאת קשור ל-2 גדודים?

- סת"ם - לא

- סת"ם - 403 מחכונין לעורפית

- אלוף - ואין לנו שום קשור לבי"ס?

- סת"ם - דרשתי ואין כלום כרגע

הכל בצמון האלוף

- אלוף - אתה יכול מה-סת"ם להוציא קשור? אתה יכול מקורות להוציא קשור?

- סת"ם - מסדית? שום דבר, יש לו ע' קצין אב"מ סג"מ בחובה

- אלוף - קצין אב"מ אין לו? למה? צריך להיות לו בתקן, לא סאוייש?

אין זה זכור להיזח? כל הזמן לא מאוייש?

הדבה זמן

- אלוף - הנה, בדיוק כשצריך אין. במחפיה?

יש לי קצין אג"מ, מב"מ שנחנך לי פה לעזרה

טוב, אז שיהיה לו קת"ק במקום קשור

זה יש

טוב

הבעיה שלי זה לא כל כך הארטיילריסט לקשור, אלא הכוונה מטוסים.

מהאגד אי אפשר להוציא קשור?

מ-209?

רס"ן עט מכשיר קשר, זה כל מה שצריך

מה שאני יודע עכשיו, זה שהוא מתוח עד קצה היכולת, יש לו הכון

משימות, אני אבל אבדוק.

אל חבדוק. חתן לו הוראה להכין קישור מעצמו, ומפקדת קתמ"ר

לא יכולה להוריד קצין מהמפקדה לעשות קישור למשך יום כפור?

אם מדובר בקת"ק

מה זה קישור? זה קצין יותר רציני מקת"ק. זה"ל הוא לא כזה שהוא

עובד ברובריקות אז כשיש מלחמה לא יוצאים בתקנים, לוקחים פה

אתד שם אחד ומסתדרים.

כך שתהיה מעודכן, אנהנו מורידים 10 קצינים ממקתמ"ר בה"ו 9 לצורך

בנציגו כשהם מתוכננים לעשות שליטה שם בכל נושא התחמושת.

ר' ענף תורה חת"מ, יש לו עבודה ביום כפור?

נ.ו.

ענף אמרנו -ארטיילריה. טנקים - כרגע במצב בעורף הוא כזה.

החט" 401, 93 טנקים על 82 צוות, גודל 77 - 44 טנקים הצוותים

בדרך אליו, מב"ס לשריון לאייש גדוד מלא של "שוטיים". ימ"ח

ביר המדה 71 טנקים ללא צוותים. צוותים כדרך אליו. צוותי

מב"ת מב"ס לאיוש הטנקים.

הימ"ח מאתסול כלילה התהיל להכנס לתהליך של זוויד ותחמוש,

מבאינת המצב כרגע אני לא יודע כרגע מה המצב, אבל יש להניח

שעם הגעת הצוותים למעשה הטנקים מזוודים.

משהו אצלנו עוקב אחרי התהליך של בניית הכוח?

- אלוף

- מח"פ

- אלוף

- אלוף

- מח"פ

- אלוף

- מח"פ

- אלוף

- מח"פ

- אלוף

- מח"פ

- אלוף

- שי

- אלוף

- כל אחד והחתך שלו. החמ"ל חי?
- החמ"ל חי. שי
- חתיו את החמ"ל שיהיו שם לוחות גח של אפסנאות ואני רוצה שיהיה
אלוף שם לוח של מבנה הסד"כ, בניין הסד"כ. כל שעה נדע כמה טנקים יש,
כמה צוותים, כמה טנקים מתוחמשים.
- סך הכל נגיע למצב של 300 טנקים בסיני מאויישים לאחר שהגיעו
שי צוותות לחט' הקרמית.
- אלוף 294?
- הם נותנים לנו צוותים ל-300. איך בדיוק פרט 6 הצוותים האחרונים
שי אני לא יודע, אני במצרים מצאתי איזה 6 צוותים של מ"ח ששם לא
הסתדרו לי, יכול להיות שזה אלה, אני לא יודע. אולי הם יגיעו.
- איפת מהס"פ. צריך להגיד תורה לק' אג"מ הוא סדר לך את התנועות
אלוף האלה.
- זה לא באתריות מהס"פ זה גייס. שי
- אני מדבר עכשיו כנציג החיל
אלוף
- אתה זה בסדר. קוטיק
- פקוד צריך להתעניין אם הגייס אתראי. צריך להתעניין לשאול את הגייס
אלוף אם הכל בסדר, שלחתם? קשרתם, סדרתם.
- קוטיק כל היום אנהנו בקשר אתה, האלוף
- השאלה על מה? אלוף
- על שליחת צוותים על בעיות בהצטיידות, בשטח שלי לפחות אני
קוטיק מאמין שגם הם.
- אז איך קרה ש-שי בא ומצא אוירונים וצוותים כל אחד לחוד וחבר
אלוף אוחס?
- בחצרים, לא בדקתי. קוטיק
- בנוסף לזה יש לנו עוד 2 זחלמ"ים באוס תשיבה של 424 שמכסה
שי כרבע בעורף.
- בעורף - בנוסף לזה 2 פל' חרמ"ש מבחינת כסירות.
אלוף אוס תשיבה 2 זחלמ"ים רק?

כ"ן, של 424 שי -

את, אתה לא מדבר על החפ"ק, אלא על החגנה על אום השליכה, - אלוף

כ"ן, זה תוספת לחגבור לאום השיבה שהכנסנו שי -

אני עוד לא הגעתי לחפ"ק, דברית נוספים בסניף - לא אושר לנו -

פריסת של התראה איריית בינתיים, אושר לנו ירנלוח אני עוד לא

יודע כדגע איפה זה עומד, זה צריך לבדוק כל נושא חז"ם אם יש כוונת

לחגבר בינתיים כל חגבור נ"ס הוא מלואיכ אז אני לא יודע כדגע.

הנושא של מתכים צריך להזכיר למבצעים - אלוף

אני רשמתי אני עוד מעט אבדוק מי מספל בזה שי -

דברית נוספים - זה נושא ציוד צליחה - מכאינת ציוד צליחה אנחנו

נכנסים לעבודה מחלילה כבר מרגע שהגיעו הצוותים לחתמיל להרכיב

את הגשר הנדסר, בלילה מאד כפי שהנתת במשך היום, זה יקח בערך

כ-10 ימים, אנלי פחות לעבודה, שבוע להרכבה.

זיתמילוי לעבוד, לא לחכות - אלוף

אנחנו כבר קדמנו טרקטורים כדי שהלילה עוד תחילוי לקראת בוקר

כבר להפודה, - מהנ"פ

השיטה צריכה להיות לכסות לגלות לחבר ולכסות את מה ש... - אלוף

אמצעים נוספים שמורידים לסיני - זה שני ... שי -

בשנגמור להרכיב אני אוסה איתו בגרידה, - אלוף

(טלפון מזהבי) הם קבלו כבר הוראה לאיוש לזרוד את הטנקים - אלוף

זה לגבי התעלה אמרתי בנוסף לזה שי -

למשל, זה מה שפיקוד צריך לעשות, אנחנו הרי לא סמוכים בדיוק - אלוף

על הכוח, אנחנו משחמשים בו.

נתנה פק' לגייס לבדוק עם היחידה, קבלתם פקודה? לא קבלתם?

לפנות לגייס להזכיר, סוג בזה של עבודה צריך להושיב טג"ם או

פקידה

בדיוק כך עושים את זה -

בתעלה בנוסף לזה אנחנו מורידים 2 טגשי"ם, 4 מרחי"ם לגזרה שי -

הצפוניות ל- ...

איפה זה בדיוק? המסכלי"ט האלה של הגדוד?

- אלוף

הם יהיו מסכלי"ט איפה שגד' הסנקים

- שי

הם יעברו בתצפית?

- אלוף

לא

- שי

תוודא שלא

- אלוף

אין תצפית מהצר השני לאזור הזה

- שי

תוודא שלא, כדואים

- אלוף

כדואים, מוכרח, הזרחה לילה

- שי

אני לא רואה את המהס"פ רושט, אני לא אמרתי שאתה לא רושט

- אלוף

אמרתי שאני לא רואה כי המהס"פ מסתיר.

אתה אומר לקרוא פה לקב"ט

- שי

אני יש לי כזה אופי שאם אחד כזה שעושה פנצ'ר אז אני מסתכל רק

- אלוף

עליו. אתה יש לך מאזן בחשבון, והוא יש לו את הצורות ואולרונטי

שלא התחכרו.

התזרה מחזקת בארטובוסיס... לא ידעתי ש...

- מהס"פ

זה לא טוב, זה שהמהס"פ לא יודע כשפוריזים כוחות, לא טוב.

- אלוף

לא, הסיסה מחצרים אף אחד לא הודיע.

- מהס"פ

באוגדה 252 זה הכל בשלב זה מבחינת ארגון הכוחות. עוד דבר

- שי

אחד, זה נושא ארגון הסנקים בחטיבות העורפיות, מבחינת ההס'

העורפית בעורף אורגן כולקמן - הס' 460 תחמק עם גדוד השוט

שלה וגד' 77 ו-גד' 79 שנמצא ברפידים יעבור ח"פ שלה. כך שיהיה

שם שני גדודים ח"פ 460 ובגזרה של רפידים אום כרג'ם במחנות

שלהם.

אתה יודע מה זה כבר

- אלוף

כן, היה ערכון אם שי כשהוא חזר מפה.

- קוט"ק

עכשיו כביר חמדה יהיו 4 גדודי סנקים כאשר 3 של 401 וגד' רביעי,

- שי

גד' מאולתר שיהיה שיין לחס' 460 נימצא בביר חמדה. הגדוד הזה יהיה

גד' מאולתר ללא פלוגה מפקדה כאשר האוג' תבנה אותו והוא יהיה

בביר חמדה, ינוע לגזרה הצפונית, דהיינו לאזור רפידים לפי פקודה.

- אלוף - מאחר והוא מאולתר אט היה לנו לפת לו איזה ק' מנהלה שירד ליומייט שלושה שיפזור לארגון, זה היה יכול לעזור, יש לנו דבר כזה?
- שי - זאת תהיה הפריטה של הסנקים בגזרה הצפונית
- אלוף - מי אחראי על התפ"ק, המקש"מ?
- שי - התפ"ק מתארגן ...
- אלוף - על התפקידים הניידים מי אחראי?
- שי - לכל אחד יש איש משלך
- אלוף - אני יש לי שני תפקידים, מי אחראי עליהם? מי הקמב"ץ שיוצא אתם?
- שי - קמב"ץ?
- אלוף - בכל תפ"ק יש אחד, אנשי מלואים בסד"כ, אין לנו אנחנו מתחלקים ... צריך לדעתם להיות סדירים שיארגנו את התפקידים.
- שי - לתפ"ק חשיבה ינרד ק. הדרכה עכשיו, עם אנשי המחנה והקשר לארגון את הכל, דבר נוסף - זה לגבי התארגנות בסיני, דבר נוסף - טוב זה אני אגע בסוף, מרש"ל.
- שי - יש שאלות על סיני?
- ששון - אפשר לתת הוראה לתעוזים לכל הסנקים לפזר אותם
- שי - דברתי עם פלנקר על זה שלשום, והוא אמר שזה יהיה בסדר, אני לא בדקתי, רציתי להודיע בקורת אבל זה לא יצא, אני אברוק דרך אגב, הגיע לי דו"ח בקורת אבל אני לא קראתי אותו פשוט.
- הורדנו בקורת.
- אלוף - לא לפזר, להכניס לתעוזים
- ששון - הם עומדים בשורות
- אלוף - בשורות לא איכפת לי אבל בתוך התעוזים כמו שבבוקר.
- שי - בבוקר סוכט שהם לא יעמדו בלין בהוץ אלא יכנס כל סנק לאיזה שהוא מהפזרת בזו של תשנך, הם לא יעמדו בשורה, שלא יוכלו ... כשהיננו בסיוור האחרון בגזרה הדרומית שעברנו ליד התעוז הם עומדו בשורה.
- אלוף - מה חדש מהמסוסיים האלה של הירדן? על המסוסיים יש חדש?
- גדליה - לא.
- אלוף - אולי בשאל מישהו?

- שמוליק אני אבדוק
- אלוף עם מי חבדוק?
- שמוליק עם המבצעים, או ישירות עם ה"א
- אלוף בדוק עם המבצעים לשכה לא צריכה ...
- אלוף הרצאות החקירה אני רוצה בסוף, ברגע שיהיה משהו אפילו פרט פרט.
- שי הלאה
- שי מרש"ל
- אלוף על סיני בא נגמור את סיני
- מה הבעיות בסיני שיש ...
- אג"מ יש?
- שי יש לי כל מיני דרישות מאוג' 252 שעוד לא הספקנו לעבר אותן.
- למשל - מדיניות לגבי פריסת זאבים, פריסת תחומפיות כל המערכות ההנדסיות האלה.
- אלוף אתה רוצה לשבת אחי עוד פעם היום?
- שי אני צריך לעבוד את זה מפני שיש לי דרושה שלמה
- אלוף כמה זמן יקח לך לעבוד?
- שי זה קודם כל מדיניות - האם אתה בכלל מעוניין לעשות איזה שחיא
- פריסת בקו הקומי. אם לא אז לא צריך לשבת בשביל זה.
- אלוף מה זה זאבים?
- שי זאביט זה רקטות
- אלוף איך זה מתגלה? אני בעד.
- שי ההנחה שלהם מתגלה, זה בצלום מיד מתגלה, אתה מיד מקבל בגיחה
- צלום
- אלוף כמה עבודה זה תופס?
- לכל אחד איזה 4 שעות
- אלוף כמה יש? בו זמנית כל המערך כמה זה יקח? עם הסד"כ שיש לך בהנחה
- שעדיפות עליהן זה לבנות אח הגשר.
- ג'וני זה לא קשור לבניית הגשר.
- אלוף נו טוב, אז תגיד לי בערך, לילה אפשר?

- ג'וני - כן.
- אלוף - אז לפרנס
- ששון - בחצפיה הזאת ...
- אלוף - אנתנו מדבריס על בלימה, זאבים זה בלימה?
אם תהיה צליחה זה צריך לירות.
יש 38 זאבים 250
- אלוף - 250 מה? קילור?
- שי - יש לנו עוד הרבה זאבים.
- אלוף - שי, נעשה עוד פגישה אחרי שחזע את הפרטים, בינתיים עקרונות
לפרוס. מה עוד?
- שי - מה יש, זה לא מוצא חן בעיניך? אם לא, תגיד לא.
- אלוף - זה לא פורסיט בלילה.
- אלוף - אה, זה אי אפשר להספיק בלילה.
- שי - כן
- אלוף - אז למה אתה לא אומר? אז הלילה ומחר בלילה. שני לילות זה יספיק.
- שי - אם נעשה בדיקה זה לוקח הרבה זמן.
- אלוף - אני לא בקיא בזה. אני לא ראיתי.
- שי - זה משאיות, אחת לא יורע האלוף המשמעות היא כזו - זה משאיות
לקו.
- אלוף - כל משאית כזו לוקחת 2 זאבים כאלו ולפעמים זאב אחד.
- אלוף - כמה משאיות יהיו בקו באותו רגע?
- שי - תלוי כמה זאבים רוצים לפרוס.
- אלוף - כולט
- שי - אין מספיק משאיות.
- אלוף - כמה שיש משאיות שיתחילו לפרוס ועבודה רק בלילות.
- שי - טוב.
- גדליה - אז מה, סתם לפרוס אותן?
- אלוף - לא, אני רוצה ממך תוכנית לפי ... אני אגיד לך כבר אפוא -
מול האל ובגזרה הדרומית.

- יש חכמיות, אין לי זמן לבדוק אותה, תפרטו לפי החכמיות, אני
סתאר לי שעשו אותה עם איזה שהוא הביון.
- יש עוד חכמיות מול עמדת תטיליט תאלה.
- שוב, בבקשה.
- חכיות ורק יש לנו. לשיט הידוע?
- בוא נגיד מה זה הזאבים - הזאבים זה נשק שאסור שיתגלה כי אם
הוא יתגלה אתה יכול לנטרל אותו עם ארטיילריות.
- הזאבים האלה ירו פעם אחת וילכו קיבינימט.
- לא אבל אם הוא ישב שם כמה ימים, בשטח, הם יכולים לאתר אותו
ובמרום - מטח ארט' אתו.
- אם שחר התחיל אז בבקר יהיה לנו התראה הלילה.
- לא בטוח.
- נו אז צריך לפרוס את הזאבים
- כן, אבל
- אם תהיה צליחה תהיה לנו התראה?
- ויש הרבה יותר סבויים שהזאבים יעמדו הרבה זמן בשטח
- והם מתגלית כשהם עומדיט?
- כן
- למה הם קרוביט?
- כן הם קרובים והם...
- אחד זה סווח ק"מ אחד ואחד זה הט.
- בנושא זה של זאבים מתו תתחיל האש ואם לא תפעיל אותם לא
יפעלו יותר זה לא נגד הצליחה.
- עם פתיחה באש צריך להפעיל אותם.
- הם בידוע בשביל להכנס לק"מ? למה שלא נפרוס אותם כך שקצה
הסווח יהיה בגדה השנייה?
- הם יתגלו בתצפית העין
- זה לא יתן לנו הרבה.
- זה בכל מקרה 700 ק"מ.
- אתם נגד כניסת הזאבים.

- אלוף - אבל למה צריך בכלל זאבים אם אתה נגד כשיש?
- שי - הזאב הזה טוב, זו פצצה של 500 ק"ג על ערבים מצד שני.
- אלוף - השפע שי, כשתפתח את יהיה אפשר לפרוס אותם? לא.
- שי - אנחנו פרטנו בזמן אש.
- אלוף - כמה שלמתם?
- גדליה - שום דבר
- אלוף - כולל במזח?
- שי - פרטנו, קבלנו קצח הפבזות, אבל פרטנו.
- אלוף - אפשר לפרוס בזמן אש?
- גדליה - כן
- ששון - לא בהרבה זה ברור
- אלוף - אני רוצה להיזהר יותר שקט, שימו זאבים מול האי
- גדליה - למה אתה רוצה מול האי האלוף?
- אלוף - כי אתה אומר לי ששם יש ציוד צליחה
- גדליה - מול האי, באיזור של מול האי דאו קמ"ן 275 חושב שהוא ראה
- אלוף - איפה יש ציוד צליחה
- גדליה - בעקרון לאורך כל הקו
- אלוף - איפוא ריכוזים, אתה אסרה לי שני ריכוזים, מול שתי הדיביזיון חי"ר
- איפה?
- סליחה, חתליש אחה על שתי נקודות שלועתך שם תהיה צליחה דוק שמה.
- לשים זאבים ותעדכנו אותי למה החלטתם
- שי - יש נקודה נוספת לגבי סיני, זה כל הנושא של הדוברות בגזרה
- הצפונות. אתמול ישבנו בקהנ"ד והטחבר שיש שם דוברות
- לא כשירות, אני דרשתי מאג"מ מבצעים להכשיר אותם מיד, להוריד
- חלק מהזיודים למטה.
- אלוף - או, הא זה לא ידעתי עד היום
- שי - לא ידענו
- אלוף - לא ידענו שלא כשירות, מהנ"פ?
- מה"פ - לא, הם עשו עכשיו סיווד, לפני כמה ימים
- אלוף - לפני כמה ימים עד היום, לא ידענו? ...

המטכ"ל שאל אותי, אמרתי לו בסדר. שאל אותי מאיפה אתה יודע

אמרתי לו אם זה לא בסדר היה המהנ"פ אומר לי

האלוף אפשר לחקן את זה אנחנו מספלים.

- ג'וני

אבל לא יכול להיות דבר כזה. אני לא מדבר עכשיו על המלחמה

- אלוף

שלא הולכת להיות מחר

האלוף, מצב הדוברים האלו הוא חמור מאוד שם גנבו ציוד,

- שי

ז"א נגשו לזיורדים והוציאו שקלים והוציאו רצועות והוציאו

כל מיני דברים שאני לא מבין בהם, איזה חמש בוכנות חסרות.

ואני שואל למה אני לא ידעתי מזה?

- אלוף

גם אני לא ידעתי

- מהנ"פ

אבל למה, איך זה יכול להיות

- אלוף

רק אתמול בערב זה נודע לי,

- שי

אפשר הלילה לחקן את זה

- אלוף

כן, דרשנו מהמטכ"ל להתקין את זה

- שי

ממי?

- אלוף

מאנ"ם מבצעים

- שי

ממי?

- אלוף

פראש ענף מבצעים

- שי

זה לא מספיק

- אלוף

אני עוד לא יודע איפה זה עומד, יכול להיות שהם ירדו כבר

- שי

עם הזיורדים.

המטוס יצא בחזרה, נתיב סיד נקבל, כנראה מיג 17

- שמוליק

ולא הפילו אותו? זה צלום שלישי אתמול הם עשו שניים

- האלוף

לשענת היכ"א בחיל או"ד, הוא הגיע עד בלוחה.

- שמוליק

עד בלוחה?

- אלוף

כך הוא טוען

- שמוליק

אין שם הוקיים?

- אלוף

יש באבו סמרה

- שי

זה בסווח, למה לא 30 ק"מ הוא מגיע.

- אלוף

אבו סמרה ביטח בסווח, אם זה בלוחה

- מהנ"פ

- כמה הסודות שלון? - גדליה
- 30 - אלון
- 30? סג"ע, אבל הוא צ"ס בגובה נמוך - גדליה
- ההוק זה ט"ל עם גובה נמוך. והמעוזים לא ירו? - אלון
- חלוי איפה הוא עבר, הוא יכול לעבור בפרצות - גדליה
- פרט לזה זה מה שהצטבר כרגע מבחינת אג"מ בסיני - שי
- בעיות למי עוד יש? - אלון
- יש לי כאן דווח שהלילה, או פתר בבוקר, אני אדע עוד מעט יורדות מת"פ
- 2 מרגמות 160 לנברון, עם סדריכים לצורך תגבור כאשר הנברון הדרומי בנוי להפעיל 2 צוותות 155 ו-2 צוותות 160 או 4-155 חמושת יש במעוז.
- זהם יוכלו להפעיל 4 חותמים 155 אם ירצו? - אלון
- 160 - 2 + מת"פ
- כן. - אלון
- לא. - מת"פ
- או, או - אלון
- יש חמושת במקום. - מת"פ
- שי יודע מזה? - אלון
- כן אנחנו בקטנו את זה אמתול. זה לא מופיע לי פה ברשום אנחנו ירשנו את זה מאתמול ואני לא יודע איפה זה נתקע. - שי
- זה צריך להופיע בטבלת סד"כ בחמ"ל. שצריך להתכצע, וכשיחבצע אז עושים סימן - אלון
- יש בעיה חמורה עם חמושת לרועמים - מת"פ
- מי זה הרועמים? - אלון
- זה 403 הגד' העולמי - מת"פ
- זה הסודות הרחוק? ה-20 ק"מ? - אלון
- זה ה-20 ק"מ, יש חילום בסיני... - מת"פ
- אתה אומר בעיה, אני לא יודע על מה אתה מדבר מה חסר לך - אלון
- אין חמושת - מת"פ
- כלום? - אלון

- אני אפרט, יש היום בסיני 1000 פגז, יש סיני עוד כ-3000 פגז - מח"פ
- שזה מטען המוקטן ויורה רק 14.5 ק"מ לפי המידע שהיה לי שלשום ואחמול היו עוד 2000 חתיכות שעברו הכשרה, לפני חצי שנה אחרי בדיקה נוספת שלי הסתבר שאין כלום, ואם תהיינה הפתחויות אז אב"א מסוגל ליצר 200 חתיכות ליום, ביום רביעי עוד 600 חתיכות. טוב, אז בינתיים נראה - אלוף
- דבע, אני אסביר לך מה הבעיה פה, הבעיה היא שאנחנו בבנדיגו אנחנו מתכננים - מח"פ
- אנחנו לא מדברים היום על בנדיגו, אלא על בלימה. עד בבנדיגו יהיו תמושת הלאה אתה תעמוד על המשמר תלחץ. זה גם אתה צריך לעשות. - אלוף
- זה 200 פגז ליום מיצרים
- כמה צריך לבנדיגו כאלה? - אלוף
- לבנדיגו אני צריך 1200 לפחות מח"פ
- 1000 יש לך - אלוף
- אלף יש לי - מח"פ
- כן הוראה לאוגדה שאם תהיה אש להשתמש רק במטען המוקטן - אלוף
- אם זה הוראה, אני רוצה שיצא גם מהאב"מ - מח"פ
- כן אני מדבר על א"מ - אלוף
- בינתיים החזתם הזה בעורף בכלל, עוד לא עלה לקו. - שי
- לא. אם גזית אותו קדימה, הרי ברגע שנגיד לחזית אחרי שעתיים - אלוף
- הוא יורה, רק 14 ק"מ את ה-1000 לשמור לבנדיגו. סליחה חמוש-להקפיא, לאוגדה את 1000 בפקודה את 1000 כדורי תמושת הרחוק. להקפיא, אסור להם להשתמש בלי אישור של הפיקוד.
- האנז קבל הוראה לסייר עמדות קדמיות - מח"פ
- אני לא מדבר על אגד, אני מדבר על הקפאת תמושת - אלוף
- עכשיו יש רק דיווחים אם אתה רוצה לשמוע. אגד 214 בשיר לגמרי, - מח"פ
- יש לו רק בעיה אחת שיש לו רכב שמונה בג'וליס כ-30 זיליס שצריכים לפתור בעיה של נהגים אני מקווה שזה יתיישר.

- קוטיק - האוגדה מתחילה ביום ראשון למשך הבעיה שלה היא נהגים. אני רציתי לדבר עם גבי אחרי השיחה
- אלוף - רמ"ט האם ביניהם חסבור את זה שיהיה נהגים הלילה
- קוטיק - זה לא רק ה-30 האלה, לאוגדה חסרים כ-130 זילים שמיועדים לנו כפק' מדכו זבגים.
- אלוף - נו, אז צריך למשוך אותם.
- קוטיק - כמובן, אנחנו רוצים להתחיל למשוך את זה אבל זה מותנה בנהגים.
- אלוף - כמה נהגים יש במפקדת העקוד, כל הצמודים שלנו בממפ"ד שיעבדו יומיים וימשכו זילים
- גבי - 8 כבר סידרנו עכשיו.
- אלוף - כל הנהגים כולל שלי שיעבדו יומיים כמשלכת זילים ואתו דבר הנהגים הצמודים של האוגדה, כולל של מפקד האוגדה, זיל? - זה רשיון משאית ... מי שיש. כולל קציני רכב מבצע למשך זילים.
- אלוף - דרורה מי זה?
- דרורה זה אזור מוצב התביות
- אלוף - אז הוא לא חצה לבלוזה 7000 רגל זה לא גמור 7000 רגל זה טרוח של הוק.
- מת"פ - הוא לא מגיע מאבו סמרה לדרורה
- אלוף - בקצור לא הפילו אותו מה עוד?
- מת"פ - אני רוצה אחרי הישיבה ברשותך לעדכן אותך על כמה דברים שלא מעניינים את הפזרום בקשר לחכנונים בבנדיגו
- אלוף - קצת יותר מאוחר
- מת"פ - ואני מבקש אשור אם אפשר להביא כמה אנשי מילואים בהתנדבות לתגבור המתפיה, כמה קצינים.
- אלוף - מאיפה?
- מת"פ - מהארץ
- אלוף - מאיפה, מב"ש כן מחיפה לא.
- מת"פ - מה בערב אחרי יום כפור
- אלוף - מה זה נקרא בהתנדבות
- מת"פ - היום יש אסור להביא חיילים בהתנדבות, לכן אני שואל אותך
- אלוף - אם יש אסור אז האסור של הרמטכ"ל.

- האלוף   כמו שאני דורש ממך לבצע את... הפקודות שלי אני מבצע את כל הפקודות של הרמטכ"ל.
- מח"פ   טוב.
- קוטיק   יש שאלה בפקודות קבע בפקודת כוננות ג' צריך להעמיס דרגים ליחידות סדירות, מאחר ואמה אמרת שאנחנו בהגנה האם החט' הסדירות בטיני תעמסנה דרגים?
- אלוף   יש פק' להעמיס בג' דרגים - להעמיס דרגים
- קוטיק   הבעיה זה נהגים מלואים
- שי   צריך לבדוק את הנושא יכול להיות שיצטרפו לגייס נהגי מלואים
- אלוף   לגייס מלואים לא אבל להעמיד דרגים לא צריך נהגים, להזיז את חדרגים כן צריך נהגים להעמיד דרגים לא צריך מלואים יגייסו את הסדירים, יעמיסו וישאירו אותם על המשאירח.
- אלוף   אני רק רוצה להדגיש שבערך כ-40 משאיות צריכות להוכיל צריכים להוביל מרפית לסיני.
- אלוף   זה פרחק סביר בואו נהיה לא כל כך פורמליים. אסור לגייס מלואים, יש פקודות יש חוק שגיוס ג' זה הכל - אנתנו לא כי אנחנו גיוס ג' בלי מלואים, אז צריך להשתמש בפורטנציאל שיש ולהכין את הכל.

שיחה עם רמ"ח מבצעים

- אלוף   אני היום דווחתי לסגן הרמטכ"ל שהדוברות בגזרה הצפונית הם בסדר. זה לא נכון, הן לא בסדר. חסר שקלים חסר תלקיח, חסר בוכנות ואנחנו לא ידענו.
- רמ"ח מבצעים   מי אחראי? קחנ"ר
- אלוף   קחנ"ר אז אני מבקש ממך לתת לו טקורה מיד להשלים את ענין של ..
- אלוף   הוא יודע מזה
- רמח   השאלה זאת אתריותו גם?
- אלוף   זה קחנ"ר כן
- רמ"ח   טוב
- רמ"ח   יש איזה בעיה שרציתי לשאול אותך בקשתי ש

כן

- אלוף

אני רוצה לחמש ולזווד מראש סוללה אחת או שתיים נוספות מהעורפית

- רמ"ח

של 175

כן

- אלוף

כדי ש-א' אט הנח"ל יבוא יהיה לו זמן, אם יהיו בעיות עם הנח"ל...

- רמ"ח

עם הצנחנים - צריך יהיה לשלוף לא יודע בדיוק כמה אנשים

- אלוף

אני אשלוף

באחת הזדמנויות חסר לרופאים תמושת לחוקת סודת, בשביל הבנדיגו

צריך 2000, 1200 ויש רק 1000.

טוב

- רמ"ח

שמעת - אם צריך את הסוללה הסדירה בשביל לזווד את הסוללה שבעורף

- אלוף

שיזוודו.

אתה מוכן סירדן לשם בשני צוותים

- מת"פ

כן בטח

- אלוף

תודיע את זה...

מה עוד?

- אלוף

עוד נושא אחד זהה

- קוטיק

אתה שמעת על ה-175

- אלוף

רשמתי את זה

- סי

השלמת סנקים מחט' 421 אנחנו קבלנו תמונה מגי"ש שאני עוד לא

- קוטיק

בדקתי אותה עם אב"מ בכל אופן 27 סנקים מתוך הכמות של ההוצעה עד

108 סנקים לחטיבה הזאת, שזה בתכנית גי"ש לפי ידיעתי הם בסבבי

ספוליס ובכה"ד 20 בהדרכה

- אלוף

שיוציאו אותם.

זה יקח זמן השאלה - זה קטור במטכ"ל, אם אתה רוצה שאנחנו

- קוטיק

אנחנו נפנה חברה, אנחנו מדברים על כוונות רציניות אנחנו נשנה,

- אלוף

אם הרמטכ"ל לא ירצה הוא לא יאשר, אני רואה את עצמי כקבלן להגנת

סיני לא לקבלן לבעיות אחרות והחיים בנויים מאודן של לחצים בכל

שהלחץ שלנו יותר גדול אז הם יותר יתפשרו, אנחנו צריכים להרוש

חד משמעי שלמלאו לנו את 421 לא אכפת לי שיוציאו סנקים מטפול

מאה לפני ספוליס או באמצע ספול המאה, המג"ח הזה יסע.

זה הכל.

מקלעים ל-400

- אלוף

אנחנו כרגע נסעו למשור, קבלתי אשור שיסע בחג למשור מקרניים, יחסר לנו עוד, אנחנו כרגע במשא ומתן עם אג"א בודקים בכלל השלמות של נשק וכל יתר הציווד האופטי שחסר לנו להשיבה, ובכלל לאובדה.

- קוטיק

אתם עושים פגישות אבטיות עם האובדה? האובדה היום זה נושא האובדה בקשר הדוק שלפונות, לא עשינו פגישות, שלפונות זה כלום העשו פגישות.

- אלוף

+ קוטיק

- אלוף

מה עוד, לסיני מה עוד?

אז השיבה

אנחנו מארגנים את החפ"ק אני מניח שעוד, אני לא יכול להגיד כרגע הן כמה זמן, אבל עד שעתיים הוא יזוז זה משהו בסדר גודל של ב-22 או 25 בלי רכב עם כל ה...

- שי

מי מפקד עליהם עד שאנחנו נבוא?

- אלוף

קצין הדרכה יורד לשם, הוא יפקד על כל הגוף. יורד נציגות סתנה בציגות קשר, ויארגנו את זה כמרכז קשר, יחלו את המפות יתלן את הכל,

- שי

עכשיו עוד עושים את כל הארגון מנסים לארגן - אני לא יודע אם קבלנו דרכה.

ב-07.30 יגיעו המשאיות והזחלמים, ב-0700-0730 יגיעו המשאיות האנדרחיות, היה קושי באסוף בגלל יום כפור.

באזים השיבה בסדר?

- אלוף

אם השיבה בסדר, אנחנו שלחנו לשם.

- קוטיק

החפקים של האלוף? אנחנו נתארגן שאנחנו העקרית משב באזים-חשיבה אזי אשב אתכם באזים השיבה ואני צריך שגז חפקים, איפה הם יהיו אני עוד לא יודע, נראה מה יהיה, אם תפתח אש אני אנהל את זה באזים השיבה, בשלב ראשון - אפסנאות זחמ"ט לשארן בשביל שלב רכוז הכח

- אלוף

אני רק רצייתי להבין משהו - מה שאנחנו תכנו ואנחנו מסוגלים להפעיל.

- מקטיק

- הזחל שלי איפה? - אלוף
- הזחל שלך למעשה גמר גם הבוקר בעלות חשבוניות ונמצא במתקון
ובזווית ויצא עוד היום עם החפצים שאנחנו מוציאים.
- 2 בימים יש לי? ומקלעים עליהם? - אלוף
- יש 2 בימים, אני לא עסקתי
יש 3 בימים
- אני צריך עם מקלעים - אלוף
- אחד עם מקלעים שניים ג'יפ סיור - קוטיק
- אני צריך את כולם עם מקלעים, ושירידו לי את הגנדה מהם. - אלוף
- את הברזנטים והקשתות להוריד? - קוטיק
- ולשים כובעי פלדה, ומקלעים אני רוצה שניים. אחד קדימה ואחד
אחורה, - אלוף
- מה שאנחנו מסוגלים להוציא חפץ ניד אחד מלא, אם אתה רוצה
שניים - אנחנו נאלצים לביים - מקטי"פ
- אינכם מגייסים אז יהיה אחר, אם הצוות שלי אפשר לביים. - אלוף
- נקרא לו. עכשיו מה שקורה בחפ"ק - מקטי"פ
- צולם שלי אפשר לביים, זה לא תצפיות ארוכות טווח. - אלוף
- מה שלא מזווד כרבע בכל החפ"ק - מקטי"פ
- יש עוד קצין אחד - מליס - שהיה אצלי בצוות ולא העברנו אותו
מהאגדה רב טרן
- גבוה, שהור? - קוטיק
- אחד חביב אחרי יום כבוד - אלוף
- גם את הצוות? - גבי
- במוצאי יום כפור - אלוף
- מה שלא מאורגן לגבי זחלים אם אתה רוצה את זה, זה כל נושא
התיימוש, מקלעים ותחמושת וכל
- אז בארגון, עכשיו, תשימה אישית, את יעצרו 10 טנקים זה ישפיע
על המלחמה פחות מאשר אם יעצר בדרך פשוט מאד.
- עכשיו אם יהיה חפץ שני אז כמובן הוא לא יהיה לו זחל כמו שלך. - מקטי"פ
- צריך להכין עוד זחל, אחרי שבגמור את הכוננות. - אלוף

- מלש"פ

שני נפגשתי עם הצוות הם אומרים שחל הקלים הם טוענים שיש

רשימה שלימה של לקויים

- אלוף

שיחקנו

- מקש"פ

יש לי אותם. והם הציעו לדון אתך על מודל חדש לאור כל הלקויים

- אלוף

אחרי הכוננות

- שי

אני רוצה להכין משהו בנושא החפקים האלוף אני מבחינת אג"ם

- אלוף

אח הואגונניר אני לא צריך. לחפ"ק.

- שי

אני מבחינת אג"ם מוכרח, אם אנחנו פורסים לחטיבה אני אהיה

מוכרח לגייס מלואים אני לא יכול לעבוד אחרת. אני לא יכול

היום לאיש לא תפק נדיד אני יכול לאיש היום בקושר איזה שהיא

נציגות בחשיבה. ולהשאיר פה חלק.

- אלוף

אפשר מלואים בהתגברות?

- שי

אני מוכן לקרוא לכמה חברים מאזור ב"ש שנמצאים אצלי ברשימה,

שאני חושב שישמחו לבוא.

- אלוף

במוצאי יום כפור

- מה"פ

אצלי כנ"ל האלוף

- אלוף

במוצאי יום כפור.

צד ב'

- שי

שהיום הגיעו התוצאות לא הספקתי עוד לקרוא אני אעדכן אותך יותר

מאוחר על הביקורות. יש לי דוחות של אזור סיני אג" 252 מרש"ל

אילת לערבה עד לא קיבלתי, אני מניח שזה פה אני עוה לא קראתי

אח זה.

- אלוף

מה עוד?

- שי

זה בינתים הכל

- אלוף

ד"ר, כי"ח ב"ש, לא קיבל שום התראה.

- ד"ר

שום דבר, אנחנו יוזעים בדיוק מי ישנו שט - במחלקה כירורגית

- אלוף

וזה בסדר?

- ד"ר

הכל תקין.

- אלוף - עכשיו מחר. אנחנו מתר נהפצל לשני צורות, ונלך לסייר. אז ככה אני מתחלק עם הרמ"ט. הרמ"ט יסייר בסיני. אזור סיני הערבה נדמה לי דאילת, אני אסייר באוגדה ובמרש"ל.
- אלוף - מי ילווה אחי? - קצין אג"מ זקס"ן. ומח"פ ומהנ"פ אני תושב מספיק. עם הרמ"ט ע.ק. אגם, ע.קמ"ן, את מי עוד אתה צריך? מקט"פ - אז אתה גם תצטרף.
- שי - אולי כדאי שהמקט"פ יעשה סיור עצמאי? יבדוק את חשיבה, יבדוק את האוגדה של נוצאים ספציפיים של קשר.
- אלוף - סנסה ואם חשיבה ובלוזה. מי עוד אתה צריך? למי לדעתכם צריך? - שי - שקצין אפסנאות ישאר מה.
- אלוף - קצין אפסנאות ישאר מה. אתה מהמ"פ ישאר מה ר"ר יכול להצטרף לרמ"ט קב"ץ. מי יהיה מפקד חורן כשלא נהיה? - שי - אני לפי מינוי.
- אלוף - ק' הגמ"ר יהיה אחראי מה, זאת החלוקה. מטוסים אני הייתי מציע מסוקים.
- שי - עדיף לרדת לאוגדה עם עגור את שאפשר לעשות עם עגור והיתר עם מסוקים. לקחת מהאוג' אולי מסוק.
- אלוף - טוב, אז תארגן את זה? אנחנו יורדים בעגור, שמה משתמשים במסוק את צריך ובמרש"ל גם כן יורדים בעגור.
- שי - מדשל אפשר בכל המקומות פרט לראס מלעב לנחות עם עגור, באבו רודס לנחות עם עגור, באתוד לנחות עם עגור. סנסה אפשר לנחות בעגור, במשדל אפשר לנחות בעגור.
- אלוף - והיתר במסוק. נהיה. אז ככה לפני הצהרים במשדל נצא מחר - בצייל להיות באוגדה ב-1500, צריך לצאת במשדל אחרי הבקור ב-1400 ב-1430. לא יודע צריך לחכנן לוח זמנים.
- אלוף - תחכנן את לוח הזמנים ותודיע לי. עוד משהו, דברים שרוצה להעלות? - מהנ"פ - אנחנו, אני פשוט עוד לא הספקתי להגיש את זה, עשינו עתה נסיעה בציר הארוך את בציר החת"מ.
- אלוף - סליחה, לפני זה - המחוזות יהיו מעורכנים בהכל, המודיעין והאגה יכול להיות שמחר בערב נעשה ישיבה.
- שי - אולי כדאי להזמין אותם הנה יש כאן בעיה, זה רדיו-טלפון, אצל

רובם, ומה שפחות אינפורמציה אני רוצה להעביר לא כדי לחטטים יותר כרף את המברקה עכשיו.

- אלוף

לא. אז עכשיו - למה התראה בשלפון כללית בלי פרטים, להגיד להם, כחר יודיעו לכם פרטים וכל אחד מהסיוורים תאלה יעזכן את כל המפקדות שלו, הכל מובן?

מהנ"ט

אנחנו עשינו סיוורים בציר החת"ט, אתה זוכר באיזה מקומות נצפטים. הנמות והמקומות היא עצמת 42 מקומות.

- אלוף

זה עכשיו לא מטריד אותי זה מאוחר לי מה שמטריד אותי עכשיו ממתנת שלך זה רק דבר אחד רק 2 דברים - אחד זה שאני לא יודע מה אפשר לעשות זה המפות אחוריות לסנקים מה שכן אפשר לעשות זה לחטט את צירי הדחיסה מיוקין

- מהנ"פ

צחקו הגריחה אתה מתכוונן? - כן

- אלוף

ובעיקר... והדבה של הגשרים ועכשיו אין לנו אמצעים הנרטיים. לצטרי מנוע צליחה, דלק, תומר נפץ ואור יקרות

- מהנ"פ

אור יקרות בסדר

- אלוף

אור יקרות מלא לא 2 נקודות

- מהנ"פ

בפירדאן דבדיר סואר - איפה הנקודות?

- אלוף

שי חבקש מאבם מכצעים רשות לנסות אור יקרות, בפירדאן.

- אלוף

איפה השני

- קמ"ן

בדיר סואר

- אלוף

עפ האו"ם ועם הכל לנסות אור יקרות. אז היה על הפירדאן?

- קמ"ן

לא אז היה בגזרה הרומית

- אלוף

אז בפירדאן

- קמ"ט

אז זה היה כאלו הפלטה מקרית, כאלו זה נפלט. הספור היה שזה נפלט.

- אלוף

אז הספור ככוי שיציע בטחון שזה לא רוצה לקבוע, לפי מה שנות

לאמ"ן

- קמ"ט

נרת לנו לחציג את זה כאילו היתה הקלה ונפלט

- אלוף

יכול להינתן אני לא בקיא נבקש אישור להפעיל אם יפעילו אני

רוצה לראות את זה

- מהנ"פ

הראיתי את זה מנקודת מבט אחרת שכל נסיעה על ציר החת"ט היא

בלויה מאז.

- אני הכנתי מה שאתה אומר יש לי דפ"ר 9 אבל עכשיו אין מה לעשות
אלוף -
- לא, אין מה לעשות רק לארגנה להחריע. אלוף - אין למי להחריע
מהנ"פ -
- לאלוף הפיקוד הוא יודע, זה נמשך כמה זמן. זה הכל?
שי -
- רצית לדעת עוד דבר אחד - מה זה נקרא הכוחות לצפניה - כוונת
לצפניה זה מבחינת שריון - חס' חש"ן 3 גד' טנקים, יש לנו
ז"א אחת מהחס' העורפיות, חי"ר (חס' עורפית של האוג').
- או חתן לאלברט הוראה לעשות טעקב, על זה.
אלוף -
- צריך להודיע להם, באיזה רמה בנוהל קרב.
קמ"ן -
- כמו שהיה עד עכשיו - הגד"ם
אלוף -
- יחידה הנדסית איזו יש לה?
שי -
- אני מקריא חס' חי"ר 35 אחת פתוח גדוד, גד' 424, הה"מ - גד"כ
אנד גד' צפוני גד"ב פרפי זאת אומרת למעשה אין לנו היום את
הארטלדיה הזאת בעיקרה פרט ל-5 סוללות של 155 שהן באות - הגד'
איננו בכלל. חה"ן בר' חה"ן 601 מפק' גד' 605. 5 דוגרות
9 - יש (אלוף) יש הדוכרות יש לנו היום 6 עם מנועים
24 צוותי סירות גרמי
שי -
- שי - הם לא למטה אבל הם סדרים נדמה לי
אלוף -
- אני בעד לבקש להוריד את סד"ר צפניה סד"ר
אלוף -
- 4 בשרי חי"ר 2 טגשי"ם 2 מדחי"ם 6 8-10 מנוף
שי -
- אז להכין את צפניה. זהו?
אלוף -
- פגישה שניה מתי? אותך אני רוצה לראות דרך אגב, חודה רבה.
אתך אני אשכ כשאני אחזור בעוד שעה בערך.
בדליה צוחק
- רוד רציתי לשאול אם לא כדאי להפעיל
אלוף -
- אחמול זה מוזר כי זה דברתי עם הית' זה אמילו קצת מעורר חשד
בדליה -
- כאלו שהם יודעים מזה
אלוף -
- כאלו שאולי הם נוהרים
אלוף -
- הייתי צריך להגיד לי.
אלוף -

פרק (ג): סגן-אלוף דוד גדליה (במקום בוטחים לטעין 26 של הדו"ח החלקי ודיון בסענה "העמוד הראשון במוצג 318 הוחלף").

266. בטעין 26, סיפא, של הדו"ח החלקי הגענו למסקנה כי

"לדעתנו לא מילא סגן-אלוף גדליה את חובתו המיוחדת כקצין מודיעין בחזית המפתח, בימים שבהם היה זה היוני בפיוחור לעמוד על כוונות האויב המצרי. לפיכך אין עוד להעסיקו בתפקידי מודיעין".

את המסקנה הזאת ביססנו בעיקר על האמור בהעמקי צילום של שני מטמכים, אחד שכותרתו "תכונה בצבא המצרי - אפשרות חידוש לוחמה, 1 אוק' 73" (מוצג 319), והשני: "סיכום מצב בצבא המצרי, מסמך 13 ספט' - 2 אוק' 73" (מוצג 318).

בדו"ח החלקי אמרנו על שני מטמכים אלה (עמ' 22), כי העיון

בהם

"מראה, שבמקום לאמץ לעצמו הפקות בהיערכות המצרית והכוונות כתרגיל, כפי שהיה מקום לעשות על פי חובת המטמכים, ולהביא זאת בפני אלוף הפיקוד ובפני אמ"ן, מחק סגן-אלוף גדליה את השאלות הנורמות, שהיה בהן כדי לעצור ספק בכוונת ההיערכות והכוונות המצרית כתרגיל. סגן-אלוף גדליה הסביר לועדה, שההערכה של קצין המערך עמדה במחירה להערכת אמ"ן שבמצרים מהקיים תרגיל - הערכת שהיתה מקובלת גם עליו וגם על אלוף הפיקוד. על האלה מדוע לא קיבל את הערכת קצין המערך ענה: 'זה נובע מההערכת הסופית שהמצרים לא יפתחו במלחמה וקשה שהיינו משוכנעים שזה תרגיל בלבד'. כך הכניס את מחשבתו ל"מעגל קטמים". הוא לא עמד, איפוא, בחובתו כקצין מודיעין להתייחס לכל ידיעה ולכל הערכה ללא שטח קדום, ולא עשה צמות בטח בין הערכה זו להערכת אמ"ן, במסך מופץ. המטמכים לא הופצו, בלי שסגן-אלוף גדליה ידע להמביר את הסיבה לכך. התנהגות זו של סגן-אלוף גדליה נראית חסורה במיוחד, משום שהתוצאות של הצלוח האויר שנעשה ב-4 לחודש (ושפענחו נמשך כל הלילה), שהעיון על תגבור המערך המצרי, באופן מאיים והתרעתי, חייבות היו לקבל משמעות מיוחדת לאור הערכתו של סגן סימן טוב".

267. ביום 10 במרס 1974 הקיד סא"ל גדליה בפני אלוף (מיל) משה גורן,

אשר עליו הוטל התפקיד לאסוף עבור הועדה חומר בפיקוד הדרום. הוא אמר שס,

בעמ' 3 (עמ' 194 בתיק העדויות שנאספו על-ידי אלוף גורן):

"אספתי את המטה שלי במשך השבוע שלפני המלחמה ורגתי במצב, היו מספר וידוים ולפיכך לא זכור לי התאריך. הסיכום היה כי לפי דעתנו זהו תרגיל, וזאת על יסוד החומר שהגיע מהמטה הכללי מאמ"ן.

חיה קצין אחד שחציג אפשרות אחרת, והיא של הכנות
למלחמה, אך דחינו את הכתו. לשם כך השתמשנו גם בדיעות
מהקו, זה היה סגן סימן טוב. הדברים מצויים בפני הוועדה,
סימן טוב העלה אותם בשעתו (לפני המלחמה) על הכתב".

(הדברים שבפסקה השניה של הציטטה הזאת הוקראו לסא"ל גדליה, עת נתן עדותו
בפני הוועדה ביום 28 במרס, והוא חזר ואישר את נכונותם - עמ' 6018 בפדוסקול
הועדה).

את הדברים הללו אמר סא"ל גדליה לפני שחקר על תוכן הסמכים
הנדרגים - מוצגים 318, 319. בפני הוועדה העיד סא"ל גדליה שלש פעמים,
זכרעם הראשונה ביום 1 בינואר 1974. אותה שעה טרם היו שני המוצגים פונחים
לפנינו. הם הגיעו אלינו רק לאחר-מכן, דרך הצוות של אל"ם (מיל) י. נבו,
חוף כדי איסוף חומר עבור הוועדה בנושא הכללי של המודיעין במיקוד הדרום.
אז הוזמן סא"ל גדליה להעיד בפני הוועדה שנית, ביום 28 במרס 1974. בעת
מתן עדותו השניה עיין בשני הסמכים ואישר את אמיתותם ללא כל הסתייגות
(בעמ' 6020). לפיכך לא הססנו להסיק בדו"ח החלקי מסקנות מסמכים אלה,
למרות היותם רק העוקי צילוח של מסמך.

266. בדו"ח החלקי אמרנו כי בשני הסמכים

"הצביע קצין המערך על מספר עובדות חשובות, שאינן
עולות בקנה אחד עם פרוש ההיערכות והכוננות הסדירה
במרגל בלבד, ולכן ציין שאותן עובדות נוחנות יסוד
לאצרכת, כי אין התרגיל אלא מסווה למבצעי אמת המתוכננים
על-ידי המצרים".

אכן, בעמוד הראשון של מוצג 318, בסעף 3, נאמר כי "ידיעות אלה
הביאו אותנו להערכה לפיה הצבא המצרי במסווה של חויביל ובהסתמך על ידיעות
והסימנים המעידים יבצל את ריכוז הכוחות למעבר למבצעי אמת". אבל חשש
כאותה רוח כבר בא לידי ביטוי במוצג 319 שאת מקורו הגיש סימן טוב לגדליה
עוד ב-1 אוקטובר, ושעל אמיתותו בשלמותו אין עוררין. חת הכותרת "סיכום
והערכה" נאמר שם, בראש עמוד 6:

"אין באפשרותנו להעריך כיום סבירות ההערכה,
(ב) אולם לא ניתן להתעלם מאפשרות של ניצול ריכוז
הכוחות במסגרת התמוננים המקיפים, למעבר למבצעי
אמת".

אח הסעיף הזה במוצג 319 מתק סא"ל גדליה, והעיקר: במוצג 318, אחרי שטגן סימן טוב מפרט את הסימנים המעידים על חרגיל, לפי השקפת אמ"ן/מחקר שאותה אימץ לעצמו סא"ל גדליה עד הסוף, הוא ממשיך בפרק "סיכום והערכה"

ואומר:

"ברם, יחד עם קשירת הפעילות הצבאית ל'תחריר 41'
[שם התרגיל] וטארות מס' עובדות שלא ניתן ליחסן בוודאות
לתרגיל ואשר אין להערכתנו מקום להוציאן ממסגרת הסימנים
המעידים להתרעה".

כאן מופיעה בצילום המלה "עדיין", ללא קשר לאמור לפנייה או אחריה, ולהלן, בעמוד האחרון, הוא מונה את אחת שמונה עובדות שאינן מתיישבות עם גירסת התרגיל, וכלשונן "עובדות אלה כוללות הטפקות הבאים", והיינו:

"א. לא ברור מדוע יש צורך בביסול קורסים, דחיות מכתנים לקצינים לצורך התרגיל.

ב. לא ברור מדוע דואגים המצרים לליבוי אוירת מלחמה באמצעי הקשורת כאשר מדובר בתרגיל בלבד ומדוע מתייבים קצינים ב-ח"א להאזין לתעמולה.

ג. לא ברור מדוע צריכים להעביר ציוד גישור וצליחה בהיקף כזה לקו התעלה לצורך התרגיל.

ד. לא ברור מדוע פתחו המצרים את קירות השקים (כ-40 במספר) בחזית הירידות למים בגזרה הדרומית של התעלה.

ה. לא ברור מדוע הופיעו סנקים בגזרה הצפונית בתעלה החל מתחילת ספטמבר.

ו. לא ברור מדוע המצרים נוקטים בהכנה כה נרחבות, כאשר זמן התמרון הינו שבוע אחד בלבד (1-7 אוק' 73) כפי שהתבטא במקורות מהימנים.

ז. לא ברור מדוע לא מחבטא השחתפות ח"א עדיין בתרגיל.

ח. לא ברורה ההקפדה על מילוי חקני אספקה אמצעי ההנדסה והחמושת בפיקודים סוף...

כ. בתעלה נצפו 2 משאיות פורקות חמושת מול ליסוף א' (1 אוק').

269. היה בפריטיט אלה במשקלם המצטבר כדי לעורר ספקות חמורים בגירסת התרגיל. סא"ל גדליה מתק חלק מן הפריטים, העיר הערות נשולי אחרים ובסוף העמוד הוא מורה על גרסה חדש, בזה הלשון: "העובדות הבאות אינן מחויבות לצרכי פריכת חרגיל: (א' עד ה')", כלומר הוראה לסימן טוב לבטל את הנוסח שלו

"איך להפוך את מקום להוציאן [אח העובדות שהוא מונח] ממסגרת הסימנים המעידים להתרעה", ולטיט במקומו נוסח חידור כי "העובדות הללו [אחרי חיקון הפרויטים] אינן מחייבות לצרכי עריכת חרגיל", דהיינו משהו מעין הנוסח המקובל על אמ"ן/מחקר כדבר "מספר צעדים העשויים להיראות חריגים", נוסח שאין בו כוון לערער את גירסת החרגיל מיסודה (השנה לקט מודיעין שבועי מיום 4 באוקטובר - ראה בסעיף 73 לעיל).

היה הבדל יסודי בין מסמך בעל תוכן התרעתי, כפי שסגן סימן טוב הציגו לסא"ל גדליה, לבין מסמך שבו נעלם היסוד ההתרעתי, כפי שסא"ל גדליה הורה לו לתקן את התינוטה. את הפצת המסמך בעל התוכן ההתרעתי "חסם" סא"ל גדליה.

270. בדו"ח החלקי הסברנו, כזכור, כי סא"ל גדליה הכגים את מחשבתו ל"מעגל קטנים", בדמותו את הערכת קצין-המערך על יסוד גירסת החרגיל, וכי לא עמד, איפוא, בהובתו כקצין מודיעין להתייחס לכל ידיעה ולכל הערכה ללא ששט קדום, ולא טיפס מידע על היכולת והכוונות הטקטיות של האויב הסורי בשבוע מ-1 עד 7 באוקטובר - דבר שהיה ביכולתו לעשות, ושהיה מסייע למפקדו לנקוט צעדים נגד הפתעה.

271. הקס"ן הוא קצין טסה מקצועי, המתואם על-ידי קצין האג"מ. אף-על-פי-כן יש יחודיות במעמדו בקרב הטסה, בשל הזיקה הישירה שלו למפקד, המוגדרת בספר עבודה טסה מודיעין הלהלן (עמ' 7, סעיף 12): לקצין המודיעין זיקה ישירה למפקד העוצבה ככל הקשור בהפעלת מודיעין ובהפצת מידע. זיקה זו נתחזקה לאהרונה בשל שתי סיבות עיקריות:

א. לרשות העוצבה נתחספו אמצעי איסוף רכיסי,

ב. אגף המודיעין מפעיל אמצעים מאוכללים ומסווגים,

ובמידע זה שותף לפעמים רק מפקד העוצבה.

קצין המודיעין אחראי על הגשת הנתונים ביחס לקרקע, לאויב ולדרכי הפעולה האפשריות שלו למפקד לצורך גיבושה של תכנית מבצעים (עמ' 10, סעיף 12).

לתפקידו של קצין המודיעין ברמת הפיקוד 3 ממדים:

- א. הוא קצין המודיעין של אלוף הפיקוד.
- ב. הוא מפקד על, ומפעיל את, יחידות המודיעין בפיקוד (מח' המודיעין בפיקוד, באוגדות ובהטיבות).
- ג. מבחינת כלל מערכת המודיעין של צה"ל, הוא האינסטנציה הגבוהה ביותר של מודיעין שדה במערכת.

סוכנויות האיסוף שלו (תצפיות, פיענוח) והקשר הישיר שלו עם סוכנויות איסוף מטכ"ליות ונתונים בידיו מידע רב, שפיקד חשיבותו בהיותו מידע שנאסף הוך מבע ישיר עם האויב, להיות הקמ"ן הפיקודי צורת קצינים עוזרים, המאפשרים לו לעשות הערכת מודיעין מטפיקה לרמה הפיקודית, הערכת שניתן להעמיק אותה בעימות עם הערכות ברמה המטכ"לית.

מעמדו של הקמ"ן כראש פולס מודיעין השדה מאפשר לו לייצג חלק זה של המערכת כלפי המטכ"ל ולפעול על-מנת שהמידע המופק ממנו ישולב בצרכות המקור.

272. סא"ל דוד גדליה שימש בקמ"ן פיקוד דרום למן שנת 1971. באפריל 1972 הבינה מחלקת המודיעין הפיקודית מסמך מקיף בשם "סקירה כוונות הצבא המצרי". במסמך זה (נספח לתזמור שנאסף על-ידי אל"מ (מיל) ז. נבו), שכבר הזכרנוהו לעיל (בסעיף 71) נסקרה, לאור הנחיון שהצטבר בפיקוד דרום בחקופות מחיחות וכוונות קודמות, הפעילות המצוית בתחומים שונים שסביר להניח כי תקדם לחידוש המלחמה (ראה עדות סא"ל גדליה על מסמך זה בעמ' 6027 ואילך). בין השאר מונה מסמך זה את הסימנים והפעילויות הבאים:

- א. קביעת מילת קוד בזמן ביצוע תרגיל בהיקף גדול, שמטמעות מעבר מהתרגיל למבצעי אמת (עמ' 27 של המסמך, סעיף 53).
- ב. בניחות האפשרויות בהן תופיע מילת קוד זו מצויינת האפשרות (שם, סעיף 55) של "פעילות תוקפנית יזומה מצדית במסודה תרגילי בגלל:

- 1) שמירת המבצע בסוד עד לכיצועו (הסודותו כהרגיל)
- 2) ניצול (התרגיל) לריכוז ואירגון הכוחות.

ג. סימנים שיחגלו ע"י פענוח חצ"א (שם, עמ' 31):

(1) ריכוזי כוחות

(2) מילוי תקני הנשק בקו

(3) חגבור בקו ביחידות שריון וחת"מ נוספות.

ד. בעת מתיחת (הכנות או השקות) צפויות שתי דביזיות סמוכנות

לחבירה עם שתי הארמיות הערוכות בקו התעלה. חבירה זו תחבטא

לחערבהנו בשטח למרות ההצרכה כי תבוצע בהדרגתיות, ולמרות

שהקומות הליכוז או הפריסה המיועדים לרביזיות בתחום שתי

הארמיות אינם ידועים בבירור.

ה. לקראת חידוש לוחמה צפויה השלמת תקנים של יחידות שריון וחת"מ

בכל הדרגים, כאשר בזמן שגרה היו תקני הנשק בקו המצרי מלאים

ברמה של 50% בלבד.

בסוף פרק זה נכתב במסמך: "מכאן שמילוי תקני הנשק, חגבור

הקו וריכוזי כוחות... יהיו סימן מעיד לכוננות מצריות.

טביר כי הטלב הראשון בהשלמת הסד"כ בקו יחבטא בהשלמת תקני

הארמילריות, הנ"ט והמרגמות הכבדות בכל הדרגים, ביסודי זה

בלבד יהווה סימן מעיד לכוננות, אף ללא סימנים נוספים באותו

תחום כמו חבירת הדיביזיות הסמוכנות וחגבור התקנים" (שם).

ו. המסמך ציין גם לוח זמנים משוער להכנות המצריות לחידוש

לוחמה מיום ה-ע הצפוי ואחורנית (שם, עמ' 33).

ז. צוילנה במסמך רשימה ארוכה של סימנים מחריצים הנחתן יהיה

לזהותם מתצפיות כוחותינו בקו, ובין השאר צוילין בה

(שם, עמ' 39, טעיף 14) שלא תמיד ייראו החיילים המצריים

בקו חגורים וחמושים, גם כאשר יועלה מצב הכוננות בצבא המצרי.

273. למן סוף ספטמבר 1973 הביעו לקמ"ן הפיקודי ידיעות, הן ממקורות

מודיעין שדה והן ממקורות איסוף שהוטפר על ידי אמ"ן, על פעילויות

מצריות שונות, לרבות על גיוס מילואים המצרים, תנועת כוחות וטיפול

במערכת הקרקעית של הכשרת הצליחה בגזרת ארמיה 3, ביקורי קצינים

בהיקף ללא תקדים, ועוד, חלק רב מן המידע הזה הוא את הסימנים המעידים שתורמו בסיומה הג"ל של מחלקת המודיעין הפיקודית מאפריל 1972, ההערכה המסכ"לית, שלא הסתמכה על ידיעות מודיעין שדה, קשרה את הפעילות הזאת לתרגיל הפקודות מצוי (לקט ס-30 בספטמבר, עדות סא"ל גדליה בפני אלוף/גורן, עמ' 193).

במסך כל הזמן הזה ירו הקמ"ן לקו החעלה פעם אחת, בעת ביקור אלון מיקוד דרום בקו, ב-2 באוקטובר, במפוז מפצח ג' (עדות בפני הועדה, עמ' 2262-2263).

ביחת הצלום האחרונה לחודש ספטמבר בוצעה ב-25 בספטמבר. כבר בניחה זו ניכרה עליה מה (אשר המשיכה קו עליה שהחל בראשית החודש ונמשך לאורך כל הגיחות שבוצעו בו) במספר קני הארטילריה בקו המצוי (802 קנים לעומת 711 ב-11 בספטמבר) ובמספר הטנקים - (461 לעומת 386 שזוהו בניחת ה-6 בספטמבר).

למרות זאת ולמרות הידבקות שהתלו (אלוף (מיל) להביע ב-27 בספטמבר על התרגיל המצוי הנדול (עדות גדליה בפני/גורן, עמ' 193), הוכננו הגיחות לשבוע ולאחר מכן במסגרת השגרתיות ואישורן אף נדחה עד לאחר ראש השנה, והוא ניתן ב-30 בספטמבר. נקבעה ביחה בחעלה לכיצוע ב-3 באוקטובר.

באותה ימים כבר הדיווח מתאפיינת בקו על חנוכה רכה מרובה לכיוון החעלה, על עליה ברורה במספר ביקורי הקצינים בקו, על עליה גוברת של כלי נשק ארטילריים וטנקים ועל פעילויות קרקעיות: הכשרת דריגות למים, מודיעות ארטילריות ופיצוצי מוקשים על קו המים, - כל זה לא היה צריך לקשור בהכרח עם התרגיל. (דו"חות מודיעין יומיים של אוגדה 252 לתיקוד דרום, 28 ספטמבר - 5 אוקטובר, הוגשו על-ידי סא"ל גדליה לאלוף/גורן.)

274. סא"ל גדליה לא פטה במלון לעתה את המידע שהצטבר כרשותו עם הערכת אמ"ן/מחקר שהמודבר בתרגיל, ולבצע הערכת מודיעין משלו, להוציא דיונים עם הקצינים העוזרים שלו, שאף סיכומם לא הופץ. הוא קיבל ללא ערעור וללא בדיקה את הערכת אמ"ן/מחקר, ולא הציג בפני מפקדיו את הידיעות שהיו ברשותו ממקורות האיסוף של הפיקוד, כלומר התאפיינות בקו, גם השגות של קצינים הכפופים לו לא הביאו אותו לעריכת הערכת מודיעין יסודית של המידע שכרשוחו. לעומת זאת

עמק, כאמור, מן המסמך 318 את ציון האפשרות שהפעילות המצרית קטורה בהכנות להלחמה באחת האפשרויות, אם כי היה גם כמידע שכרסות הפיקוד באותו יום בסיס להערכת כזאת. מסמך זה אף לא הופץ, ולכן לא יכול היה להשפיע על המעוררות דעות החולקות על ההערכת המקובלת "תרגיל מצרי".

העברת הודעה מודיעין שדה להערכת אמ"ן/מחקר, בלורית הערה שהפעילות בקו שגרתי, לא ניתנה יכולה להשתמע על שינוי בהערכת אמ"ן/מחקר. לא נעשו על-ידי קמ"ן פיקוד דרום נסיונות, ברמה לאלה שנעשו במידת מה בפיקוד צפון, לבקר את הערכת אמ"ן/מחקר ולתייב את אנשי המחקר להתמודד בהערכתם עם העובדות בשטח. מצד שני דאג הקמ"ן להוריד כלפי מטה, לאוגדה זלחסיבות, את הערכת המסכ"ל שהמדובר בתרגיל, ועל-ידי כך הקטין את חורסת שעה וחרום בקו זהמיצע השמעה מרדית על יחס הטפירות לזינוחים לא-שגרתיים מהמפורזים ומהצפיות בקו.

275. חוצאות גיחת הצילום שנערכה באזור התעלה ב-4 אוקטובר, וממצאיה שהחלו להודע בפיקוד דרום למן חצות בליל 4-5 אוקטובר, שינו, לדבריו, את הערכת סא"ל גדליה (עיוחו בפני אלוף/גורן, עמ' 180, 196).

אף על פי כן, גם ב-5 אוקטובר אחת"צ, בעת דיון המטה של פיקוד דרום, אין היה מניש הערכת מודיעין יסודית של דרכי הפעולה האפשריות לאויב (מוצג 282). זאת, כשדן טווח שלוש דרכי הפעולה האפשריות לאויב (ידי גרטיילרי, פעולות קומנדו ומחפפה באיקף מלא) היתה ברשותו חכנית של האויב לגבי הדרך השלישית (חכנית הצליחה המצרית, כפי שפורסמה והופצה על-ידי אמ"ן באפריל 1972 - מוצג מס' 1).

276. אכן, חטיטה הגורגה באמ"ן יתקנתה למחלקת המחקר באמ"ן/מסכ"ל עמדה מוגזפתלין בהערכת כלל המידע שזרס אליה ממקורות יוונים, עוזרה יחס כזה של הנצעה ו"קבלת הדין" גם מצד קמ"ן הפיקוד. בעמוד 2270 של פרוטוקול הועדה נשאל סא"ל גדליה:

"... בשבועיים האחרונים מה-25 בספטמבר בכל זאת היתה איזו דאגה, הרגשה לא ברורה... שמענו את זה ממפקדי גדודים, ממפקדי חטיבות, גם מאלוף הפיקוד... שהיתה פעילות קצת יותר מדי גיזלה ברכב וכל הדברים האלה, אתה היתה שותף לדאגה הזאת, אתה סקצין מודיעין, איך אתה הרגשת בכל זה? או אתה הלכת לפי הוראות של אמ"ן/מסכ"ל?"

ת. זה לא עניין של הוראות, לצערי אני פשוט הייתי שותף ז"א קבלתי את ההערכה שהיתה לגבי התרגיל, לגבי קיום התרגיל".

בלומר, מעול קסמים, כאשר הערכת אמ"ן משפיעה השפעה מכרעת על הערכותיו של קמ"ן הפיקוד, ועל כן הערכותיו שוב מחזקות את הדעה המקובלת על אמ"ן/מסכ"ל, אבל אטור היה שמגמה זו, שלא לערער על הוזה המקובלת על אמ"ן/מחקר, תעביר את קמ"ן הפיקוד על חובתו הראשונה לשייטת את המידע שלפניו שיפורט עצמאי, כשיט לב במיוחד לליצור ממודיעין השדה שעל אסופן והערכתו הוא היה מופקד. שום חובה כאלה המופלות עליו לא מנעה מסא"ל גדליה להפיץ דעה עצמאית משלו גם לאלוף הפיקוד ולאוגדה וגם כלפי מעלה, על אמ"ן/מסכ"ל. מחובתו היה לעשות כן, נוכח האופי והתוצאות של העובדות שקצין המערך ייכז עגורו ופעל מתענות התמורה העמיד אותו במעורר, ונוכח החומר החשוב מתצפיות שנעשו באזור התעלה, שהיה בו כדי לערער את דעה אמ"ן/מחקר שבמצרים מחקרים רע הרביל גדול, לכל העדות היה עליו להרים את קולו להתראה ביום 5 באוקטובר בבוקר, אחרי פענות הצלום האויר. אבל גם בשעה מאוחרת זו הוא הצדיף להיות "מתואם" עם אמ"ן/מחקר, וכן רוקן למעשה את המודיעין הקרבי בחזית הדרום מתפקידו המיוחד, להיות "צינניים" לצה"ל בקו החזית. כעמדתו זו התמיד גם אחרי שלדבריו השתנתה הערכתו והוא ראה את המצב כמדאיג, עד שקבלת המודיעין על ה- 7 מיום 2 ע"פ האס"ל בשבת לקראת הצהריים (ראה סעיף 87 לעיל) המריצה אותו להודיע לפיקוד ולאוגדה שהמצרים עלולים לפתוח בכל רגע באש ארטילוריה (עדותו בעמ' 80-2279).

277. אחרי פירסום הדו"ח החלקי הגיש אל הוצדה מכתב של סגן (מיל) נעם יבור, אשר נודע ביום 6 באוקטובר 1973 לפיקוד הדרום כקצין מערך. במכתב נאמר שבאתר הימים אחרי הפסקת האש ב-24 באוקטובר, כאשר סגן יבור היה בבאר-שבע, סלפן אליז סגן (ענת סרן) סימן טיה בנימין (להלן: סימן טוב) ובקש ממנו לשרוף את המסמך המקורי שבו נאמר על-ידי סימן טוב שמלחמה יום הפור היחה צפויה, והנמוק שנתן סימן טוב למקשתו לשרוף את המסמך היה שכל סגן אריה שפיצן (בם הוא קצין מערך בפיקוד) מפעיליה להצית שיעביר את המסמך לסא"ל דוד גדליה. הוא, יבור, יעץ לסימן טוב שלא לשרוף את המסמך, אך בסיוח סלפון נוספת הודיע לו הלה ששקל את הדבר וחזר על בקשתו להטמין את המסמך. להלן נאמר במכתב שבעבור זמן פגש הכותב את סגן שפיצן, וזה אמר לו כי לא היו דברים מעולם (בלומר, לא הפעילו עליו להצית להעביר את המסמך לסא"ל גדליה). "עובדה זו", כותב סגן יבור, "עודרה את ודהמתי וסקרנותי כאחד", ולהלן הוא נכתב: "לדברי סגן אריה שפיצן יש חשד

דצ'ני שבמסמך שרוף זה הוסף אז הוואלף עמוד אחד, שבו מדובר על הצפיה לפרוץ
מלחמת יום הכפורים, עמוד שכנראה לא היה במקורו כאשר נכתב והוגש לסא"ל
גדליה דוד".

לשם הבנת הכתוב במכתב זה יש להוסיף, כי המדובר בעמוד אחד
(העמוד הראשון) של אחד מאנשי המטמבלים שעל תוכנם הסתמכה הועדה, והיינו
מוצג 318, סימן טוב הגישו לסא"ל גדליה ביום 3 באוקטובר, ונ"ל אין זה
שנוי במחלוקת (אם כי במכתבו של סגן יבור נאמר הדבר הוא רק במרומו ;
"יש חשד דצ'ני שבמסמך שרוף זה" וכו'), שאכן, שרף סגן יבור את מקור
המסמך 316, וכפי הנראה גם את מקור המסמך 319, לפי בקשתו של סימן טוב,
מן העדויות של סגן יבור וסגן שפיצן יוצא שיבור שרף את המסמכים בנוכחותו
של שפיצן.

278. כאשר קיבלה הועדה את מכתבו הנ"ל של סגן יבור, החליטה לתקור
בטענותיו, וכיום 11 באפריל 1974 הטיל יו"ר הועדה, בחוקף סמכותו לפי
סעיף 13 לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט-1968, על אלוף משנה (מיל) יהושע נבר
לאסוף חומר עובדתי בענין שהועלה במכתבו של סגן יבור. הוסל עליו לגבות
עדויות מאת סגן יבור עצמו, ומאת שלשה אנשי מלואים נוספים שהוזכרו במכתבו ;
סגן שפיצן, רס"ן שלום ברין, סגן איתן קילצ'בסקי, ויון סגן סימן טוב בניסיון,
אל"ם נבו גבה את עדויותיהם של עדים אלה ושל עדים נוספים והגיש לנו
כיום 6 במאי 1974 את פרוסוקול העדויות שגבה. אחרי עיון בעדויות אלה החלטנו
להזמין את המשטרה ארצה הנ"ל (יבור, שפיצן, ברין, קליצ'בסקי, סימן טוב) להעיד
בפני הועדה. הם העידו לפנינו ביום 9 במאי 1974. כאותו יום החלטנו לשמוע
גם עדות חוזרת מפי סא"ל גדליה, והוא העיד ביום 12 במאי 1974. היתה זאת
עדות השלישית לפנינו.

מצאנו לנכון לערוך את החקירה הנוספת הנ"ל בהקופת-הביניים בין פרסום
הדו"ח החלקי מיום 1 באפריל ובין ההצמקה המלאה של הדו"ח החלקי הניתנת היום,
מפני שהטענה אשר הועלתה אחרי פרסום הדו"ח החלקי היתה טענה תמורה בדבר
אמיתות חלק של מסמך שעליו הסתמכו. לפיכך ראינו במקרה מיוחד זה לנכון
לגבות מיד את העדויות בנודון זה.

279. מבין העדויות שמענו במדשה זו נתנו דק סגן שפיצן, טא"ל גדליה וסרן סימן טוב עצמו ערות יגורה על השאלה היחידה שבמחלוקת : אם העמוד הראשון במקור של מוצג 318 הוחלף אחרי שסגן סימן טוב הגיש את מקורו לטא"ל גדליה ביום 3 באוקטובר 1973 וקליבלו חזרה, לא יאחר מביום 6 באוקטובר, כשהוא נושא מחיקות והערות מירי טא"ל גדליה, יתר העדים העידו בשאלה השנייה במחלוקת על מה שמעו לדבריהם מפי אחריט.

שפיצן העיד לפנינו שכיום שבה, 6 באוקטובר, הרפה לו סימן טוב את המסמך 318. זכמה ימים לאחר מכן, כאשר סימן טוב הועבר למקום אתר התקיר בידו את שני המסמכים (מוצגים 319 ו-318), בעדותו לפנינו (כעמ' 6102 של הפרוטוקול) הוא אומר על הדרך הראשון של מקור המוצג 318 (שלפי עדות שפיצן היה כתוב על זיר לבן): "... אני לא ראיתי דף לבן קודם לכן וראיתי אותו אח"כ". אך מיד הוא מוסיף ואומר: "אני לא אומר... שאני ירוע בזוהאות שלה היה שם דף לבן או דבריה כאלה; אני לא ראיתי דף לבן בשבת וראיתי אותו יותר מאוחר...". ובעמ' 6100:

"... שאל אחי אבשלום [רס"ן (מיל)] אבשלום לטם, אשר עזר לאל"מ נכו באיסוף החומר] - לא יכול להיות שהעמוד הלבן החקפל אחרת או היה מהודק באיזה סיכות והעמוד נפל במגירה או דבר כזה. אמרתי שאני לא יכול להתחייב על דבר כזה, אני יכול להתחייב על דבר אחר - שבשבת לא ראיתי וביום שהופקד בידו מן ראיתי עמוד לבן".

280. טא"ל גדליה אישר, כזכור, בעדותו השניה את אמיתות שני המסמכים ללא הסתייגות. בעדותו השלישית אמר שאז לא התעמק בשאלת אמיתותם של המסמכים, אך עתה, אחרי שניחנה לו הודמנות נוספת לעיין במוצג 318, נראה לו על-פי השרואת חוכנו של העמוד הראשון עם יתר המסמך, כי אי-אפשר היה לכתוב את הסיכות שבדף הראשון על בסיס האמוד בדפים האחרים. בעמוד 6214 הוא נשאל :

ש. "... מתוך הזכרון, אינני מדבר על מה שאתה מסיק מתוך התגלית, מתוך הזכרון - אתה זוכר או לא זוכר ?

תשובה: אינני יכול לקבוע חד-משמעית. לפי מיטב זכרוני כשיו, אחרי שראיתי, זה לא אותו דף".

כלומר, הדף שבהעתק הצילום אינו אותו דף אשר היה במסמך כאשר סימן טוב הגישו לגדליה ביום 3 באוקטובר.

סגן יכור העיר שראה את המסמך 318 לראשונה, כאשר סימן טוב הראה לו אותו בסוף נוקטובר 1973, אחרי הפסקת האש, ואז כבר היה בו הדף הלבן הראשון, שהיה בו בעת שדיפת המסמך, בנובמבר.

281. ההשד של סגן שפיצן נסגן יבדו - שאותו הם העלו לזכריהם לראשונה אחרי שדיפת המסמך - הוא שסימן טוב הורה ליבדו להשמיד את מקור המסמך (מוצג 318) כדי לשטש את החלפת הקמרו הראשון שבו, כלומר את זירפו (שפיצן זוכר שיחד עם המוצג 318 השמיד יכור בנוכחותו גם את מוצג 319, ואילו יכור אינו זוכר זאת).

לקומתם מען סרן סימן טוב בעדותו לפנינו בחוקף שהקמו הראשון במקור הצילום, מוצג 316, היה חלק מן המקור מתחילת הדברים, כאשר הגיש את המקור כיום 3 באוקטובר לסא"ל גדליה. תקרנו אותו בנוגע להודאתו לשרוף את מקור המסמך 318 אחרי שדאג לעשות תצלומים ממנו, והוא מעיד (בעמ' 6186):

ת. "... למה כל העסק הזה צץ אצלי? - וזו אולי הנקודה החלשה בכל הנושא הזה. הקנייתי לזה מעט מחשבה, יכול להיות שלו הייתי מקריש לזה קצת יותר, הייתי מגיע למסקנות אחרות. ידעתי שאם גדליה אכן יחפש את המסמכים, הוא יבנה לאריה שפיצן ובטחתי בנועם [יכור] שהוא ישמור על תצלומים מדויקתו של אריה שפיצן, וכשבגדליה היה בא לבקש את המסמכים האלה מאריה שפיצן - אריה שפיצן היה אומר לו שזה נשרף, ואז הוא לפ היה ממשיך להתחקות אחר עקבות התצלומים כדי לקחת לי גם את התצלומים, כי רציתי שישאר לי משהו בידיים.

(בעמ' 6187)

ש. מה היה לך להסמיר במסמכים האלה?

ת. רציתי להסתיר את הקו של גדליה, כי מה היה קורה? - אם הוא היה לוקח את המסמך, זה יכול היה להמליח אותו, יחד עם זאת להתחקות אחרי התצלומים ולהשמיד אותם. לא הקדשתי לזכור הזה מספיק מחשבה, מה אני יכול לעשות.

(בעמ' 6188)

ת. אם היה בא גדליה ומבקש את הצילומים הייתי מדוה לו, כי לא יכולתי להתנגד לו.

ש. ע"י זה שמשמידים זה לא נשמר יותר טוב.

ת. זאת הנקודה הנני כוונת בכל הסיפור הזה. אני אומר לכם בכנות: אני סוכן ללכה למכונה אמת, אני מוכן להתקר ג"י חוקרים וכל מה שאתם רוצים כדי להוכיח את צדקתי.

ס. את אתה היית אומר שהיה במסמכים משהו שלא רצית שגדליה יראה - אינני יודע אם זה לגיטימי או לא, אבל זה הגיוני שאננה משמיד אותם, את אתה רק דואג שהמסמכים יהיו לך, אז הדרך הפחות טובה היא להשמיד אותם.

ח. נכון, לא חשבתי על זה."

282. אכן, הסברים אלה אומרים דרשני, גי הם לוקים בחוסר עקביות, אבל נוכח התמונה העגומה של תבכים וסינות הדדיות בין קציני מחלקת המודיעין באיקרוז הדרום, שנתגלתה לנו מדברי העדים, אין אנו יכולים לומר כי גירסת סימן טוב, שגרת לשריפת המקור של המוצג 318, כדי שאוחז מקור לא יפול בידי גדליה - הנה גירסה מופרכת על פניה. יש לזכור עוד שסימן טוב הורה גם על שריפת מוצג 319, שאיש לא טען נגד אמיתותו בכל חלקיו, ולא היה, איפוא, כל טעם לשרוף גם אותו, על-פי הגירסה המבקשת להחשיד את סימן טוב.

283. לפי עדותם של יבור ושפיצן שרף יבור את המסמך 318 בנוכחותן של שפיצן. לא עלה ביוני שפיצן להסביר לנו בעדותו מתי עלה בלבו החשד שהעמוד הראשון הוחלף, בעמוד 6091 הוא נשאל:

"ש. ... אתה שמת לב כשאתה קראת את זה, תיכף אחריו שזה הופקד בידך, כשאתה קראת את זה - אינך זוכר מתי אבל קראת את זה, בין ההפקדה ובין ההשמדה - אתה זוכר שמלד דאית שיש עם דבר שלא היה בעמוד המקורי ?

ח. אני לא חושב שמלד ראיתי. אני חושב שאחר כך, אחרי שזה נשרף, נזכרתי שהנה היה שם דבר שלא היה בעמוד המקורי, ואז התחלתי לחבר את כל הפרטים וזה היה כבר מאוחר.

.....

ש. מתל התחלחל לתבר את זה ?

ח. זה היה אחרי השריפה, יום אחרי השריפה או באותו יום של השריפה. אחרי שעשינו אני חשבתי: מה עשינו למעשה? הנה אני נזכר: היה פה דף לבן, היכה מחיקה כחולה, היה דבר שלא זכרתי אותו קודם לכן.

ש. ולענין השריפה אתה לא זכרת שקראת דף לבן שהוא לדעתך שונה מאוד קודם.

ח. זה היה בי, כן, אבל אני לא קישרתי את זה...

שני הסוים "כבער את עדותם" על החשד בהחלפת הדף מנובמבר 1973

עד החלפת אפריל 1974, כאשר דברו על זה לראשונה בפני אחרים.

284. לא שובענו על-ידי עדויותיהם של סגן יבור וסגן שטיצן ושל סא"ל גדליה, עד כמה שמתחמק מהן חשד שהעמוד הראשון של מקור המוצג 318 נרחלף. אין אנו יכולים לסמוך על עדויות אלה בעדויות מהימנות בנושא זה, בעיקר מפני שבירוסתם המחשידה של העדים הואילוקה לראשונה בשעה כה מאוחרת. מכל מקום, אפילו נקבל עדויות אלה בלשונן, אי-אפשר לגסט עליהן ממצא בלשהו, כי אין בהן גירסה ברורה אלא חשדות בלבד המלווים ספקות והסתריגויות של העדים עצמם. אף אין סימן טוביקטיבי להחלפת העמוד הנדון בתוכנו של המסמך, כפי שהובא לנו, כי אין סתירה פנימית בין האמור בעמוד הראשון וביתר העמודים, אף לפי עדותו של שטיצן עצמו. אלת ובריו (עמ' 6084/5 של פרוטוקול הועדה):

"ש. ... לפי דעתך המקצועית, זה שהוא בסוף, באזירה שהיתה אז, בנגור לאחריים, אמר את 8 הסעיפים האלה, זה כאילו אמר שעלולה להיות מלחמה.

ה. זה כאילו הדליק את האור האדום. זה היה מספיק. זה מאר הרשום אותי בהתחלה - 8 הפרטים האלה. אני זוכר שכתבתי הפרטים כתב שחילקו תחמושת חירום. מה התאום בתרגיל מחלקים תחמושת חירום? אני חושב שגם אמרתי אז לסימן טוב 'כל הכבוד', או משתו כזה. זה בתחילת הרשום אותי. זאת נזכרת, המסמך לא היה ריק מתוכן.

ש. לדעתך, 8 הסעיפים אלה מספיקים כדי שהוא יבוא ויגיד: 'הנה אמרתי'.

ת. כן.

ט. אם כן, למה צריך היה להוסיף עוד ?

ה. אני לא עומד על התניעים של סימן טוב, וגם לא אמרתי שהוא הוסיף.

ט. נבין שהוא הוסיף, אם אתה אומר שלדעתך המקצועית זה מספיק, והוא גם אמר לך 'הנה אמרתי', לכאורה, בשביל מה היה צריך עוד להוסיף?

ת. לכאורה, לאדם מקצועי זה ברור, אבל למעשה חוספת שאומרת כחירוש, על סמך הדברים האלה אני מגיע למסקנה שהמצדים לעבור למבצע אמת - היא הרבה יותר ברורה, היא מחזקת. נאמר כן, הדם לא מקצועי שיקרא את זה אולי לא יגיע למסקנה שאמנם [ש] כה הוחרעה מלחמה.

(ההדושות שלנו).

285. ברור עתה מדוע העיד סא"ל גדליה עוד ב-10 במרס 1974 כי "היה קצין

אחר שהציג אפשרות אחרת, והיא של הכנות למלחמה, אך דחינו את הנחתו"

(ראה לעיל).

286. נוסף על האמור לעיל, ברצוננו להרגיש שאם כי הקדשנו זמן ניכר להקירת הנושא של אותו עמוד ראשון, כדי להגיע בכל האפשר לבירור העובדות בערשה זו, הרי הפרשה כולה נוגעת רק בשולי הקירנתו ותוצאותיה אינן מעלות ואינן מורידות לגבי ממצאינו בדו"ח החלקי שלנו בענינו של סא"ל גדליה: ממצאים אלה הושחתו, במה שנוגע למוצג 318, מלכתחילה בעיקר על האמור בעמודים האחרים של מוצג זה, ובמיוחד בסופו, וכן על מוצג 319, שבאמיתותם איש לא הסיל ספק, וממצאים אלה עומדים בעינם אף בלעדיל האמור בעמוד הראשון של מוצג 318.

287. את מסקנותינו ביחס לסא"ל גדליה, וההמלצה שבאה בעקבותיהן בסוף סעיף 27 של הדו"ח החלקי, אנו מבססים על כלל האמור בפרק זה.

חלק שביעי: ועדת החוץ והבטחון של הכנסת.

288. נושא דו"ח זה הוא המידע על מחלטי האויב וכרוזנותיו לפתוח מלחמה, וכן ההערכות וההחלטות של הגורמים הצבאיים והאזרחיים בקשר למידע זה. בין הגורמים האזרחיים יש לכלול, לכאורה, את ועדת החוץ והבטחון של הכנסת משתי בחינות: דהיינו, כגורם אזרחי אשר מידע היה יגול להגיע אליו, ואשר גם מצידו היחה לו הזכות לדרוש מידע ולהגיש הערכות. חפקידי הועדה כוללים לכל הדעות לדרוש אינפורמציות, להגיש בקורת או הערכה, להזהיר ולהגיב. כן גם נובע מהקנון הכנסת לפי סעיף 12(4), ושרת החוץ והבטחון היא ועדה קבועה לנושאים של מדיניות חוץ של המדינה, כגורמת המזוייניכ ובסתונה. לפי סעיף 13(ב) ושאינו נצדה קבועה לדרוש מאת השור הצרוע בדבר הסברה וידיעות בענין שנכנס לתחום חפקידיה, והשר חייב למסור את ההסברות והידיעות המבוקשות. זה אף חל לגבי ועדת חוץ ובטחון ביחר חוקי; בדברי מר צדוק, בשעתו יו"ר הועדה (עמ' 2474): "הממשלה אחראית על ענייני חוץ ובטחון בפני הכנסת, אבל באותם עניינים שאי אפשר לדרוך בהם במליאת הכנסת, הכנסת מפעילה את סמכות הפיקוח שלה על הממשלה באמצעות... ועדת החוץ והבטחון".

זה מסתמך על עדותו המקיפה של יו"ר ועדת החוץ והבטחון בתקופת הכנסת השביעית, חה"כ צדוק, אשר היה חבר בוועדה מאז 1964 (מלבד יוני 1965 - נובמבר 1966, תקופה שבהן כשר בממשלה). כן עיינו בפרוטוקולים של הדיונים בוועדה שהוגשו על ידי חה"כ צדוק ושמענו את עדותו של היו"ר לשעבר של הועדה, מר דוד הכהן.

289. הח"כ צדוק, סקר בפנינו את דרכי עבודתה של ועדת החוץ והבטחון. הועדה אינה אחת מהועדות הקבועות של הכנסת, אשר יחודה בכך, שלגבי חלק מהנושאים בהם היא דנה היא מהווה "כנסת יזמית", זאת מאחר ומרכיב נושאי הבטחון והחוץ הם סובייטים ולא ניתן לדרוש בהם בפומבי במליאת הכנסת (עמ' 2471). הועדה דנה בעניינים שבסמכותה לפי חוק, מבששת מסקנות לגבי עניינים ספציפיים שהכנסת מעבירה אליה לסדר היום ומקיימת דיונים בכל מגוון הבעיות של ענייני חוץ ובטחון (עמ' 2472). יחסית לוועדות אחרות אין לה סמכויות סטטוטוריות רבות, וגם פעילותה בחוסר התחיקה איננה מקיפה (עמ' 2476), ואילו הדיונים בנושאי חוץ ובטחון שהם מרובים באים לצרכי הפקוח הכללי על פעולות הזרוע המבצעת, והמוזר אצל יתר ועדות הכנסת בתחומיהן שלא מכח סמכות להכרעה.

פראשית הכנסת השביעית, קיים הסדר של הופעת הרמטכ"ל וראש אמ"ן אחת לחודש בפני הועדה לשטח מתן טקירות מודיעיניות ומתן תשובה לשאלות חברי הועדה. בעוד שהפובליקה עם אישים אלה הן בעיקר אינטרמדיאטיות, הרי שבעת הזמעות ראש הממשלה ושר הבטחון בפני הועדה, שהן אחת לחודש בקרוב, מתקיימים גם דיונים דו-כיוונים (עמ' 2471). שר החוץ מופיע בפני הועדה אף לעתים תכופות יותר. במושב הכנסת השביעית עד למלחמת יום הכפורים, היו לוועדה 37 ישיבות עם ראש הממשלה, 38 עם שר הבטחון ו-50 ישיבות עם שר החוץ (עמ' 2476).

תפקיד מיוחד ממלאה הועדה בזיון על תקציב הבטחון: הדיון מתקיים בפורום מיוחד של ועדת החוץ והבטחון וועדת הכספים. המליאה של שתי הועדות ממלאה את הפונקציה שחכנסת ממלאה במליאתה לגבי התקציב של שאר המשרדים, וועדת משנה מצומצמת, המורכבת מחברי שתי הועדות, ממלאה את הפונקציה שבדרך כלל ממלאה ועדת הכספים. יו"ר הועדה המשותפת וועדת המשנה הוא יו"ר ועדת הכספים (עמ' 2475).

290. מבחינת אחריות הממשלה והפיקוח עליה בענייני חוץ ובטחון היא אחראית בפני הכנסת הולה, אולם באותם עניינים שלא ניתן לדרוש בהם במליאה, הכנסת מפעילה את סמכות הפיקוח שלה באמצעות הועדה. הועדה מיוצגת על ידי ועדות שגדלן מעל מספר חבריה מסוייט. לגבי הצעות לסדר היום, במידה והכנסת מחליטה להעבירן לוועדת החוץ והבטחון, הועדה מסכמת את הדיון במסקנות, שאותן היא מביאה על שולחן הכנסת, בלבד אם יש שיעים גשחוניים לא לעשות כן.

נושאים בהם דנה הוועדה, בהם רבים, שאינם נושאים שהכנסת העבירה בדרך כלל הצעה לסדר היום, גם אמכשיר של מסקנות מגובשות שמזכרות על שולחן הכנסת, אינו עומד לרשות הוועדה, והמסקנות יכולות להיות רק בלתי פורמליות פנימיות. "כלומר, הוועדה אומרת לממשלה שנראה לה כך וכך", או אם העניין מגיע לקונפליקט בין הרשות המבצעת לרשות המחוקקת, אז המען הבא הוא הכנסת עצמה שנה ניתן להציע אי-אמון בממשלה. היו מקרים כאלה, לא מקרים שהתקבלה הצעת אי-אמון, אבל ודאי היו מקרים שהאופוזיציה, על יסוד מידע ודיון בוועדה, הציעה למליאת הכנסת, מבלי שתהיה חפזית לדבר כמו בוועדה, הצעת אי-אמון (עמ' 2497).

המקרה שלא ניתן להניח את כל המסקנות על שולחן הכנסת, הוועדה לעתים מובטח שני חוגי המלצות: המלצות שניתן להניח על שולחן הכנסת והמלצות פנימיות, אשר לשהיהן אותו מעמד (דוגמת המסקנות בענין קורל-סי סוצו 183, מסמך י"ג).

במקרים מסויימים מדבאים נושאים לוועדה לפני שהממשלה החליטה בהם, ובמקרים אחרים לאחר החלטת הממשלה. במידה והנושא מובא לפני ההחלטה, חברי הוועדה מביעים את דעתם, וקרה לא פעם, לדברי ח"כ צרוק (עמ' 2484), שהיה קונסנסוס רחב בוועדה, מעבר למחיצות הטועתיות, שלא תמך ברעיון שהובא על ידי הממשלה. אולם לפי המגמה הקונסטטוציונלית הספוכות בידי הממשלה להחליט באם יצווה להתחשב בדעת הוועדה. חברי הוועדה הביעו לא פעם את דעתם, ארצות שעניינים יבראו לפני הוועדה לפני החלטת הממשלה, להוציא מקרים דחופים, וזאת מבלי לגרוע מסמכות הממשלה להחליט ולהכריע (עמ' 2484).

במסגרת הדיון בתקציב, אשר בו נדונים נושאים מאותלים רבים, חל שינוי בשנה האחרונה (1973). סומח בין יו"ר ועדת החוץ והבטחון ויו"ר ועדת הכספים שבמקום לרוך בכל תקציב הכסחון מני שנה, יידרנו מספר נושאים נבחרים שבהם יתקיים דיון ממייק יותר (בפעט האחרונה נבחרו הנושאים: הצטיינות, כח אדם וחכניה בינוי, עמ' 2475).

291. מעורבותו של חטיב צדוק עולה השוני בסיכול ועדת החוץ והבטחון, בנושא הכוננות במאי 1973, לעומת ספטמבר-אוקטובר 1973. בארוזש מאז היו מספר ליברות בנושא אפשרות הפתיחה במלחמה. מהפרוטוקולים שהוגשו לוועדה ^{הוצג} (183'א') ניתן לעמוד על הדעות המרכזיות שהושמעו בוועדה: ב-18.5.73 (מסמך ז') הופיע ראש אמ"ן בטני הועדה ונתן הערכת מצב. לדעתו, סאדאת רוצה עקרונית במלחמה, אולם הסבירות שיפחת בה היא נמוכה, מאחר שהוא יודע שהוא ימשל בה (עמ' 4). ההתעקשות היחידה לרשותה של ישראל היא שסאדאת יודע שהיא לא תקבל את הכללים שלו למלחמה מוגבלת (עמ' 5).

במידה ולא נהיה התרדורת, רואה ראש אמ"ן, בתחום הסבירות הנמוכה שלוש אפשרויות: א. צליחה כוללת של התעלה והאתזות המצרים בצדה המזרחי; ב. מלחמת התשה; ג. פעולה מצומצמת יותר ממלחמת התשה, כשהסבירות הגבוהה היא לאפשרות ג' והנמוכה לא' (עמ' 7). בתשובה לאחת השאלות אמר ראש אמ"ן: "אינני חושב שיכולה להיות הפתעה לצליחת התעלה... יכולה להיות הפתעה" בענין פתיחה באש (עמ' 31).

באותה ישיבה השיג הרמטכ"ל על הערכת ראש אמ"ן. לדעתו קביעה הסבירות למלחמה היא תהליך מותנה כתנאיט שונים שיקבעו את מידת הסבירות לפתיחה במלחמה. הוא הסכים אמנם שהסבירות באותו רגע נראתה נמוכה, אולם היא יכולה לעלות. השגה נוספת של הרמטכ"ל היתה על סדר העדיפויות בין שלוש האפשרויות שמונה ראש אמ"ן, כאשר לדעתו הסבירות הגבוהה היא דווקא לאפשרות שמצרים תפתח במלחמה כוללת יחד עם סוריה (עמ' 8-9). בהמשך פרש הרמטכ"ל את מטרות המלחמה של המצרים ושל ישראל ואת תכניות ההגנה והגברת הכוננות של צה"ל. חברי הועדה שאלו שאלות בנושא, וברובם, כפי שטיענו זאת חטיב צדוק בערותו: "נטו לחשוב שהסבירות איננה נמוכה, או אמרו שגם אם הסבירות נמוכה, במצב שלנו, גם סבירות נמוכה מחייבת כוננות מחמדת" (עמ' 2486).

ב-22.5.73 (מסמך ח') הופיע שר הכפתון בטני הועדה, בנושא הסבירות של פתיחת מלחמה העיד על עצמו שהוא מחמיר יותר מראש אמ"ן (עמ' 17), והסביר את הסיבות לדעה זו. הוא אף העריך שיש לקחת בהשבון שבששת החודשים הבאים תהיה אפשרות של פתיחה באמצעות-סוריה. הוא הצביע על כך שמטרת המצרים היא להגיע

להישגים מדיניים ופרט מה עלולה לכלול פתיחה באש (עמ' 18). לדעתו "הם
והשכיח שהם ישיבו משאו והם מוכנים לשלם עבור זעת" (עמ' 26). בנוסף לכך ענה
על שאלות בנושאים אחרים כמו: הנפט במזרח התיכון במסגרת השיקולים הבטחוניים,
שאלת סיכויי המחבלים לקבל נשק גרעיני ולהפעילו, אפשרות החערבות סורית בלבנון.

292. אולם אחרי הישיבות באמי, העיד הה"כ צדוק (עמ' 2487), לא עמד הנושא
של הפתיחה במלחמה "בנושא מרכזי כמעט בלעדי של ישיבה או שתי ישיבות. אלא
בכל טעם שקיבלנו מראש אמ"ן הערכה מודיעינית, הוא היה מספר לנו מה ומצב אצל
האויב ואין הוא מעריך אותו. אבל זה תמיד היה במסגרת של סקירה שוטפת על
נושאים שונים, כולל נושאים אקטואליים כמו למשל חטיפה של מטוס או יירוט
מטוס, או מבצע מטוסי שבוצע על-ידי צה"ל. באמי קיימנו דיון שבו הערכה
הזאת עמדה במרכז העניינים".

הישיבה האחרונה לפני מלחמת יום הכפורים של זעזת החוץ והבטחון עם
ראש אמ"ן התקיימה ב-14 בספטמבר, ובה לדברי הה"כ צדוק (עמ' 2485) לא היה דבר
שאביע על איזו סכנה אימפוננטית של מלחמה. בישיבה זו סקר ראש אמ"ן שני
נושאים מרכזיים: הנורא הספורי ו-העידת המדינות הכלתי מזדהות, זענה גם
על שאלות בנושאים כמו סיכויי החזית המזרחית, הדילמה של חוסיין (183א'
פרוטוקול מס' 1').

לאחר ישיבה זו זעד מלחמת יום הכפורים, מנה הה"כ צדוק בעדותו
(עמ' 2487/8) את הישיבות שהתקיימו, כולקמן: 17 בספטמבר - סקירה מפי השגריר,
מר דיניץ, ב-21 בספטמבר - ישיבה עם הרמטכ"ל בה התקיים דיון והועדה שמעה על
הפלה 13 המטוסי הסוריים; בהמשך הישיבה הופיעה ראש הממשלה בענין העליה
מברית-אמוצות, ב-26 בספטמבר - ישיבה עם האלוף גזית בענין פעולות בפיתחת
רפייע, ב-30 בספטמבר - ישיבה עם סגן ראש הממשלה, בה השתתף גם מר פטיש,
השגריר בוינה, ובה נדונה פעולה המחבלים בוינה, וב-4 באוקטובר - ישיבה עם
ראש הממשלה בה דיווחה על פגישה עם מר קרייסקי.

שבפני

293. בתאור זה יוצא / הועדה, שהיא גורם שמידע על המצב הבטחוני מובא לפניו,
לא הובא כל מידע בענין זה.

294. מעדותו של חה"כ צדוק יוצא שהועדה שמעה לעתים קרובות לחטות את ראש אמ"ן (בתקופת הכנסת הטביעית 31 חלם: מכתבו של חה"כ צדוק לוועדתנו מ-13.1.74, מוצג 183'א), ולהערכת המצב היוז היה כולו מפיו או מפי ראש הממשלה; שר הבטחון והרמטכ"ל שעליהם ידוע שהגורם המרכזי להערכה מודיעינית עבורם הוא ראש אמ"ן, "מקור המידע של הערכה לועדה זאת היה כמעט באופן אקסקלוסיבי ראש אמ"ן" (עמ' 2479). אמנם גם ההערכות הנוגעות, כפי שהיו בחודש מאי, של גורמים אלה השתקפו בוועדה, אולם ידועה התשמעה שהיתה לעובדה שהערכת ראש אמ"ן לגבי תקופה זו הוכיחה את עצמה כנכונה.

כלים לשם הערכת עצמית של משמעות המודיעין אין, ולא היו, לוועדה. חה"כ צדוק הביע את דעתו (עמ' 2492) "שנקודה החורפה היא העדר מנגנון בלתי תלוי, שמצד אחד תזויה לו בישה לכל החומר המודיעיני, ומצד שני יהיה חייב נאמנות במילוי תפקידו לוועדה בלבד, למוסד הפרלמנטרי בלבד". חברי הכנסת שואלים שאלות כל אחד לפי מיטב יכולתו. אולם יכולת זו מוגבלת, משום שלרשות חברי הכנסת לא עומים כלים מקצועיים שבאמצעותם הם יכולים לעשות קונטרולטציה של הערכת אמ"ן עם הערכת אחרת שתהיה טבוססת גם היא על בישה ישירה למידע ועל בדיקה בעין מקצועית (עמ' 2495). במידה ולרשות המבצעת יהיה יותר ממקור מודיעיני אחד, וההערכות השונות תובאנה לפני ועדה החוץ והבטחון, ניתן יהיה לשקול, אם הועדה תוכל להסתפק בכך, או שעדיין תזדקק למכשיר עצמאי (עמ' 2489-90).

295. אנחנו מצדנו לא רואים מקום לנקוט בעמדה, אם אמנם יש מקום וצורך שלועדה החוץ והבטחון של הכנסת יהיו תלים משלה מהסוג האמור. מכל מקום דעתנו היא, שועדה פרלמנטרית אינה צריכה לדרוש, או לקבל, חומר מודיעיני רגיש במיוחד. בזמן הופעתו אמנם נשאל חה"כ צדוק אם הועדה מקבלת חומר כזה, ואם אין מקוה לכך שלפחות ועדה מצומצמת מבין חבריה תראה וחפזין חומר כזה. ושוכתו היתה, שלא קיים סידור כזה, וככלי העזרה המקצועית, שלועדה צריכה הועדה להכניח לעצמה, גם אין לקבלת החומר ערך.

לדעתנו אף לא יהיה זה בהתאם לתפישה פונקציונלית נכונה, שועדה פרלמנטרית תיקח על עצמה תפקיד מקצועי טכני זה של בדיקה מפורטת מראש של מודיעין, על פי חומר בלתי. גם מכחינה הדרגה הפיוחית של סודיות חומר מסוג זה אין מקומו בידי ועדה פרלמנטרית, אף סודית.

ממילא אין חברי הועדה, ואינם חייבים להיות, ככלי מקצוע, אף אם יש
 בניהם, ולא דווקא במקרה, מפעם לפעם, כדמחילת הקצועיים בקניינים מדיניים
 וצבאיים ואף בהערכת מודיעין.

296, לעומת זה יהלו חברי הועדה להתרשם גם מצידו שהידיעות המגיעות אליהם
 *
 ובכלל זה פוטנציאל בעתונות בין במילוי חפקידים, ובין כאיש צבור או כאזרחים.
 בהקופה שקדמה ל-6 באוקטובר לא הועלתה, לפי ערות יו"ר הועדה, דרישה מקרב
 וחריה לכנס את הועדה, כדי לקבל ידיעות על המצב ולוון בהן.

* בין הכוללות בידיעות היו: למחרת הפלת המסוקים הסוריים הופיעו בעתונות
 (14 בספטמבר 1973) ידיעות שהצביעו על שיתוף פעולה בין סוריה למצרים, כותרת
 כ"מעלב" באותו יום אסרה: "בבירות מנבאים לפעולה נקט סוריה, דמשק תבקש
 תמצית פעולה בסואץ", ובסוף הידיעות נמסר כי "הדיווח בעתונות קהיר מדגיש את
 חתום ושיתוף הפעולה בין מפקדות הצבא הסורי והצבא המצרי יחמול נמהלן קרבות
 האויר".

למחרת חופשת ראש השנה, ב-30 בספטמבר, נסרה העתונות את אזרחי של דיין
 לסוריה במהלך ביקורו ברמת הגולן ערב התב (26 בספטמבר) ולכך נוסף ("דבר"):
 "מעבר לגבול הסורי ישנם פאוח טנקים, מאוח קני ארטילריה בסדוח אופרטיוני
 ומעור טילים נגד מטוסים המתקרבים בצפיפותו למערך הטילים המצרי בתעלת סואץ".

ב-1 באוקטובר כתב "מעריב", תחת הכותרת "מתיהות בגבול הגולן וסוריה,
 אמצעי לחימה חדשים - בדמשק" בין השאר: "בישובים האזרחיים קיימת בוכנות,
 לאחרינה נמסר כי הצבא הסורי תגבר את כוחותיו המוצבים לאורך קו הפסקת האש,
 במיוחד ע"י חוספת יחידות שריון וארטילריה... החגבור הסורי התל כבר לפני
 ימים אחדים, ונמסר כי יחידות לאורך הגבול הירדני הועברו לגזרת הגבול עם
 ישראל. הסורים גם השלימו בהחרונה בניית מערך טילי נ.מ. מסורה לקו הפסקת
 האש בגולן".

ב-2 באוקטובר כתב "דבר", ש"צה"ל מקיים עירנות לגבי הנעשה באזור קו
 הפסקת האש עם סוריה, לאחר שהסורים תגברו באחרונה את כוחותיהם ברמת הגולן".
 עתונו הערב של אותה יום כבר הודיעו על כוכנות שהוכרזה גם במצרים: "ממשלה
 מצרים תכניזה על מצב כוכנות מלאה באזורים הצפוני והמרכזי של חזית תעלת סואץ,
 עדיין נמשכת במירה מסוימת המתיהות בגולן" ("ידיעות אחרונות").

ב-4 באוקטובר כתב "הארץ", ש"ליבוי אדוירת הכוכנות נמשך אחרון,
 שהפעם נמסר כי הצבא הסורי נמצא בתאוס בח עם הצבא הירדני למקרה של
 התקפה ישראלית".

בן יצא שאחרי ישיבה ב-4 באוקטובר, בה דונה לה על פגישת ראש הממשלה עם ד"ר קרייסקי, היתה הישיבה הבאה של הועדה ישיבה דחופה שנקראה אחרי פרוץ המלחמה, במוצאי יום הכפורים. בישיבה זו מסרו ראש הממשלה והאלוף (מיל) יריב זורה על השלשלות העניינים בשבוע שלפני המלחמה, המגעים עם הגורמים המדיניים תורים והפעולות הצבאיות שהיו באותו יום.

בדיון שהתקיים בוועדה הועלו נושאים בכל התחומים הרלבנטיים, אולם לפי עיון ח"כ צדוק, "בישיבה זו היה קונסנסוס, שאם מי יש הרבה שאלות שמן תראוי לשאול אותן לבני המקומה שקדמה ליום הכפורים, אנחנו נדחה את הדיון בשאלות אלה עד לאחר המלחמה ונתרכז באותו היום, וכימים שלאחר מכן, על המלחמה ועל הפעולה המדינית המהלכות למלחמה. נשאלו כמה שאלות והיו כאלה שאמרו: יש לי שאלות, אינני שואל אותן היום, והקונסנסוס היה: לזה אנחנו היום לא נבנטיים" (עמ' 2488-2489).

297. בדונה השאלה האם הועדה היתה, והיתה צריכה להינתן, ערה לעובדה שכרשות המבצעת עצמה הפכה ההערכה המודיעינית לעניין מונוליטי והתרכזת, למעשה, כולה בידיו / ^{ראש} אמ"ן (עמ' 5-2501). שכן לדעתנו עצם ההדפעה הזאת היא נושא מחאים לעירובותה, ואף לביקורתה, של ועדה פרלמנטרית.

מכל שאלה מהחקירות שלנו, התעורר הנושא בוועדה לאחרונה בקשר להתפטרותו של מר איסר הראל מחפקליון כיועץ ראש הממשלה לענייני מודיעין ביוני 1966, באותה שעה כבר היה קיים דו"ח ועדת יריב-שרף, אשר נידון בזמנו בוועדת החוץ והבטחון (ב-11.9.63 וב-7.10.63, מסמכים ט"ז וי"ז במוצג 183א').

הועדה העלתה את שאלת התפטרות מר הראל כיועץ מדיני ב-5 ביולי 1966, וב-12.7.66 התייחס ראש הממשלה ושר הבטחון, מר אשכול, לנושא (מסמכים י"ח וי"ט במוצג 183א'). הוא המליץ לוועדה ובקש ממנה ל" לשאול אותו בעניין זה, והועדה אמנם לא לחצה עליו למסור לה פרטים (עמ' 17 במסמך י"ט). הועדה לא צעדה את הצעד הנורסף, ולא העלתה לדיון את העובדה שמשרת היועץ לא אוישה עוד. בעניין זה הניע ח"כ צדוק בפנינו את דעתו שאין לנו סיבה לחלוק עליה, כי "אם ועדת חוץ ובטחון ידעה על קיומו של הדיון והשכרון (יריב-שרף) וידעה שמינויו של איסר הראל הוא ביצוע המסקנות, והתפטרותו של איסר הראל זו נסיגה מביצוע

המסקנות האלה - זו היתה חובתה לשאול את הממשלה ; מה קרה פה? הייתכן?
מדוע? אולי היה שיקול או היה נסיון שכתוצאה ממנו הממשלה הגיעה למסקנה
שהמלצת האלה אינן טובות. אבל הנושא ודאי היה נושא ראוי לדיון (עמ' 2504).

מר ציוק אינו זוכר שהשאלה - שכל הערכת המצב המודיעינית במדינה
נתונה בידי ראש אמ"ן - עלתה בוועדה בתקופה שהוא חבר בה (עמ' 2504).

חלק שמיני : סוגיות משפטיות

(1) פירוט זינים.

298. בסעיף 17 של הדו"ח החלקי אמרנו כי

"מן הראיות שלפנינו נובחחו לדעת שחברות הגדרות
ברורות להלוקח הסמכויות, החובות והאחריות בעניני
כסתון בין שלש הרשויות העוסקות בענינים אלה, והיינו
הממשלה וראש הממשלה, שר הבטחון, וראש המטה הכללי
העומד בראש צה"ל, ולקביעת יחסי הגומלין בין ההנהגה
המודינית והפיקוד העליון של צה"ל..."

ולהלן, שם:

"דבר אחד ברור על כל פנים מבחינה חוקתית: לא נקבע
מעולם ששר הבטחון הוא מעין 'רמטכ"ל-על' החייב להגות
את צה"ל בתחום אחריותו של זה בשטח האופרטיבי, או שהוא
באזינה מפקד עליון של צה"ל מנת הינתו שר הבטחון. חוסר
ההגדרה של הסמכויות, השורר במצב הקיים בתחום הבטחון,
תחום שאין למעלה ממנו להיווצרות, מכביד על אפקטיביות
הפעולות, גורע משיקור האחריות ונף גורם לאי-בהירות
ומכוכה בקרב הצבור."

ולמעלה מן העניין, בסעיף 16, עמדנו על סמכותה 'השיורית' (הרזיוראריה)
של הממשלה, לפי סעיף 29 של חוק יסוד: הממשלה, שמכחה מוטל ניהול עניני
הבטחון של המדינה על הממשלה, במידה שדין אחר אינו מסיל עשיית פעולה בשטח
הבטחון על רשות אחרת, כגון סמכויות שר הבטחון באותם חוקים שלבצועם הוא
הוטמך במפורש.

הוראת יסוד זו שבסעיף 29 מבטיחה את המרות של הרשות האזרחית על
המערכת הצבאית של צה"ל.

299. כונן עתה אחדים מן הדינים המקנים לרשות אחרת סמכות לעשיית פעולות
בנושא הבטחון:

(א) אחת הפקודות הראשונות שפורסמו בעתון הרשמי של מדינת ישראל היתה
"פקודת צבא-הגנה לישראל, מס' 4 לשנת תש"ח-1948" (עתון רשמי תש"ח, חרספת א',
עמ' 9). בהקדמה אליה נאמר כי היא ניתנה לפי סעיף 18 לפקודת סדרי השלטון
והמשפט, תש"ח-1948. אותו סעיף 18 קבע כי "הממשלה הזמנית רשאית להקים
כוחות סדורים, ביבשה, ביס ובאוויר, אשר יהיו מורשים לעשות את כל הפעולות
הדרושות והחוקיות לשם הגנת המדינה".

(לפקודה זו דבק פגם מלידה, כי היא ניתנה על-ידי הממשלה הזמנית, ולא
על-ידי הרשות המחוקקת דאז, דהיינו מועצת המדינה הזמנית. את הפגם הזה
תיקנה מועצת המדינה הזמנית בסעיף 4 של פקודת סדרי השלטון והמשפט (הוראות
בוטרות) מס' 13 לשנת תש"ח-1948 (שט, בעמ' 21), אשר לפיו "מהאשרת בזה למפרע
פקודה צבא-הגנה לישראל, תש"ח-1948, כאילו היתה פקודה של מועצת המדינה
הזמנית".

הפקודה נוסחה במונחים כלליים וטהורים. היא הורתה על הקמת צבא-הגנה
לישראל (סעיף 1); על גיוס חובה במצב חרוט (סעיף 2); על חובת שבועת אמונים
של המשרתים בצה"ל (סעיף 3); על איסור הקמתו או קיומו של כוח מזויין מתוך
צה"ל (סעיף 4); על הקניית תוקף לצוים וכו' שמלפני פקודה זו (סעיף 5)
ועל מתן תוקף לפעולות הנעשות בהתאם להוראות הפקודה (סעיף 6); שר הבטחון
ממונה על ביצוע הפקודה (סעיף 7). פקודה זו כלה אינה דנה בנושא הפעילות
האופרטיבית של צה"ל, ולפיכך אף סעיף 7 ממנה, אין בו כדי להסמין את שר הבטחון
להנחות את צה"ל בנושא זה. הנושא של גיוס חובה, הנזכר בסעיף 2, הוסדר לאחר
מכן באותן ספציפי ומפורט בחוק שירות בטחון תש"ס-1949 (נוסח משולב משנת תש"ס-
1959). ראה להלן, במסקנה (ג).

(ב) חוק השיפור הצבאי, תש"ו-1955, מגדיר בסעיף 1 את המונח "פקודות
צבא", המופיע בסעיף (ד) של אותו חוק, כך: "הוראות הפיקוד העליון שהרמטכ"ל
הוסמך על-ידי שר הבטחון להוציאן, פקודות אמטה הכללית, פקודות מפקדת חיל האוויר
ופקודות מפקדת חיל הים".

המחוקק הניח כאן שאת הוראות הפיקוד העליון מוציא הרמטכ"ל על פי סמכות שהוענקה לו על-ידי שר הבטחון, ושיחד הפקודות הנזכרות באותו סעיף (פקודות המטה הכללי, פקודות חיל האוויר, פקודות חיל הים) אינן טעונות הסמכה על ידי שר הבטחון. אך מקור סמכותו של שר הבטחון עצמו במה שנוגע למתן פקודות הפיקוד העליון - מוטל גם הוא בטפק. הוראת הביצוע שכסעיף 7 הנ"ל של פקודת צבא-הגנה לישראל נוחנת יסוד רעוע מדי להענקת סמכות כזאת לשר הבטחון. אף אין זה ברור מכה איזו סמכות שבדין מוציא הרמטכ"ל את פקודות המטה הכללי. ישנה יעה שפקודות פטכ"ל ניתנות מכה ארגונו הפנימי של צה"ל (ראה רובינשטיין, המשפט הקונסטיטוציוני בישראל, עמ' 96, הערה 33).

(ג) סעיף 26 של חוק שירות בטחון, חסי"ט-1959 [נוסח משולב] מטמיר את שר הבטחון, אם הוא פשוט שבטחון המדינה מחייב זאת, לקרוא בצו לכל יוצא-צבא הנמנה עם כוחות המילואים, להתיצב לשירות סדיר או לשירות מילואים ולשרת כל זמן שהצו יעמוד בתוקפו. צו כזה טעון אישור חוק 14 יום על ידי ועדת החוץ והבטחון של הכנסת.

סמכות זו אינה ניתנת להעברה (ראה סעיף 43(3) של החוק).

300. כללי של דבר, דברי הקיקה אלה, אינם נוחנים חשובה, ועל כל פנים אינם נוחנים חשובה חד-משמעית, אה על פי הדין הישראלי מוקנית סמכות להנחות את צה"ל בנוגע לפעולותיו כשטח האופרטיבי או אף בנוגע לטרור כוחותיו והיערכותם במישורין לאחד השרים, מחוץ לסמכות השיורית והכללית המוקנית לממשלה לפי סעיף 29 של חוק יסוד: הממשלה. כפי שצינו הסעיף 16 של הדו"ח החלקי הראשון שלנו, גם סמכות זו לפי סעיף 29 ניתנת לאצילה מן הממשלה לאחד השרים, לפי סעיף 31(א) של חוק היסוד. כן יכולה הממשלה להפעיל סמכות זו באמצעות ועדת שרים, לפי סעיף 27 של חוק היסוד. לא מצאנו בחומר שלפנינו שער כה השתמשה הממשלה בסמכותה הפורמלית לפי סעיף 31(א), כדי להקנות מסמכיות בנחות הבטחון לשר מטריה. מצדנו אין אנו באים לקבוע בזה את הקניית סמכות כזאת לשר מטרי הממשלה דרושה, ואם כן - באיזו דרך משפטית יש לעשות זאת.

(2) סמכות לגייס מילואים.

301. אמנם בוחן סעיף 26 הנ"ל של חוק שירות כשתון את הסמכות הפורמלית לגיוס המילואים בידי שר הבטחון, אך סמכות פורמלית לחוד והפעלת הסמכות מבחינת האחריות הפוליטית לחוד. בישיבתם ביום 5 באוקטובר דנו השניים שהיו נוכחים שם, על פי הנחה, הנראית סבירה, שמבחינת האחריות הפוליטית אין שר הבטחון יכול לגייס את מערך המילואים על דעת עצמו. הם התיימרו להסמין לכך את שר הבטחון וראש הממשלה במשותף. דאח דברי השר גלילי (שם, בעמ' 6 של התרוסקול, במוצג 57):

"נראה לי שמאחר שהזדמנו כאן מספר שרים, אנחנו צריכים לוטר לעצמנו, לראש הממשלה ולשר הבטחון, שהם יכולים לראות את עצמם מוסמכים גם להורות על שלבי-גיוס, אם יראו לנכון, עוד כשרם התכנסה ישיבת הממשלה."

באותה ישיבה שרטט שר הבטחון קוים למעין "קונסטיטוציה" או תקנון לקבלת החלטות דחופות בנוגע לגיוס מילואים ופעולות התקפה יזומות:

"לפני ישיבת הממשלה ביום ראשון נסתפק כאישור ראש הממשלה בכל דבר, אם לקרוא מילואים או לפתוח בהפצצת-נגד. איני מתאר לי שאפשר יהיה לכנס ישיבת ממשלה באותו קצב. אני יוצא בכל אופן מההנחה, שזה יהיה בסדר וחוקי וכך הלאה, אם לא יקרה שום דבר עד יום ראשון, המחשבה היתה ביום ראשון להביא זאת בפני הממשלה, גם את המחשבות הכלליות שלנו ולא תכניות אופרטיביות מפורטות מה נעשה אם אמנם יקרה כך, בעיקר לגבי רמת הנוולן: מגמות של הפצצות או גיוס מילואים ועל כך נקבל מהממשלה אישור מראש וכמובן במגע שוטף עם ראש הממשלה - היא תדע על כל שלב ואם היא חמצא לנכון, היא תכנס את הממשלה בלי שזה יענג את הפעולה.

כרגע אנו בפצב כזה: זה הנוהג במשך כל הזמן ולא ניתן נוהג אחר, אם יקרה כרגע משהו ברמת הגולן, שאלוף הפיקוד צריך יהיה לעשות שם במקום משהו ולא יוכל או לא יספיק להתקשר עם הרמטכ"ל, הוא יעשה זאת בעצמו מיד, אם יוכל להתקשר ולקבל אישור - יקבל אישור. אם הרמטכ"ל יחשוב שעליו לעשות משהו מיד ואין לו זמן להתקשר אתי - הוא יעשה זאת. נניח שלא ימצא אותי, אלא את ראש הממשלה, יתקשר ישירות אתה.

אם אחשוב... קצת יותר לתת אישור מידי לעשות משהו - ואחר כך לקבל אישור ראש הממשלה, אעשה כך. אם ניתן לקבל קודם אישור, נקבל קודם אישור..."

הדברים דאריים להשמע, ויכול להיות שהם יכולים לשמש מצע לחקנון כחוב. אבל נראה לנו שאין להתאיר שאלות חיוניות כאלה לאלתורים ואף לא לנוהג שאינו תמיד ברור, אלא יש להגדירם מראש.

ניתן בירושלים, היום, כ' בחשוון תשל"ד (10.7.1974)

יצחק נבנצל
יצחק נבנצל, חבר

משה לנדוי
משה לנדוי, חבר

שמעון אגרנט
שמעון אגרנט, יו"ר

חיים לסקוב
חיים לסקוב, חבר

יגאל ידין
יגאל ידין, חבר

מודיעין שדה, ניצולו והערכתו ערב מלחמת יום הכיפורים

חונת דעת (אגף) של חבר הועדה, רב אלוף (מיל) חיים לסקוב

1. במונח "מודיעין שדה" מחיילים אנו למודיעין המתקבל ממגע עם האויב, הנאסף בשדה מתוך ניצול מגע חזפית (לרבות חזפית וצלום מהאוויר) חשופ, ראש עם האויב, יתרונו הגדול של מודיעין זה הוא האוטנטיות שלו והיותו **Real Time Intelligence** כמו המידע הנאסף על-ידי סוכנויות איסוף מודיעיניות אחרות, זקוק גם המידע הנאסף על-ידי גורמי המודיעין בשדה לריכוז, לימוד, עיבוד, מחקר, הערכה והפצה - כלומר, לטכניקות עבודת המודיעין ומאטבהוצאות של מודיעין כדי שיהיה שימושי ומועיל לצרכיו, שהן בעיקר היחידות שבשטח, וכדי שיוכל לתרום לחזזנת הפסיפס הכללי של הידיעות על האויב, המצטברות ממקורות שונים (האזנה, סוכנים, קריאה מקורות גלויים, צילום אוויר וכו').

מכיון שבמודיעין שדה מדובר ב- **Real Time Intelligence**, חשוב לציין שהזזנת "תפרזה" כולל גם את הגעת המודיעין לאלה הזקוקים לו בזמן סביר, שיאפשר נקזטת פעולות מצידם.

מאמץ האיסוף של מודיעין השדה מכוון להשגת מידע, לסרות נסיונות הסתרה והטעיה של האויב, על כל הקורה במרחב הגובל בתחומי הריכוזות שלנו. מאמץ זה אינו פשוט על רקע הדינמיות המאפיינת את המתרחש בשטח, כאשר האויב מתאמץ להסתיר מפנינו את המתרחש ואילו אנו מתאמצים להדור בעד המסך של מאמצי ההסתרה וההטעיה שלו ולעמוד על הדברים כהזזיתם.

בכל מאמץ מודיעיני קיימים שני תהליכים מרכזיים של איסוף החומר ושל עיבודו, כאשר המדובר הוא בחומר מודיעין שדה, שני התהליכים תיכיים להיות כמעט בו-זמניים כדי שניתן יהיה לנצל את המידע המתקבל להשגת יתרונות במגע עם האויב. זהו אחד ההיבטים העיקריים של היות מודיעין השדה **Real Time Intelligence**, והוא מאפיין אחר בשונה מהמודיעין האופרטיבי ואיסטרטגי.

2. בשונה מרוב גורמי האיסוף באמ"ן, נעשית עבודת האיסוף של מודיעין שדה ברוב המקרים על-ידי אנשים מכל הזרועות והחילות של הצבא, שאינם מקצועיים בתחום המודיעין, ושלא קבלו הכשרה יסודית מיוחדת לעיסוק זה. מדובר במפקדי רחילי יחידות השרה של צה"ל, אנשי הי"ר ותרמ"ש, טנקיסטים, תותחנים, טייסים, מלחים, פלסים, אנשי קשר, קציני קישור לאו"ם ועוד, סדירים ומילואים, שהעסוקתם המבצעית השוטפת כוללת גם את ביצוע התצפיות ודיווח המידע לגורם המודיעיני בעוצמה המופקדת על הגזרה.

מכאן ואילך עובר המידע הנאסף בשדה דרך מערכת הדיווח על פעולות האויב אל גורמי המודיעין בעוצבות ברמות השונות (גדוד - חטיבה - אוגדה - פיקוד), המכונים בשם הכולל "מערך המודיעין הקרבי", עד להגעתו למסכ"ל/אמ"ן.

האחריות למערכת זו במסגרת מסכ"ל/אמ"ן היא של ענף מודיעין קרבי הנכלל במסגרת מחלקת אוה"ד - ארגון והדרכה. הענף הוא מסגרת ארגונית והצטיידותית, ואינו מהווה מסגרת מקצועית - מנחה. אין הוא עוסק בעיבוד, שיקול, מיון, הערכה והפצה של החומר המגיע ממקורות מודיעין שדה, אלא חומר זה מגיע למחלקת מחקר. הצד התורתי, וטכניקות עבודת המטה של מערכת המודיעין הקרבי מטופלים על-ידי כסיס ההדרכה של חיל המודיעין, בה"ד 15. בו מועברים הקורסים לרמות השונות של קציני ומש"קי המודיעין.

3. התרשמו, שמעמדה של מערכת זאת, הטיפול בתומר שנאסף על ידה, והמשקל שיוחס לו במסגרת הערכות המודיעין והערכות המפקדים הבכירים היו נמוכים, הן באופן מוחלט, והן באופן יחסי לגורמי איסוף אחרים.

4. הועדה דנה בכמה אספקטים של התרשמות זאת בפרקים העוסקים באמ"ן ובקמ"ן פיקוד דרום (חלק שני, וחלק ששי, פרק ג').

פרק זה מבטא חוות דעת (ולפי של חבר הועדה, רב אלוף (מיל) חיים לסקוב, בשאלת עבודת המטה הקשורה במודיעין שדה בין אמ"ן לדרגים השונים של המודיעין הקרבי, ובין קציני המודיעין למפקדים שאליהם היו כפומים. עבודתו זו הייתה צריכה להעשות כדי להעמיד זה מול זה את המידע שהיה

ו"הסימנים המעידים" על פעילות וכוננות האויב. עימות כזה יכול היה לחדר את האינטואיציה והסקול של אנשי המודיעין והמפקדים מול הדעה שהיתה מקובלת, כאילו בחזית המצרית מתנהל תרגיל, ולכן "הסימנים המעידים" הם בעצם הריגים רחוקים לאו.

5. בזמן שיגרה היו פרוסות בקו החפלה 42 תצפיות (עדות סא"ל גדליה, עמ' 2252), בתעוזים וביניהם, ערנות התצפיות הוגברה כבר החל מה-13 בספטמבר, וב-1 באוקטובר הוציא הפקוד הוראות ערנות וכוננות המורות יותר מהרגיל. נושאים מיוחדים היו התצפיות בהוראת קבע צריכות לדוות מיידית. אלה כללו בין השאר: הנפעת טילי קרקע אויר, הורדת התצפיות של האויב, הפסקת עבודות, הסתלקות אזרחים מהשטח, איתור סירות וציוד צליחה, תנועת כלי שיט, תדירות לשטחנו, ותזוזות החל מסדר גודל מסויים של אנשים ורכב בצד המצרי. מאוחר יותר נוספו סימנים נוספים: "כדקנו את עצמנו בענין הסימנים המעידים ואז הוספנו את הענין של העלמות מתנות ואהלים... הוספנו אז את אבוקות מורגן... באוגוסט הוספנו לענין של הורדת תצפיות גם את אפשרות התגבור שלהן... באוגוסט הוספנו גלוי הקטנה קרקע-קרקע ופעילות ליד העמדות של הקטנה כאלה" (עדות גדליה, עמ' 2253-2261).

בין ה-3 וה-5 באוקטובר תוגבר מערך התצפיות ב-3 תצפיות עומק נוספות, והפיקוד הוריד כנוסף לכך 5 חוליות של צופים מסתלקת המודיעין הפיקודית לתצפיות קדימות (שם, עמ' 2262).

6. חשיבותו של מודיעין השדה כמקור לידיעות על הנעשה באיזורים הסמוכים לתחנות גברה ערב המלחמה בגלל ההגבלות באפשרויות הצילום מן האויר של שטחים אלה שנוצרו כתוצאה ממערכי טילים הנ"מ של האויב. המיגבלות היו הן בתדירות גיחות הצילום (עדות תא"ל הר לב, עמ' 1299), והן באיכות הצילומים כתוצאה מכך שהם היו צילומי אויר אלכסוניים

ולא אנכיים, וחיה קשה יותר לפענח אותם (עדות סא"ל הגי מן, עמ' 1384-1385).

7. הרמטכ"ל אומר בעדותו, ש"מה ששליך למודיעין קרבי, לא הדליק אצלי שום נרדחת" (עמ' 3905). ובמקום אחר: "בשבילי השבוע הזה כפיקוד דרום, בין ה-1 ל-6 באוקטובר, נחשב לשבוע הכי נורמלי. אני לא מבחין בשום דבר יוצא דופן" (עמ' 5773).

ראש אמ"ן בעדותו (עמ' 1036) אומר, כי "מהדורות על החצפיות שאני קבלתי לא היה שום דבר בלתי שגרתי לחקופה של חרגיל... החצפיות דברו על דברים שגרתיים".

דעור הוא אומר (עמ' 5403): "הדיווחים שאני קבלתי מפקוד דרום היו, שהמצב הוא מצב רגוע... כך שמהשטח לא היו דברים שיכלו לשנות את גישתי לנושא".

8. עדויות מפקדי המעוזים בסואץ והמוצבים בגולן מצביעות על

פעילות האויב שאותה זיהו כחצפיותיהם:

א. סג"ם רפי אלדן, מפקד מעוז מפאח, שנחשב למעוז בעל חצפיות מדבחה יחסית לשאר המעוזים, בעיקר משום שכיסה מרחב גדול יותר לעומק תשוחת המצרי, העיד במניאלוף (מיל) גורן (עמ' 105-108):

"בתחילת השבוע שלפני יום הכפורים זיהינו מהמעוז שלנו

כלי רכב אמפליביים. אני זיהיתי אותם. זה היה גשר מתקפל.

היו כ-3-4 כאלה. נכנסו למחפורות בסווח של כ-3 ק"מ מהתעלה.

דיווחתי על כך לגדוד, ומשם למודיעין האוגדה... החליטו

בספקנות לדיווח שלי... כן הבחנו בתומ"חים שהיו בקו תראשון...

ראינו מצבורים של דלק בלתי רגילים... ביום חמישי בבקר (ה-4.10)

זיהינו עמדות סוללות טילים ס.א. 2- שאישר אותם, וזה בסווח של 7 ק"מ

מהמעוז, בוקרו של יום שבת ראינו סוללות ס.א. 6- ניידות, סוללה

שלמה עם 6 משגרים הוצבה כ-3 ק"מ מולנו."

ב. רס"ן מאיר ויזל, מפקד מעוז פורקן שמול איממעליה, העיד בפני

אלוף (מיל) גורן (עמ' 163-165):

"ביום רביעי... בסביבות הצהרים, אוטו עם טיל ס.א. 3 נכנס לכיוון איסמעליה ונעלם לי. דיווחתי על כך. הטיל היה גלוי. זיהיתיו בגרור עם המשקפת הגדולה, למחרת, יום חמישי בבקר, גיליתי מצולמת יותר קרובה עם טיל, מכוסה בברזנט. דיווחתי מיד... ביום ששי בבקר הרגשנו שהי"ר רב מסתובב בשטח כמשנה סרץ. הי"ן אצלם ביקודי קצינים. חלק הפך את הדרגות וחלק לא. היו ביניהם תת אלופים, הראו לו את אזור הצליחה, דיווחתי על כך... ביום שבת הכחנו בכמה מצולמות עם ציור גישור, פרקו אותו על ידנו, הגיעו לאזור הקדמי חיילים וגררו לאזור הצליחה רכבות קטנות ועליהן ארגזים. זה היה ב-10 בבקר. הגיעו חיילים בלבוש בצבע חום. הוכילו ארגזים רבים של חפשות."

ג. טגן צבי ציקמן, מפקד מעוז כנען שלחוף האגם המר, העיד בפני

אלוף (מיל) גורן (עמ' 211-212):

"מיום רביעי בבקר התחלנו לראות פעילות מוגברת של חצב המצרי. הוצד החבשא בכך שבמוצב מולי החתילו להזרים כוחות. אני ספרתי כ-200 חיילים במקום כ-60 שהיו באורח רגיל. דיווחתי על כך לחמ"ל במחלה... מיום רביעי התחלנו לזהות את חמכ"ם שקודם לא היה, ויווחנו על כך מיד. זיהינו גם את המכש"ים שבג' ניפה, שהם יותר פעילים. דיווחנו על כך. ביום רביעי בצהרים הורידו חיילים לכל מחוץ בתעלה, החצפיתן שלי דיווח על כך לחמ"ל במחלה, והסמל שמה ענה לו שזו פסה מורגנה ותו לא... ביום חמישי ראינו חנועה רכב מינחלה וג' לפים. ביום חמישי כלילה ראינו שיירות של רכב מביעות לתעלה. זיהיתי אותם היטב. ראיתי שיירת ענמה שכללה לדעתי מאות כלי יצב, ביניהם סנקים על שרשראות, הכל ירד מלמעלה לכיוון הצומת. ביום חמישי כל הלילה עמדת הצפיה, דיווחתי על כך כל הזמן... ביום ששי בבקר הפעילות הייתה שגרתית, הדרגשה הייתה כאילו הכל נעלם, אח"כ ראינו משאיות שגררו בלילים ארוכים. כל זה דווח, הייתה חנועה טובה, הוחתים אף הם נדאו בשטח."

ד. סרן יעקב טריליסטר, מפקד המעוז מילגו בקנטרה, העיד בפני

אלוף (מיל) גורן (עמ' 186):

"מה-28/9 או 1/10 התחלנו לראות פעילות מוגברת בלילה: כלי רכב סגור, אורות של שיירות, קודם בודדים והגיעו ביום ששי למאות. היה זה דגם שלת שגרתי. כלי הרכב נעו בשיירות. ביום לא ראינו חנועה זאת. ראינו פעילויות אחרות: החולות שבמרחק היו יותר גדול; מערכת קנטרה, נתמלאו מירי יום ביומן בכלי רכב רבים ומשוריינים. סנקים ראינו בגרור ביום ששי... ראינו חפירה של עמדות נ"מ דארטילוריה, התחפרויות חיילים, עמדות, וזאת במשך כל השבוע. משאיות נשארו בשטח, דרך אף הוא הגיע."

ה. סו"ס אבי וייס, עוזר קצין מדרך באוגדה 252, שהיה בחצפית במעוז

מפצח למן ה-3 באוקטובר ועד לנפילתו בשבי עם אנשי המעוז ב-8 באוקטובר,

העיד בפני אלי"מ (מיל) נבו (עדות 15):

"עליתי לתצפית בגלל 3 שראו בכובד והסנקים עם

תכיות הדלק, וכן זירות של קמ"ץ חס' 275 על 2 באיזור

אל בלח. ... ביום חמישי, 4 באוקטובר, ראיתי תנועה ערה של

משאיות. לפנה"צ ברקו הזרירות למיט אט אין מוקשים בצרדים.

סילקו מוקשים. ... ליל 4 - 5 באוקטובר, תנועה רצינית של

כלי רכב, לפחות 150 כלי רכב עם אורות על ציר קהיר-סואץ.

יום ו' בבוקר: 13 משאיות עם חלקי גישור 3.5 ק"ס מהתצפית.

כן באו לשט משאיות נוספות. באותו איזור סירות נגררות רצו

לדיפונגים, על הדיווחים שלי ישנט בפיקוד. ... בקו הראשון

לא נראו סימנים גרופים. ... ביום ו' היה אירוש של סוללת טילים

ל-9 מבמ"ים חדשים זטילים. הסוללה הזו לא היחה מאויישה ב-73.

הסודת להעלה: 6 - 7 ק"ס. באותו היום נראו תומת"ים בקו הראשון.

החלנו לראות זאת באוגוסט-ספטמבר. לפני אוגוסט ראו מעט מאד

תומת"ים 152 לפיצוח ביצורים, טנקים מאחורי הומפות

נראו ביום חמישי וששי. ליל ששי-שבת, 5-6 באוקטובר, תנועות

כלי רכב על ציר קהיר-סואץ, מעל 100 עם אורות.

שבת - 6 באוקטובר: תוספת ציוד צליחה באיזור הדיפונגים.

פונטונים משולשים, בעוד שביום ו' היו החלקים המרובעים.

ראינו חבורות הצלה בזבע כחוס בערמות באיזור הדיפונגים. גם

חיילים לקחו חבורות הצלה. ... ההגדרות נראו עוד ביום ו'.

... בשבת ... 10-11 הופיעו 3 כלים 6 ותפסו עמדות

בתוך מחפורות בסודת 3 ק"ס מהתעלה. ...

בשבת בבקר זיהיתי בעמדות לטילי קרקע-קרקע רשתות הסודאה

ותנועת חיילים באיזור בסודת 400 - 500 מ' מהתעלה. אמרנו

... כי הכנסת טילים לעמדות אלו יכולה להתבצע ב-1/2 שעה

לפני פתיחה כאש, זה היה בסביבות 9 - 10. אזור הדיפונגים היה

מלא בצידוד צליחה בשעות הנ"ל. ... ביום חמישי נראו כמה מים

אמפיבייה 50-B.T.R. באזור הדיפנונים. לפני אוקטובר לא היו בגזרה זו, ולא כל-כך קרוב לתעלה.

ו. סגן שלמה ארדינסט, מפקד מעוז המזח, שלפלוגתו השתייכו גם האנשים שאיישו את מעוז מפצה, העיר בפני הוועדה (עמ' 4888 - 4890): "לא ראינו הרבה, כי מולנו היה שטח בנוי, פורט תאופיק. אבל דרך מוצב המפצה אפשר היה לראות למרחק גדול. ומסת ראו תכונה גדולה, וראו כוחות מצרזים גדולים שלא היו שם דרך קבע. מה שכך יכולנו לראות דרך המזח - זה היה לכיוון סואץ, בעיקר בלילה, הנורע גדולה מאד של כלי רכב לכיוון התעלה. ... מול המפצה ראינו הרבה מאד אנשים, הרבה מאד כלי רכב. הן טנקים, הן טילים. חצפיהנים ראו גם ציוד צליחה.

ט. איזה סוג טילים, אם אתה זוכר?

ח. היה 2-S.A. אני חושב, וממש, כמה ימים לפני המלחמה ראו גם טילי ק"ק. ... הם ראו את הטילים בסדללות שלא היו לפני-כן, ממש בשבוע-שבועיים האחרונים.

ט. מה שאני כן ראיתי, זה שהם פותחים ירידות בסדללה לפנים, בצד שלהם. ... אני ראיתי את זה במשך שבוע לפני המלחמה. הייתה גם עבודה מוגברת מאד של טרקטורים ודחפורים להגבתם הרמפות בצד שלהם.

י. מר בנימין פיינשטיין, שהיה חצפיתן במעוז ליסוף, העיד בפני הוועדה (עמ' 5611-5614):

"התכונה החבטאה בעיקר בלילה, בתנועה רבה מאד של כלי רכב, שדווחה למיתלה. ... ולאחר שהביאו לנו את המשקפת, התכונה החבטאה ... בעיקר בהבאת תחמושת. ... היו הרבה מאד תדריכים. ... היו כנשרת של, או התקדמות לעבר הקו של תותחי נ"ס, וגם על זה דיווחנו. ... אנחנו ראינו בין 6 - 10 קנים מול המוצב,

אבל במרחקים רחוקים יותר, ראינו כניסתה של כמיונת יותר גדולות, וגם תוחתל נ.ט. חדשים הביאו. אבל בעיקר הכל התרחש בקו אזורי יותר. ... ובכלל היתה תכונה, ביום חמישי וגם ביום ששי, של ביקורי קצינים. ... היו ביקורי קצינים רבים מאד, כמה עשרות קצינים במשך היום בקרו סמם במוצבים הקדמיים. ... אפשר היה להבחין שהיו שם קצינים די גבוהים. ... בין הקצינים שהיו הבחור בכמה קציני קומנדו."

ח. סרן מוטי אשכנזי, מפקד מעוז בודפשט העיר בפני הוועדה (עמ' 5680):

"האפלה (בפורט סעיד) היתה כבר ביום חמישי. ... ששראות של סנקים שמענו או ביום חמישי או אפילו ביום רביעי בלילה. כשטח נראו שינויים. ... היתה כניסה של כמות עצומה של רכב. ... אינני זוכר אם זה היה ביום חמישי בלילה או ששי בלילה."

ט. סא"ל אמיר ראובני, מ"ו 68, שהיה מפקד הגדוד אשר אנשיו אישו את מעוזי הגזרה הצפונית של החעלה, העיד בפני הוועדה (עמ' 1494 - 1495):

"ש. תוכל לסדרג את הפעילויות האלו שאתה אומר שהיו:
ת. הפעילויות הן: כניסה של הרבה כלי רכב למקום מסויים. רעש של סנקים ושל זחלילים, סמם מאחורי הסוללה. בעיקר בלילות. הרבה מאד סיורי קצינים עם מפות ותוך הסברה בידיים. וכמוכן, בניה מואצת של העמדות שלהם בצד השני."

י. אל"מ פנחס נוי, מח"ס 275, העיד (מוצג 155, ועדותו, עמ' 1805-1807):

"4. החל מתחילת חודש ספטמבר 73 גראתה פעילות רבה של האויב בחלפת יחידות בקו. כמו-כן נראו יחידות הנדסיות רבות, אמצעי צמ"ה ומטאיות בכמות רבה אשר עובדים לאורך כל הקו. ...

הפעילות התבטאה בשטח בדבריה הבאים:

- א. הרטת רמפות חדשות ... או הגבהת רמפות ישנות.
  - ב. השלמת סוללות עפר בין הרמפות והסמרת המראה הערפי.
  - ג. שיפור משטחי צליחה ופריצת דרך ממשטחי הצליחה לירידות למים.
  - ד. פיצוץ דופן התעלה והכנת ירידות מתונות למים.
  - ז. איוש באנשים וכלי נשק בעמדות ריקות אשר היו ניתנות לחצפית מהמקורזים.
  - ח. הכנסת אמצעי צליחה לקו הקדמי, אמצעים שהיה ידוע על קיומם אולם לא נראו עד לאחרונה בקו התעלה.
  - ט. תנועה גרולה של מכוניות מהעורף לקו הקדמי בשעות הלילה.
  - י. תנועת כלי רכב כולל גייסות וכלי נשק במשך שעות היום לאורך כל הקו הניתן לחצפית.
5. בקו העמדות הראשון שליד קו המים המשיכו חיילי האויב את חיי השגרה מבלי להראות סימני עצבנות או כוונות מיוחדים.

י"א. חא"ל סקל, מב"ד 52, שישב בגזרה הדרומית, העיד בפני הוועדה (עמ' 2908):

"סימנים ראשוניים התחילו להופיע אחרי ראש השנה. לאורך קו המים היו חצפיות במעוזים. התחיל להיות מורגש שהמצרים מבכירים את הקו בצורה מהותית. נוספו כלים ארטילריים, נוספו הרבה טנקים ככל הבזרות. הופיע ציוד גישור וצליחה. הופיעו גם הרבה מאד חיילי חי"ר וקומנדו טנוספו. היו הרבה מאד ביקורי קצינים. לקראת ערב כיפור הקו התמלא עד אפס מקום. החצפיות ראו כל זאת. גם החצפיות של המעוזים וגם החצפיות ארוכות הטווח".

י"ב. גם מפקדים בצפון העידו ברוח דומה. מפקד חטמ"ד 820, אל"ם צבי בר העיד בפני הוועדה (עמ' 1768):

"בשטח התרחשו דבריהם, שלפי דעתי, בהחלט יכלו לתת אינדיקציה

שמהו עומד לקרות.

ש. ז"א מודיעין קרבי?

ת. ז"א יכול להודיע מבחינת תצפיות, א. היחה תנועה של שילוח.

ב. תנועה של סנקיות. פה ושם פריסה רשתות.

י"ג. מג"ד 13, טא"ל זאב אורז, שישב בגזרה הצפונית של הרמה העיד
(עמ' 1433):

"מהמוצבים למעשה קבלנו כל הזמן את הדיווח של תנועות, תנועות
מוגברות גם ביום וגם בלילה."

9. ידיעות על פריצת שקי החול בירידות למים מהצר המצרי של
התעלה החלו להגיע מהתצפיות כבר שלושה וחצי שבועות לפני המלחמה (עדות
סרן אלקלעי, ע' קמ"ז חס' 401 ועדות רס"ן יאיר ורדי, קמ"ן חס' 14 בפני
נבו). רס"ן ורדי אמר שהופעה זו היחה יוצאת דופן גם בהיקפה. קמ"ן 14
העיד גם, שבגזרה הדרומית היו המפורות מכוסות בדשתות הסוואה, דבר שלא
היה קודם לכן, והשטח התמלא בחיילים, רכב ורק"מ. כן דאו בגזרה
אפנה בקו הקדמי לא הורגש תגבור משמעותי במוצבים, אך השטח בסווח 3 - 5
ק"מ מהתעלה התמלא, וכך העיד, ש"רק לפני התצפיות והתרשמות מהשטח אפשר
היה לחוש שיש משהו יוצא דופן".

10. כל אלה הן פעילויות שקשה לכנותן שיגרתיות. בערויותיהם ניסו
אנשי אמ"ן ופיקוד דרום להסביר מדוע לא הביאו דיווחים על פעילויות
כאלה לשינוי הערכוחיהם, ותלו זאת בשלושה נימוקים עיקריים:

א. גם בעבר היו פעילויות דומות של המצרים, מבלד שהדבר
הגיע לבלל מלחמה, ולכן לא נשאו פעילויות אלה באוקטובר 1973
אופי של חרעה. (עדות ראש אמ"ן, עמ' 303 ו-313).

ב. פעילויות אלה התפרשו אצלם במסגרת החרגיל שלדעתם ערכו המצריים. (עדות ראש אמ"ן, עמ' 324), עדות סא"ל גדליה בפני אלוף (מיל) גורן, עמ' 195 ובפני הוועדה, עמ' 2271; עדות סא"ל בנדמן בפני נבו, עדות מס' 11; ועדות הא"ל יצחקי בפני אלוף (מיל) גורן עמ' 36).

ג. המצריים בצער בצורה מוצלחת מערכת של פעולות הונאה שכיסו על סיכון האמיתי של פעולותיהם. (עדות ראש אמ"ן, עמ' 322, עדות סא"ל גדליה בפני אלוף (מיל) גורן, עמ' 197-198, ובפני הוועדה, עמ' 2272, ועדות אלוף גורן, עמ' 1911).

11. שלושת הטיעונים אינם עומדים לדעתנו במבחן הבקורת, ולו רק בתחומך על המידע שהושג ממקורות מודיעין שדה.

12. אנשי המודיעין הקרבי באוגדה 252 ויחידותיה מצביעים על הבדלים ניכרים בין הפעילות המצרית בתקופת "כחול לבן" (אפריל-מאי 1973) לבין הפעילות של ימי ערב המלחמה. דס"ן יעקב ממני, קצין המערך באוגדה 252, העיד בפני אל"מ (מיל) נבו:

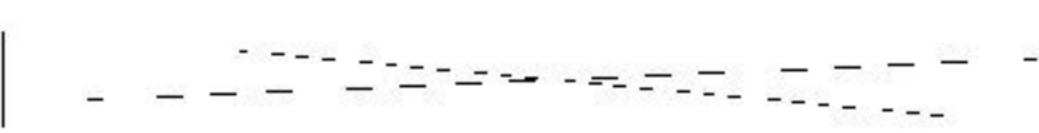
"בפני המקרים קבלנו ידיעות על אפשרות פתיחה באש ע"י המצריים, אולם הפעילות בקו בתקופת כחול לבן הייתה שיגרתית, ללא כל אירוע מיוחד המצביע על אפשרות פתיחה באש או הכנות לצליחה... ב-2 באוקטובר בברק החלו סימנים, כולל הכנות לצליחה... לפי סיכום שערכנו עכשיו (עובדה שירענו גם קודם) מסתבר, כי פעילות האויב בקו בתחילת אוקטובר 73 הייתה בקנ"מ נרחב יותר מאשר בתקופת "כחול לבן". הפעילות עצמה כללה שימוש כצירד ואמצעים שלא נראו בעבר כגזרת התעלה; או במידה ונראו (צירד צליחה וטילים), היו אלו בקנ"מ קטן יותר". דס"ן ממני מעיד,

שמטטר ביקורי הקצינים לשבוע בתקופה שלכני המלחמה עלה כמעט כפליים על מספר ביקורי הקצינים שנערכו באפריל-מאי.

ט"ל יוסף תמיר, קמ"ן אוגדה 252 הצביע כעדוהו בפני אל"מ (סיל) גבו על שורה פעילויות מצריות ערב המלחמה שלא היו להן תקדימים; חכנסת ציוד צליחה לקו, פיננסי מוקשים מהירידות למים, קידום חסילים לקראת 3 - 4 באוקטובר, וחנועות מוגברות ללא תקדים של כלי רכב, (חוזר על כך בפני אל"מ (סיל) גבו (עדות מס' 8) גם סגן סימן טוב, קצין מערך מצרים בפיקוד דרום).

מעבדות המחקר שנעשתה ביוזמת הוועדה ע"י צוות בראשות אל"מ (סיל) גבו, ואשר באח לחשורת את דוחו"ת מודיעין שדה על הפעילות ופיענוח תצלומי אויר בחזית הדרוט בשחי החקופות, משתמעים הכדלים ניכרים בכמה סוגי פעילויות שבחן עלתה הפעילות המצרית בסוף ספטמבר ותחילת אוקטובר 1973 בשיעור ניכר על הפעילות המקבילה בחקופת "כחול לבן". (דו"ח הצורת, עמ' 89-94 והגטפחים לדו"ח המצויינים שם). הכדלים אלה מפוריכים את הטיעון כאילו כבר היו דברים מעולם ולו נעשה עיבוד כזה בזמנו, ולא בדיעבד, יחכך והיה משפיע על הערכה שונה, או הערכת קיומה של אפשרות נוספת, התקפית, ולא רק תרגילית, מבחינתם של המצרים.

13. כמה מן הפעילויות המצריות שגברו ערב המלחמה אינן סתייבות עם החערכה בדבר קיומו של תרגיל גדול:

- (1) סילוק המוקשים כירידות למים מן הצד המצרי.
- (2)
- (3) הגברת גיחות הצילום של האויב בשטחנו.
- (4) הגברת פעילות מדידה וצילון של האויב בקו החזית.
- (5) הופעת כמויות של הגדרות הצלה בקו הקדמי. (דו"ח צוות אל"מ (סיל) גבו עמ' 90-92).

התנהגותו של האויב המצרי כפי שנצפתה ע"י כוחותינו הצביעה, גם ללא אימוח ממקורות אחרים, על הכנות אמת לתקיפה, להכריל מתרגיל על נושא תקיפה, בעוד שכדי לעבוד מתרגיל למתקפה צריך עוד להסלים הכנות, הרי מטעם כמו שהיה, של הכנוא אמת למיתקפה, נותר לאויב דק להתליט על הביצוע ולקבוע את שעת ה-W. בזמנו הכין מודיעין פיקוד דרום (באפריל 1972) מסמך על הכוננות בצבא המצרי (תיק החקירה בענין סימן טוב) שכלל שורה ארוכה של סימנים המעידים על כוונת המצרים לתקוף. בחינת המצא"י התצפיות מול סימנים אלה חייבת הייתה להגביר את הספקות בדבר ממשותו של התרגיל ולחדד את שאלת סיבן של ההכנות המצריות, שלא גיחן היה לפושן במסגרת התרגיל, כמו תגבור הקו, עליית הסד"כ, הופעת ציוד הצליחה בקו הראשון, עיבוי מערך הנ"מ וסיורי המפקדים שבוצעו בהיקף ללא תקדיות.

בפועל קרה, שהערכה בדבר קיומו של חרגיל הביאה לדחיית כל הערכה שונה של הפעילות המצרית, וכחוצאה מכך כל דיווח החורג מן השגרה נענה בתשובה, שדובר מרחש במסגרת התרגיל (עדות אל"מ נוי בפני הוועדה, עמ' 1806, עדות סא"ל חמיר (מס' 9) בפני אל"מ (מיל) נבו).

14. כמה מן המפקדים בגזרת התעלה, במיוחד בחלק הצפוני שלה, העידו על כך שהוטעו בחוצאה מהמשך קיום השיגרה בקו הקדמי המצרי (עדות סא"ל ראובני, עמ' 1495, עדות סא"ל סקל, עמ' 2931-2933).

אמנם גם קצינים שחיו בתצפיות העידו על כך שהשגרה בקו הקדמי המצרי נמשכה עד שעת פתיחת המלחמה ממש (עדות סג"מ וייס בפני נבו, למשל), אך זאת לא הייתה התמונה היחידה שהצטיירה בקו, והיא באה על רקע שפע של דיווחים על פעילות מוגברת החל מעומק קטן במערך המצרי מערבה לתעלה. אופייני אולי, שסיערן זה נשמע יותר מאנשי הגזרה הצפונית בחעלה, שבה הייתה התצפית לעומק השטח המצרי מוגבלת בהשוואה לגזרות האחרות, והיא התרכזה בעיקר בנעשה בקו הקדמי. כל הפעילות המצרית

שהזכרה לעול נעשתה תחת הצפיה כוחותינו, ואינה מצביעה על מגמת
הרנאה.

15. מסיבה זו אין אנו מקבלים גם את טיעונו של אלוף גרונן בעדותו
(עמ' 1942);

י"ט. כלומר, אם לקחה את ההסבר שלך לדברים, הרי אתה כאלוף
פיקוד, לא היה לך סודיעין שדה שיכול היה להתריע את
הפיקוד נגד הפתעה איזושהי?

ת. אני אגיד את זה די חמור אני חושב. בהיערכות כוחות,
כאשר הצבא הסורי ערוך על העלה, אפשר לחשיג הפתעה טקטית,
אם אין התרעה, לא ממקורות של הסודיעין הסורי, הסודיעין
הטורי יכול מאד להיות לא יעיל.

פ. אני רוצה להבין. כאשר קראת את הדוחות האלה, אתה אמרת
לעצמך, אנו במצב שאין לי שום התרעה טקטית בפיקוד?
ה. זה נכון.

ש. האם הלכת לרמטכ"ל, לשר הבטחון... כדי להגיד: אני חשופ
כי יכולים להפחיע אותי?

ח. אני לא הלכתי לאמו, אך שאין הפתעה (צ"ל: התרעה) טקטית
בהיערכות כזו של כוחות, זה ברור."

16. מה היחסי הגישה לחומר שהושג ממקורות מודיעין שדה וההערכה
אליו? בדיעבד, אומר הרמטכ"ל ש"אני יודע היום אחרי מעשה על הרבה מאד
דברים של מודיעין קרבי שלא הגיעו אלי, הרבה מאד סימנים של מודיעין
קרבי שעבשנו אני מגלה אותם... כלומר, מודיעין קרבי, בהרבה מאד
מקרים לא הגיע אלי, הוא מסתגן בדרך, וחלק ממנו אני מקבל בהערכה שהוא
בסדר וזה הרגיל, ולכן הצפיה שלי לסימנים פוזיטיביים היא עדיין ציפיה"
(עמ' 5997).

גם ראש אמ"ן אומר על כך בדיקבו (עמ' 657-658) ש"אחרי המלחמה, מחקירה של אנשים שהיו בתצפיות, החברר לי שהיו דבריים חריגים בחצפיות עצמן, שלא קבלו את המשקל המתאימת כאשר הם הרפצו אלי לפני המלחמה.

"ש. כי לא נתן את המשקל הראוי?

ת. אי שם בדרך בין הקמ"ן הגרודי להסיבתו, לאוגדתו ולפיקודו. למה? הזמנתי אלי שלשום שני חיילים מהפודיעין שהיו כשבי המצרי. הם נפלו בשביל כאשר היו בחצפית. חקרתי אותם. החברר, שכאשר הם ראו הרבה דברים שנענייהם נראו כחריגים, אלי זה לא הגיע."

17. יחסם של אנשי חיל המודיעין לסוכני האיסוף הבלתי מקצועיים של התצפיות, החיילים הרגילים ששמשו כתצפיתנים, היה יחס של הערכה נמוכה ביותר. קמ"ן חס' 188, רס"ן סטה צוריק, מעיד בפני אל"מ (מיל) נבו (עמ' 6):

"ש. ההקפה הזאת, שלתצפיות אין ערך מבחינת גילוי הכוננות והתכנות של המתקפה של הסורים: זאת היתה גישה כללית? ת. תראה, זו לא היתה גישה. מתוך הנמיון, מתוך זה שהכרתי את החומר שאני יכול לקבל מתצפיות: זה חומר אנושי, חכרתי את המיגבלות שלהם. ... אם אתה לוקח אדם שהוא צופה במוצב מסויים, זה סה"כ יכול להיות אדם שהחפקיד שלו זה לצפות, והוא לא מבין שום דבר בדבריים האלה. אז הוא לא צופה כל היום."

אנסי ענף 1 (ענף שטח) במטכ"ל, רס"ן אדלר ורס"ן הימלבלאו, העידו בפני אל"מ (מיל) נבו (עדות מס' 1), שחומר התצפיות נחשב לפחות מהימן. סרן דאווכן שמעיה העיד בפני אל"מ (מיל) נבו (עדות מס' 6), ש"לא היינו מרוצים מרמת החצפיה והדירות". עוזר קמ"ן חס' 401, סרן אלקלעי,

אמר לאל"ם (מיל) גבו (עדות מס' 14), ש"רמתם של אנשי התצפית נמוכה.
קבלו מאחזו השתלמות חפזה בעורף, לא היה חרגיל אמת. כקו עצמו הסברנו
להם". קמ"ן חסמ" 275, רס"ן אריה מרקוביץ העיד (שס, עדות מס' 17),
ש"הצופים משתנה. התחלופה הפריעה. ... לא ניתן לקיים תצפיתן קבוע.
... לפעמים קבלנו יומני תצפית כתובים ברומנית."

עוזר הקמ"ן האזבדתי טען בעדותו (שס, עדות מס' 7), ש"כמעט
עצמו - שס המקור לידיעות שהלכו לאיבוד: שיטת העבודה, רמת התצפיתנים,
מפקד המעוז לא היה כל הזמן בתצפית, דיווחי התצפית לא הגיעו חמיד
למפקד. הבעיה - קצין בתצפית, או תצפיתן מקצועי".

סא"ל שריד, שהיה רמ"ד צבאי בענף 6 העיד (שס, עדות מס' 10),
שה"אפשרות לקבל התראה מחומר תצפיות ומודיעין שדה - מוגבלת. בטיורים
כקו התרשמונו עגומות מהכיצוע של החיילים". לעומת אלה, העיד סגן סימן טוב
ממודיעין פיקוד דרום (שס, עדות מס' 8) שהיה מרוצה מרמת התצפיות וכי הן
היו אמינות.

18. הערכות אלה של אנשי המודיעין את החיילים-התצפיתנים עומדות
בניגוד להערכת מפקדיהם, כמו למשל סא"ל ראובני, האומר בעדותו (עמ' 1494):
"אני צריך לציין, שאנשי המילואים הפחיעו אחי כרצינות
ובהתמצאות המהירה שלהם בנושא המודיעין", ועוד (עמ' 1499): "העבודה
של המודיעין בקו היתה כהחלט טובה. ואני חושב, שגם האיסוף ע"י תצפיות
המודיעין שלנו היה איסוף רציני. איך פרשו אותו בדרגים הייתה גבוהים -
זה איננו יכול לאמר." ותא"ל דב חמרי, סגן מפקד אוגדה 252 לשעבר,
אומר על התצפיות: "הצופים דיווחו את אשר ראו. לא היה להם קנה מידה
השוראחי לעומת המצב שקדם. בדרג גבוה יותר, כגודד ובחטיבה, היו
מנתחים את הנתונים. ... אוכל לסיים, שלא היו אידועים והתרחשויות
בשטח שלא קבלנו עליהן דיווח. לדעתי מערכת התצפיות ענתה על הצרכים
וכינתה את השטח הקדמי." (עדותו בפני אלוף (מיל) גורן, עמ' 14),

19: להצרכה הנמוכה לבשרם של התצפיתנים נחלורה יחס של זלזול כדיווחיהם, והדבר עלה מן הערויות. מפקד מעוז "מילנו", סרן טרייססנר, העיד בפני אלוף (מיל) גורן (עמ' 186): "דיווחנו על פיצוץ בתים וקירות מול המזח, ירודות למיט, וזאת כיום רביעי, והתגובה היתה אדישה לגמרי. כששאלתי בחטיבה אם קבלו דיווח, התברר שלא." מפקד מעוז "בוצר", חגן ציקמן העיד בפני אלוף (מיל) גורן (עמ' 211-212): "כיום רביעי בצהרים הורידו חיילים לכל מסר בהעלה. התצפיתן שלי דיווח על כך לחמ"ל במחלה, והסמל שמה ענה לו שזאת טסה מורגנה וחו לא. ... הנ"ל התייחס בזלזול לידיעות שלנו." רס"ן ויזל, מפקד "פורקן" העיד (עמ' 164): "קציני המודיעין ניסו להרגיעני ולומר: אולי נדמה לך. לא כל כך קבלו את זה" (הופעת טיל ס.א. 3 בגזרת איטמעליה). סג"מ דפי אלדן, מפקד "מפאח" מעיד על החגובה לדיווחיו ברבר הופעת ציוד גישור: "דיווחתי על כך לגדוד ומסמ למודיעין באוגדה, ממודיעין האוגדה ומודיעין הפיקוד שאלו אחי שאלות שונות בקשר לכך. התייחסו בספקנות לדיווח שלי" (עמ' 105).

20. מצב דומה שרר בהצרכה אנשי מחלקת מחקר את אנשי המודיעין הקרבי ויכולתם להשתתף בגיבוש הערכות. סא"ל מנחם שריר, שהיה רמ"ד צבאי בענף 6 (מצויח) אמר על יחסו עם מודיעין פיקוד דרום: "היו מקרים מעטים שפנינו אליהם, בעיקר בנושאי שטח. בדרך כלל חד-סיטרי. הם התייעצו אתנו וחיכו לשמוע דעתנו". (עדותו בפני אל"מ (מיל) נבו). סא"ל נודמן, ראש ענף 6 העיד בפני אל"מ (מיל) נבו על הערכת החומר שנאסף בפיקוד: "מטבע יכולת הכיטוי של הפיקוד, משקל חומר זה לא גבוה, אנו בדקנו הערכת מנקודת מבט של קהיר ולא של פירדן". הוא גם אמר (שם) שלא היה נוהג לראות את הסיכומים השבועיים שהיה הפיקוד מוציא. רס"ן רוזנפלד, ראש המדור הצבאי בענף 6 אמר על מודיעין הפיקוד ש"הוא לא היה פרונו להערכה משותפת". (שם).

21. מבחינה סדרי עבודה, לא היו נוהלי עבודה מסודרים בין מחלקת

המודיעין הפיקודית לבין מחלקת מחקר במסכ"ל.

קמ"ן פיקוד דרום, טא"ל גוליה, אומר בעדותו בפני אל"מ
(חיל) נבו שאין מיסוד ואינטגרציה בהערכה בין הפיקוד והמטכ"ל, מי
שהיה קצין מערך בפיקוד דרום, סרן ראובן שמעיה אומר (שם) על נוהלי
העבודה עם המטכ"ל: "מגע הדוק, כולל עם ראש המיזר הצאי, עם ראש
הענף לא היה לי מגע. . . . ביקור פעם בשבוע בענף. . . . החלפת דעות
עם ראש המדרג וצורת הקצינים. המגע היה לזום על ידי. " ובהמשך:
"דיון מסווד לקביעת הערכות ענף 6 ומודיעין דרום היה דק פעמים,
לזום על ידינו, קשור למסמך שהוצאנו על כוננות בצבא מצרים (מסמך
18 באפריל 72) . . . ודיון שני על החח"מ המצרי, היה תאום בענין
סיכום מודיעין למבצע". מחליפו, סגן סימן טוב, העיד (שם): "לא ידוע
לי על דיון מסודר בין ענף 6 לפיקוד בנושא הכוננות והמתיחות בצבא
המצרי בחקופת טפט' - אוקט' 73".

על הטיפול בחומר שהגיע מהפיקוד אומר טא"ל שריד (שם),
עדות 10) ש"בדרך כלל הגיע חומר לא כל כך מסונן. היה לי קצין פעילות -
ערך ברטיסיה על חומר זה, לא ברור לי (לא זכור) אם המשכנו בזאת גם
ב-1973". גם מחליפו במדור הצאי, רמ"ן יעקב רוזנפלד העיד (שם), עדות
12) שלא היה דיון מסווד לשט אינטגרציה של הערכה עם קמ"ן פיקוד דרום.

ראש אמ"ן, שנחקר על ידנו בטוגיה זו, השיב (עמ' 659 - 660):
"ש. כשם שיש לך עבוד ההאזנה כאמ"ן דרגים שאינם מאזינים, אלא
דרגים אשר מפענחים, לומדים וחוקרים, האם יש לך כאמ"ן דרג
שהמקור שלו הוא התצפית - ללא קשר עם מה שאומר קמ"ן דרום -
שעושה מחקר עצמאי על כל הדברים האלה. מה היתה ההערכה שלו?
ה. קבלתי באוקטובר (1972) חיל מודיעין מסויים עם שיטה עבודה
מסויימת, שלא היתה לי שום סיבה מנרעת לשנותה. . . . לא היתה לי
סיבה לשנות את הנוהלים הקיימים ואשר היו קיימים בצה"ל מזה 25
שנה. עד המלחמה, ומאז 1948 עד כמה שאני יודע, התצפיות לאורך
הגבולות היו כעופות לקמנ"ים בשטח.

ט. באמ"ן לא היו קצינים מיוחדים לענין זה? אני מדבר על מחקר.

ח. לא היה מצב שהצפיה בשטח וירוחה למטכ"ל.

ש. לא לזה התכוונתי. אני החכוונתי שאם הדוחות המפורטים של

החצפיות, שהוכאו באמצעות קמ"ן - האם מישהו למד אותן;

כמחלקה מיוחדת שלו?

ת. לא. האיש האחראי למצריט קרא זאת.

ש. לא היה לכך ורב כמו ההאזנה?

ח. לא.

ראש ענף 6 מסביר (שם, עמוד 11) בקשר לכך: "הערכה געשה

ברמת המחלקה (מח' מחקר) וקמ"ן דרום אינו גמנה על המחלקה. במחלקה -

הגיבוש על טמך נתונים שהציגו העופים. לצורך איסוף נתונים משכנו

נתונים מהפיקוד, ולצורך זה התלפנו עמם דעות וידיעות. ... לא מוכר

לי אף פעם שקמ"ן דרום פנה ביוזמתו אלי לקיים איזשהו דיון שקשור

בהערכה או דמ"א של האויב. כנ"ל לא פניחי אליו". הסיבה לדבריו היא:

"החזית הדרומית הייתה דרומה יותר. הכעיה שלנו הייתה האט תהיה מלחמה,

ולא איך יחקר". על השאלה, כיצד געשה בענף הסיפורל בחומר הזורם מהפיקוד

לא ירע ראש הענף להשיב, והפנה את השואל למדור הצבאי בענף, בהסבירו

ש"החומר ממויין מראש ב"בלקיס" של מדיני וצבאי. כראש ענף ראיתי חומר

גלם מדיני יותר מאשר חומר גלם צבאי. לא ראיתי הסיכומים השבועיים

של פיקוד דרום".

22. מכל זאת מסתבר, שהסיפורל בחומר פיקוד דרום בענף המקביל לו

במטכ"ל - ענף 6, זכה לעדיפות נמוכה ולכן לא יכול היה חומר זה להשפיע

על הערכות שהתבשלו בענף. במידה והחומר עובד בפיקוד עצמו, גט אז לא

יכול היה להשפיע על הערכות המודיעין מכיוון שקמ"ן דרום לא שוחף בגיבוש

ההערכות, שנעשה במטכ"ל.

23. ההערכות שגובשו במטכ"ל הורדו למטה, ליתירות, ונחשבו ע"י הקמנ"ים ביחידות במחליבות. רס"ן ממני, קצין סודיעין באוגדה 252, אומר בעדותו (גבו, עדות מס' 7): "המבנה היה, שהפיקוד מוריד הערכת סודיעין אלינו, ואותה הערכה מייכת לעבור למפקד האוגדה. לדיווחים שהגיעו מהקו לא ניתן משקל רציני כמו לחומר מודיעין ממקורות אחרים". הבעיה האם הייתה הערכת מודיעין עצמאית בפיקוד כנגד הערכת מחלקת מחקר גדולה בסעיף אחר (ראה חלק ששי פרק ג'). כאן נזכיר רק שני קטעים מחקירתנו בענין זה את סא"ל גדליה:

ש. נראה לי מוזר ענין התרגיל כפי שמופיע אצלך. ... כל הסימנים של דוחי"ם מודיעין קרבי שנשלחו מהפיקוד מהראשון עד החמישי מראים פעילות שהיא אינה קשורה עם תרגיל מעקרות. ... לא ברור לי לכן איך יכלתם במברקים האלה, בסיכומים האלה לאמ"ן לכתוב שחפצולת היא שגורית?

ת. .. הסיבות המטכ"ליות הן מאותו לקט, שמהיריעות אודות התרגיל הצפוי וקריאת חיילי המילואים לפרק זמן מוגבל, מתברר כי קיומם הבודחם וההכנות האחרות הנעשות או שתעשינה בימים הקרובים כגון הטלפח ביצורים, גיוס סירות דיג אזרחיות, בדיקת כשירות מבצעית של היחידות, שלכאורה ניתן לראותן בהיבט התראתי - קשורים למעשה בתרגיל בלבד.

ש. זה הודיע לך עוף 6 ?

ת. כן. לא מן הנמנע שבמסגרת תרגיל המפקדות יכלל אף תרגיל על עוצבתי עם גייסות.

ש. ואתה קבלת את זה?

ת. ואני קבלתי את זה.

ש. זה היה ב-3 באוקטובר?

ת. זה היה ב-30 בספטמבר. "

(עמ' 2263 - 2264)

ובהמשך (עמ' 2270-2271):

"ש. אנתנו שמענו ... שלמרות ההודעות האלה על התרגיל ...
בכל זאת הייתה איזו דאגה ... אתה היית שותף קצת לדאגה
הזאת, אחת בקצין מודיעין, איך אתה הרגשת בכל זה? או אתה
הלכת לפי הוראות של אמ"ן מסכ"ל?
ת. זה לא ענין של הוראות. לצערי אני פשוט הייתי שותף.
ז"א קבלתי את ההערכה שהייתה לגבי התרגיל, לגבי קיזוב
תרגיל.

ש. גם לקונספציה ולכלל?

ת. כן. כאמור, לצערי."

(וכך ראה על כך בהרחבה בעדותו, עמ' 2293-2297).

24. גורם נוסף במחלקת מחקר שהייתה לו זיקה לחומר מודיעין שזה
היה ענף 1, הענף שסיפל בנוסאי שטח. גם בענף 1 נחשב חומר החצפיות לפחות
מהימן וטיכומו לא נעשה באורח שוטף, אלא במקרים חריגים בלבד (עדות רס"ן
אדלר דרס"ן הימלבלאו בפני אל"מ (מיל) נבו) לא היה קשר ממוסד בין הענף
לפיקוד וגם כאשר הוכן על ידם תיק משותף, לא היה פורום של דיון על התיק
(שט, וכן עדותו של רס"ן שחם, עוזר ראש הענף, שט, עדות מס' 4).
בשל המידור באמ"ן היה ענף זה מנותק מהמאורעות השוטפים. לפי עדותו של
טא"ל צבי שילר, ראש הענף (נבו, עדות מס' 13) לא קבל ענף 1 תומר חמ"ס,
לא שותף בריוני ההערכה שהתקיימו באמ"ן ערב המלחמה, ואף לא בדיונים
שהיו בתקופה אפריל-מאי 73 (עוזר ראש הענף כלל לא ידע על "כתול לבן" -
שט, עדות מס' 4), ולא היה נוהל ממוסד לשיתוף פעולה בין ענף 1 לענף
6 בדרג ענפי. גם נושא כמו פריצת הירידות למים ערב המלחמה לא נידון
בין שני ראשי הענפים, "כפי ראש ענף 6 עסק במדיניות" (וקציני המדור
המצרי מעודדים באותו הקשר (שט, עדות מס' 1), ש"ענף 6 לא באו למדור,
לא החתילו על התצ"א ולא ערכו אתנו דיונים בנורן"). ובאופן כללי הוא
מעיד, שאין במחלקת מחקר אינטגרציה של אויב וטמה.

דס"ן אדלר, ראש מדור מצרים בענף 1 העיד (שם, ערוה 1)

ש"מדור מצרים בענף 1 אינו מהווה פרטנר בגיבוש הערכת מודיעין בקטע
של המשפטיה הנובעת מפעילות קרקעית של האויב, " ב-74, לאחר
המלחמה, שותף ענף 1 לראשונה בדיוני הערכת המצב השנתית (שם, ערוה
מס' 4 - דס"ן שחם, ערוה ראש הענף). מצד ענף 6, אומר דס"ן רוזנפלד
(שם, ערוה מס' 12), ש"בעובדה, ענף 6 וענף 1 לא ישבו להערכת מצב
קרקע ואויב. ... דיון בין ענפי מוסד לא היה, אך היה מגע שוטף".

ראש ענף 6 עונה (שם, ערוה 11) בתשובה לשאלה באיור מידה
קיימת אינטגרציה בהערכת מנקודת ראות של השפעת הקרקע על דרכי הפעולה
האפשריות של האויב בין ענף 6, ענף 1 ויחידת פיענוח תצלומי אויר
(יה' 399): "לא, מחלקת מחקר לא בנויה לפי דגם של פיקוד, זה שנתיים
יש עוזר רמ"ח למבצעים ולענפים פונקציונליים. בחוקף תפקידו הוא מתאם
את הענפים 1, 399, ? ויה' ..... בדרג הענף, הערכת דרכי פעולה
אפשריות של האויב לא עובר בצורה כזו של אינטגרציה עם ענף 1".

25. גם בתוך מסגרת ענף 6, נחשב המדור המדיני ככביר על פני
המדור הצבאי, ראש הענף מעיד שראה יותר תומר מדיני מצבאי, וראש המדור
הצבאי לטעמו, טא"ל שריר, העיד (שם, ערוה מס' 10), ש"אחרי ההתשה -
משקל המדור ירד, עיקר הדגש ניתן לנושא המדיני. זה נמדד בתוצרת
הענף. הסיבות: א, החומר הצבאי היה דליל, ב, התפיסה, שהמאבק
הצבאי נגמר והבעיה הינה המאבק המדיני. היה להט יותר חומר".

26. הוועדה שמעה על קשיל כוח האדם של אמ"ן מבחינת
בישוריהם של אנשי מחלקת מחקר להערכות מדיניות - איסטרטגיות, (ערוה
טא"ל שלו, עם' 1159-1157 ומוצגים 134 ו-135). מהערויות שבפנינו נראה
כי קיימת גם בעיה בתחום בישוריהם הצבאיים ונסיונם הצבאי בבואם להעריך

צבא בן 3 ארמיות כמו הצבא המצרי. על אנשי המדור הצבאי בענף 6 מעיד ראש המדור לטעבר (שם, עדות מס' 10): "... ידע צבאי - מוגבל. ... אף אחד לא היה בחסיבה, אוגדה או פיקוד." וראש ענף 6 אומר על הכשרת אנשי המדור הצבאי (שם, עדות מס' 11): "אחד היה קמ"ן כבקעת בעבר. לטאר לא היה נסיון כקמ"ן קרבי. אף אחד לא היה מפקד פלוגה. פרט לאחד, אף אחד לא שרת בכלל בחסיבה. אף אחד (פרט לאותו אחד) לא שרת במודיעין פיקוד. עברו קורסי מפ"ם. ראש המדור עבר פו"ם. ראש המדור שהיה בספטמבר-אוקטובר לא בוגר מפ"ם ולא בוגר פו"ם. אין הסיכום הנ"ל מתייחס לראש הענף אישית. הנ"ל שרת כפיקוד, בוגר מפ"ם ובוגר פו"ם. הקצינים בענף השתתפו בתרגילי צה"ל ברמות של חסיבה ומעלה, לא תמיד במידה שרציתי, אבל עוררתי זאת. לא יוזמה מחלקתי."

גם עוזר ראש אמ"ן למחקר, שהוא מודע לבעייה, הודה בפנינו (עדות תא"ל שלום, עמ' 1161) כי הרמה הצבאית של אנשי המחקר אינה מספיקה. "בצד הצבאי יש לנו דברים שדורשים ידע כללי, למשל, ראש מדור שצריך להתמודד עם הצבא הסורי או הצבא המצרי, הוא צריך כד הצבאי שיהיה לו ידע, אנחנו משתדלים למשל, שראש מדור צבאי, הצלחתי דבר אחד בינתיים בזה, שראש מדור מצרים יצא לפו"ם. זו פעם ראשונה. לפני שנתיים הוצאתי סרן ... כדי לתת לו מכשיר נוסף לכל מה שידענו לפני-כן. אבל זה גם כן לא מספיק".

27. קציני ענף 6 מיעטו (וזו לשון המעטה) לסייר בקו התעלה, וכמעט שלא ביקרו בפיקוד דרום, וגם עובדות אלו מצביעות על המסקל שיותם למודיעין שדה. ראש ענף 6, יכול לציין (שם, עדות מס' 11), ביקור אחד בקו התעלה, שוערך ביולי 1972. דס"ן רוזנפלד, ראש המדור הצבאי בתקופת המלחמה, אומר (שם, עדות מס' 12), שלא ביקר בפיקוד, ולאחרונה ביקר בקו התעלה בתקופת אפריל-מאי 73. ראש המדור הצבאי שקדם לו | סא"ל שריד אומר (שם, עדות מס' 10): "הייתי פעם (בקו

התעלה) עם ראש הענף כשוכנס לתפקיד, מספר ימים, יתכן פעם נוספת ב-1973. בדרך כלל ראש הענף הקודם לא נסה לתת לי. הענף בענף לא ירד". ועל שאלה בדבר ביקורים במודיעין פיקוד דרום הוא עונה: "יתכן פעם אחת".

קציני מדור מצרים בענף 1 סיירו קצת יותר בקו התעלה: סיור אחד באפריל של רס"ן אבי הימלבלאו, באוגוסט סיור של יומיים של ראש המדור עם 3 קצינים נוספים, וסיור נוסף של ראש המדור בראש השנה. (שם, עדות מס' 1).

28. הפיקוד כגורם איסופי לא הוכרז והונחה באופן שיטתי וממוסד ע"י גורמי המחקר. קציני המדור המצרי בענף 1 אומרים (שם) ש"אין תודעות איסוף ובקשות איסוף בין המדור לפיקוד דרום". סא"ל שריר אומר (שם, עדות מס' 1) שאין תכניות איסוף ופקודות איסוף של ענף 6 לפיקוד דרום. מחליפו, רס"ן רוזנפלד, אומר (שם, עדות מס' 12), ש"לא היה צי"ח יומי ושבועי לפיקוד. היה תדריך עיתי בטלפון". וסא"ל גנומן אומר (שם, עדות מס' 11) ש"תכנית מודיעין ותכנית איסוף לא נעשו כפי שמלמדים".

29. גם בין הרמות השונות של מערכת המודיעין הקרבי לא היה מגע אישי הדוק, פרט למגע טלפוני. טרן ראובן שמעיה, שהיה קצין מערך בפיקוד דרום העיר בפני אל"מ (מיל) נבו (עדות מס' 6), על עבודת מערך פיקוד דרום עם אוגדה 252, ש"פעם בחודש הייתי מבקר בקו... וקצין מערך של האוגדה ביקר פעמיים בכל השנה. רופף... קמ"ן האוגדה, סא"ל הייסור ביקר בפיקוד, אך בחולית מערך ביקר רק פעם אחת. סא"ל חמיר שהחליפו ביקר פעמיים. מגע טלפוני יומיומי עם קצין מערך או עם קמ"ן האוגדה". גם קמ"ן פיקוד דרום לא הייתה לידת לקו התעלה. בשבוע של ערב המלחמה ביקר פעם אחת, יחד עם האלוף, ב-2 באוקטובר

(עדות טא"ל גדליה, עמ' 2262 - 2263). ספק אם בהורש שלפני המלחמה ביקר בגזרה הצמונית של התעלה, כפי שמעיד מפקד הגזרה, אל"מ נוי (עמ' 1809): "יחיד הוא (הקמ"ן הפיקודי) לא היה אזלי, אם היה, יכול להיות שהיה עם האלוף. אם היה, היה ב-18 בספטמבר. אבל אחרי ה-18 בספטמבר בכל מקרה לא היה".

30. מכלל החומר שהצטבר בפנינו מתקבל הרושם שמודיעין השדה תפס מקום נמוך ביותר בטולם העדיפויות של אמ"ן ולא נוצל במידה שניחז היה לנצלו. המערכת המטפלת בו, מערכת המודיעין הקרבי, הייתה לקויה בתוך עצמה ובמיוחד בקשר שלה עם גורמי המחקר. מחלקת מחקר, מבחינת מבנה וכישורי האנשים לא הייתה בנויה על-מנת להתמודד ביעילות עם החומר שנאסף במקורות מודיעין שדה.

31. ביתם למקורות אחרים, הייתה הערכת אמ"ן והפיקוד הבכיר את מודיעין השדה הערכה ירודה, הם לא החייחסו למערכת זו כאל מערכת הסובלת לספק התרעה, (ראה ציטוטנו מעדות אלוף גונן, לעיל עמ' 411) אם כי המידע שנאסף בדרך זו יכול היה לתת התראה על כוונות האויב, וכדרך של היקש אפילו על שעת ה-ש שלו (ראה עמ' 463 לעיל). לבן לא נוצר עימות בין דעות שהתבשרו על סמך מידע במקורות אחרים, או בין דעות קדומות ("קונסמציה") לבין המתחש בשטה החזיתות. כתוצאה מכך הפכו הסימנים המציינים על הכנות מלחמתיות לסימנים חריגים במסגרת התרגיל. באותה מידה, לא הייתה גם בפיקוד דרום תחושה של דחיפות כהשגח חידיעות ממקורות מודיעין שדה, כפי שניתן ללמוד מבלגול הפיענות וההפצה של ביטוח החצלות ב-4 באוקטובר (דו"ח אל"מ (מיל) נכו על סדר פיענות הגיחה), שבין צילומה להפצת תוצאותיה יכול היה האויב לשנות שינויים רבים במערכיו.

32. על כל אלה העיד בפנינו ראש אמ"ן (עמ' 662): "הנושא הזה, אני לא ראיתי אותו בעריפות גבוהה לטיפול מידי. הוא לא בלס בעיני כנושא נחשל. הערכתי היתה שהקמ"נים בדרג האוגדה, החטיבה, בגדוד... יחיו הרבה יותר ערניים לנושא הזה." מסקנתו היתה ש"כתוצאה מלקח המלחמה אני החלטתי ליצור קשר ישיר ללא שום תיווך בין מה שקורה בשטח, בין קו החזית ובין, ע"י הקמת יחידת תצפיות מטכ"לית".

33. הירייה שנפרסה בפרק זה מראה, שמסקנה זו היא תפיסת מועט, ונראה לנו שנושא זה מחייב את צה"ל לבדוק בית יסודי יותר.

34. נושא נוסף הקשור במודיעין שדה, מידת הכרת האויב, אמצעי הלחימה ושיטות ההלימה שלו ע"י מפקדים וחיללים בצה"ל, נדון ע"י הועדה במקום אחר (ראה חלק שלישי, פרק י'). לא בדקנו עדיין נושא נוסף הקשור במודיעין הקרבי, והוא, כיצד פעלה המערכת בזמן הלחימה מטש. נושא זה הנשאר לדו"ח הסופי של הועדה.

35. אנו בדעה, שלו היתה מתבצעת עבודת מטה נכונה במערכת המודיעין הקרבי, היא היתה כופה עימות בין הערכת התרגיל המצוי כביסודי להכנה למלחמה, לבין הערכתו כתרגיל אימונים בלבד. עימות כזה היה צריך להיות כבר לאור דיווחי התצפיות בדרום ב-2 לאוקטובר, ולכל המאוחר ב-5 באוקטובר.

גיחז בירושלים היום, כ' בחמוז תשל"ד (10.7.1974).

תיים לסקוב, חבר הועדה